

Jan Niemojewski
**Obrona przeciw
niesprawiedliwemu obwinieniu**

Biblioteka źródeł Słownika polszczyzny XVI wieku

Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński

Piśmiennictwo religijne

oprac. Patrycja Potoniec, Maria Popielarska, Ewa Cybulska-Bohuszewicz

ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)

ISBN 978-83-65832-04-7

strona: kt

- 1: OBRONA
- 2: Przeciw niesprawiedliwemu obwinieniu/
- 3: wem obwinieniu/ y rozlicznym potwarami/
- 4: ktoremi Xiadz Powodowski Káronik Poznanski/ w swoim Wędzidle/
- 5: luźni niewinnych/ w podejrzenie/ y w brzytkie pohánbienie/ przywieść vsiúie.
- 9: Przez Jana Niemojowskiego napisana.
- 9: grafika
- 10: Drukował Alexius Rodecki/ Iáśnie Wielmożnego
- 11: Pána/ Pána Jana Kizki/ Stárosty Zmudzkiego/ Podczázego
- 12: Wielkiego Ksiéstwa Litewskiego Typográph.
- 13: Roku Pánkiego/ 1583

strona: ktv

1: **Xiędzu Powodowskiemu**

2: **o jego Wędzidle.**

- 3: Cžlekeś zacny y vczony/ Xięże POWODOWSKI/
- 4: A wzdameś zły Káwałkátor/ ni Polki ni Włofki.
- 5: Bárzoś oftre iádowite Wędzidło vkował/
- 6: Ktorymbyś rad wlytko Boże łtadko pomordował.
- 7: Ano było trzebá/ z niebá połtrychnąć ie miodem/
- 8: Aby znano iżes z Bogá/ y z cney Polki rodem.
- 9: Oto Láik á nie Logik/ twą oftrość zpiłował/
- 10: Zeby ten kryg zawodnikow pánkich nie hámował/
- 11: A ty fię niewłtydz skromności vczyć od proftaká/
- 12: Słowo pánkie ma rozumu z namędrzszego žaká.
- 13: Boć fię więcey modlitwami z miłością zbuduie/
- 14: W czym cię niech B. przez Chriftofá/ duchem fwý zhołduie.

15: Abyś nie był pełnym iádu y morderftwá wrzodem/

16: Ale łobie y z drugimi k lepszemu POWODEM.

17: Na Obronę Páná Ianá Niemo=

18: iowskiego Xiędzu Powodowskiemu.

19: E. O.

20: Nie łzukay w tym piłaniu ozdoby wymowy/

21: Boć prawdę zdawná mowią prościuchnemi łowy.

22: Ani łzukay porządku náder ozdobnego/

23: Bo ozdoba częłtokroć zwodzi y mądrego.

24: Ale łzukay łzczyrości/ prawdy/ pobożności/

25: To naydziełz vfam Pánu/ bez włzey wátpliwosci.

26: Sáma prawdá náuczy człeká pobożnego/

27: Iák tu mądrze rozładzić ma złe od dobrego.

28: Vkrzywdzonym ná świecie rátkunku nie złtawa/

29: Sam go Bog tylko z niebá niewinnym dodawa.

30: Wyzwany tu acz nierad odpowiedác mułi/

31: O Goliatá Dawid z Bogiem fię pokułi.

strona: 3

1: OBRONA

2: Przeciw niełprawiedli=

3: wemu obwinieniu/ y rozlicznym potwa=

4: rzam/ ktoremi Xiędz Powodowski/ Ká=

5: nonik Poznánłki w łwoim Wędzidle/ lu=

6: dži niewinnych w podeyźrzenie/ y w

7: brzytkie pohánłnienie/ przy=

8: wiełć wólłue.

-1: grafika

9: **P**aweł Apołtoł/ ono zacne naczynie Páná Chriłtufo=

10: we/ obwołal ten wyrok ducha łwiętego/ iź káždy kto=

11: ry pobożnie żyć w Iezusie Chrifcufie vsiłuie/ musi
 12: prześladowanie ćierpieć/ y k temu/ iż przez wiele vtra
 13: pienia/ potrzebá nam wchodźić do kroleftwá Boże=
 14: go. Czego iefzcze y przed czáfy Páwłowemi/ przykłády mamy/
 15: począwfy od onego pierwżego męczenniká/ Ablá fprawiedliwe
 16: go/ idąc przez Pátryárchy/ y Proroki święte/ y inne/ ktorzy pod
 17: ftárym Teftámentem/ Pánu Bogu fzczyrze flúżyli/ wżyfcy tego
 18: doználi co tu Apoftoł powieda: Lecż przed innemi wżytkiemi/
 19: naznáczniey tego fkuśił Pan y zbáwiciel náłz/ ktorý będąc głowá
 20: wżytkich wiernych chwalcow Bożych/ będąc też náświętżym/ y
 21: bez wfelákiey winy/ y zmázy/ przedsię wiele nienawiści/ vragá=
 22: nia/ frototy/ háńby/ y potwarzy/ ná łobie odnośił: O takimże
 23: fzcześciu/ Apoftoły upewniáiąc/ y przykłádem fwym zmacniáiąc/
 24: gdyż vczeń nie ieft nád miłtrzá fwego/ áni flugá nád Páná fzcze=
 25: śliwfy. Doświádczyli tego rzecżá Apoftołowie/ y po nich inni

a 2

miłośnicy

strona: 4

Przedmowá

1: miłośnicy Boży/ rozmaitemi przeciwnościami ućśnieni/ y mę=
 2: kámi okrutnemi ftrapieni. A to fię dzialo/ zá onych pierwżych
 3: czáłow/ y dziś fię pokázuie/ gdy z łálki á przeyrzenia Bogá Oycá
 4: nálego/ Ewángelium Páná Chrifcufowe obiásniác fię poczyná=
 5: ło/ y co dzień z grubych ćiemności/ błędow y wymyflow ludzkich
 6: wynika/ á ludzie nabożeńftwá záwiedżionego/ temu fię fpreći=
 7: wiáią/ y tych wżytkich/ ktorzy fzczyrym fercem/ wyroki Páńskie
 8: przyimuią/ dołkonáłą nienawiściá nienayrzá/ y ile nawięcey mo=
 9: gá prześláduią. Swiádcżá o tym w náłzey Europie/ tyśiące mę=
 10: czennikow/ ktorých kreń okrutnie/ od przeciwnikow prawdy wy
 11: lana/ Bogá ku pomście (wedle prorocftwá Ianá święte⁸⁰) wyzy
 12: wa. Są też tego nie mniefżym znákiem/ iádowite piłmá niekto

13: rych ludzi wczonych/ więcej krwią niż inkauftem piśane/ ktorzy
 14: fię o chwałę ludzką/ przeciwko chwale Bożey/ o wymyſły ludz=
 15: kie/ przeciwko iáfnym wyrokom Bożym zártáwiáią. Czego ſwie
 16: ży przykład mamy w piśaniu/ ktore w tym roku Xiądz Powodo
 17: wſki Kánonik Poznánki wydał przeciwko nam: w ktorym zá=
 18: pomniawſzy wſzelákicy miłości/ y ćichości/ á práwie ledwie fię z
 19: ludzkości nie wyzuwſzy/ ták nas ſzácuie y winuie/ y do inſzych w
 20: podeyźrzenie przywodzi/ iż (iáko poſpolicie mowią) czći zá pie=
 21: niądz ná nas nie zoſtáwił/ y owſzem żywych ták nieprzyſtoynie
 22: ſpotwarzawſzy/ ná koniec po ſmierci do piekła odkazał/ ktorych
 23: kiedyby mu fię godziło (iáko on ſam piſze) y drápáby fię nie wſty
 24: dził. A nád to nie tylko do wſzytkich ludzi wobec/ nas w podey=
 25: źrzenie przywodzi/ ále oſobliwą nam v zwierzchności łáfkę iedna
 26: one przeciwko nam pobudzáiąc/ á miánowicie Krolá Páná ná=
 27: ſzego nápomináiąc/ y rozmaitymi námowami obwięzuiąc/ áby
 28: ná nas miecz iemu od Bogá zwierzony podnioſł/ á nas (iáko on
 29: żáda) wykorzenił.

30: Tákowe byſtre y niebáczne Xiędza Powodowſkie^{g0} przeciw
 31: ko nam wynieſienie/ máłoby nas obeſzło/ gdyż to v nas dawno
 32: poſtánowiono/ iż chcemyli z Chriſtuſem Pánem krolowác/ mu=
 33: ſiemy też z nim ćierpieć/ to wſzytko/ cobykolwiek P. Bog wſzech
 34: mogący/ Ociec náſz niebieſki ná nas włóżyć raczył: á nie tylko ſro
 35: mocenia/ y zelżywość wſzeláką/ ále też vmyſł ſwoy ták poſtáno=

wić/ y ſerce

strona: 5

Przedmowá

5.

1: wić/ y ſerce do tego zgotowác/ ábyſmy zá pomocą iego/ y żywo=
 2: tow wſaſnych dla czći á chwały iego niezczędzieli. Te tedy klá=
 3: twy y złorzeczeńſtwa X.Powodowſkie^{g0} w ſercách náſzych wdzię

4: czną melodią śpiewując/ pamiętając na one słowa Pana naszego/
5: kędy się nam każe wefelić/ gdyby wszystko złe zmyślając przeciw=
6: ko nam mowiono. Z strony tedy naszych osób niezdobywaliby=
7: śmy się na żadne odpisowanie/ ale iż idzie o cześć y chwałę Bogá
8: Oycá naszego/ y syná iego miłego/ y o świętą prawdę iego/ kto=
9: ra w osobách naszych niesłusznie zelżoną y pohąnbioną/ á nam iza
10: li się niegodzi/ prawdzie pańskiey świadectwá wydawać? nie tyl=
11: ko w ten czas kiedy nas radzi słuchając/ ale pogotowiu kiedy się
12: świat burzy/ y w osobách naszych słowo Boże przesładuje/ chce=
13: myli vsć groźby Pana Chrystusowej/ gdzie grozi tym wszystkim/
14: którzyby się go zaprzeli przed ludźmi/ iż się ich on też zaprzec chce/
15: przed Oycem niebieskim/ y ktoby się ^{go} Ewanieliey zawstydził/
16: przed tym narodem cudzołożnym/ ^{go} się on się też zawstydzi przed
17: Oycem y przed anioły w niebie. Wyciął nam nie ieden policzek
18: Xiądz Kánonik/ ale zarazem wpoliczkował szczyrość prawdy w
19: osobách naszych/ gdy wyznanie y **nabżeństwo [!]** nasze/ tak lzy/ hań
20: bi/ y potwarza iáko mu się podoba. Moglibyśmy z iedney stro=
21: ny/ co się tknie osób naszych/ policzki te skromnie ścierpieć/ y śchy
22: liwizy kárki nasze/ czego więźszego ieśliby to wola Boża była w
23: skromności y cichości Chrystyáńskiey oczekiwać: ale iż máło ludzi
24: ieśt/ którzyby spośród cierpliwości Chrystyáńskiey wważać vmieli/
25: więceyby się tych podobno znalazło/ którzyby nasze milczenie/ o=
26: bročili na śzacunek/ wyznania/ y nabożeństwa naszego/ rozumie=
27: iąc iákobyśmy w tym przekonáni byli. Idzie tedy o chwałę Bo=
28: żą y o prawdę świętą iego/ która w nas z łáski iego ieśt: nie mil=
29: czeniem tedy tego zbyć/ ale wedle rády Iudáfzá Apóstoła **święte**^{go}/
30: záltawić się o wiarę raz podaną świętym Wszakże niechciał=
31: bych być w tym podobny **X. K.** ábych takim śprośnym fukánim
32: y nieprzyśtoynym śzacowaniem/ nań doćierác miał/ ábo też iego

33: do piekła (iako on drugim czyni) odryść chciał/ bo to nie moy

34: ład/ ielt łędzia ná to od Bogá poftánowiony: fyn iego Pan Ie=

35: zus Chrifthus. Przyidzie mi wiele rzeczy gánić/ y łtrofowác/ ále w

a 3

tym wřzyt=

strona: 6

Przedmowá

6.

1: tym wřzytkim/ radbych vřzył roftropnořci/ y vmieiętnořci Chri=

2: łtyáńfkiey/ ábych to tylko gánił co w piřmie řwiętych zgániono

3: ielt/ á tego nie chwalił/ czego Bog nie pochwała.

4: Mogłby mi teř kto zá złe mieć/ iż ia człowiekiem będąc nie=

5: uczonym/ ważyłem fię z człowiekiem wedle řwiátá/ zacnym/ y v

6: czonym potkác. Niechay mi nikt zá złe nie ma/ bo chociař mie=

7: dzy námi ielt wiele inřnych/ktorzy temu potęźniey zdolác y to po

8: rzádniey odpráwić mogá/ iednák y ia/ nie vczynilem ⁸⁰te⁸⁰merè

9: ále z woley Bořey/ zá ráđá bráćiey niektrych/ ktrych fię zdáło

10: to/ ábych y ia nie milczáł/ á ofobliwie przeto iż **X. K.** miánowicie

11: ná vbogi zboreczek náłz łzturmuie/ moię teř ofobę zarazem ná

12: łztych wyřtáwiáiac. Ia řwoim piřánim/ drogi drugim nie zágrá=

13: dzam/ ktorzy teř z łáłki Bořey piřác będą/ y ozdobniey/ y z wię=

14: łzym dokłádem: ktrych ia piřáci táłentow nie zayřzác/ iednym

15: łobie zwierzonym/ ku chwale Bořey hándlowác/ nie wřtydząc

16: fię prawdy Pána Chriřtuřowej zá pomocá ⁸⁰ie⁸⁰ řwiętá będą/ pro=

17: łząc iego řwiętey miłořci/ áby on to przedřięwzięćie moie/ łam

18: forytowác raczył/ ku chwale řwey řwiętey/ y ku cřci fyná řwego

19: miłego/ ku potwierdzeniu bráćiey mdleřnych/y (ieřli wola iego

20: řwięta) ku pożyřkaniu niektrych łprzećiwnikow/ y łámeo Xię

21: dzá Powodowłkiego.

22: Niř tedy do rzeczy przyłtápię/ w tym fię opowiadám/ iż nie

23: ná wřzytko to piřanie **X. K.** odpowiedác będą/ ielt ten ktego

- 24: **X. K.** zołobná dotyka/ ktory też nie zámilczy: ia tylko niektore
- 25: rzeczy/ z líftu/ do Ie^{go} Krolewłkiej Mości pifáne^{go}/ tákze z Przed
- 26: mowy/ przedsię wziąwfzy rozbierác będe/ co dla lepszego porząd
- 27: ku/ ná kílka części rózdzielę.
- 28: I. W pierwfzey tę zapálczywą gorliwość/ **X. K.** vpátrując
- 29: vważác będe/ iefliže słuźna y porządna ieft: czyli z ciála tylko po=
- 30: chodząca/ nie wedle oney niebieskiej mądrości/ ále więcey z cie=
- 31: lefney roftropności/ y zápálczywości.
- 32: 2. Wtora rzecz będzie o rozmowie náłzey Lubelłkiej/ ktorą
- 33: **X. K.** przypomina/ o czym ia też spráwę dáć muźę/ y tę rzecz o
- 34: ktoreyielmy ná on čás mowili/ **fummatim** rozbierác będe.
- 35: 3. W trzeciey części/ chcę pokázác/ iż to nie ieft piałczyłty fun

dáment

strona: 7

Przedmowa

7.

- 1: dáment (iáko **X. K.** zowie) fundowác wiaré zbáwienną/ ná fá
- 2: mym piśmie Prorockim/ y Apoftolłkim: ále owłzem/ to ieft on
- 3: opoczyłty fundáment/ na ktorym/ kto fię z náthnienia Bożego
- 4: przez łczyrą wiaré buduie/ pewien być może/ iż iego budowanie/
- 5: przeciwko burzącym wiatrom/ y nawałnościam wod ołtác fię
- 6: może: á zásię ktorzy mimo ten fundáment od Bogá zrzádzony/
- 7: y zálecony/ będą ráczey ludzkich dum/ y vpodobánia náfládowác
- 8: y ná nich fię záwiefzác/ tákowym rzeczono/ Prožno mię chwałą
- 9: vftáwami ludzkiemi/ y ci choćiaż tu przez dlugi čás/ w łczyściu
- 10: y w błogofławieńftwie ludzkim kwitnąć będą/ iednák w dro=
- 11: gách łwych vwiedną/ á dom ich ná piáku zbudowány/ czáfu plag
- 12: y nawałności gniewu Páńłkiego/ obálíc fię z pohánbieniem ich
- 13: musi.
- 14: 4. W czwartey części wezmę przedsię zá pomocą Bożą rzecz
- 15: główną z łtrony wyznánia náłzego w czym nas **X. K.** nieśluźnie

- 16: winuie/ y niemiłosiernie szącucie: á czyniąc poczet wyznania *náfze*^{g0}/
17: ze łczyrego łłowá *Boże*^{g0}/ bład przeciwny/ y z piłmá świętego/ y
18: ku wietłzemu záfłtydzeniu/ y przekonaniu łtrony przeciwny/ z
19: ich że włafnych Doktorow/ y z Synodowych łpraw pokázowác
20: będę.
21: 5. Na oštátku znáki po ktorych włafny Antychrift poznány
22: być może/ nákrátce przypominác będę.

23: **Pierwłza część zámýka w sobie wważá=**

24: **nie zápalczywey gorliwości Xiędzá Kánoniká/ iełli**

25: **iełt z Bogá y porządna: czyli z ciála y bez**

26: **vmieiętności.**

- 27: 1. Pierwłzą tedy rzecz záczynáiąc/ á przypátruiąc fię gorliwey
28: zápalczywości **X. K.** trzy wyłtępkí/ w tákowym iego przedsię=
29: wzięciu wważam. Pierwłzy iż nie rozumieiąc *condiciey* ábo łpofo
30: bu krolełtwá Páná Chriftułowego/ tákowe mieć chce/ y ták o
31: nim mowi/ y tákiego fię domaga/ iákiego Chriftus Pan nie po=
32: łtánowił. Drugi bład iego w tym iełt/ iż chcąc nápráwić (iáko

on rozumie)

strona: 8

1. część o

8.

Gorliwości zápalczywey

- 1: on rozumie) rząd rozwalonego *do*^{mu} Bożego/ vćieka fię do łrzod
2: kow niełłufnych/ áni od Chriftuła Páná/ y Apołtołow iego zále
3: conych. Trzeci wyłtępek iego nie mnieyłzy/ gdy oto fię łtáráiąc
4: czyni to w zbytniey ciélełfney zápalczywości/ áni Chriftuła Páná/
5: áni Apołtołow iego w tym náłłáduiąc.
6: Napierwey tedy mowiąc o łpofobie Zboru/ ábo krolełtwá
7: Páná *Chriftułowe*^{g0}/ pámiętać to potrzebá/ iż nie tylko od włzyt=
8: kich policíy łwieckich/ ziemłkich/ ále y od rzádu *Moyżefzowłkie*^{g0}

9: rozne ięft. Abowiem/ Rzeczypospolite ziemskie/ cielesnym rozu=
10: mem rządzone/ y spráwowáne bywáią: iáko też y Moyżesz/ on lud
11: gruby/ zwierzchnym obyczáiem rządząc/ y ceremoniami po
12: więtfzey części cielesnymi/ w zwiátku zgody záchowywał/ do o=
13: ney ziemie prowadząc/ práwá takowe przepisał y ceremoniami
14: zwierzchnymi obwiazął/ czego wśzytkiego przestrzegáiąc/ mo
15: gli pokoy y zgodę pózwierzchnie/ między sobá záchowác. Do
16: czego się też wśzytkie práwá Rzeczypospolitey ziemskiej ściągá=
17: iá aby ludzie w rządzie y w pokoju między sobá żyli. Czego też sło
18: wo Boże nie gáni/ y dla tego świeckim przełożon̄y poddánstwo
19: y posłuszeństwo (tylko wedle Bogá) rofkázuje. Ale iż **X. K.** chce
20: to przyśtośowác/ do **duchowne**⁹⁰ rządu w krolestwie Pána Chri=
21: stusowym/ ná tym się myli: ábowiem rozruchy y niezgody w wie
22: rze przypomináiąc/ tego wśzytkiego przyczyny wáśney nie wva
23: za. Wiele on y z drugimi mowi y piśze o powśzechney zgodzie w
24: stárożytnym nabożeństwie/ y dźiśiaby to rad widział/ aby wśzyfcy
25: w tymże nabożeństwie/ w którym on y z drugimi ięft/ znáydownąć
26: się dali. Ale próżę niechay się **X. K.** przypátrzy słowom Pána
27: Chrystusowym/ który powiáda/ Iż nie przyśzedł pokoiu pułzczać
28: na świat ále miecz/ y rozdzielić miał przez Ewánielium swoie/
29: nablížsze krewne y powinowáte/ ktore nie tylko ludzka krew=
30: ność ále też y zakonne obwiazánie zwięzuie/ iáko Oycá z synem/
31: mężá z żoná/ bráta z brátem rć. Abowiem zá rozgłoszeniem Ewán
32: ieliey/ miał powstác Oćiec przeciwko synowi/ syn przeciwko Oy
33: cu/ y domownicy mieli być człowiekowi nieprzyacióły. Tenże
34: Pan rozłtawáiąc się z wczniami swemi/ mowi: Pokoy moy dáię
35: wam/ pokoy moy zośtáwuię wam/ nie tak iáko świat dawa.

Chriŧtus

1: Chrystus nie świecki pokoy swoim obiecuie/ ale taki/ iakie^{go} sam
2: skosztował/ doznał bowiem tego/ iż ani wczasu/ ani pokoiu/ mię=
3: dzy swemi Izraelczyki używał/ opowiedaiąc między nimi krole=
4: stwo Boże/ byli mu na odpor/ nie tylko przełożeni żydowcy/ a o
5: sobliwie księża nabożnicy/ ale też y iego włafni krewni/ ktorych
6: pismo bracią iego nazywa/ y ci pogardziwszy im/ głupim/ y szalo
7: nym nazywali/ y owfzem iednego czasu przyzedfzy poimac/ y zwię
8: zac/ iako szalonego y opetanego chcieli. Mar.3. v 21.
9: Na ostatek tego pokoiu zdrowiem przypłacic musiał/ kto=
10: rego w ręce poganom narod ie^{go}/ y przednieyfy Ofiarownicy po=
11: dali. Toż szczęście/ y tenże pokoy/ nalladował vczniow P. Chri=
12: stufowych/ y potym wfzytkich wierzących/ ktorych toż od ich
13: krewnych/ powinowatych/ y domownikow/ co y Pána ich poty=
14: káló: O czym Páweł pięknie pifze/ do zboru Tessaloniceńkiego
15: tymi słowy. Abowiem wy bracia/ ftaliście fię násladowcami zbo
16: row Bożych/ ktore są w Iudskiej ziemi w Iezuście Chrystuście/ że=
17: ście y wy toż cierpieli/ od swoich przyrodných/ iako y oni od ży=
18: dow. Może to komu być dziwno/ dla czego Ewanielium Pána
19: Chrystufowe/ ktore pokoy duchowny y wieczny ludziom przyno=
20: si/ na świecie za sobą takie rozruchy y niepokoie ciągnie? Lecż
21: kto przyczynę tego/ nie rozrywką cielesną/ ale duchownym roz=
22: sądkiem wważac będzie/ temu fię namniey dziwowac nie trzeba/
23: wważaiąc iż nauką Pána Chrystufową iest z mocy Bożey/ rzeczy
24: duchowne/ y niebieskie/ nam opowiadaiąc/ y owfzem ludzi/ od zie
25: mie do niebá ciągnąc/ a nie tu ich na tey nędzney ziemi zabawiá=
26: iąc: o czym Páweł ś. pięknie vczy Kolofencyki 3. Rozdziale ty=
27: mi słowy: Iesliżeście tedy powstali z Chrystufem/ rzeczy ktore są
28: wzgorę/ fsukaycie/ gdzie Chrystus na prawicy Bożey siedzi/ tymi
29: fię bawcie/ ktore są wzgorę/ nie ktore są na ziemi. Abowiemeście
30: vmarli/ y żywot wáfz skryty iest z Chrystufem w Bogu. Którymi

- 31: łowy/ Páweł ś. odwodzi/ od onych zabáwek ceremonialnych za
 32: konnych/ y od rofkószowania w tym świećie/ y ftárania fię o ty
 33: rzeczy ziemskie/ ále chce/ áby fercá/ y vmyłły fwe podnošili wzgo=
 34: rę do Chriřtułá Páná/ w który żywot wiernych należy/ á prze zeń
 35: do Bogá Oycá ſwoiego/ tám wšytko ſzczęście/ y **błogáłáwień** [!]

b

łtwo ſwoie

strona: 10

10.

1. część o

gorliwości zapálczywey

- 1: łtwo ſwoie/ w onym niebieřkim błogółáwieńřtwie vpátruiać.
 2: A do tego ktoř ſpołobny? Koniecznie nie kto inřzy iedno który
 3: nie z ciáłá áni ze krwi/ ále z Bogá národzony ieřt. Wierzyć bo=
 4: wiem/ w Iezułá Chriřtułá vkrzyřzowánego/ ieřt Zydom zgóřze=
 5: nim/ á Grekom głupřtwem. W Papieřtwie dořyc ná tym máia/
 6: gdy o Chriřtuřie hiřtoryá prowadzá/ y żywą to wiárá w Chriřtu
 7: łá názywáia/ kiedy to wyznawáia/ co o nim nápiřano ieřt/ (ácz y
 8: w tym gránice przechodzá/ więcey fię częřtokroć domyłłáiać/ á=
 9: bo teř vymuiáć niř nápiřano ieřt) ále wiárá prawđziwa w Iezu=
 10: łá Chriřtułá/ tá ieřt/ przez ktorá weń wřczepieni będąc rořciemy
 11: y pomnařamy fię/ ná podobieńřtwo iego/ o czym ſłuchaymy Pá
 12: włá do Efeřkich 3. Rozdžia. Iáko ſię on Bogu Oycu niebieřkie
 13: mu zá Efeřány modlił: Aby wam dał wedle bogáctwá chwały
 14: ſwey/ żebyřcie byli mocą vtwierdzeni/ przez ducha iego we wneř=
 15: trznym cřłowiecze áby mieřkał Chriřtus przez wiárę w fercach
 16: wářzych/ będąc w miłóři wkorzenieni/ y vgruntowani/ żebyřcie
 17: mogli dořciгнаć ze wřytkimi ſwiętyimi. Ktora ieřt ſzyrokořć/ y
 18: dłuęořć y głębokořć/ y wyřokořć/ y poznać zacná onę miłóřć/
 19: znáioμοřci Chriřtuřowej/ ábyřcie byli nápełnieni wřzelákim ná=
 20: pełnieniem Bořym rć. Tákiey wiáry w ſobie máćáć y doznáwáć/
 21: y po wřytek czał żywotá ſwego/ ku tákiey dořkonálořci fię bráć

22: wierni pańscy máią: á taką wiarę máiąc wŕzytkie zabobony ludz
 23: kie/ y zmyflone nabożeńftwá/ gárdzić y odmiátác będą/ ná fá=
 24: mym Bogu Oycu/ y Pánu Iezuŕŕie Chriŕtuŕŕie/ od niego dánym
 25: zbáwićielu przeŕstawáiąc: tám wŕzytkie ceremonie zakonne/ kto=
 26: remiby fię ludzie chćieli Bogu zálećić/ á tym więcey wŕzytkich lu
 27: dźi/ wŕzytkie zmyflone obrzędy mieyfcá mieć nie będą.
 28: To nákrótce z ftrony wiáry/ iáko ieŕt rozumowi ludzkie^{mu} nie=
 29: doŕćigła: á gdy przyidźie do żywotá chriŕtyáńskie^{go}/ tám nie mniej
 30: ŕzy kłopot być muŕŕi/ ábowiem życie prawdziwych Chriŕtyánow/
 31: thák opifáne ieŕt/ iż ŕwiat záwŕze fię ná nim gorŕzyć będąie/ zá=
 32: przeć fię bowiem fámeo ŕiebie/ y krzyż ŕwoy ná fię wźiáwŕzy/ ná
 33: káždy dzień/ zá Pánem z nim chodźić/ dźiw to ieden v ŕwiátá/
 34: ktory tego áni rozumie/ áni fię pálcem dotknáć chce. Dla czego
 35: Chriŕtus Pan vcźniom ŕwoim powieďał/ iże ie z ŕwiátá wybrał/

y Oycá

strona: 11

X. K. P. przeciw wiernym.

11.

1: y Oycá ŕwego zá nimi proŕŕł/ áby ie od ŕwiátá záchował. Też ná=
 2: ukę wŕzędy oŕwiáďczáią Apoŕtołowie pańŕcy/ vpomináiąc wier=
 3: nych pańŕkich/ áby ŕwiátá nie miłowáli/ áni tych rzeczy ktore fá
 4: ná ŕwiećie: tákże áby fię te^{my} ŕwiátu/ nie przypodobywáli/ ále do=
 5: ŕwiáďczáli/ we wŕzytkich rzeczach/ ktora ieŕt wola Boża dobra/
 6: y doŕkonála: od ktorey woli Bożey/ ieŕliby nas namileyŕzy przyia
 7: ćiel/ odwieŕć ábo odráźić chćiał: choćby oycem/ mátká/ brátem
 8: był/ ma nam być wedle náuki/ Páná náŕzego Iezuŕá Chriŕtuŕá w
 9: nienawiŕci. Y owŕzem y nogę/ y rękę odćiáć: y oko wŕłupić/ ieŕli=
 10: by nas zgorŕzyć miáło/ Chriŕtus Pan roŕkázuie. Izali tedy/ tá nie=
 11: bieŕka wiárá/ y żywot z niey pŕynácy/ może fię ŕwiátu podobáć/
 12: á ono ŕwiat nabożeńftwem pozwierzchownym/ ledá jákim/ á

13: pod czas Pánu Bogu przemierzłym/ Páná Bogá odprawować
14: chce: co gdy wierni będąc oświeceni gánią y łtrofuią/ tedy świat
15: o łwoie fáłefzne nabożeńłtwo/ y o łtárożytne zwyczáie/ aż do ząb
16: łię z nimi kęłác chce. Czego doználi oni pierwłzy Chriřtyánie/ ták
17: od żydow iáko y od pogánow/ ktorzy oboi gorliwą zápalczywo=
18: ścią o vłtawy Oycowłkie zięci byli. A gdy teź w żywoty niewier=
19: nych poyřrzawłzy/ wierni ie kárác y łtrofowác będą/ wnet przeci=
20: wko nim powłtána/ okrzyk przeciwko nim vczyniwłzy/ odludká
21: mi ie názywác będą/ y przeciwko nim łię buntowác/ á z nienawi
22: ści/ ktorą przeciwko nim máią/ potwarzámi/ y rozlicznymi/ frá=
23: łunkámi onych trapić będą. O czym mamy wyrázone prorocłtwo
24: w księgách mądrości. Coź tu wierni niebożęta czynić máią? ielli
25: by chcieli pokoiowi te^{mv} docześnemu folgowác/ y zgody z niewier
26: nymi łzukác/ mušieliby łię Bogá y Chriřtułá zápřec/ cze^{go} Pánie
27: Boże vchoway. Lepiej od światá niewdzięcznego/ włzytko to
28: co wola Boża będzie ćierpieć/ niź łię namniey odchylic od rořka
29: zánia Páńłkiego. Możemy łię łudziom tego światá zchowác/
30: ále w rzeczách tylko tych ktore łą dobre/ ktoreby powinności ná
31: łzey Chriřtyáńłkiej nie plugáwiły/ to ieli/ poboźności/ łwiętobli
32: wości/ trzeźwości/ ćierpliwości/ łkromności/ ćichości/ y innych
33: cnot Chriřtyáńłkich. Ale kiedyby nas do czego niełłufzne^{go} poćią=
34: gáli/ w ten czas Páwłá ráczey łłuchác mamy/ ktory łwoie Korint
35: czyki ták vczy: 2. listu 6. Rozdziału. Nie bądźcieź łpřęzeni/ w dru

b 2

gie iárzmo

strona: 12

12.

1. część o

gorliwości zápalczywey

1: gie iárzmo z niewiernymi/ ábowiem/ co zá towarzýłtwo łpřawie
2: dliwości/ á bezpřawia? á co zá łpołeczność łwiatłości z ćiemno

3: ścią? A co za zgodą Chrystuśowi z Beliálem? ábo co za cząłtká
4: wiernemu z niewiernym? á co za fklad kościołowi Bożemu z bál
5: wány? Abowiem wy iesteście kościołem Bogá żywe^{go}/iáko mo=
6: wił Bog: Iż będę mieszkał w nich/ y przechádzać fię będę/ y będę
7: Bogiem ich/ á oni mnie będą ludem. Przeto wynidźcie z pośzrod
8: ku ich/ y odłączcie fię/ mowi Pán/ á nieczyłtego nie tykaycie fię/
9: á ia przyjmę was: y będę wam za oycá/ á wy będziecie mi/ za fyny/
10: y corki/ mowi Pan wízechmogący. Ták iálną przefłrogą ducha
11: Bożego/ od wízelákiego nierządneho towarzyłtwá/ z tym świá=
12: tem złołliwym/ bywáią wierni pohámowani. A przypátrzyć fię
13: możemy/ ktorzy to Páweł nápominał/ y przefłzregał/ iż táko=
14: wych ktorzy miełzkáiąc między niewiernemi/ w łąśiectwie z nimi
15: będąc/ przedsię od nich fię odłęcząc powinni byli. Tákowec roz=
16: łączenie (o czymem pierwey powiedział.) Ewánielia z łobą przy
17: nośi. Czego też z łálki miłego Bogá/ y w náłzey Polłzच्ze/ Pan B.
18: nieiákie począłtki okázować raczy/ iż też niektorych przez Ewán=
19: ielium fyná łwego/ od nieczyłtości/ y łplugáwienia/ ták z łtrony/
20: nabożeńłtwá ząwiedzione^{go}/ iáko y z łtrony żywotá plugáwego/ y
21: zuchwáłego/ odłęcząc raczy. Dla czego też toż nas łzczęścię/ kto=
22: re drugich przed námi potykáło/ potykác muśi/ ále fię temu na=
23: mniey dziwowác nie trzebá/ gdyż ten ktorzy iest wedle ciáłá/ du=
24: chownego przefładowác będzie. A łą to łłowá nie moie/ ále Paw
25: łá ś. ktorzy wzięwłzy przyklad/ z domu Abráhámowego/ wyłtá=
26: wia dwu fynu iego za wzor: iednego wedle obietnice/ ktorego y
27: duchownym názywa/ z ktorym łtofuie włzytkie fyny Boże/ ktorzy
28: z ducha Bożego/ łłowem prawdy/ zrodzeni łą. A ząśie Izmáelá/
29: z niewolnice vrodzonego/ figurą ábo kłztałtem/ włzytkich cíele=
30: śnikow vkázuie/ ktorzy choćiaż fię wełpołek miełzáią z Izááká=
31: mi/ to iest/ z przeciwnemi chwalcámi Bożymi/ iednák będąc z
32: niewolnice/ z ciáłá y ze krwi tylko zrodzeni/ máiąc kłztałł nabo=

33: żeńłtwa/ á mocy fię iego záprzawłzy/ mułżá dofyć czynić przyrodze

34: niu fwemu/ duchowne dzieći Boże/ gárdzić/ y onych prześládo=

35: wác. Mogłoby fię z przykładow pílmá świętego/ y z hiftoriy zbo

ru pierwłżego/

strona: 13

X. K. P. przeciw wiernym.

13.

1: ru pierwłże^{go} to zrzetelnie okázác: ále vmyłlnie to opułzczám/ gdyż

2: iáwna rzecz ieft/ iż prawdziwi chwalcy Páńscy/ wedle łłow Chri

3: łtułá Paná/ nie ináčzey/ iedno iáko owce w połrzod wilkow mie=

4: łzkác mułieli. Apołtołowie chociaż z mocá duchá/ y z cudámi/ ná

5: świat wyłłáni/ iednák nie náwrócili zá łwe^{go} wieku/ áni páńłtwa/

6: ábo krolełtwa cáłego/ ále áni miáłtá ładne^{go}: lecz niektore tylko/

7: ktore Pan Bog z połrzodku złołliwey gromády wybierał: kto=

8: rzy między niewiernymi miełzkáiąc/ vchylác fię mułieli/ vćisnie=

9: ni/ y vtrapieni od nich będąc: pilnując powołánia łwego/ to ieft

10: áby w połrzod narodu przewrotnego/ łwiećili iáko pochodnie/

11: zátrzymawáiąc łłowo żywotá/ y mądrze fię między obcemi obcho

12: dzác: á duch Boży zowie obcemi tych włzytkich/ ktorzy roznego

13: nabożeńłtwa będąc/ w iednym miełćie/ y łásiedztwie z nimi mie=

14: łzkáli. Z ktorey też przyczyny Piotr łwięty wierne pielgrzymámi/

15: y przychodniámi názywa/ w czym dáie znác/ iż nie w wielkiey wa

16: dze/ y miłóści/ pobożni ludźie/ w oczu te^{go} łwiátá być mieli: Wie=

17: my bowiem/ iż pielgrzymow y przychodniow/ ludźie łwieccy nie

18: bárzo raczą. Tymże też podobieńłtwem nápomina nas duch Bo

19: ży/ ábyłmy żywot łwoy/ ná łwiećie/ łkromny/ y pokorny wiedli/ iá

20: ko pielgrzymom przyłtoi/ nie przywiędzując fię tu/ do ładney rze=

21: czy łziemłkiey/ áni łobie tego łwiátá wielce wáżác/ ktory ieft go=

22: łćiná pielgrzymowánia náłżego/ z vłtáwicznym wzdychánim/ y

23: prágnieniem dułżnym łpiełzyli fię/ do oyczyżny náłzey prawdziwey

- 24: tych rzeczy docześnie tylko/wedle woley Bożey/ y do woli Bo
 25: zey używając.
 26: Słyszac tedy/ tak iawne dowody /y świadectwá/ o rozności
 27: wiernych/ od niewiernych: dziełek Bożych/ od synow tego swiá=
 28: tá/ y ktoż tak mądry będzie? ktorzyby w to vgodzić vmiął? áby
 29: tych ktorych Pan od swiátá odłączył/ z swiátem w iedno nabo=
 30: żeńtvo/ ábo rączey/ bezbożność/ złączyć/ y ípocić chćiał? Co **X. P.**
 31: vczynić vsiłuie/ gwałtem fię tego domagając/ áby ci ktorzy w
 32: Polfcze fą/ iednego nabożeńtwa (iáko on zowie) ftározytnego
 33: używali. A iáko fię w pierwfzey rzeczy omylił/ nie vpátruiąc áni
 34: vważając condycyey krolestwa Pána Chrístufowego (o czym się
 35: wyżzey píáło) tak też y w tym wtory wyftepek *ie^{g0}* znaczny iest/

b. 3

gdy

strona: 14

14.

1. część o

gorliwości zapalczywey

- 1: gdy szrodkow niefluznych/ do ziednoczenia ludzi w Religiey v=
 2: żywa: mniemając áby to/ w ludzkiej mocy/ y rozumie záležáło/ co
 3: Pan Bog íam tylko/ przez syná íwego miłego/ mocą ducha *fwe^{g0}*
 4: świętego íprawić y okazać może.
 5: Nie wątpię o tym/ iż rozum cíelefny/ taką drogę/ ktorey fię
 6: w tym przedsięwzięciu/ trzyma X. Powodowfkiemu pokázuie:
 7: ktoremu fię to fluzna rzecz widzi/ áby ci wżyfcy/ ktorzy w iedney
 8: Rzeczypópolitey miefzkáią/ ípolnie dobrá w niey używając: áby
 9: íi w przednieyfzey rzeczy/ w nabożeńtwie zgodni byli. A widząc
 10: iż się to wedle myśli/ y vpodobánia iego nie dzieie/ fráuiie fię oto/
 11: y vprzeymie ftára/ áby co nie może być/ przez łágodne namowy/
 12: gwałtem y mocą wycińnąć fię mogło.
 13: Lecż fię ná tym iáko y ná pierwfzym omylił/ vpátruiąc krole=

14: Itwo Pána Chriftułowe/ w wielkości ludzi świetnych/ y znącz=
15: nych/ zápomniawłzy oney przeltrogi lyná Bożego/ kiedy ofátnie
16: czáfy/ czáfom Noego/ y Lotowym podobne czyni/ mowiąc/ iż
17: lyn człowieczy w przyście fwoie/ nie wedle wiary miał znaleźć ná
18: ziemi: ktoremi słowy/ dumę o ozdobney wielkości ferc/ y myśli ná
19: szych wybija. Czego nie rozumiejąc **X. P.** przedsię włzytkich pod
20: iedno nabożeńftwo/ zámknąc vsiłuie/ do czego rámienia zwierz
21: chności świeckiey vżywa/ mimo porządek od Chriftułá Pána po
22: ftánowiony: ktory połyłaiąc vcznie fwoie z Ewánielią nie świec
23: ką/ áni cíelefną mocą/ ále duchowną ich vzbroid raczył: dawłzy
24: im moc zwięzowania/ y rozwięzowania/ poćiechę wierzącym/
25: zbáwienie dułzne/ á niewiernym/ potępienie wieczne náznaczyw=
26: szy. Ktorzy Apoštołowie/ dofyć czyniąc vrzędowi fwemu/ nigdy
27: fię ni z kim/ cíelefnym gwałtem nie obchodźili/ ále duchownym
28: orężem/ ludzi do krolestwá Bożego náganiáli/ vpominaiąc/ v=
29: cząc/ groząc/ przynagláiąc słowy/ wczás y niewczás (iáko Páweł
30: Tymotheuszowi fwemu czynić rofkázuie) włzákże w duchu cíicho
31: ści/ to zá ofátnią kazń wykonywaiąc/ gdy od niewdzięcznych
32: odchodząc/ proch z nog fwoich otrząfáli.
33: Abowiem niechay żaden te^{g0} nie rozumie/ áby rzeczy przymu=
34: szone z ftrony nabożeńftwá/ Bogu fię podobác miály: dobrowol=
35: nych chwalcow/ Bog y lyn iego miły chce. A nie tylko gwałtem

wyćisnionego

strona: 15

X. K. P. przeciw wiernym.

15.

1: wyćisnione^{g0} nabożeńftwá Bog nie lubi: ále fię y w takich nie ko=
2: cha/ ktorzy tylko z namowy ludzkiey á nie z vprzeymości fercá
3: fwego/ áni z dobrym rozsádkiem/ áni z żywą wiarą do nabożeń=
4: stwá przyftępią. Co możem obáczyć z słow Pána Chriftufo=

5: wych/ kiedy Faryzeuszom na oczy wyrzuca ono ich zbyt=

6: wanie/ gdy krążyli po ziemi/ po morzu/ chcąc wiele poganow do

7: nabożeństw żydowski zgrupować/ a tym się Bogu przyślu-

8: żyć. Ale jako to oni z ciał/ chwały własnej w tym szukając/ czy=

9: nili: tak też y ci którzy przez nie zgrupowani byli/ nie uważając

10: ani doświadczając/ nauki ich/ ani mając potępienia/ ani swia-

11: dectwa od ducha Bożego/ postaremu w złościach/ y nieprawo=

12: ści żyjąc/ tym więcej gorzej potępienie/ odwołując/ y gorzymi się

13: stawiając. Co jako na on czas było/ także się y dziś dzieje/ gdy no=

14: wi nauczyciele/ forytarze stolicy Rzymskiej wprzeymie wsłuią/

15: jakoby ich wiele Papieżowi swemu/ pozyskać mogli: ale gdyby

16: prawdę zeznać chcieli/ a pilnie w sprawy y obyczaje/ nowowierni

17: kow swoich przyrzec/obaczyliby to/ co Chrystus mowi Faryzeu=

18: szom/ iż uczniowie ich dwukrotnie gorzymi/ niż ich nauczycielowie

19: są. Ani tedy jakie łagodne namowy/ ani furwa groźba/ wiary

20: prawdziwej/ w człowieku sprawić nie może/ ale tylko porządna

21: nauka słowa Bożego/ za przytapieniem ducha pańskiego.

22: Podobac się to cielesnemu rozumowi/ gdy sobie przypomi=

23: na to co się z przodki naszymi dzialo/ którzy razem wielkim hu=-

24: mem przenieśli się z pogańskiego bałwochwalstwa/ do Papie=

25: **Papieskie**^{go} rzekomo nabożeństwa: Co nie dziw/ bo jako w pogaństwie/

26: bawili się grubym widziannym bałwochwalstwem: tak y do Pa=

27: piestwa przytawili/ mieli czym zmyliły swe grube wcielzyć/mając

28: pełno zabobonow/ y bałwochwalstwa zwierchniego. Bo to be

29: śpiecznie powiedziec moge/ iż do tych czafow naszym Polka na=

30: sza nie miała szczyrey Ewangelii Pańskiej: bo aczkolwiek sztuczke

31: Ewangelii czytano/ wszakże/ plotkami/ y wymyśłami ludzkie=

32: mi/ ludzi zabawiano/ nie wcząc ich ani prawdziwego pokaiania/

33: ani wiary/ ani pobożności. Wszakże to nie dla **te**^{go} przypominam/

34: aby kto rozumiec chciał/ iżeby wszyscy nasi przodkowie potępie

35: ni być mieli/ nie wdawam się w ten śąd/ vmie Pan Bog tych

ktorych

strona: 16

16.

1. część o

gorliwości zapalczywey

- 1: ktorych náznaćzył/ y vmiłował w pośrzod Sodomy/ y Bábilo=
2: nu záchowác/ o czym ná ten czás wiele piác nie trzebá/ to tylko
3: vkázuię/ iż nie dziw to był/ zgadzác się przodkom náfzy/ w onym
4: pozwierzchnim grubym nabożeństwie/ gdyż rozum y zmyłły czło
5: wiecze fnádnie ná takie nabożeństwo przyzwolą ktore nie z Bo
6: gá/ ále z ludzi będąc/ nie duchownemi niebiełkiemi rzeczám/ ále
7: cíelefnymi y ziemłkiemi zábawia.
8: Podobnoć się **X. K.** y oná spráwá Litewłka podoba/ gdy
9: Krol Iágiełło/ wzięwszy kilkanaście Księżey Polłkiey do Li=
10: twy iechál/ rofkazawłzy zá łobą/ łukná wiele wieść: Y tám przy=
11: iechawłzy/ zgromádziwłzy lud on gruby kmiecy ná kupy/ iáko ie=
12: dno bydło/ krzćić rofkazał: á iżby tym fnádniey/ ná on krzeft po=
13: zwolili/ łukniámi ich podárował: Y ktoż bączny á Bogoboyny
14: rzec może? áby táka spráwá/ y nabożeństwo/ Pánu Bogu się po=
15: dobác miáło? á nie ráczey te^{go}/ kugłárłtwem/ y łzyderłtwem spráw
16: Bożych názowie.
17: Co się tedy onych czáfów dźiáło/ nie trzebá łobie te^{go} ná przy=
18: kład brác/ gdyż z łáfki miłego Bogá/ łłowá Apołtolłkie/ náfzey
19: Polłzcze po części należą: Noc przeminęła/ dzień się przybliżył.
20: Abowiem iuż od lat nie máło/ z dobroći Bogá náfzego/ E=
21: wánielium Pána Chriłtułowe w náfzey Polłzcze záświtnęło/ łkut
22: ki łwoie okázuiąc: iednym będąc wonnością do żywotá/ á dru=
23: gim zápáchem ná śmierć. Dla czego/ włzczęły się trwogi/ y poru=
24: łzenia/ te rzeczy bowiem/ idą zá Ewánieliá (iákołmy wyżłzey łły=

25: źzeli) y do tego czařu kłopotu dořć/ gdy őrńce Ńprawiedliwořci
 26: kole w oczy tych wřzytkich/ ktorzy w ćiemnořciach zrodzeni/ y
 27: wychowani będac/ od Boga nie Ń ořwiesceni/ niechcac do praw
 28: dźiwey poboźnořci Ńę przyłęczyć/ lubiui u Ńmakui u Ńobie/ w zwier
 29: zchownym pełnym błędown/ y zabobonow naboźeńftwie dla cze
 30: go muři być rozdwoienie. A kiedyby **X. K.** chcac te rany/ ktore
 31: Ń z Ńtrony Religiey w Polźcze wleczyć/ mądry rady y rořtropno
 32: Ńci Chriřtyańskiey vzywał/ nigdyby Ńę ná takie medya/ ábo Ńrzod
 33: ki nie zdobywał: ále vćiekłby Ńę/ do onego prawdziwego leká=
 34: rza Boga/ ktoremu to włařnie naleźy/ ludzi przez Ewanielium
 35: Ńyna Ńwego miłego/ y przez ořwienie ducha Ń. w prawdziwym

wrozumieniu

strona: 17

X.K.P. przeciw wiernym.

17.

1: wrozumieniu/ y ziednoczeniu wiary/ zgádzac y porownywać. A
 2: ieřliby Ńę Pánu Bogu podobáło/ y tak być muřiało (iáko to po-
 3: Ńpolicie bywało/ (o czym wyřłzey) nie wřzytkim ále niektórym tyl
 4: ko/ Ńwiatłõci Ńwoiey vzyczyć/ tedy nielza iedno Boga ze wřzyt=
 5: kiego chwalić/ á Ńady iego Ńprawiedliwe vpátruiac/ z boiáźniá/
 6: y ze drzenim/ przed nim/ po wřzytek czař zywota Ńwoie^{gõ} chodzić.
 7: Co gdyby **X. K.** czynił/ nigdyby o wiare nikogo nie przeřlá
 8: dowal/ ále jeřliby o Ńobie rozumiał/ iz Ńtoi ná drodze prawey/ Pá-
 9: nu Bogu z tego dźiękuiac/ innych o ktorychby zábłáďzeniu tu=
 10: Ńzył/ w ćichořci ducha/ vczył y nápominał/ nie przeřládował ani
 11: zábijac kazał: ále Ńę raczey ná on dzień ogládał/ kiedy Ńtaniemy
 12: wřzyłcy przed Ńtolicá Chriřtuřowá/ tám Ńkrytořci wřzytkie Ńerde=
 13: czne obiáwione będa/ y o káďdego naboźeńftwie/ Ńprawiedliwy
 14: rozłádek/ y nagrodá przyřtoyna káďde^{mv} oddána bęďzie. Lecz/iná=
 15: czey Ńę **X. K.** w tey sprawie obchodźi: bo nie tylko/ iz Ńę ná dwu

16: łtopniach/ w tey łprawie pośliznął/ to iełt/ áni włafności krole=
 17: łtwá Chriftułowego/ áni wiary Chriftyánłkiey zacności vpátru=
 18: iąc: tákże nieprzyłtoynych łrzedkw do ziednoczenia/ w wierze/
 19: y nábożeńłtwie vzywáiąc/ trzećikroć fię y w tym potknął/ gdy do
 20: tego przyłtępuie/ będąc źięty nieprzyłtoyną gorliwością/y pu=
 21: łzcza fię ná nas zbytnią zápalczywością: nie hámuiąc fię od tego/
 22: przykłádem drugich/ ktorým fię w dobre nie obracáło.
 23: Páweł Apołtoł po włzytek czas żywotá łwego/ wyźáłowác
 24: tego nie mógł/ iż nieumiejętną gorliwością wniešiony/ zápal=
 25: czywie prześládował/ tych ktorých był powinien czćić y miłowác
 26: A jełli fię Páwłowi przytráfiło/niechay fię **X. K.** wzdryga/
 27: by mu fię co gorłzego nie przydáło/ y rádźę/ áby fię ná fwoię gor=
 28: liwość nie łpułzczał/ ále ráczey dołwiadczał/ iełli **zelus fecundum**
 29: **fcientiam**, zápalczywa bowiem gorliwość/ bez vmiejętności/ łzko
 30: dliwłza niż pożytecznieyłza iełt. Iáko Páweł ł. o żydziech łwiád=
 31: czy/ ktorzy będąc gorliwemi miłošniki zakonu: lecz nieumieję=
 32: tnie połtępuiąc/ á chcąc łprawiedliwość łwoię włafną wyłtáwić
 33: łprawiedliwości Bożej poddáni nie byli.
 34: Niechay teź **X. K.** pámięta ná zákazanie Páná Chriftułó-
 35: we/ który kákolu wrywác przed czáfem nie kazał/ ále oboygú/

c

to iełt

strona: 18

18.

1. część o

gorliwości zápalczywey

1: to iełt/ płzenicy/ y kákolowi/ dopułcił rość áż do źniwá: á **X. K.**
 2: będąc názbýt łkorem/ niechay fię tego boi/ częgo tam Pan Chri=
 3: łtus przełtrzege/ aby miáłto kákolu/ płzenicę nie wyrwał: bo wi=
 4: dźę iż fię ná to náłádzil/ iákoby tych włzytkich/ ktorých on łwym
 5: rozłádkiem zá heretyki ma/ wyłádzic/ y wykorzeńic/ wkłádá=
 6: iąc to nieprzyłtoynie/ ná Páná Chriftułá/ gdy ták piłze: iż Pan

7: Chrifthus takowych kazał wygładzić. Niewiem kędy to **X. K.** wy
8: czytał/ gdyż Pan Chrifthus nie przyzedł ludzi trącić/ ále ich zácho
9: wywác/ ktory teź fukał zwolenniki łwe/ gdy przykładem Eliafzo
10: wym/ krzywdy páńskiey/ mścić fię chcieli: vcząc ich/ iż duch Páná
11: Chriftułow/ cíchy/ y pokorny/ nie wiedzie do zápalczywey pom=
12: łty nikogo/ ále ráczey vczy/ dołkonáley ćierpliwości/ y dobrotli=
13: wości/ przeciwko nayświętłzym nieprzyjaćielom. Obaczyć to kte
14: mu potrzebá iż Pan Chrifthus/ nie ná to wyftáwił swoich wier=
15: nych vcźniow/ áby oni kogo mordowác/ ábo prześladowác mie
16: li: ále owłzem włzędzie opowiada/ iż onych nienayrzeć/ trapić/
17: przelladowác/ y ná ołtátek mordowác miano. Po czym teź łá
18: twie poznác/ kto iest z owieczek Chriftułowych/ y do łtadká iego
19: cíchego/ á pokornego nalezy: á kto záfię z łwiátá będąc w ćiele=
20: łney zápalczywości chodząc/ łpráwy łwieckie wykonywa/ tych
21: ktorych w nienawiści ma/ przelladuiąc/ y o ich fię zniłczenie v=
22: przeymie łtáráiąc. A iáko rády Páná Chriftułowey/ tak áni przy
23: kládu/ áni náuki Apołtołkiey/ w tym **X. K.** nie náłładuię: ktorzy
24: vcząc Ewánieliey Páná Chriftułowey/ ni z kim fię hárdzie/ y zá=
25: palczywie nie obchodźili. Páweł Apołtoł ołwiádcza fię/ iż wierze
26: Korintczykow pánowác niechćiał: Piotr teź ł. nápomina one
27: łtárłze/ áby nie pánowáli/ nád dziedźictwem Bozym. Náđ to Pá
28: weł ł. vczy Tymotheuřzá łwego/ á w ołobie iego włzytkich náu=
29: czyćielow prawđziwych/ áby nie był łkwápliwym/ y niećierpli=
30: wym/ tymi łłowy piřząc: A łłudze Pánłkiemu/ nie trzebá walczyć/
31: ále vkładnym być/ przeciwko włzytkim/ łpołobnym ku náuczá=
32: niu/ znołzącym złe/ (oto y złe każe znołć) w ćichości vczącym
33: ty/ ktorzy fię łprzećiwiáią rć. W tych łłowiech iáwnie łłyszmy/ iż
34: duch Bozy łtrofuje/ táki zápalczywy połtępek. **X. K.** ktorzy wyftá
35: wiáiąc fię/ zá náuczycielá/ nie połtępuie łłádem prawđziwych ná

X. K. P. przeciw wiernym.

19.

- 1: uczyńcielow. Przechwalać fię on z tego/ iákoby fię do zbroie du=
2: chowney/ to ieft/ do słowá Bożego/ vdác miał: ále przyczynę
3: wyraża/ iż to dla tego czyni/ ponieważ mieczá krwáwego/ w rę=
4: ce brác/ y przeciwko nam go vżywać ie^{go} ftanowi duchowne^{mv} (iá
5: ko on piŕze) nie przyŕtoi: ináczey kiedyby mu to wolno było/ podo=
6: bnoby/ viąwłzy fię zań przeciwko nam go vżywać nie zániechał.
7: Lecż ieli **X. K.** prawdźiwie przyznawa moc słowu Boże^{mv}/
8: czemuż tym lámym nie walczy? Czemuż ná tey broni nie przeŕta=
9: wa? á czemu z Páwłem ták nie mowi. Bo zbroie walki náłzey nie
10: fá cíielefne/ ále z Bogá mocne/ ku podwroceniu/ nieyść obron=
11: nych/ ktoremi rády podwracamy/ y wízeláką wyfokość/ wyno=
12: sząca fię/ przeciw poznániu Boże^{mv}/ y poimáną wiedzimy wízel=
13: ką dumę/ ku poŕfúżeńŕtwu Chriŕtuŕowe^{mv}/ y gotowá mamy pom
14: ftę wízelákie^{go} niepoŕfúżeńŕtwá rć. Tuby fię przyŕtáło **X. K.** obrá=
15: chowác/ iefli on z pocżtu tych żołnierzow Páná Chriŕtuŕowych:
16: y iefli ie^{mv}/ to oręże duchowne należy/ ktorymby walczyć vmiał/ y
17: przeciwniki ŕwoie zwyciężyć mogł. Ale znác iże temu nie vfa/ áni
18: ná tym przeŕtawa: bo kiedyby tylko słowem Bożym ná nas wal
19: czył/ łatwieyby nas zwyciężył/ bo z láłki Bożey/ mieczowi temu
20: páńŕkiemu/ ná odpor być nie chcemy. Ale **X. K.** vkazawłzy poŕta
21: wkę tylko/ iákoby słowem Bożym/ przeciwko nam poŕtępowác
22: miał/ zárázem/ go odbiega/ á miáŕto niego/ ŕlomiáney broni/ wy=
23: myŕłow/ y vřtaw ludzkich vżywa/ á kiedy go naypotężniey ŕlo=
24: wem Bożym/ y piŕmy niektorych Doktorow poprą/ tedy mu nie
25: lza/ iedno do koŕciołá Rzymŕkiego/ iáko do máćierze dziećie ná
26: łono/ kędy (iáko on rozumie) naybeŕpieczniey wřzytkich rázow
27: nieprzyaciéŕŕkich/ vchronić fię może. Ale przedŕię wřzytkiemu te

- 28: mu nie wfáiąc/ nielza iedno kogo drugiego mocniejszyego/ ná rá
- 29: tunek wzywác. Co iáko **X. K.** czyni/ líft do Iego Krolewfkiey
- 30: Mości/ piány świadczy/ w ktorým częŧto iednęž piofnkę pow=
- 31: tarzaiąc/ Iego Krolewfką Mość nápomina/ y práwie vsílnymi
- 32: namowámi obwięzuie/ áby mieczá łobie zwierzonego przeciwo
- 33: nam dobył/ á nas wykorzenił/ obiecuiąc mu zá to fzcześnie/ y zwy
- 34: cięŧwo/ nád nieprzyiácioly: á zásię grożąc iefliby te⁸⁰ zániedbác
- 35: chćiał. Tákowá byłtrość **X. K.** vpátruiąc/ łatwie káždy poznác

c 2

może

strona: 20

20.

1. część o

gorliwości zápalczywey

- 1: może/ kogo włásniey **X. K.** násláduie: Chriŧufáli ćichego/ po=
- 2: kornego/ y dobrotliwego: czyli onego ktory ná gorze/ oney tłu=
- 3: łtey (iáko **X. K.** łam mieyłce Papielkie opifuie) vsiadłzy/ krwią
- 4: świętych Pańfkich opoiony iefł/ o czym Ian ś. w' Ziáwieniu pro=
- 5: rokował.
- 6: Náđ to/ niecháy łię káždy temu przypátrzy/ iefli tym poŧęp
- 7: kiem/ y tákowá fwą ráđą/ **X. K.** pokoiu y dobrá korony Polfkiey
- 8: łzuka/ czyli czego inžego. Zá łáfką Bożą do tego czáfu choćiáż w
- 9: rozności nabożeńłtwá/ przedię/ w tym powłzechnym zámiełzá=
- 10: niu/ y zátřzásnieniu świátá/ Polfká náłzá w pokoiu záchowána
- 11: byłá/ łnadź inže Páńłtwá w tym przebieráiąc: á bez włżego wát=
- 12: pienia/ nie dla czego inže⁸⁰/ iedno przeto/ iż Krolowie Polfcy do
- 13: tego czáfu krwią niewinnych łudźi ręku swych/ nie pomázáli/ á
- 14: teź z łáłki Bożej Polska záchowána/ od nieprzyiácielłkiego mie=
- 15: czá/ y od domowey wnątržney łedycyey. A tám zásię/ kędy zá rá=
- 16: dą y łtáránim/ ich mości Práłátow/ Krolowie Ewánieliey Pá
- 17: ná Chriŧufowey do pańłtw łwych wpuścić niechćieli/ poddá=

18: nym śwym/ mocno tego broniąc aby ani przepowiedali/ ani flu=
 19: chali zdrowych y zbawiennych powieści/ Pána náfzego Iezufá
 20: Chrifufá/ zá tym iákie niezczęście/ rozruchy domowe/ gwałto=
 21: wne łupieftwá/ krwáwe mordy wyroflý/ y do tego czału nie wfta
 22: ły świadczą to Francufkie y Niderlándfkie kráiny/ w ktorých/
 23: w tym krotkiem czáście/ niezliczone tyfiące (cze^{go} inego nie wfpo=
 24: mináiąc) ludzi pomordowano/ czego wftytkiego/ ich mość Prá=
 25: łáci/ gorliwi miłósnicy ftolice Rzymfkiej przyczyná byli. O ná=
 26: fzych Práłáćiech/ iáko o cnotliwey flácheckiey Polfkiey krwi/ te^{go}
 27: nie trzymam/ aby fię mieli wyzuć kwoli Papieżowi Rzymfkiemu
 28: ze wftelákiey miłóści oyczyzny fwey/ aby oney ráczey zginienia niż
 29: pokoju życzyć mieli. Rádżę tedy y vpominam/ aby **X. K.** tey iego
 30: rády byftrey nie podświadcżáli/ ále ráczey z tego ftrofowáli/ y ná
 31: pomináli/ iż on Krolá Pána cnotliwe^{go}/ y miłósniká poddáných
 32: fwych/ importunè do te^{go} námawia/ aby złamawfzy przysięgę fwá/
 33: y nie pámiętáiąc ná koronná confoederacyá, niewinne/ y wedle
 34: Bogá poftulżne poddáne fwe zábijał: y mordował.
 35: Ná oftátku przy tey pierwżey częfci/ zámilczęć fię te^{go} niego=

dži/ iáko

strona: 21

X. K. P. przeciw wiernym.

21.

1: dži/ iáko **X. K.** mieyfce Pfálmu wtorego/ nie włáfnie ani porzą=
 2: dne/ do rzeczy fwey przyftofował. Psalm pod figurá Dawidá/
 3: opifuie Pána Chrifufá/ náigrawánego/ y prześládowáne^{go}/ prze=
 4: ciwko ktoremu/ y owfzem ná przeciwko Bogu lámemu/ mieli fię
 5: buntowác/ y fzturmowác przełożeni ziemie: á Pan Bog z ich
 6: głupftwá fzydżąc/ przeciwko dumie/ y náládzeniu ich/ rádę fwá
 7: Bofką/ wykonać obiecuie: to ieft/ iż miał tego fwego pomázań=
 8: cá fyná fwego miłego/ krolem na gorze Syońfkiey wyftáwić/ y

9: iemu do ręku podać rozgę żelazną/ którą miał skruszyć (przeciw=
 10: niki swoje/ nie inaczej iako śtatek zduńki. Dla czego wspomina w
 11: tym Psalmie duch Boży/ krole y przełożone ziemie/ aby się temu
 12: Krolowi wżech krolow/ y Pánu wżytkich pánow/ od Bogá po=
 13: śtanowionemu/ nie śmieli (przeciwić/ ale mu się rączey z pokorą
 14: poddawáli/ niechcáli gniewu iego (sprawiedliwego/ y zapalczy=
 15: wego doznác y doświadczyć. A **X. K.** odstąpiwży od włafnego
 16: Psalmu wyrozumienia/ y práwie ná nice wywroćiwży/ co był
 17: miał mowić: Krolu miłościwy/ przyimi Chrístufá Páná/ y z E=
 18: wanielium iego wdzięcznie/ y podday mu się z pokorą/ pocało=
 19: wawży go z wielkim vniżenim/ y z boiáźnią: á strzeż się tego/ á
 20: byś się iemu nie (przeciwiá/ abyś (czego Boże vchowáy) rozgą
 21: iego żelazną skruszony nie był. A Xiádz opák/ to iest: weźmi ty
 22: Krolu żelazną rozgę do ręku/ nuż w ty Heretyki. rć. A iefliby więc
 23: zá rádą **X. K.** w Chrístufá fámego/ zabiáiąc sługi/ y członki iego
 24: prawdziwe vgodził/ izali Bog krzywdy wiernych swoich mścić
 25: się nie będzie? Tu z tego **iedne**⁸⁰ mieyfcá czytelniku miły/ obaczyć
 26: możeż/ z iáką opátrnością/ Ich mość Práłaci Rzymfcy/ pifmo
 27: święte przywodzą/ y gwałtem ná fwą stronę náciągáią/ co się ni=
 28: zey doftáteczniey pokaże.

29: We wtorey części iest/ o rozmowie Lubel

30: skiej: którą X. K. wspominiáiąc/ fwą rzecz rozszerza/

31: z drugiey strony (sprawá krotka/ (szczyra á dofta

32: teczna.

c 3

Odpráwiwży

strona: 22

22.

Wtora część/ o
 rozmowie Lubelskiej/

1: 2. Odpráwiwży ná krotce część pierwszą piśania mego/ iuż zá

2: pomocą Bożą do wtorey przyftápię/ która będzie o rozmowie

3: moiey/ z Księdzem K. w Lublinie: czego się **X. K.** [próuwiając/
4: wiele rzeczy nąpifał inaczey niż ia pámiętam: dla czego też mnie
5: przyłtoi nieco o tym/ y ták iáko pámiętam: porządnie nąpifać.
6: Ale niż to czynić pocznę/ zámilczęć tego nie mogę/ iáko **X. K.** o
7: náfzym zborze pířząc/ łam się z łobą nie zgadza/ bo wprzod ták pi=
8: łze: Mniemałem z przodku/ żeby ci fektarze (iákom więc łłychał)
9: y czytał o nich) potáiemnie łchadzki/ y bezbożeńłwá łwoie od=
10: práwowałi/ áłiciem obaczył/ á ono nie tylko z miáłtá/ ále y z dá=
11: łekich łtron/ iáwnie się tám náłładowcy ich zgromadzáli/ y prá=
12: wie w oczu onego Trybunału włzytkiego. rć. Tu ná tym mieyřcu
13: **X. K.** przyznawa/ żełmy nie łkryćie/ ále iáwnie łchadzki łwe od=
14: práwowałi. Czego přętko ząpomniawłzy/ rzecz przeciwną pířze:
15: Przetoż we dni łwięte/ gdym od ładowych zábaw wolnieyřzym
16: bywał/ nie zániechałem niepokątnie (iáko przeciwnicy czynią) á=
17: le iáwnie w przednieyřzym kołściele/ onego miáłtá vczyć. rć. Tu
18: niemáła niezgodá z tákiey nie tylko rozney/ ále przeciwney o nas
19: powiełci: bo co pierwey wyznał/ y iż niepotáiemnie/ ále iáwnie się
20: łchadzamy/ y iż nie tylko z miáłtá/ ále y łkąd inąd łudźie do nas
21: przybywáią: to zásię ząpomniawłzy się pokątnymi náukámi ná=
22: zywa. Aleć to podobno dla tego/ iż náłze łchadzki/ nie w muro=
23: wánym Kołściele/ áni ná mieyřcu vczárówánym ále w domiech
24: drzewiánych/ w ktorych łudźie połpolicie miełzkáią/ bywáią. Nie
25: chayże tedy **X. K.** wie/ iż my o te murowáne kołcioły nie łtoimy/
26: rozumieiąć/ iż nie dom łudźi połwiąca/ ále wierni Boży/ łwięty=
27: mi będać/ y nabożeńłwá prawđziwie vzywáiąć/ mieyřcu ná kto
28: re się łchodzą ozdobe czynią. Papięłkać to dumá/ domy połwię
29: cáć/ ábo ráczey nád nimi kugłárłwá łtroić. Iáko kiedy kołcioł
30: połwiącaiąć popiołem ná krzyż od kątá do kątá potrzawłzy Bi
31: łkup kurwáturą po onym popiele pířze Greckie obiecáđło. Wie=
32: my bowiem z połłępkow Páná Chriřtułowych/ iż on częłto ná po

- 33: lu/ nád wodą/ ná pułzczy/ y w do^{mv} vczył. Apoštołowie Páńfcy ofo
34: bliwych domow/ łobie nie budowáli/ áni budowác rofkázowáli/
35: ále w do^{mv} v ktoregokolwiek brátá z wiernych/ łchadzki y nabo=

żeńftwo

strona: 23

X. K. P. z Janem

23.

Niemoiowłkim.

- 1: żeńftwo odpráwowáli: á nie tylko fię to dżiáło czáfow Apoštoł=
2: łkich/ ále do kilku łet lat poty/ wierni Chriftyánie/ domow ná
3: chwałę Bogu/ ofobliwych nie budowáli: pámiętáli bowiem/ ná
4: przywiley nowe^{go} przymierza/ pod ktorym/ chwałá Boża/ nie ma
5: być do żadnego ofobliwego mieyfcá przywięzowána.
6: Nie mogą tedy miec náłze zboreczki w tym przygány/ iż fię
7: łchadzamy/ ná mieyfcu tákiem/ iákiego nam Pan Bog kiedy/ y
8: kędy vżycząc raczy/ á łchadzamy fię/ nie ku zabobonom/ áni ná
9: obrzydłe bałwochwálftwo/ ále ná prawdziwą chwałę imienia
10: Páńfkiego/ á ktemu nie łkrycie áni potáiemnie. Ale o tym dofyć/
11: iuż włtępek y połtępek rozmowy náłzey opifowác będę. Swiád
12: czy ták o łobie **X. K.** iż podawáiác náuki w Lubelłkim kołściele/
13: opowiádał przyty gotowość łwą/ iż chciál po iedyńkiem o tych
14: náukách mowić/ ktobygo łłufznym obyczáiem o to żádał. Praw=
15: dá/ iż **X. K.** ná łtolicy łwoiey Káznodzieyłkiey będąc/ dawał
16: pobudkę łtronie przeciwney/ ále podobno to czynił tym vmy=
17: łłem mniemáiác/ ábj nas łwoią połtáwną ochotą vłtrálzyć miał:
18: co fię po częłści z dálłzych iego połtępkow pokazáło. Bo gdy to
19: przyłżło do wiadomołci Miniłtrá náłzego/ nie zbraniál fię tego/
20: ále chętlíwie na to pozwolił/ y włkázal przez niektorá ofobę zná
21: czną/ do Páná Chyckiego/ prágnąc z **X. P.** rozmowy. Pan Chyc
22: ki odnioł to **X. P.** y czekáliłmy ná to czás niektory/ ále o tym mil

23: czenie było. Potym po niektórȳ cżálie przyšzedł do mnie w dom
 24: łługá Páná Chyckiego/ z liftem od Páná/ máiąc drugi liftek **X.**
 25: **K.** ktory do Páná Chyckiego piśał/ á mnie go Pan Chycki prze=
 26: czytać rofkazał/ w ktorym piśaniu/ **X. K.** omawiał fię P. Chyc=
 27: kiemu/ iż z Miniſtrem náſzym rozmowy mieć niechciał. iáko z
 28: cżłowiekiem v niego podeyżrżánym/ ktorego fczypał/ y űowy
 29: nieprzyſtoynymi lzył/ *cze*⁸⁰ w tych księgách wydánych/ iákmiarz
 30: ná káżdey kárćie vpominki zoſtáwił/ ále fię do liftká iego wra=
 31: cam. Tám w tym lifteczku ktory do Páná *Chyckie*⁸⁰ piśał/ mnie
 32: iefliby to wola moiá byía wyzywał: á Pan Chycki teź lifteczkiem
 33: űwym/ chćiał fię w tey mierze/ czego pewnego ode mnie dowie=
 34: dzieć/ vpomináiąc mię/ iefliby ch ná rozmowę przyzwolił/ áby te=
 35: goź dnia.
 36: Bo iáko on piśał **X. K.** názáiutrz wyiezdzić miał/ (co

fię potym

strona: 24

24.

Wtora część o
 rozmowie Lubelſkiej/

1: fię potym inaczey nalázło/ bo mieſzkał w Lublinie po rozmowie
 2: náſzey przez kilká niedziel). Mnie ták nágle pofelſtwo nie co po=
 3: ruſzyło: vpátrowáłem miſterſtwo/ **X. K.** z iedney űtrony/ ktory mi
 4: űternie zbywáiąc/ áby z tym nie mowił/ ktoryby iemu/ doſtátecz=
 5: niey/ y porządniey (iáko vczeńſzy y űpoſobnieyſzy) ná wſzytko od=
 6: powiedźcieć/ y árgumentá iego refutowáć mogli: á mnie űobie o=
 7: brał/ proſtaká y nieuká. Z drugiey űtrony/ dźiwowałem fię temu/
 8: iż **X. K.** ták nágle ná rozmowę doćierał/ chcąc iá tegoź dnia zá=
 9: czać i odpráwić/ á ono iuź byío w pułdopołudń: Ktemu y to mię
 10: moleſtowaío/ zem był ná oczy záchorzał/ nie będąc űpoſobny/ do
 11: czytánia áni do piśania. Wűkazałem tedy przez űługę do Páná

12: Chyckie^{go} iżbych to był rádniey widział/ áby **X. K.** tak iáko przy=
13: stáło/ z Miniřtrem nářzym rozmowę miał: lecz iż mnie wyzywał/
14: mnie nielza/ iedno wedle dárú od Bogá zwierzzonego/ prawdzie
15: świádectwo dáć/ y rořkazałem zá tym powiedzieć/ iż chcę z **X.**
16: **K.** mowić/ iedno widząc/ iż się czas onego dnia skrócił/ rořkaza=
17: łem prořić/ áby się tá rzecz do záutrká odłóżyć mogła. Wřzákże
18: řkoro řługá odřzedł rozmyřliłem się / by **X. K.** zá wygráná mieć
19: niechćiał/ gdybych mu we wřzytkim nie dogodził. Vřzyłem te=
20: dy Páná Erázmuřá Otwinowřkiego/ áby řzedřzy do Páná Chyc=
21: kiego/ chcę y gotowość moię opowiedział/ iż ieřliby rozmowá
22: nie mogła być pomknioná do iutrá/ tedym się tego dnia stáwić
23: obiecał/ tylkom oto prořił/ áby rozmowá nářzá przy wielu świád
24: kách y řłucháčzách być mogła. Poczeřtowałem teř **X. K.** wřka
25: zawřzy do niego/ o czymem rozmowę z nim mieć chćiał/ á miáno
26: wićie o zwierzchnořci Papieřá Rřymřkiego/ ktorego oni głowá
27: y fundámentem kořćiołá powřzechniego wyznawáią: cřegom
28: bez przyczyny nie vcřzynił/ bo widzę/ że przeciřwko tey ich wynio=
29: řłey wieřzy/ naypotęřniey walczyć/ y řzturmowác/ řłowem Bořzym
30: potrzebá/ ktorá z piářku wymyřłow ludzkich łobie vbudowawřzy
31: gdy im iuř řadney obrony inřzey nie řłtawa/ tám iáko ná naypew=
32: nieyřzy zamek vcřieczkę řwoię mieć zwykli/ z ktore^{go} páľacu řwe^{go}/
33: ogniętymi kulámi/ nie tylko ná pořpolitego cřłowieká/ ále y prze
34: ćiwko Monárchom řwiátá te^{go} řtrzeláli/ y dřiř kędy mogá řtrze
35: łác nie przestawáią.

Odnioł

strona: 25

X. K. P. z Ianem

25.

Niemoiowřkim.

1: Odnioł mi po tym Pan Otwinowřki/ iż **X. K.** ná rozmowę

2: przyzwolił/ czas do dnia iutrzeyłzego odłożył/ mieyfce w gołpo=
3: dzie v Páná Chyckiego náznaczywłzy/ to łobie wáruiąc/ áby bez
4: wielkicy zgráie przy kilku ofob było/ y náznaczył z mey łtrony tyl
5: ko cztery ofoby/ łam też w tymże pocżcie łtáwić łię obiecował.
6: Wdżięczenem był tego/ iż łię czas pomknął/ przełtałem też ná
7: mieyfcu náznáczonym: tylko mi nie k myłli było/ iż ták máło łtu=
8: cháczew być miáło/ gdyż tá rozmowá/ nie dla nas dwu/ ále dla
9: drugich wielu potrzebna być miáła/ y zyczyłbych był tego włzyt=
10: kiemu Lublinowi/ áby łię byli rozmowie náłzey przyłłuchác mo=
11: gli/ poniewáz prawdá lubi łwiátłóć/ y przed nią łię nie kryie.
12: Iednak iż ták byłá wola **X. K.** záchowałem łię y w tym iáko
13: chćiał. Názáiutrz tedy/ przyłzedłem tylko ze cztyrmá towárzy=
14: łzow do gołpody Páná Chyckiego/ godżiny náznáczoney/ tám
15: łiedzielifmy czas nie máły/ nie mogąc łię nikogo doczekác: áż po
16: tym przyłzedł Xiádz Brudżinfki Kánonik Krákowłki/ y z dru=
17: gim towárzyłzem łwym. Ci wyzwawłzy Páná Chyckiego/ rozma
18: wiáli z nim. A Pan Chycki nam potym to odniołł: iż **X. P.** bez do
19: zwolenia/ łtárlzego łwego Xiędzá Bifkupá/ nie moze tego vczy=
20: nić/ áby miáł dla rozmowy/ po gołpodách chodzić/ ále dawał to
21: ná moię wola/ ieflibych ia chćiał do gołpody iego przyłć/ tedyby
22: zemną rozmawiác chćiał. Ia widząc tákie tergiwerłacye/ mo=
23: głem był odiłć/ ná **X. K.** winę włóżywłzy/ ktory tego nie doka=
24: zał/ ná co przedtym łmieie wykrzykał/ bo nie tylko iż z Mini=
25: łtrem náłzym rozmawiác łię chronił/ ále też y mnie wyzwawłzy/
26: zemną łię nie do końcá przyłtoynie obłzedł/ bo dnia wczoráyłzego
27: mieyfce rozmowie náznáczywłzy/ názáiutrz łentencyą odmienił:
28: á nim ia był ták dálece powinien ná żądanie iego/ do gołpody
29: do niego chodzić/ gdybych też był chćiał łwieckicy iákicy powa=
30: gi vżyc. Lecż włzytkiego tego zápomniawłzy/ dałem łię y **X. K.**
31: y Pánu Chyckiemu ná wola/ y łzedłem welpólek z Pánem Chyc=

32: kim/ y z towarzyłmy łwymi/ aż do gołpody **X. K.** y owłzem aż do

33: ie^go pokoiu/ kędym go zátał z kilkiem towarzyłzow tylko/ włzak=

34: że potym/ gdy fię rozmowá záczeńá/ przybywáło ich więcej z ie^go

35: łtrony/ aż do kilkunałłcie ofob zacnych/ o com fię ia nie fráwował/

d

y rádnieyłzy

strona: 26

26.

Wtora część o

rozmowie Lubellkiew.

1: y radnieyłzy bych był te^{mv}/ by ich ielzče byle więcej przychodził.

2: A tá ielł prawdziwa przyczyná/ y włtępek do rozmowy nałzej:

3: czego **X. K.** zámilczáł/ á mnie w łwym piłaniu to przypíłł/ íá=

4: kobych ia łpontè/ nie będąc łacełsitus, do nie^go dla rozmowy przyłł

5: miał: gdyžbych ia był tego nie vczynił/ bo nie rad dla łwaru po

6: gołpodách chodzę/ ále zá tą pobudką/ ktorą mi łam **X. K.** po=

7: dał/ vczyníciem to mułłł.

8: Gdyłmy fię tedy zelłzi/ záczeńłłmy rozmowę o tey máteryey/

9: o ktoreiem był włkazał/ do **X. K.** to ielł o zwierzchnołłci Biłku=

10: pá Rzymłkie^go. Piłze **X. K.** íakobych mu ná trzecíą część árgumen=

11: tow ie^go nie odpowiedział: ia ták pámiętam/ ízem tyle odpowie=

12: dzíłł/ ile ná ten czás potrzebá byłł/ á choćiaž **X. K.** z przodku

13: trochę ćierpliwie łłuchał/ ále gdy fię łklepy dowodow iego/ łło=

14: wem Božy łámac poczęły/ wytrwác nie mogł/ áby mi fię w rzecz

15: nie wrzucáł/ y mowy nie przekazał. Logiki mi nieumieiętnołł

16: przyczyta/ co ia do łiebie znam/ y oto fię nie frásuieł/ dziekuiąc pá

17: nu Bogu zá to/ íž prołtymi łłowy bez okazálołłci/ tyle wymowíć

18: mogę/ ile ku okazaniu prawdy/ á zgánieniu fałžu ielł potrzebá.

19: Páweł ł. oprócz Logiki łłowo Bože przepowiedáł/ y łtąd fię zá=

20: leca/ íž nie w okazálołłci/ áni łpániálołłci mowy/ ále w prołłtołłci/

21: á w mocy duchá przeciwnikom vłtá závierał. By był **X. K.** chćiał

- 22: ćierpliwie do końca łłuchąc/ á świádkow więcey przypuścić/ kto
 23: rzyby byli roftropnie rozładźili/ okazałoby fię to było/ iż **X. K.**
 24: niefpławiedliwey rzeczy nieprzyftoynie bronil/ częgom vmyślił
 25: ná ten čás wzor nieiáki pokázác.
 26: Pytałem tedy naypierwey **X. K.** fłkądby to przyfzło między
 27: ludźie/ iż fię ták dopuścili omamić/ iednego człowieká/ niewie=
 28: dzieć iákiego/ wynofząc ná mieyfce páná Chriftufowe/ onemu
 29: zwierzchność nád wftytkimi/ y naywyżfze dozorftwo przyładźá=
 30: iąc/ y głowá kościoła powfzechnego/ názywác fię niewftydáiąc/
 31: gdyż o tym áni náuki Páná Chriftufowe/ áni poftánowienia A
 32: poftolfskiego nie máfz. Chciał mi tego **X. K.** dowieść **ab vtili**, przy=
 33: wodząc przykłády w rzeczách pofpolitych: com mu ia zbijał/ iż
 34: nie we wftytkich rzeczách pofpolitych/ táki porządek záchowy=
 35: wał fię/ y tám kędy fię ták rządono/ częścíey z fzkodą niż z użyt

kiem

strona: 27

X. K. P. z Ianem

27.

Niemoiowfkim.

- 1: kiem bywáło/ o czym hiſtorye świádczą. A wftákżeby teź to z nay
 2: więtfzym pożytkiem było/ w rzeczách ziemfkich ćielefnych/we
 3: zborze Páná Chriftufowym inſzego rządu potrzebá/ á miánowi=
 4: ćie tákiego ktoregoby fłowem Bożym podeprzeć/ y z piłmá ſwię
 5: tego pokázác mogł. Proſiłem tedy X. K. áby zwierzchnoći/ y
 6: zacnoći Papieźá fwego/ z iáfnego piłmá ſwiętego dowodził.
 7: Vdał fię zá tym do onego mieyfca v Máth. w 16. Roz. Tyś
 8: ielt Piotr/ á ná tey opoce/ zbuduię zbor moy/ á brány piekielne/ nie
 9: zmogą go: á dam tobie klucze kroleftwá niebieſkiego/ á cokol=
 10: wiekbyś związał ná ziemi/ będzie związано ná niebie rc. Z tych
 11: fłow Xiądz **K.** dowodził/ iż Piotr ś. od Páná Chriftuła fundá=
 12: mentem y przednieyfzym dozorcą kościoła powfzechnego poftá=

13: nowion jeft: fundámentem go być powiedział/ dla tych słów kto=
14: re pan wyrzekł. Ná tey opoce rć. Ktore on słowá Piotrowi przy
15: włafzczał/ iákoby Chrístus pan/ ná Pietrze zbor słwoy/ wybu=
16: dowác/ y wyftáwić obiecał: ktorego Piotrá ná to obrał/ áby on
17: był przednieyłym między Apoštoły/ á będąc między Apoštoły
18: przednieyłym/ iuż zá tym y to słó/ iż nád wšzytkimi wierzącymi/
19: zwierzchnim dozorcą/ y głową wšzytkich wierzących/ tu ná tym
20: świecie będących/ ktorzy do rządu **zwerzchniego** [!] zborowego na
21: leżeli: bo gdyż onych czásow/ przez Apoštoły ludzi wiele wyuczo=
22: nych/ y náwroconych do Bogá/ y do Chrístufá páná było/ kto=
23: rzy Apoštołowie/ rządząc zbory one pierwŕze/ y máiąc między
24: wiernymi inšzymi przodek/ á przedsię śami Apoštołowie/ wyzna=
25: wáli Piotrowę zwierzchność nád sobą/ słufznie teź zá tym/ y ci
26: ktorzy Apoštołow słucháli/ temuż ktoremu Apoštołowie defe=
27: rowáli/ poddawác się powinni byli/ bo teź tego była potrzebá/
28: dla dobrego rządu y pokoju we zborze páná Chrístufowym/ áby
29: ták zá czásow/ iákie roštárgnienie nie przyŕzło/ ále wšzyfcy w zwią
30: ŕce zgody y pokoju/ w dobrym rządzie záchowáni byli. A iż we zbo
31: rze słwym pan Chrístus moc duchowną poštánowił/ ktorą w zwię
32: zowaniu y rozwięzowánium/ ábo w odpufzczeniu/ y zátrzymánium
33: grzechow opifał. A tę moc Piotrowi zlecił/ dla czego ktokol=
34: wiek chciał być/ vcześnikiem odpufzczenia grzechow/ y poćiechy
35: duchowney/ muŕiał zwierzchnością Piotrową nie gárdzić/ gdyż

d 2

to pan

strona: 28

28.

Wtóra część/ o

rozmowie Lubelskiej/

1: to pan Chrístus Piotrowi między inšzymi Apoštoły zlecił. Tobie
2: dam rć. Inšzy tedy Apoštołowie/ y wierni páłterze/ chociaź odpu=
3: ŕzczáli grzechy/ y zátrzymáwali/ wšzakże ich wšzytkich vrząd y

4: władza/ ściągała się do przednieyżzey władzy Piotrowey/ ktore^{mv}
5: wprzod rzeczono. Tobie dam rć. Ná którym pan Chriftus zbor
6: fwoy zbudować obiecał. Przydawał też y to/ co nápiłał Ian w
7: 20. Rozdź. Kędy Chriftus Pan Piotrowi paśienie owiec fwych
8: zaleca/ á czynił to powtárzáiąc po trzykroć/ czego z Apoštołow
9: żadnemu zołobná nie rzekł/ y owfzem tákowych słow/ do wżyt=
10: kich nie vżywał/ iákiemi Piotrá / poczełtował. Ktore páńskie
11: Piotrowi owiec zlecenie/ (iáko on mowił) okazuie/ zupełną ie=
12: go władzą/ y przednieyżzą zwierzchność/ we zborze páńskim. A
13: to ftąd/ iż ktoby chciał być/ we zborze páná Chrifułowym/ mu=
14: si się ftąć owcą/ páná Chrifułową: á będąc owcą/ páłtyrzá po=
15: trzebuie: á páłtyrzá inšzego szukać nie ma/ oprocz tego/ ktorego
16: Chriftus pan poftánowił/ y iemu owce fwoie paść rofkazał: á
17: tenći iełt Piotr ktory onych czáłow będąc przednieyżzym páłty=
18: rzem/ zwierzchność/ y władzą nád wżytkimi owczámi páńki=
19: mi miał: á chociaż innych było wiele páłtyrzow/przedsię vrząd/
20: y władza ich do tego się przednieyżzego páłtyrzá/ ktorego Chri
21: ftus nád owczámy fwyimi poftánowił ściągała. A wyftáwiwży
22: ták **X. K.** (iáko rozumiał) zwierzchność Piotrowę/ poftępo=
23: wał do tego/ áby też y Papieską okazać mogł: Do czego ták
24: przyftępował. Ponieważ zbor páná Chrifułow wftác nie miał/
25: w ktorým zborze rządu potrzebá/ á rząd inákłzy być nie może/ ie=
26: dno iáki Chriftus poftánowił: á Chriftus pan náznaczył owcom
27: fwym páłtyrzá iednego przednieyżzego Piotrá. Iáko tedy onych
28: czáłow Piotrowemu rządowi wżyfcy wierni żywi podlegli/ ták=
29: że y teraz/ ktoby się chciał zwąć owcą páná Chrifułową/ mu
30: si we zborze vpátrować/ iednego zwierzchniego/ y przednieyżze^{go}
31: páłtyrzá/ ktory ná mieyfcu Piotrowym będąc/owce Chrifuło=
32: we paść ma/ ináčzey/ ktoby w takim rządzie być niechciał/ tenby
33: do ftádá Chrifułowego nie należał. Nád to nie mniefy teraz we

34: zborze potrzebá mocy duchowney/ ktora w zwięzowaniu/ y roz=

35: więzowaniu záwiłłá/ iáko y ná on čás zá Piotrá/ y zá Apoštołow

potrzebá

strona: 29

X. K. P. z Ianem

29.

Niemoiowłkim.

- 1: potrzebá było. A iáko w on čás Piotr był między wšytkimi/ ná
- 2: to wyłtáwiony/ ktoremu dáne łá klucze krolełwa niebiełkiego:
- 3: ták teź y tych czáłow potrzebá ná mieyłcu Piotrowym/ tákiego
- 4: ko^{go} vpátrowáć/ ktoryby ofobliwą mocą/ y zwierzchnością/ mię=
- 5: dzy inżymi/ **yprzed [!]** inżymi/ kluczami tymi władał: á to dla tego
- 6: naywięcey/ áby ták przez **iedne^{go}**/ ná inże/ tákowa moc y władza
- 7: łpadałá/ á zásię od wšytkich inżych/ do iednego łię przedniey=
- 8: łzego referowálá: w ktorym porządku/ iedność/ y łpoleczność/ y
- 9: rząd ofobliwy/ y połpolity pokázáć łię może. Ku **cze^{mv}** teź to przy=
- 10: dawał/ iż poniewáź Chriřtus P. obiecał być z Apoštoły łwymi/
- 11: áż do łkończenia łwiátá. Apoštołowie iuź dawno pomárli/ mułi
- 12: to być gdy łłowá Chriřtułowe prawdziwe łá/ áby łi záwłze we zbo=
- 13: rze byli/ ktorzyby ná mieyłcách Apoštołłkich będąc/ we zborze
- 14: przodowáli: á łi łá Bıřkupi/ná mieyłcu inżych Apoštołow: á ná
- 15: mieyłcu Piotrowym łam Bıřkup Rzymłki. A gdy był pytan/ **cze**
- 16: muby táką władzą/ y zwierzchność Piotrowę (iełliby iáka byłá/
- 17: y we zborze ná wieki trwáć miálá) ná Bıřkupá Rzymłkiego/ mi
- 18: mo wšytkich inżych przenołł. Tego dowodził iż Piotr ł. w Rzy
- 19: mie nadłuzey miełzkał/ y tám żywotá dokonał podiáwłzy męczeń
- 20: nictwo: á co więłzta/ iż tám łtolice łwoię fundował/ ná ktorey po
- 21: łobie Clemená namięłtniká łwego/ zá żywotá łwego połtáno
- 22: wił: A Clemens zásię będąc iuź ná mieyłcu Piotrowym/ **drugie^{go}**
- 23: po łobie zołtáwił/ **et sic per cósequens**, ktorykolwiek ná tey łtolicy

24: vsiędzie/ Piotrá wyráza/ tę moc y zwierzchność máiąc/ którą/
 25: pierwszy tey ftolice fundator Piotr/ miał y okázował. Gdym mu
 26: też to zádawał/ iż pímo ś. nigdziej o dwu głowách zborowych nie
 27: mowi/ iedyną tylko głowę/ páná Chriftuá/ zna y wyflawia. Ná
 28: to mi odpowiadał iż choćiáz Chrifus iest głową zboru fwe⁸⁰/ ile
 29: iest pánem y zbawicielem wśzytkich/ wśzákże iż tu iuż Chriftuá
 30: z łobą mieszkáiącego/ nie widzimy/ potrzebá dla dobre⁸⁰ rządu/
 31: iáko się wyższy powiedziało/ kogo takiego/ któryby ná mieyfcu
 32: páná Chriftułowym/ we zborze widzianym/ widzianą głową był
 33: będąc Wikáriem páná Chriftułowym czym onych czałow Piotr
 34: był/ á teraz Biskup Rzymśki iest. Ponieważ też pan Chrifus ma
 35: rozmaíte członki w tym dochownym cieie: iedne/ ktore iuż wyt=

d 3

chnąwszy

strona: 30

30.

Wtóra część/ o

rozmowie Lubelskiej/

1: chnąwszy od prac swiátá tego/ z pánem swoim odpoczywáią/
 2: y poćiechy dofkonałey vzywáią. A ma też tu drugie/ ktorzy iefzcze
 3: fráfunkom/ doległościám/ y rozmaitym pokuřam poddáni są/ z
 4: ktorymi/ iż sam pan Chrifus oczywiście być nie może/ dla cze⁸⁰
 5: ku rátkowi/ y poćiefze ich zostáwił ná mieyfcu swym widzianą=
 6: ną głowę/ ktoraby ich/ y rządziłá/ y cieřzyłá/ y w doległościách
 7: podpomagála. Potrzebá tak owey głowy widzianej/ widziane=
 8: mu ciálu/ ktora tak długo trwác musi/ poki widziany zbor páná
 9: Chriftułow/ ná ziemi trwác będzie. Brał też łobie ná pomoc o tey
 10: widzianej głowie/ mieyfce v Páwła ś. z pierwszego listu do Ko
 11: ryntow. 12. Roz. gdzie Páweł ś. biorąc podobieńtwo/ od ciála
 12: człowiecze⁸⁰/ y ftofuiąc ono podobieńtwo/ do zboru páná Chri=
 13: ftułowogo [!] przypomina głowę/ ktora nie może rzec nogom/ nie

14: trzebá mi was. Skąd táki árgument wiodł/ iż głowá/ którą ná
 15: tym mieyfcu Páweł przypomina/ nie może fię ściągáć ná páná
 16: Chriftofá/ gdyż on nie tylko nogom/ ále wśzytkim inśzym człón=
 17: kom może beśpiecznie rzec/ nie trzebá mi was/ bo fię on bez wśzyt
 18: kich/ obiść może/ iáko ten ktory dla ſwey wíałney potrzeby/ ni=
 19: kogo nie potrzebuie/ ále my bez niego/ z żadney ſtrony/ obiść/ y
 20: pokrzepić fię nie mozem: muśimy tedy ná tym mieyfcu rozumieć
 21: o głowie widziáney/ to ieſt o Pietrze/ á ná potym/ o iego namie=
 22: ſtniku.
 23: Widźmi fię/ ieſli dobrze pámiętam/ iżem przednieyſzych wy
 24: wodow/ **X. K.** nie przepomniał/ y chocia Loiki nieumiem/ te=
 25: dym ie tym porządkiem prowadził/ jáko ie poſpolicie Pápieżni=
 26: cy prowadzą/ idąc po tych ſtopniach poczawſzy od Piotrá/ áż do
 27: Biſkupa Rzymſkie⁸⁰. Y chociaż fię **X. K.** z rzeczą rozſzyrzał/ przed
 28: fię około tego płotu chodził: poniewaź nie tuſzę áby co potężney
 29: ſzego/ Papięcy forytarze/ zá ſwym Papiężem przywieść mogli.
 30: Kuſzą fię o to/ dźiſieyſzy nowi wykrętáczé/ zbieráiąc y ſtąd/ y zo=
 31: wąd/ czymby ten zebráczy podárty płaſzcz/ záłátác mogli/ wśzákże
 32: wśzytkie ich wykręty/ do tych fię przednieyſzych/ iáko głównych
 33: zbiegáią/ ktore gdy im kto ſłowem Bożym z bije/ zarázem/ y dru
 34: gich iáko ſłábszych/ porzuciwſzy odbieżeć muſzą.
 35: Położywſzy tedy iuż porządnie Xięże árgumentá/ iuż com ia

też ná

strona: 31

X. K. P. z Ianem

31.

Niemoiowſkim.

1: też ná on czás przeciwno temu mowił/ zá pomocą Bożą przypo
 2: mináć będę. A iáko **X. K.** ſwoie kazánia ſpifuiąc/ dozwala ſobie
 3: tego y ſzyrzey y dowodniey piáć/ niź wſtnie ná kázálnicy mowił/
 4: teyże ia też wolności chcę wżyć/ áby mi to wolno było/ rzecz ſwo=
<http://rcin.org.pl>

5: ię rofzyrzyć y obiaśnić/ ácz y ná on čás mowiło fię z łálki Bożey
6: dofyc/ iedno było trzébá vřzu ku řluchániu/ á fercá ku wyrozumie
7: niu.
8: Do rzeczy tedy przyřtępuiąc/ **X. K.** dowod o Papielkiewy zwirzch
9: ności/ ktorą ná Piotrowey powadze y władzy vbudowác chciał/
10: trzebá nam porządnie rozebrác/ á o tey rzeczy rozdzielnie mowić/
11: wedle oney regułki/ *qui bene diuidit, benè docet.*
12: Przyidźie tedy wprzod/ o Piotrowey ofobie/ y o ie^{go} vrzędzie
13: dowiádowác fię porządnie z piřmá řwiętego/ y tego mácąc/ iefli
14: byłmy kędy táką zacność y władzą/ w iáką go Papięznicy przyo
15: błoczą/ iemu od Chriřtuřá dáną y zleconą/ y od Piotrá wykony=
16: waná vpátrzyć mogli. Poyřzawřzy tedy pilnie w całą naukę pá=
17: ná Chriřtuřowę/ nie naydziemy tego/ áby Piotrowi regiment iá=
18: ki naywyżřzy/ nád innymi Apořtoły/ á tym mniew nád wřzytkim
19: zborem zlecił. Y te^{go} teř nie widzimy/ z pořtępkow Piotrowych/
20: áby kiedy ták zupełney władzy onych čásřow vřzywác miał Pan
21: Chriřtus nie iefł łobie przeciwny/ áby to co raz zgánił/ drugi raz
22: pochwalác miał/ ábo czego raz zákazał to zářię rořkázowác y po
23: řtánawiác miał. Czytamy v Ewánieliftow řwiętych/ iż gdy fię
24: řpieráli vcźniowie iego/ o przełóżeńřtwo/ á miánowicie/ ktoby
25: między nimi więřzy być miał: od czego ich Pan Chriřtus odwo=
26: dźił/ a tákiew dury zákázował/ ku pokorze/ y vniřeniu ich nápo=
27: mináiąc/ grořąc pohańbieniem tákowym wřzytkim/ ktorzyby fię
28: nád inne/ wynořić chćieli: gdy mowi/ Ktoby chciał być więřzy
29: między wámi/ ten niechay będzie mniewřzym. A nie tylko ich od tá
30: kiew myřli wyřokiew/ áby fię křiążętom źiemřkim w tym nie przy=
31: podobywáli/ odwodźił/ ále teř y Miřtrzámi fię im zwác zákazał/
32: nie dopuřzczáiąc im onych pyřnych/ y wyniořtych Fáryzáyřkich ty=
33: tuřow/ ktorzy fię w tym kocháli/ kiedy raczono mieyřcem/ y ty=
34: tuřy ozdobiono/ ktorych Fáryzeuřow/ dźięřyřzy nářłádownicy

35: iáwni fą. Nie była to tedy nigdy myśl páná Chrifułowá/ áby

miał

strona: 32

32.

Wtóra część/ o

rozmowie Lubelkicy/

- 1: miał kiedy Piotrá/ ábo ktorego z Apoštołow nád innymi prze=
 2: kładác y wnošić/ boby to wždy był kiedy iálnymi y wyrázliwymi
 3: fłowy opowiedział/ á on pořwarek ich/ ktorzy nie tylko przedtym/
 4: ále y przy ořtáteczney wieczerzy wřczynáli/ řpieráiąc fię między
 5: řobą o przełożeńřtwo/ rořrzygnął/ y řsmierzył/ vkazawszy Pio
 6: trá ná to obránego/ áby infzym rořkázował/ y między imi przo=
 7: dowá: boby fię iuř było więcey řwárzyć Apoštołom nie trzebá/
 8: wiedząc pánřkie rořkazánie y pořtánowanie. Lecř iř to nie byłá
 9: wola iego/ dla tego teř nigdřiey/ y řłowkiem naymnieyřzym tego
 10: nie pokazá: ále záwřze do zgody/ y miłošci ich napomináiąc/ brá
 11: řię fię im zwać rořkázá/ wřzytkich zárowno poczytáiąc/ y iednaki
 12: vrząd (o czym będnie niřey) ná nie wkładáiąc. Co fię dotyce řłow
 13: páná Chrifułowych/ v Math. 16. Tych wláfnie wyrozumienie/
 14: z rzeřzy/ y z infzych mieyřc piřmá řwięte^{řo}/ pokazác fię moře. Vwa=
 15: záiąc rzeřz řámę/ przypátrzyć fię potrzeba/ pocřátkowi/ z ktorego
 16: to řłowá vrořły pánu Chrifułowi: iř řtąd/ gdy Chrifuř pytał A
 17: pořtołow řwoich (nie Piotrá řámego) Kimby go řyná cřłowie=
 18: cze^{řo} być rozumiełi: Piotr imieniem wřzytkich/ wyřnáł go być Chri=
 19: řufem řynem Bogá řywego/ dla cřego Chrifuř pan ono wy=
 20: znánie Piotrowe (ktore nie z Piotrá/ ále z Bogá było) záleci=
 21: wřzy/ tyř řłowá przydawa. Tyř ieřł Piotr/ á ná tey opoce zbu=
 22: duię zbor moy řć. Nie mowi tego/ ná tobie Pietrze/ ále ná tey o=
 23: pocy/ przez opokę pewnie/ řámego řiebie rozumieiąc/ do ktore^{řo}
 24: wřzyřcy przyłęczeni/ y ná nim zbudowani być máią/ ktorzykol=

25: wiek wiara żywą/ weń wierzą/ y wfty śwymi Piotrowego wyzná
 26: nia poświadcziá: Sercem bowiem wierzone bywa ku fpráwie=
 27: dliwości/ á wfty wyznánie bywa ku zbáwieniu. O takim tedy du=
 28: chownym budowániu Chrifus pan powiedá/ ktore nie flábe^g
 29: fundámentu/ ále najmocniejszego potrzebuie/ takiego ktory ni=
 30: gdy porużony/ áni náwątłony być może: ábowiem ná tym fundá
 31: menćie/ ná fynu Boga żywego/ wftyktie dziateczki Boże/ przybu=
 32: dowáne być máiá/ y ná nim rość: y z niego pomnożenie brác: zá
 33: czymby tak wárownie vbudowane będąc/ ořtác lię mogły przeci
 34: wko wftyktim niazdom szátánřkim/ y branam piekielnym. Y
 35: ktoż do takiego fundámentu [!] z ludzi grzeřnych/ náwet y z Anio=

łow

strona: 33

X. K. P. z Ianem

33.

Niemoiowřkim.

1: łow godny y řpofobny być może? oprócz łamego Chrifufá pá=
 2: ná/ ktory od Boga ná to wybrány/ y náznáczony ieřt/ duchem
 3: bez miáry zápieczętowany. Máiac zupełność bořtwá w łobie mie
 4: řzkáiącą/ y żywot oycowřki/ y wftyktę moc/ ná niebie y ná ziemi od
 5: oycá dáń. Ten łam tylko/ może to budowánie/ to ieřt/ zbor wftyt
 6: kich wierzących ná łobie znieřć/ y od řkázy záchowác. A ci kto=
 7: rzy Piotrá zá fundáment zborowy wyřtáwiáią/ dawáią tym znać
 8: iż áni zborowej włánořci/ áni fundámentu iego zacnořci/ áni
 9: obyczáiu budowánia te^g/ wvazáią áni rozumieią. Gdyż to budo=
 10: wáne duchowne/ zbáwienne/ cále/ y gruntowne być ma/ tylko
 11: wybranym Bożym włáne y fluzące: á kiedyby to ná Pietrze być
 12: miało/ tedyby Piotr zbáwicielem był zboru Bożego/ y w Piotrá
 13: by wierzyć potrzebá/ y w nim nádzieię pokládác/ o czym y pomy
 14: řlic řtrách/ boby to pachnęło řrogim á nieznořnym bluźnierřtwem.

15: Slabeby to było budowanie/ ktoroby ná Pietrze vbudowane by
 16: ło/ gdyż Piotr w teyże godzinie po wyznaniu/ od páná szatanem
 17: nazwan: y potym rychło sprofnie y szkaradzie vpadł/ iż gdyby był
 18: od páná nie zadržany/ ani ratowany/ pewnieby był od bran pie
 19: kielnych przewycięzony. A iakoż tedy będąc sam tak słaby y kre=
 20: wkim/ mogli by innych wšytkich/ ná sobie zadržec/ y zachowac?
 21: Ileby się razow fundament zachwiał abo zatrząsnął/ przyśloby
 22: się domowi pádác/ co możemy baczyć/ z budowania tego ziem=
 23: skiego/ ktore/ kiedy namniemy słaby fundament ma/ nigdy wáro=
 24: wne być nie może. Rzecz to tedy iálna/ kto się tey rzeczy/ to iešt/
 25: budowaniu zboru páná Chrístufowe^{mv}/ pilnie przypátry/ y przy=
 26: Źtoynie tę rzecz rozładzi/ nie będzie tak głupim/ aby miał/ o iákim
 27: inšzym fundámenćie dumác abo rozumiec/ nád Iezufá Chrístufá
 28: Źyná Boże^{go}. Kiedy też poyřrzemy w mieyřcá drugie/ piřmá Źwie=
 29: tego/ náuczmy się tego z nich/ ktora to iešt opoká prawdziwa/
 30: ná ktorey zbor páńřki wybudowany być ma.

31: Páweł Apořtoł pierwfzego liřtu do Koryntow 3. Roz. tak
 32: piřze: Abowiem gruntu innego/ nikt záložyc nie może/ oprócz zá=
 33: łożonego/ ktory iešt Iezus Chrístus/ řc. Tymi řłowy Páweł ř.
 34: wřytkie ludzkie dumy/ ktoremi o inšzym fundámenćie dumáią/
 35: zbija/ á řámeo páná Chrístufá/ iedynym tylko fundámentem

c

być

strona: 34

34.

Wtora część/ o

rozmowie Lubelskiej/

1: być vkázuie. Toř y Piotr ř. mowi/ w liřcie řwoim pierwfzym roz
 2: džia.2. Do ktorego przyřtápiwřzy/ kámieniá řywego/ od ludži lek
 3: ce powázoneo/ lecz od Bogá wybráneo/ kofřtownego/ y wy iá
 4: ko řywe kámienie buduyćie się/ dom duchowny/ ofiárownictwo

5: święte/ ku przynofzeniu duchownych ofiar rć. Słůźymy iáko łam
6: że Piotr/ tym pochlebcom łwym/ á wykrętáczom gębę zámyka/
7: ktory nie łiebie/ ále Chriftułá/ opoká/ kámieniem żywym názy
8: wa/ y nie do łiebie/ ále do Chriftułá ludzi przywodźi/ y ná nim łię
9: budowác rofkázuie: opifuiác łpofob budowánia tego/ duchowny
10: y zacny. Lecź/ mogłby ták rzec **X. K.** (iákoź z árgumentow iego
11: okázowáło łię to) iż ia tego nie przę/ áby Chrifus nie miał być
12: fundámentem zbáwiennym/ y przednieyłym zboru łwego/ w kto
13: rego wierzyć/ y ná nim łię wiárá budowác mamy: ále my Káto=
14: licy dířputuiemy z wámi/ o rządźie zborowym widzianym/ ktore=
15: go wedle porzádku/ od Chrifá páná [połánowione](#)⁸⁰/ potrzebá
16: iełt/ ku wybudowánium/ y wyłtáwieniu domu tego duchownego/
17: gdyź nie duchem łámy/ Chrifus pan z wiernymi łwymi łię złą=
18: cza w iedno/ obyczáiem niewidźiánym: ále teź vżywa do tego/
19: przepowiadánia łowá [Boże](#)⁸⁰: dla czego poługowánie połtáno=
20: wił we zborze łwoim/ przez ktore poługowánie/ buduie łię ciáło
21: duchowne páná Chriftułowe/ iáko Páweł łwiádczy/ do Efe=
22: łkich/ w 4. rozdzáiale. O tákim tedy fundámenćie my Kátolicy
23: mowiemy/ ktory do rządu zborowego/ y zwierzchniego poługo
24: wánia/ iełt potrzebny. A ták wy przeciwnicy/ mułicie ábo tylko
25: ná duchownym złączeniu/ z Chriftułem przetác/ odrzućiwłzy
26: precź/ y náukę y rząd zborowy/ y łzáfunek łákrámentow: ábo ielli
27: to chcećie przyznác/ nie błádzác z onymi duchownikami/ iż we zbo=
28: rze pánłkim/potrzebne iełt przepowiadánie łowá Bożego/ y łzá=
29: fowánie łákrámentow rć. Tedy teź pozwolić mułicie/ drugiego
30: fundámentu/ ktory moźemy názwác/ fundámentem poługowá
31: nia/ we zborze pánłkim: ktory nic nie vwłacza/ cźci y zacnołci pá
32: ná Chriftułowej.
33: Widźiř czytelniku miły/ iźeć tego nie czynię/ ábych miał ár=
34: gumentá łtrony przeciwney pokrywác; y owłzem nie tylko to co

35: X. K. mowił przypominam/ ále y to com v drugich iego towá=

rzyfzow

strona: 35

X. K. P. z Ianem

35.

Niemoiowfkim.

- 1: rzyfzow czytał przywodzę/ á czynię to dla tego/ aby fię tá rzecz le
- 2: piey y doftátieczniey pokazáá. Iuż tedy ná ten wywod/ y obiek=
- 3: cyą/ fprzećiwnikow odpowiádam. Nie przemy my te^{go}/ áby prze=
- 4: powiáanie fłowá Bożego/ y fzáfowanie fákramentow/ y rząd
- 5: zborowy/ potrzebne nie były: y owfzem fą to chwalebne/ y święte
- 6: ftrzodki/ przez ktore zbudowane bywa obyczáiem pozwierzcho=
- 7: wnym budowanie Boże/ dla czego też Apoftoł Páweł fiebie/ y
- 8: z infzymi towáryfzmi zwał *cooperarios dei*, á Koryntczyki budow
- 9: nim Bożym. Wfzákże pozwoliwfzy te^{go}/ nie idzie zá tym/ áby miey
- 10: fce v Máth. 16. o infzey opoce iedno o pánu Chriftuŝie/ rozumieć
- 11: fię mogło: gdyż tám o zbawiennym/ mocnym/ wiecznym budo=
- 12: waniu rzecz idzie/ iáko fię to iuż wyfzley/ á ofobliwie z fłow Pio=
- 13: trowych (ktory duchownym budowaniem názywa) pokazáło.
- 14: Iefli idzie o náukę/ y o przepowiadanie fłowá Bożego/ wiemy iż
- 15: ná to obráni byli Apoftołowie od Chriftuŝá páná/ áby byli ŝwiád
- 16: kámi/ doŝkonálymi/ tych rzeczy ktore flyfzeli/ y widzieli: bo ná to
- 17: wzięli zacną pieczęć ducha Boże^{go}/ áby idąc z Ewánielią po wfzyt
- 18: kim ŝwiećie/ fundáment prawdziwy od Bogá záłożony/ oŝwiad
- 19: czáli y obwoływáli/ fzczyrze y doŝkonále: á przed nimi Prorocy/
- 20: ná to od Bogá ofobliwie wzbudzeni bywáli/ áby ŝwiádczyli o
- 21: tych rzeczách/ ktore fię w Chriftuŝie pánu okázac miály/ iáko
- 22: Piotr o tym dáwa znác/ ná ktorých też robotę Apoftołowie ná=
- 23: ftařili/ ich oŝiewki zżynájąc (iáko pan Chriftus przypomina.)
- 24: Kto fię tedy temu przypátrzy/ á fprawę Bożą vważy/ obaczy iż

25: pan Bog obrał synowi swemu miłemu/ takowe świadki/ ktore
 26: wystawili naprzod/ na ich świadectwie/ wszystko dalej zboro
 27: we wstawienie zajął/ to jest/ wprzod przez Proroki/ świad=
 28: cząc o Chrystusie panu/ potym w wypełnieniu cząstki/ posłał syna
 29: swego miłego/ przez ktorego wypełnili to co był nazaczył/
 30: przez drugie świadki/ to jest apostoły/ naukę prorocką objaśniał:
 31: gdyż co oni zdalęka wpatrowali/ to ci y słyszeli/ y widzieli: a wszak
 32: że Prorocy/ y Apostołowie/ naukę swoję ściągali do pewne⁸⁰ ce=
 33: lu/ y do prawdziwego zbawienego fundamentu/ od Boga w
 34: Syonie założonego Chrystusa pana. A iż oni byli przedniymi
 35: świadkami tej prawdy: dla tego fundamentem z strony nauki/

c 2

nazwani

strona: 36

36.

Wtóra część/ o

rozmowie Lubelskiej/

1: nazwani są. O czym Paweł ś. do Efezskich 2. rozdzia. tak pisze.
 2: Przeto tedy/ już więcej/ nie jesteście gośćmi/ y przychodniemi:
 3: ale na spole mieżczany/ świętymi/ y domownicy Bożymi. Przybu=
 4: dowani na fundamencie/ Apostołow y Prorokow/ w którym
 5: jest przedniym węglowym kamieniem/ sam Jezus Chrystus:
 6: na którym wszystko budowanie/ spole przytłowane roście w/
 7: przybytek święty panu rć. Z których słow Apostolskich/ to com
 8: ja słyszymi słowy prowadził/ znacznie się okazaie: bo mówiąc o
 9: budowaniu domu duchownego/ wystawia pana Chrystusa grun
 10: tem tego budowania/ a zaś mówiąc/ o środkach posługowa=
 11: nia/ ktore posługowanie/ w nauce pierwszym względem zależy/
 12: przypomina fundament Prorocki y Apostolski/ na którym dom
 13: Boży wybudowany bywa/ a to mamy rozumieć o nauce Proroc
 14: kiej y Apostolskiej/ ktora wszystka prowadzi do Chrystusa pana/
 15: y ludzi na nim buduje. Iako tedy Chrystus jest fundamentem zbá

16: wiennym y duchownym zboru swoiego/ tak też Prorockie y Apo
 17: stolkie nauki są fundamentem zwierzchnim/ y świadectwem
 18: dostatecznym/ na którym każdemu do Chrystusa przychodzące^{mu}/
 19: y na nim się budującemu/ całe przeftawać potrzebą/ a nad to się
 20: nic nie domyślać: a na ten czas posługowanie zborowe/ własne
 21: y porządne będzie/ kiedy do tych pierwszych/ y przedniejszych sług
 22: Prorokow y Apostołów/ przyftołowane będzie. Coż tu Kátoli=
 23: cy stąd mogą za Piotrem/ a pogotowiu za Papieżem wyciągnąć?
 24: gdyż tu z strony posługowania/ nie słame^{go} Piotra ale w wielkiej
 25: liczbie mówiąc/ Proroki y Apostoły wspomina. O czym też Jan
 26: w Zjawieniu/ świadczy/ opisując Jeruzalem one niebieskie przypo
 27: miną mury ie^{go}/ o dwunastu grunciech/ a te były imioną dwuna=
 28: stu Apostołów. Rozumiem że Kátolicy przez Jeruzalem niebie=
 29: skie zbor wyklądać będą: niechayże tedy słuchają ducha Bożego/
 30: który/ fundament zboru nie słamego Piotra/ ale dwunastu Apo
 31: stołów pokłada: a to o nauce/ y posługowaniu Apostolskim ro=
 32: zumieć się ma/ których urząd iednaki był/ bo wszyscy z iedną E=
 33: wanielią posłani/ y iednako wprzywilejowani. Acz to bywa/ iż
 34: między tymi/ ktorzy iednaki urząd na sobie noszą/ niektorzy mię=
 35: dzy nimi z strony ofobliwych dárow/ zacniejszych są: iako y Pá=

weł

strona: 37

X. K. P. z Janem

37.

Niemojowski.

1: weł między Apostoły/ pewna rzecz iż nad wszystkie inne y nad Pio
 2: tra miał ofobliwsze dáry/ y więcej niż wszyscy innzy pracował/ a
 3: przedsię ani fundamentem sam iedynym/ ani głową zborową
 4: był zwan. Tenże też do Gálátow pisząc/ przypomina Iakubá/
 5: Piotra y Janá/ o ktorzy mówi/ iż się zdali być słupami/ a to pe=

6: wnie dla ośobliwych dárow/ ktore między inżnymi Apoštoły mie=
7: li. A ieſliby Papieżnicy z tego mieyfcá chcieli co zá ſobą brác/ te=
8: dy ſię raczey záwſtydzić muſzą/ niź czego tym mieyfcem dowieść.
9: Abowiem nie fámeſo Piotrá pojedynkiem/ ále trzech liczy/ á ie=
10: ſzcze Iákubá wprzod kładzie.
11: Acz te^{go} zámilzczyć nie mogę/ iáko ſtąd nowy wykrętarz (bo
12: go ták prawdziwie názwác muſzę) **Turrian** nieiáki/ zá Piotrem do
13: wodu wżywa/ á to ſtąd/ iż Páweł Piotrá w poſrzodku wſpomie=
14: na/ ále ieſli to k rzeczy/ y dzieći rozſądzić mogą/ bo tu nie iednego
15: Piotrá ſłupem/ ále trzech ſłupámi názywa/ to o Ianie/ co y o Pie
16: trze/ á o Pietrze co o Iákubie rozumiejąc: ále ſię podobno ten no
17: wy Doktor w Rzymie mieſzkájąc/ przypátrzył ſwe^{mv} Papieżowi/
18: ktory w poſzrod Kárdynałow/ z ſwoich páłacow **wyiezdza** [!] / y do
19: páłacow ſię wráca.
20: Iuż zá Iáfką Bożą doſtátiecznymi/ y gruntownymi wywody
21: piſmá ſ. zbiłá ſię tá dumá Papieſka/ o złym wyrozumieniu tych
22: ſłow: Ná tey opoce zbuduię zbor moy rć. Y właſne ſię ich wyro=
23: zumienie pokazało. Teraz ſłowá dálſze/ ktore táme od Chriſtu=
24: Iá rzeczóné Iá: Tobie dam klucze kroleſtwá **niebieſkie**^{go}: vpátro=
25: wác y rozbierác będę. Stąd/ iákich dowodow y wywodow **X.**
26: **K.** wżywał/ z przypominánia árgumentow iego (ktorem wyſzſzey
27: położył) káždy obaczyć moze. Potrzebá tedy tego mieyfcá wła=
28: ſne wyrozumienie pokázác. Naypierwey tedy vważaymy ſłowá
29: páńſkie/ ktory mowi/ **D A M** gdzie tylko ieſt obietnicá/ z kto=
30: rey obietnice/ żaden tego zámknąć nie moze/ áby tylko Iámemu
31: Piótrowi dał/ bo mógł y drugim dáć (iákoż y dał) co Piotrowi
32: obiecał. Rzymiánie ſłowko (**tobie**) rozciągáią/ ále tego Chriſtus
33: nie przydał/ co zowiemy **exolufiam particulam, Iámemu** ábo **Tylko,**
34: bo y Piotrowi to co obiecał wypełnił/ y obietnicá tá ręki ſobie

35: nie zámknął/ áby infzym tegoż dáć nie miał: dla te^{go} y Piotrowi

c 3

y infzym

strona: 38

38.

Wtóra część/ o

rozmowie Lubelskiej/

- 1: y infzym Apoštołom z Piotrem iednáko dał. O co nie długo fię
- 2: ípieráiąc/ poyźrzymy w wypełnienie tey obietnice/ á obaczymy
- 3: iż skoro/ po zmartwych wstáníu Chrístus fię w niey wiścił/ nie
- 4: Piotrowi tylko ále wśzytkim też moc y władzą zlecáiąc: o czym
- 5: Ian święty piŕze w 20. rozdziale. A to powiedziáwŕzy tchnął/ y
- 6: rzekł im: Weźmiecie ducha *święte*^{go}/ iefli ktorych odpuście grze
- 7: chy/ będą im odpuŕzczone/ iefli ktorym zátzymać/ będą zátrzy
- 8: máne rć. Tu iáwnie ŕlyźymy/ iż co Piotrowi obiecał/ nie Piotro
- 9: wi tylko/ ále wśzytkim wobec Apoštołom dał/ gdyż rozwięzić/
- 10: ábo grzechy odpuścić/ zásię zwięzić/ ábo grzechy zátzymać/ ie=
- 11: dnęz rzecz znáczą. A kto fię pilnie przypátrzy ŕłowu *Boże*^{mu}/ nay=
- 12: dzie we zborze páńłkim/ dwoiáki ŕpořob zwięzowánia y rozwięzo
- 13: wánia: Ieden iest poŕpolity powŕzechny/ w przepowiadánium E=
- 14: wánieliey. Ewánielią bowiem ŕczyrze/ y prawdziwie opowiadác
- 15: nic innego nie iest/ iedno káiącym ŕie grzechow ŕwoich/ á wierzą=
- 16: cym w páná Chrístuŕá/ oŕwiadczać z łáłki BOżey odpuŕczenie
- 17: grzechow. á zásię niewiernym y niepoŕŕuŕznym/ grozić potępie=
- 18: nim: á to iest związanie/ ábo grzechow zátzymanie.
- 19: Wtorey ŕpořob związánia y rozwiązánia/ do dyŕcypliny zbo=
- 20: rowey należy/ kędy grzelzące ktorzy nie ŕlucháią rády y nápmi=
- 21: nánia *zborowe*^{go}/ Chrístus wyłáczác roŕkáuie/ co też ŕamże Chri
- 22: ŕtus pan/ v Máth. w 18. związánim názywa. Ty dwa ŕpořoby v
- 23: waźáiąc/ zá ktorzyby fię kolwiek pochlebcá Piotrow (ábo ráczye
- 24: Papieźá Rzymŕłkiego) wiác chćiał/ tedy Piotrowi nic nád infze

25: nie przyczyni. Bo iefli idzie o przepowiadanie Ewanieliey/ tedy
 26: nie samemu Piotrowi/ ale wzytkim Apoštołom ten vząd zwie
 27: rzony ieft: ktorzy przez Ewanielią ciefzyli wierzące/ o łafce Bo=
 28: zey/ y o odpufczeniu grzechow one vpewniając/ á niewiernym/
 29: kaźnią Bożą y potępieniem groząc/ á nie tylko to czynili Apošto
 30: łowie ale y inni pomocnicy ich/ nie rządzając się oto Piotrá ani od
 31: niego/ ná ten vząd potwierdzenia biorąc/ iákoby to koniecznie
 32: powinni byli vczynić/ kiedyby to prawdą była/ co przeciwnicy
 33: powiadaia/ iż moc tá duchowna we zborze páńskim/ Piotrowi
 34: pierwzym względem/ iáko przednieyszemu zwierzona/ á prze zeń
 35: y przy nim drugim vżyczona/ o czymefny ftyfzeli w dowodziech

X. K.

strona: 39

X. K. P. z Ianem

39.

Niemoiowski.

1: **X. K.** Ale iż w onym zborze Apoštołkim/ nic o tákiej zwierzchno
 2: ści Piotrowey nie ftychano ani myflono: dla te^{go} káždy Apoštoł
 3: y Ewanieliftá/ y náuczyciel/ y pátyrz prawdziwy/ iednąką moc
 4: mieli/ przez przepowiadanie Ewanieliey/ grzechy odpufzcząc/ y
 5: zátzymawąc: iáko y po dziś dzień wzyfcy prawdziwi fzfárze fłó
 6: wá Bożego/ też moc máią/ bo inaczej náuká ich nie byłaby po=
 7: żyteczna ani zbáwienna. To co się tknie pierwzego fpofohu z ftro
 8: ny przepowiadania Ewanieliey/ ktora także infzym Apoštołom/
 9: y z tąż mocą iáko y Piotrowi zwierzona była. Ieśli się też przeci=
 10: wnik wymie zá wtory fpofoh/ to ieft/ będzie chciał mowić/ o dy=
 11: fcyplinie zborowey/ tedy y tym Piotrá nie vbogáci. Bo nie tyl=
 12: ko Piotrowi/ ale ani Apoštołom tylko/ ábo náuczycielom fá=
 13: mym/ ale wzytkiemu zborowi fwemu/ pan Chriflus tey władzy
 14: zwierzył/ y o tym obietnicę vczynił/ cze^{go} się náuczyć możefz v Má

15: the. 18. rozdziale. Dla czego Páweł Apoštoł/ gdy miał dyfcypli
 16: nę zborową exequować/ nád onym wyłtępnym Koryntczykiem/
 17: nie sam tego czynił/ ále fię wšytkiemu zborowi/ w imię páńłkie
 18: zgromádzić kazał. Lecż xięża Rzymłcy/ łami to łobie tylko zácho
 19: wuią/ nie rádzác fię o to nikogo. Ale fię to tym zeydźie/ ktorým
 20: wšytko wolno. Iuż mym zdánim/ o wyrozumieniu/ w czym praw
 21: dźiwe zwięzowanie/ y rozwięzowanie należy dofyć.
 22: Słowá Chriřtułá Páná/ ktore mowił do Piotrá/ v Ianá
 23: w 2o. rozdzia. Owce mu łwoie zlecając/ y páść rołkázując/ nic ku
 24: tey zwierchności Piotrowey/ ktorąby nád wšytkimi mieć miał/
 25: nie łłużą áni należą. Páść bowiem owce/ łłowo wzięte od podó
 26: bienłtwá ludzkiego/ nic innego nie znáczy/ iedno vczyć/ á pracę
 27: o nich przyłtoyną łłowem boży onych rządząc/ y dogładájąc/ po=
 28: deymowác: łkąd też píłmo nauczyciele Páłtyrzmi názywa. Iáko
 29: tedy nie sam Piotr vczył/ ták też nie sam páłł owiec páná Chri=
 30: řtułowych/ boby też te^{mv} był nigdy dofyć vczynić nie mogł. Páśli
 31: inłzy Apoštołowie/ y pomocnicy ich/ á międy wšytkimi Páweł
 32: Apoštoł/ ktory o łobie przypomina/ iż więcey niż wšyłci inłzy prá=
 33: cował: á pracę y robotę łwoię/ ktorą okołó zborow páńłkich po=
 34: deymował/ w liście do Korintczykw/ páśieniem názywa/ mo=
 35: wiąc. Ktoż pásie trzodę/ á mlekáby pożywác nie miał? rć. był Nie

był

strona: 40

40.

Wtóra część/ o
 rozmowie Lubelłkiej/

1: był tedy Piotr nigdy powłzechnym páłtyrzem/ owiec páná Chri=
 2: řtułowych: á gdyby co takiego przeciwnicy o Pietrze/ co Páweł
 3: o łobie mowi/ ználeźli/ iścieby wykrzykáli. Páweł bowiem o ło=
 4: bie powieda/ w 2. liście/ do Koryntow 12. rozdz. Iż miał łtáranie
 5: o wšytkie zbory. A przedsię z tych łłow Páwłowych powłzech=

6: nym/ y nayprzednieyŝzym Paŝtyrzem/ wyznáwać go/ y iemu to
7: przypifowác/ áni fię godźi/ ani Páweł/ łobie tego przywłázczał.
8: Dowod **X. K.** ktory ŝtąd brał/ iż Chrŝtus Pan potrzykroć
9: Piotrowi mowił/ Pás owce moie rć. Ku tey rzeczy nie ŝłuży. Nie
10: chay poŝluchaią Auguŝtiná/ iáko to mieyŝce wykłáda: piŝząc ná
11: Ianá ŝ. **Additur terna negationi, terna confesio, ne minus amori ŝerui-**
12: **at lingua, quàm timori.** A dobrze to Auguŝtin nápiŝał/ bo tego byłá
13: potrzebá/ temu/ ktory fię páná potrzykroć záprzał/ á iuż dáley
14: godźien nie był ŝam w łobie/ áby był miał być Apoŝtołem zwan/
15: bo wiemy ŝłowá páná Chriŝtuŝowe/ czym tákowym groźi/ ktorzy
16: by fię go przed ludźmi przeli. Nie nieŝie to tedy ołobliwey iákiey
17: ŝławy/ y powagi Piotrowi/ ále go rychley vniża/ gdy go potrze
18: bá było ná vrzędzie Apoŝtołŝkim z ktorego iuż był wypadł znowu
19: poŝtánawiác: y nie bez przyczyny Ewániełiŝtá piŝze/ iż ná częŝte
20: páńŝkie pytánie wzdrygał fię Piotr. Mogłbych więcey ná to miey
21: ŝce piŝác/ ále mym zdánim iuż o tym doŝyć. Zá czym y to zámknąć mogę/
22: iż fię iuż doŝtáteczenie okazało/ iż Chriŝtus pan nigdy Pio
23: trowi/ żadney zwierzchnoŝci nád Apoŝtoły nie zlecał: áni go zá
24: powŝzechnego Páŝtyrzá/ wŝzytkiemu zborowi **ŝwe^{mv}**/ wyŝtáwiał.
25: **Kte^{mv}** y ná ty mieyŝcá ktore przeciwnicy zá ŝobą biorą/ doŝyć fię
26: doŝtáteczenie odpowiedźiało. Acz iákom wyŝŝzey námienił/ zdoby
27: wáią fię nowi Papięŝcy pochlebnicy/ ŝzperuiąc we wŝzytkim pi=
28: ŝmie czymby tę ŝwoię głowę zmyŝloną/ przypŝtrzyć y zálećić mo=
29: gli/ wŝzákoź kto z rozŝładkiem ich piŝmá czyta/ obaczy ŝnádnie/ iż
30: ŝwymy árgumenty godnieyŝzy ŝmiechu niź odpowiedzi: czego zná=
31: czny wizerunk każdy mieć może/ czytáiąc księgi Antoniuŝa **Sadce-**
32: **la**, zacnego y vczonego meźá/ ktore piŝał przeciwko/ wykrętom/
33: iákiegoŝ **Turriana**, ktorego práwie iáko z ŝzelmy/ y gęŝtego ćiernia
34: rozmaitych wykrętow y zamiotow ludzkich/ zá gárło vchwyćić=
35: wŝzy/ wywłokł/ y káždemu bącznemu czytelnikowi/ práwie ogo=

strona: 41

X. K. P. z Ianem 41.
Niemoiowski.

1: lonego y obnázonego/ odiąwłzy mu włzytkie árgumentá/ ná po=
2: śmiech wyłtáwił.
3: Odpráwiwłzy iuż pierwłzą część/ z łtrony Piotrowey ofoby/
4: to ieft/ okazawłzy iż o tey zmyfloney zwierzchności iego nic fię z
5: łłow Pána Chriřtułowych pokázác nie mogłó: iuż to pokázo=
6: wác będe iż Piotr iako prawdziwie tey włády y zwierzchności
7: (o ktorey przeciwnicy dumáią) od pána zleconey nie miał/ ták
8: iey też nigdy nie vżywał. Nigdy fię to z pílmá świętego nie po=
9: kázuię/ á ofobliwie z łpraw Apořtołłkich/ áby Piotr Apořtoły w
10: wrzędzie ich potwierdzał/ mocą iákicy przełožoney zwierzchności
11: y włády ofobliwey: ábo iżeby kiedy **pro autorithate** rořkázowác
12: miał/ y innych mocą łwą włádną wyłyłác/ y z łpraw/ y pořtepkow
13: ich liczby łłuchác. Y owłzem rzecz fię przeciwna pokázuię/ bo czy
14: tamy iż Piotr iednego czáfu pořłány był wełpołek z Ianem/ od
15: inłzych Apořtołow/ do Sámáryey: tákże nie przed Piotrem/ iá=
16: ko przed zwierzchnim iákim dořorcą łprawowáli fię drudzy/ ále
17: czytámy/ iż Piotr będac obwiniony/ od włzytkiego zboru Iero=
18: zolimłkiego/ z pokorą o łobie obmowę czynił/ o czym ták nápiřá
19: no z łpraw Apořtołłkich 11. rozđzia. A gdy Piotr przyředł do Ie
20: ruzálem/ wpięrali fię z nim ci ktorzy byli z obrzeźania/ mowiac:
21: Zeř wředł do mężow nieobrzeźanych/ y iadłeř z nimi. A począ
22: włzy Piotr/ włzytko im porządkiem przełožył řć. Nie znáczy fię
23: tu łtąd Piotrowá zwierzchność/ y powagá: Bo by mu fię było
24: nie trzebá łprawowác/ ále ráczey powiedzięc: nie wálzá rzecz mnie
25: łtrofowác/ bo nie ia wam z moich łpraw/ y pořtepkow/ ále wy
26: mnie powinniřcie liczbę czynię. Nie pokázowála fię w Pietrze

27: Papielká hárdosć/ y nádętosć/ ktorzy to o łobie twierdzą/ iż oni
 28: włzytkich łędzić/ á onych nikt winowác/ by też co naygorłzego v=
 29: czynili/ nie może. Tegoż Piotrá/ gdy nieporządnie w Antyochoy=
 30: ey połtępował/ Páweł bełpiecznie łtrofował/ co on łkromnie od
 31: niego przyiął. Y ktożby dziś Papiieżá Rzymłkiego bełpiecznie/ y
 32: w oczy łtrofowác/ y iemu łię łprzećiwieć śmiał/ źleby łię tego wa=
 33: żył/ raczey przed nim vpádác/ y nogi iego pocáłowác mułi.
 34: Wiele rzeczy onych czáłow/ działo łię dobrych y pożytecz=
 35: nych/ ták w náwrácániu niewiernych/ iáko w potwierdzeniu wier

f

nych/

strona: 42

42.

Wtóra część/ o

rozmowie Lubelłkiej/

1: nych/ przez ręce Apółtołow/ y innych pomocnikow ich. Filip
 2: náwrócił Sámaryą/ drudzy záłzli áż do Pogánow/ y tám zánieśli
 3: Ewánielią: á czyniác to/ nie rádźili łię o to Piotrá **ołobiwie** [!]: iá=
 4: ko dziśieyłzy Papielcy Biłkupi/ y Doktorowie czynią/ ktorzy ni=
 5: czego łię czynieć nie wázá bez vtwierdzenia/ y diłpenłacyey Papie
 6: łkiej.
 7: Włzczyńály łię też onych czáłow rozmaíte gadki/ y roznice/
 8: we zborzech Apółtołłkich/ ktore nie przez Piotrá decydowane/
 9: y rołtrzygnione bywály/ ále łię to częłćiey działo przez Páwłá/
 10: ktory w onych zborzech pogáńłłkich/ wiele roznic/ y gadek rozmá
 11: itych łam vsmierzył y rołtrzygnął.
 12: A w krolełtwie Papielłkim/ poki mu łię to zyłć mogłó/ nie
 13: mogłá łię **žádna** [!] rzecz nowa włzczyć/ o ktoreyby on niewiedźiał:
 14: y owłzem/ włzytkie roznice/ nie tylko między łwoią xięžą/ ále mię=
 15: dzy Krolmi/ y Xiąžęty rozłádzác chćiał: y dziś radby tey zwierz=
 16: chności vzył/ ále chwála pánu Bogu/ iż łię wiele Krolow y Xią
 17: žát obaczyli/ ktorzy iuż z obedyencyą do Rzymu nie pošyłáią. Ale

18: wroćmy się do Piotra/ który żadnej władzy y zwierzchności ta
19: kowej/ iaką mu Papieżnicy/ niefluznie przypifuią nie używał. O
20: czym ieliby ielzcie kto w wąpił/ listy Pawła ś. do Koryntczykow
21: y do Gálátow/ z tej wąpliwości wyiąć go mogą/ w których to
22: Paweł wkázuie/ iże nie był ni wczym podlejszy Piotra/ y infzych A
23: poftołow. Szatanći to był począł wnoić/ przez fałszywe náuczy
24: ćiele/ który pod imieniem Piotrowym/ y infzych Apoftołow/ przy
25: chodząc do zborow onych/ ktore Paweł fzczepił/ chćieli Pawła
26: y náukę iego fzczyrą ohydźić. Ale się im Paweł mocno záftawiał/
27: y náuki fwoiey zacność y wtwierdzenie/ nie od Piotra/ ále od Bo
28: gá y od Chriftuśa wkázował: A Piotra welpólek z łobą w iedney
29: liczbie pokládał/ tak piřząc: Co iefť Piotr? co iefť Paweł? iedno
30: łudzy Chriftuśowi rć. Y zásię: Y Piotr y Paweł wálzy łą/ á wy=
31: ście Chriftuśowi/ á Chrifus Boży rć. Stąd się doftátecznie po=
32: kázuie/ iż Paweł ś. nie znał żadney eminencyey Piotrowey/ kto=
33: rey się teź Piotr ś. nie domágał/ ále iako łam nie pánował/ tak y
34: drugich od pánowánia we zborze/ y nád zborem odwodził. O
35: czym łłowá iego włafne swiádczą/ 1.Piotr 5. Stárłych którzy

między

strona: 43

X. K. P. z Ianem

43.

Niemoiowłkim.

1: między wami/ profzę ia także stárzy/ y świádek wćifkow Chriftu
2: łowych/ y wczeftnik chwały oney ktora się ma obiáwić: páście
3: łtadko Boże/ ktore iefť v nas: dogládaíac go/ nie poniewolnie
4: ále dobrowolnie/ áni z zyłku *łzkaráde*⁸⁰/ ále z vmyłłu ochotnego/
5: áni iakoby opánowawłszy dziedzictwo/ ále wzormi będąc łtadku:
6: á gdy się okaże on przednieyřzy páłtyrz/ odnieřiecie niewiędną=
7: cą koronę chwały. Tá náuká Piotra ś. wyřwiádczá go od wřzel
8: kiey pychy/ y nádętořci ludzkiej/ ábowiem nie przekláda się nád

9: infze/ ráczey **iednake**^{g0} tytułu z nimi vzywa: Pánowánia nád dzie
10: dźictwem/ to ieft/ nád zborem zákázuie. A iáko práwy Apoštoł
11: paná Chriftofow/ nie rofkázuie ále proši y vpomina/ áby wšyfcy
12: ftárfzy zborowi pášli ftadko páńfkie/ wiernie y pilnie go dogładá
13: iác/ chcáli záplátę prac fwoich odniešć/ w on dzień/ gdy fię oka=
14: że przednieyfzy páftyrz pan nálz Iezus Chriftofus. A gdy pánu Chri
15: ftufowi przyznawa naywyžłze y nayprzednieyfze páftyřtwo/ znać
16: iže ſiebie **láme**^{g0} niewywyžłzał/ ále ſpolnie z drugimi/ pářł owiecz=
17: ki páńfkie/ ná onego iednego przednieyfzgo páftyřá pogładá=
18: iác/ y od niego fię nagrody ſpodziewáiąc. Z żadney tedy ſpráwy
19: y pořtępku Piotrowego/ tákže y z náuki iego/nigdy tey zmyřlo=
20: ney zwierzchnořci przeciwnicy dowieřć nie mogá.
21: Páweł ř. opifuie pokilkákroć przełožone zborowe włafne
22: im tytuły náznáćáiąc: á oſobliwie do Efeřkich/ w 4. rozdziale
23: opifuie: Apořtoły/ Proroki/ Ewánielifty/ páftyřze/ Doktory ř.
24: A ná infzym mieyfcu przypomina y Dyákony/ á tey wtorey wi=
25: dźiáney głowie/ **žadne**^{g0} řłowká nigdźiey. Ktora gdyby była ták
26: potrzebna (iáko Papieřnicy vcžá) wprzod iá był miał połožyc/
27: y miánowác. Lecž Páweł ř. y ze wřzytkimi řwiętyimi/ infzey gło=
28: wy nie ználi/ we zborze paná Chriftofowym/ nád onę iedyná/ ży=
29: wá/ nářwięřłzá głowę: Ktora iáko wřzytkim ćiałem řządzi: ták
30: tež wřzytkiemu ćiału wobec/ y kaźdemu człónkowi zořobná/ moc
31: y obžywienie dawa.
32: Mać pan Chriftofus w piřmie řwiętyim rozné tytuły/ ktore od
33: podobieřtwá rzeczy ćieleřnych źiemřkich/ duch Boży bierze/ y
34: pánu Chriftofowi przywłázcžá/ iáko zowiác go páftyřem/ Do
35: zorčá/ Miřtrzem Náuczyćielem ř. Ktore zwierzchni vrząd **ie**^{g0}

44.

Wtóra część/ o
rozmowie Lubelskiej/

1: znacza. W ktorých názwiškách pan Chrístus/ po części społku
2: ie z drugimi: Abowiem ma we zborze swoim takowe/ przez kto
3: re vrząd zwierzchniego posługowania odprawuie/ dla czego ie
4: też tytuły swymi niektórymi raczy/ nazywając ie Páłtyrzmí/ Do=
5: zorcami/ y náuczycielmi rć. Ale są infze tytuły pánu Chrístufowi
6: lámemu włafne/ ktorými się oná iego niebieska duchowna społe=
7: czność/ ktorą z wierzącymi ma/ opifuie y okazuie: A ty są/ iż iest
8: Głową/ Małżonkiem/ Winną máćicą: takowe názwišká/ przez
9: ktore się ono duchowne złączenie y spoienie z Chrístufem pánem
10: y iego społeczność święta/ ze zborom wyraża/ żadnemu człowie=
11: kowi nędznemu/ śmiertelnemu/ opócz bluźnierstwá przywła=
12: szczone być nie mogą. Gdy bowiē mowimy o Głowie zborowej/
13: musimy taką głowę wytáwić/ iákies to ciáło potrzebuie. A iż
14: ciáło człowiecze/ bez głowy być nie może: także y zbor/ bez gło=
15: wy swoiey páná Chrístufá/ żywotá prawdziwego/ z strony obży=
16: wienia/ y pomnożenia/ używać nie może. A głowá tá náłzá Chri=
17: stus pan/ iest takies mocy y zacności/ iż iáko wśzytkich rzedzić/
18: bo iest pánem żywych y vmárłych: tak też wśzytkiego wśzytkim
19: dostátczyć może/ o czym znácznie duch Boży mowi/ przez Páwłá
20: ś. w liście do Efełkich w 4. tak piśząc: Abyłmy więcey nie byli
21: dziećmi/ kołyfzącymi się/ y chwiejącymi/ káždym wiatrem náuki
22: przez ludzkie ofzukanie/ przez chytróść/ ku podeściu błędem: Ale
23: záchowywając prawdę w miłości/ rościmy w onego we wśzyt=
24: kim/ ktory iest głową/ Chrístus/ z ktorego wśzytko ciáło społu
25: przyftołowane y społu złączone/ w káždym spoieniu/ według fcut
26: ku wśługowania/ w miárce káżdey zofobná czątki/ czyni pomno
27: żenie ciáłá/ ku zbudowaniu lámego siebie przez miłość rć. Apo=
28: stól ś. opifawśzy trochę wyżfzey vrzędniki zborowe ku posługo=

- 29: waniu dane/ pożytki tego posługowania przypomina/ wżytkę
 30: tę robotę ściągając do iedyney głowy: z ktorey członki wżytkie
 31: moc y obżywienie/ wzroft y pomnożenie biorą. A piął Apostoł
 32: do żywych/ á przedsię im głowy iákiey widżianey ná ziemi nie wy
 33: ftawiał: iáko ci czynią ktorzy Chriftuá w niebie wyznawając/ zdá
 34: dzą się sobie dáleкими od niego/ mocy iego duchowney w łobie
 35: nie doświadcżając: dla czego/ widżianey iákis głowy widżiane^{mv}

ćiału

strona: 45

X. K. P. z Ianem

45.

Niemoiowski

- 1: ćiału (iáko oni mowią) potrzebią. W czym głupstwo łwe y nie
 2: wiare pokazuią: bo kiedyby w nich była prawdziwa wiara/ do=
 3: ználiby Chriftuá w łobie mieszkającego/ y onych duchem łwoim
 4: rządzącego y obżywiącego^{g0}: y nie łzukáliby od ludzi łmiertelnych
 5: całej poćiechy/ y dołkonálego rátunku/ w krewkościách y dole=
 6: głościách łwych/ wiedząc y znając/ iż to tylko ten łam łprawić
 7: może/ ktory wie y zna wżytkie krewkości y doległości náłze/ kte
 8: mu chce y może/ łwoich wżytkich rátowác/ co wżytko ná praw=
 9: dziwą głowę należy. Páweł łwięty znał y czuł/ takąwą moc/ tey
 10: łwiętey zacney głowy/ gdy mowił: Żywę iuz nie ia/ ále żywie we
 11: mnie Chrifus. A ná drugim mieyfcu: Nie łmiałbych nic łłowem
 12: ábo vczynkiem/ czegoby pan Chrifus nie łprawił we mnie. Wy
 13: konywa tedy pan Chrifus w wiernych łwoich/ y wykonywác bę
 14: dzie/ aż do łkończenia łwiátá/ to wżytko co ná prawdziwą gło=
 15: wę należy/ á wikáryego ábo subłtitutá/ ná łwe mieyfce ku tako=
 16: wey łpráwie nie potrzebuie.
 17: Mieyfce z łistu pierwszego do Koryntów w 12. rozdziale nic
 18: do tey rzeczy/ ktorą **X. K.** wyftawić chce/ nie należy: Abowiem

19: nie vpátrzywŕzy przedŕŕwŕżŕcia Apoftolfkie^{g0}/ dáleko ŕię vniolŕ/
 20: od wyrozumienia prawdŕiwe^{g0}/ co nie tylko ná tym mieyŕcu przy
 21: dálo ŕię **X. K.** ále ŕię to wŕzytkim przydawa/ ktorzy nie vpátru=
 22: iác celu/ do ktorego duch Boŕzy zmierza: áni wedle ŕznuru wiáry/
 23: y nie z cálego piŕmá wyrozumienia dochodŕá/ ále ŕię zá ŕłowká
 24: niektore/ ŕle wyrozumiáne chwytáiac/ vtępic y zábŕdzic muŕŕá.
 25: Iáko y **X. K.** ná tym mieyŕcu vczynil. Páweŕ bowiem ná miey=
 26: ŕcu tym/ piŕze przeciwo pyŕze duchowney: ktorá w onym zborze
 27: Koryntŕkim wynoŕŕli ŕię niektorzy/ nádymáiac ŕię z onych ducho
 28: wnych dárow/ ktore im byŕy vŕŕŕŕone/ á gárdŕac tymi/ ktorŕy
 29: tákowych dárow nie mieli. Nápomináiac ich tedy ku zgodŕie y
 30: miŕŕŕci/ bierze podobieŕŕtwo od ciála czŕlowieczego/ w ktorym
 31: chociaŕ ŕá czŕŕonki zácnieyŕze iedne niŕ drugie: A przedŕŕ czŕŕonki
 32: przednieyŕze podleŕŕzymi nie gárdŕá/ áni podleŕŕze zácnieyŕzym nie
 33: zayŕrŕá: czego y we zborze páná Chriŕtuŕowym przeŕtrzegác po=
 34: trzebá/ áby ci ktorzy więŕŕzymi dáry opátrzeni ŕá/ nie nádymáli ŕię
 35: y mdleŕŕzych bráciey nie lekce ŕobie waŕyli/ áni imi gárdŕzili: A

f 3

brácia

strona: 46

46.

Wtora częŕć/ o

rozmowie Lubelŕkiej/

1: brácia záŕŕie mnieyŕzy/ áby przednieyŕzym dárow zacnych nie zay=
 2: ŕrŕeli. To ieŕt prawdŕiwe wyrozumienie mieyŕcá tego/ co kaŕdy
 3: obaczy/ gdy ŕię ŕłowom Apoftolŕkim/ ktore wprzod y ná zad idá
 4: przypátrzy. Iákoŕ y Oycowie niektorzy/ ták to mieyŕŕce wykŕa=
 5: dáli. Cze^{g0}**X. K.** nie vpátruiác/ nieŕŕuŕnie á nieprzyŕtoynie miey
 6: ŕcá tego vŕywał: Gdyŕ állegorye y podobieŕŕtwá w piŕmie ŕwię
 7: tym przywodzone/ nie máia byc wedle czyiego zdánia y upodo=
 8: bánia wykŕadáne/ áni ná inŕŕá ŕtronę przeciágáne: ále z wŕáŕne^{g0}

9: wykłádu piárzá tego który ich wzywa/ ábo z inszych mieyfc iá=
10: Inych piímá **święte**^{g0}. A iż ná tym mieyfcu to podobieńftwo lám
11: Apoftoł wykłáda/ iáwnie dawáiąc znác do czego ie ftofuie/ nie
12: trzeba fię czego inzego domyflác: Bo o wtorey widziáney zmy=
13: floney głowie zborowey nigdy Apoftoł nie myflil/ który wżędzie
14: we wżytkim piímie swoim/ iedyną/ dofkonáłą/ żywą głowę pá=
15: ná Iezufá Chriftuflá wyftáwia. A iż też **X. K.** chciał wyrozumie=
16: nia fwego tym dowodem podeprzeć: iż Chriftus mogłby fię bez
17: wżytkich ludzi obyść/ á głowá tá którą Apoftoł przypomina/
18: nie może nogom rzec/ nie trzeba mi was: Skąd **X. K.** takie zám=
19: knienie czynil/ iż to nie o pánu Chriftuflie/ ále o inzey głowie wi=
20: dziáney/ widziánego ciáflá/ rozumieć fię ma. Tákowy dowod **X.**
21: **K.** nie z piímá świętego/ ále z rozumu człowieczego wzięty ieft:
22: Choćia bowiem Chriftus pan/ będąc wżytką zupełnością dá=
23: row y mocy od Oycá fwego **niebiefkie**^{g0} wraczony/ doftátek wżyt
24: kiego w łobie ma: przedfię z ftromy fpołeczności/ y zwiátku du=
25: chownego/ który z wiernymi fwymi/ iáko głowá z ciáflém ma/
26: bez wiernych swoich członkow być nie może: On bowiem będąc
27: tym który nápełnia wżytko we wżytkich ciáflá zupełnego fwego
28: duchownego dopełniáiąc/ wżytkich członkow swoich/ do siebie
29: iáko do głowy/ przypaiáiąc y wżczepiáiąc w fię: A iáko ciáło
30: człowiecze/ bez namnieyflzego członká/ cáłym y zupełnym ciáflém
31: być nie może: ták też Chriftus pan/ bez namnieyflzego członecz=
32: ká/ ciáflá tego fwego duchownego/ zupełnie wyftáwić y wybudo=
33: wác nie może: Dla tego też żaden z tych/ ktoremu Oćiec oddal/
34: nie zginie/ ále prze zeń záchowány będzie/ aż do żywotá **wieczne**^{g0}:
-1: ktorey fpołeczności náflzey z Chriftuflém tájemnicę/ gdyby **X. K.**

X. K. P. z Ianem

47.

Niemoiowłkim.

- 1: rozumiał/ nigdyby tak nieprzyśtoynie y niewłaśnie argumento=
2: wał.
3: A iużby dofyć być mogło/ ku okazaniu/ y złe^{go} wyrozumienia/
4: y niewłaźnego przywiedźienia mieyćcá te^{go}: wźakże to ielźcze przy
5: dam/ czym nikczemność argumentu tego pokázác fię może.
6: Iełli ná tym mieyćcu/ przez głowę chce **X. K.** rozumieć/ ie=
7: iedne^{go} tylko człowieká widźiánego/ á miánowicie Piotrá: tedy też
8: wedle proporcyeey ciáła człowiecze^{go}/ musiałby też okázác/ onych
9: czałow we zborze tych/ ktorzy ná mieyćcu dwu oczu/ dwu rąk/
10: dwu nog rć. byli. A ielli ná mieyćcu oczu/ mogło ich więcey być
11: niż dwa/ także miałto dwu rąk więcey niż dwa rć. Tedyby też wię
12: cey tych głow widźianych/ niż iedná/ być musiałá. Nádto gdy
13: to podobieństwo Páweł ś. wyśtáwił zborowi Koryntfkie^{mv}/ ízło
14: by zá tym/ iże w Koryntcie/ tá widźiana głowá była: Piotr ni
15: gdy podobno w Koryntcie nie był/ przyśzłoby przez widźianą głow
16: wę/ rozumieć ítárfzego Dozorcę we zborze Korintfkim: A tak
17: wedle tego podobieństwa/ á wykládu **X. K.** przyśzłoby/ w káz=
18: dym zborze widźianą głowę pośtánowić/ á Biskup Rzymfki po=
19: dobnoby musiał być głowá/ wśzytkich inśzych głow názwany/ o
20: iákim **monstrum** do tego czału slychác nie było? áby głowá gło=
21: wy potrzebowałá/ ále póspolicie ciáło/ głowę nád łobá miewa.
22: A tak **X. K.** niechay wważa/ iáko nieprzyśtoynie rzeczy idą/ z te=
23: go iego argumentu/ ktory z nowey fábrzyki Miłtrzá ich Turria=
24: ná wykowány/ ná iego fię háńbę iáko inśzych wiele obroćić musi.
25: Mieiýce v Máth. w 28. gdzie Chrifus z Apośtoły być obie=
26: cuie/ áż do íkończenia świátá/ nic **X. K.** nie służy: bo ná ten czas
27: nic o wyrozumieniu prawdźiwym/ mieyćcá te^{go} nie mowiac/ cho=

- 28: ciabych tego **X. K.** pozwolił (o czym trzebáby wiele mowić) iż
- 29: záfwe we zborze páńskim tákowi być mużą/ ktorzy mieyfcá A=
- 30: poftolfskie zásiádáią: tedyby tho przedsię ftolice Papiefskiej nie
- 31: podpárło/ y owfzem tákim dowodem/ iáko mocnym Táránem
- 32: vderzoná/ vpáść/ y obálic fię muśi. Bo gdy Chrifus Apoftoły
- 33: fwoie wyfyłáią/ wfzytkim iednacie rofkazanie dawá/ ná iedná=
- 34: kim vrzędzie onych poftánawiáią/ żadnego tám zwierzchniego
- 35: między nimi nie wfpominaíą: fzłoby zá tym/ iż ci ktorzy sobie A=

poftolfskie

strona: 48

48.

Wtóra część/ o
rozmowie Lubelskiej/

- 1: poftolfskie mieyfcá przywłafzczáią (iefliby práwdziwie ná nich zá
- 2: síedli) iednáki vrząd/ máíą/ iednákiey czći y doftoyności być
- 3: mużą/ a ták godny namieftnik Ianow/ Iákubow/ Bártłomie=
- 4: iow iáko y Piotrow. Wykręt to tedy ieft Papiefskich Zofiřtow/
- 5: áby Bifkupi infzy ná mieyfcu Apoftolfskim/ á Papieź ná mieyfcu
- 6: Piotrowym vsięć miał. A kiedyby ich kto fpytał: Arcybifkupo
- 7: wie/ Opátowie/ Pátiryarchowie/ Metropolitáni/ ná ofátetek no
- 8: wa creáturá Papiefska Kárdynałowie/ ná czyich mieyfcách zášie
- 9: dli? podobno ci wfzyfcy z ftolice Rzymfskiej/ iáko z drzewá gáłą=
- 10: fki wyrořli.
- 11: Odpráwiwfzy iuź tedy pierwřzą część tey nářzey controwerfi=
- 12: ey/ to ieft o ofobie Piotrowey/ w ktorym fię to nigdy nie pokazá=
- 13: ło/ áni z vřtawy páná Chrifufowey/ áni z przykłádow Piotro=
- 14: wych/ áni z żadnych piřm řwiętych/ ták Piotrowych iáko y in=
- 15: řzych Apoftołów/ áby on miał być iákim monárchą duchownym
- 16: we zborze páná Chrifufowym: Przyidźie mi iuź porządnie mo=
- 17: wić/ o władzy y zwierzchności Papieźa Rzymfskie⁶⁰/ ktorego po=
- 18: chlebnicy/ ná ftolice Piotrowey řádzáią. Mogłcibych fię nie dłu

19: go w rzecz wdawać/ á kilkiem słow tylko tę wśytkę rzecz zám=
20: knąć/ y Papieżá od wśytkiej zmyfloney władzy odśtrychnąć: á
21: to tym krotkim dowodem/ Záden ſucceſſor wśyćzey władzey/
22: y zwierzchności/ w vrzędzie ſwoim przywłaźczyć ſobie nie może/
23: nad tę/ ktorey przodek ie^{gº}/ ná onym mieyſcu będąc vzywał: A iż
24: Biſkup Rzymſki/ ná ſtolicy Piotrowey (iáko przeciwnicy chcą)
25: záſiadł/ y Piotrowę ofobę wyraża. Ktorey Piotr (iáko ſię to iuż
26: pokazało) żadney zwierzchney władzy/ áni powagi/ nád zborem
27: páná Chriſtuſowym nie vzywał: tedy też y Papież ofobę Piotro=
28: wę wyrażáiąc/ żadney zwierzchności/ nád powſzechnym zborem
29: páńſkim/ vzywáć/ áni ſobie przywłaźczáć nie może. **X. K.** ktory
30: dobrze loikę vmie/ niechay ſię te^{mv} dowodowi przypátrzy. Wſzák=
31: że/ máiąc iuż rzecz ſwoię cáłą/ pozwolę tego ſtronie przeciwney/
32: nie włáfnie: ále dla wśyćzego okazánia błędu ich **per modum con-**
33: **ceſſionis**, iż Piotr był ták zacny/ y zwierzchni/ y przełożony/ y prze
34: dniefzy páłtyrz/ y głowá widziána zborowa rć. Pytaymyż ich/
35: co to do Papieżá Rzymſkiego należy: Bo ieſli Piotr co miał ofo

bliwego/

strona: 49

X. K. P. z Ianem

49.

Niemoiowſkim.

1: bliwego/ dla iákich ofobliwych dárow iemu od BOgá vżyczó=
2: nych (iákoż ſámi Papieżnicy wiáre y miłość Piotrowę ofobliwie
3: zálecáią) tedyby iáko dáry ofobie tylko Piotrowey dáne y vzy=
4: czone/ przy ofobie tylko Piotrowey zoſtawáły/ ták też y to co dla
5: tych dárow ofobliwych/ Piotrowi zwierzono y zlecono ieſt/ ná
6: ſámym tylko Pietrze zoſtawáło/ á ná żadnego inſzego po nim
7: ſpadáć nie mogło: bo **donatio perſonalis, non transfertur in ſucceſſores.**
8: Sámi Papieżnicy kiedy chcą eminencyey Piotrowey między ápo

9: ńtoły dowieść/ tedy ńię chwytańą żá ńłowká ofobliwe. Napierwey
10: żá to/ w pojedynkowej liczbie rzeczone/ **Tobie dam**, iáko y żá one
11: ńłowá/ Páś owce moie/ ktoremi chcą dowieść/ iż ńámemu tylko
12: Piotrowi to rzeczono/ **excluduiąc** od tego infze Apońtoły. A cze=
13: muż żápámieńawńy tey ofobliwońci/ chcą pod tymi ńłowoy/ Pio
14: trowi rzeczonemi/ inkludowáć wńyżtkie Bńkupy Rzymńkie: iá=
15: koby ták Pan Chrińtus rzec miań: Tobie Pietrze tylko/ y wńyżt=
16: kim twoim namieńtnikom/ to ieńt Bńkupom Rzymńkim: Táń
17: ći Papieńcy forytarze/ ńłowá páná Chrińtuńowe wykńádáć/ ábo
18: ráńczy wywráćáć muńżá. W czym ńię ich niewńydyliwońć pokázu=
19: ie/ gdy Apońtoły drugie ná ten cżás z Piotrem weńpońek będańce/
20: y ná ieden vrżáń z Piotrem wybráne/ y powońáne od Piotrowey
21: zacnońci odńtrychnáć chcą: á ná dálekiego/ y z Piotrem/ áni z
22: ofobá iego/ áni z vrżędem/ namniey nie ńpońkuiácego Bńkupá
23: Rzymńkie^{go}/ Piotrowę wńadzá y zacnońć przenońżá. Daleki prze
24: ńkok po prawdzie/ od Piotrá do Bńkupá Rzymńkiego/ z onego
25: mieyńcá kędy Chrińtus rozmawiań z vcżniámi ńwymy/ áż do Rzy
26: mu. Ale niechay ńię wńdy iedney rzeczy dżierżá/ ieńli to/ ńámemu
27: tylko dano (iáko oni chcą/ y przydawáńą ńłowko **ńingulariter**) te=
28: dy też niechay przeciwno wodńie nie brńá/ ále to ráńczy wyznáńą
29: iż co Piotrowi ńámemu tylko dano/ to też ńáme^{mv} Piotrowi tylko
30: należáńo/ y przy nim zońtáńo: na ońtáńek z nim vmáńńo y vńtáńo:
31: Żá cżym iuż táka zwierzchnońć y wńadza/ we zborze páná Chri
32: ńtuńowym/ po śmierći Piotrowey nie ieńt áni być ma. Ieńliby też
33: żá vrżáń Piotrow chwytań ńię chćieli vpáńtruiáć po śmierći Pio
34: trowey tákiego ktoryby ná mieyńce iego náńtępowáć miań/ tedy
35: ńię y ná tym myńá/ bo Piotr byń Apońtońem z infzymi towarńyńzmi

50.

Wtóra część/ o

rozmowie Lubelskiej/

- 1: swymi/ ná jednáki vrząd Apóstolstwá obráni: A vrząd Apóstol
2: ſki/ ma ſwoie oſobliwe właſności: w ktorich inni Dozorcy zbo=
3: rowi/ ábo iáko teraz zowią/ Biſkupi nie ſpołkują. Pierwſza wła=
4: ſność tá ieſt/ iż oni nie przez ludzi/ ále od ſámeſo paná Chriſtuſá
5: *immediate* (iáko to mówią) wezwáni ſą. Wtóra właſność/ iż v=
6: rząd Apóstolſki/ nie przywiązány był do pewnego mieyſcá/ ále
7: ná wſzytek ſwiát/ z Ewánelią poſłáni ſą/ á Biſkup káždy ſwego
8: zboreczku pilnowác ma. Trzecia właſność Apóstolſka/ iż oni ſą
9: obráni/ przednieyſzymi/ y doſtátecznymi ſwiádkámi náuki paná
10: Chriſtuſowey/ wprowadzeni od ducha *Boże*^{g0}/ we wſzeláką praw=
11: dę/ o ktorich ſwiádectwie y náuce wętpić nie mamy/ áni do ich
12: náuki/ nie tylko ludzie inſzy/ ále y Aniołowie przydáwác ábo vy=
13: mówác nie mogą. Ieſli tedy Piotr miał iáką zacność y powa=
14: gę z ſtrony vrządu/ tedy nie inákſzego/ iedno *Apóstolſkie*^{g0}. Y kędy
15: ſię kolwiek Piotr obrocił/ y kędykolwiek był/ bądź w Antyochi
16: ey/ bądź w Rzymie (czemu nie wierzę) tedy był iáko Apóstól paná
17: Chriſtuſow/ z ktorego vrządu deſtrúowác ſię nie mógł/ áby z
18: Apóstolá ták zacnego/ táki vrząd ná ſobie máiącego/ miał być
19: proſtym Biſkupem iákiego miáſtá/ gdyż vrząd Apóstolſki/ kto=
20: ry Piotr ná ſobie noſił/ w wielu rzeczách (iákoſmy iuż ſłyſzeli) od
21: vrządu Biſkupiego zacnieyſzy ieſt. Choćiaż tedy w ſzyrokim wy=
22: rozumieniu mówiac/ mogłby Biſkup być názwany/ ſucceſſorem
23: Apóstolſkim/ z ſtrony tego/ gdyby náukę Apóstolſką prawdzi=
24: wie opowiadał: ále właſnie mówiac Apóstolowie w vrzędzie
25: ſwym oſobliwym Apóstolſkim/ námieſtnikow nie máią/ bo tá=
26: kich drugich Apóstolow nie było y niemáſz we zborze/ czego y
27: Papieżnicy przeć nie mogą.

28: Skąd już takie zamknięcie idzie: jeśli Piotr miał/ jaką za=
29: cność y zwierzchność nad innymi y przed innymi/ we zborze pa=
30: na Chrystusowym: tedy to miał albo z strony osoby swojej tylko/
31: coby z osobą jego/ już dawno zmarło y wstało/ czegoby się niko=
32: mu po nim nie dostało. Jeśli też miał co z strony urzędu/ tedy za
33: cność y powagą urzędu jego/ najwięcej się ściągała do osobli=
34: wych własności Apostołskich (o których się wyższej pisało) kto=
35: re własności Apostołskie/ iż na kogo drugiego nie spadają: dla

czego/

strona: 51

X. K. P. z Ianem

51.

Niemoiowski.

1: cze^{go}/ jako z strony osoby Piotrowej/ tak y z strony Apostolstwa
2: jego/ namiestnika we zborze niemają. A jeśli go we wszystkim zborze
3: nie mają/ tedy go y w Rzymie próżno szukać. Okazałem po=
4: tężnymi wywody/ iż chociażby Piotr/ jaką władzą y panowanie
5: miał w onym zborze pierwszym/ tedy przedsię/ żadnym prawem
6: na kogo drugiego/ po nim spadać nie mogło. Ale ku większemu
7: zawstydzeniu y nawroceniu przeciwników naszych/ pozwolmy im
8: na czas tego/ iżby zwierzchność/ y władza Piotrowa/ zawsze sukces=
9: sora potrzebowała/ bez ktorego/ zbor pana Chrystusow/ w
10: porządku stać się nie mógł.
11: Jeśli przedsię nie widzę/ dla cze^{go}by Biskup Rzymski/ tym
12: sukcesorem być miał? **X. K.** trzy przyczyny pokładał: Pierwsza/
13: iż Piotr w Rzymie/ nadłuzey mieszkał y uczył: Wtora/ iż tamże
14: naukę swoją krwią zapieczętował: Trzecia/ iż w Rzymie stolicę
15: swoją fundował/ na ktorej namiestnika Clemenśa po sobie zo=
16: stał y postanowił. Ty przyczyny bardzo słabe/ y niepewne są: Bo
17: co się dotycze pierwszej/ tą się z słowa Bożego nigdy pokazać nie

18: może/ áby Piotr nie tylko w Rzymie mieszkał y vczył/ ále iżeby
 19: tám kiedy był: O czym/ iż wiele ich przedemną to doftátecznie o
 20: kazáli/ ia fię długo nie báwiąc/ kilká tylko dowodow kroćiu=
 21: chno przypomnię. Pierwfy dowod z Hiftoryey fpraw Apo=
 22: ftolfkich/ gdzie Lukafz s. przypomináiąc Piotrá/ y mieyfca/ ná
 23: ktorých bywał y vczył/ nie wfpomina tego/ áby Piotr kiedy w
 24: Rzymie był. Tenże Lukafz opifuiąc Páwłowe przyście do Rzy=
 25: mu/ nie wfpomina Piotrá/ ktory kiedyby tám był (iákoż iuz we=
 26: dle Papiefkie^{go} mniemánia/ kilkanaście lat przedtym/ tám mie=
 27: fzkác miał) pewnieby go był Lukafz nie zápamiętał.
 28: Wtore dowod z listow Páwła s. ktory piżąc do Rzymu/
 29: pozdrawiáiąc brácią niektorá miánowicie/ Piotrá nie wfpomi=
 30: na: w tymże liście Rzymiány vczy/ potwierdza/ y nápomina: A
 31: kiedy tám Piotr był/ niewiem dla cze^{go}by Páweł tę pracą podiy=
 32: mował/ gdyż Piotr te^{mv} wftytkiemu dogodzić y doftátczyć mogł.
 33: Tenże Páweł piął z Rzymu kilká listow do różnych zborow/ w
 34: ktorých niektorá brácią przednieyfzą/ w Rzymie ná ten čás bę=
 35: dącą przypomina/ o Pietrze/ żadney wzmiánki nie czyniąc. Co

g 2

gdym

strona: 52

52.

Wtora część/ o
 rozmowie Lubelskiej/

1: gdym **X. K.** w rozmowie zádawał/ dofyć śmiefznie y dziećinífkie
 2: mi ná to odpowiedziál/ mowiąc: Iż Piotr gniewál fię ná Páwła
 3: o ono ftrofowanie w Antyochiey/ co iefli k rzeczy káždy báczny
 4: rozfádzić może.
 5: Trzeci dowod z fłow Páwłowych do Gálátow/ gdzie przy=
 6: pomina/ iż Piotrowi zwierzona Ewánielia między obrzezáńcy/
 7: á Páwłowi do pogánow/ fkađ fię okázuie/ iż Piotr pilnując te^{go}

8: co mu zwierzo/ nie w Rzymie/ ani około Rzymu/ ale w tych
9: krajach kędy nawięcey żydow miefzkáło: iáko w Azyey naczę=
10: ściey przebywał.
11: Czwarty dowod niechay będzie z listow Piotrá s. ktore on
12: pisał/ do wiernych bráciey/ z żydoftwá nawroconych po rozmái=
13: tych stronách Azyey rozproszonych/ y datę listu fwego z Bábilo=
14: nu miáftá pokláda. Ná co mi też **X. K.** ták odpowiedział/ iże
15: fię nic nie obawiał wieczney háńby/ y przekłęctwá/ ná zborze swo
16: im zoftáwić/ by iedno tylko iáko ták/ ftolice Piotrowey w Rzy=
17: mie dowieść u dokázác: Bo śmiał przez Bábilon Rzym wykła=
18: dáć. Co choćiaz prawdá/ iż Ian w Ziáwieniu Rzym Bábilonem
19: nazywa/ ale w liście Piotrowym po proftu rozumieć mamy/ iż
20: Piotr z Bábilonu z miáftá onego **flawne**⁸⁰ list fwoy pisał. Ale fię
21: szkoda o tym długo zábawiác/ bo choćiazby ták było/ iż Piotr w
22: Rzymie był/ y vczył/ nie iużby zá tym szło/ iż Biskup Rzymfki na=
23: miefnikiem Piotrowym być miał: Był też w Ieruzálem y vczył/
24: tákże w Antyochiey/ á wzdám Antyocheńfkiego Biskupá/ tym
25: tytułem Piotrowey zwierzchności/ nie raczono.
26: Iż też w Rzymie Piotr vmárl/ y to nie k rzeczy/ áby dla tego
27: Biskup Rzymfki Piotrowę zwierzchność vfurpowác miał. Abo
28: wiem Chrístus pan y zbáwiciel nálz/ w Ieruzálem vczył y vmárl/
29: á przedsię żaden zacney ftąd eminencyey Biskupá Ierolimfkie
30: go nie dowodził. Trzeci dowod zá Biskupem Rzymfkim **X. K.**
31: prowadził/ twierząc to befpiecznie/ iż Piotr w Rzymie ftolicę
32: fundował/ y ná niey po sobie namiestniká Clemenfá poftánowił.
33: Potrzebá pilno temu fię dowodowi przypátrzyć/ y mali w sobie
34: co pewnego rozśędzić. Napierwey trzebáby tego dowieść y oka
35: zác/ gdzie táká moc Chrístus pan/ Piotrowi dał/ áby mieyfce

X. K. P. z Ianem

53.

Niemoiowłkim.

- 1: iákie wyłtáwić y vprzywileiowác mogł/ ktoreby nád infze włzyt=
2: kie mieycá/ święłtze y zacnieyłze było: gdyż chryftyáńłka wiara/ y
3: fwoboda święta/ te^{go} nie ćierpi/ áby mieyłce iedno przed drugim
4: święłtze y zacnieyłze być miáło/ wedle onych łłow páná Chriłtu=
5: łłowych: Ná káżdym mieyłcu/ prawdziwi chwalcy/ chwalić bę=
6: dą Oycá w duchu y w prawdzie. Iáko tedy Chriłtus pan Pio=
7: trowi nigdy tey mocy nie dał/ áby łtolice iákie fundowác miáł:
8: ták y Piotr/ te^{go} nie czynił: włzák łą dwa łłity Piotrowe/ niechay
9: vkażą z nich namnieyłze łłowko/ o tey łtolicy: á trzebáby im ko=
10: niecznie/ ná tákowá władzú y eminencyą/ ktorą łobie przywłá=
11: łzczáią/ przywileiu *iuris diuini non humani*. Nad to niechay łię pier=
12: wey zgodzą/ o tę łtolicę/ gdyż łami ich piłárze/ trzymáiąc łię bá=
13: łni ludzkich/ á nie łłowá Bożego/ piłzú iż Piotr pierwey tę zmy=
14: łloną łtolicę fundowál/ w Antyochiey. A iegli rzeká iż Piotr prze
15: nioł łtolicę z Antyochiey do Rzymu: Niewiem iákim pewnym
16: łwiádectwem/ dowieść tego mogá/ chyba Márcellufem Papie
17: zem/ ktoremu łię o tych przenołsinách/ nierychło po łmierci Pio=
18: trowey łnił/ ále żaden z onych łtárlznych Doktorow kołłcielnych
19: o tym nie piłze. Niechay ráczey połłucháią Chrizołtomá/ ktory
20: záleciáiąc Antyochią/ ták piłze: *Quae tandem est ciuitatis nostrae digni-*
21: *tas? Contigit primum Antiochiae díscipulos appellari Christianos. Hoc au-*
22: *tem ciuitatum quae funt in mundo cunctarum, habet nulla, nec ipłá Romuli*
23: *ciuitas. Propterea contra omnem terrarum orbem, oculos erigere potest. Y*
24: ná drugim mieyłcu zowie Antyochią *totius orbis caput*. Iegli tedy
25: **X. K.** y z swoimi kollegámi/ będzie chćiał wierzyć Chrizołtomo
26: wi/ niewiem możeli to o Rzymie twierdzić/ áby tám napředniey
27: łze mieyłce/ we włzytkim Chriłtiáńłstwie być miáło.

- 28: Ale y to trzebá obaczyć/ iáko nieprawdá iedna drugą wyty=
 29: ka: bo o tym między nimi dofyć ſporu ieft/ ná czymby tę zacność/
 30: y przywiley Piotrow poſtánowić: Bo iedni byli ktorzy do Rzy=
 31: mu tę zacność przywieszowali/ dla czego teź kościół Rzymſki/
 32: mátką wſzytkich kościołow názywáli. Drudzy záſię/ bacząc iż/
 33: to nie pewny fundáment/ tey zmyśloney zwierzchności: Ponie=
 34: waź częſto Papieżowie Rzymſcy wnoſili fię z Rzy^{mv}/ y kędy in=
 35: dziey mieſzkáli/ ciągnąc zá ſobą władzą y powagę zwierzchnią/

g 3

záczymby

strona: 54

54.

Wtora część/ o
 rozmowie Lubelſkiej/

- 1: záczymby iuż przyſzło zwętpić/ o ſtolicy Rzymſkiej/ ponieważ nie
 2: uſtáwicznym porządkiem w Rzymie mieſzkáiąc Biſkupi Rzym=
 3: ſcy/ ále teź y kędy indziej (iáko ofobliwie we Fráncyey) zwierzch=
 4: noſci ſwoiey wzywáli. Co bacząc niektorzy/ á ofobliwie dżiſiey=
 5: ſzy wykrętácze/ wołą przywiley Piotrow/ ná Papieſkiej ofobie zá
 6: wieſić. W czym dawáią znác/ iż odſtępuią/ ſtolice Rzymſkiej/
 7: przypifuiąc to Papieżowi/ iż on może/ kiedy y kędy chce ſtolicę
 8: Piotrowę przenieſć. Ták bowiem piſze ieden przednieyſzy wykrę
 9: tarz: *Potuit Petrus catedram transferre Romam, & tranſtulit, eius verbi*
 10: *autoritate, qua factus erat caput Eccleſiae, & ita hodie, poſſet Epiſcopus*
 11: *Romanus, transferre quocunqve vellet & comodum videretur.* Niechay
 12: że káždy báczny rozładza/ iákie to plotki y nieſtátek/ tych Rzym
 13: ſkich forytarzow. Pierwey fię tym bronili/ iż Piotr w Rzymie bę
 14: dąc/ długo tám nie mieſzkáiąc/ y vcząc/ iákoby ná mieyſcu biſkupim
 15: będąc: tamże ſtolicę ſwoię fundował/ y namięſtniká Clemená
 16: ielſzcze zá żywotá ſwego ordynował. Cze⁸⁰ wſzytkiego/ áni ſłowem
 17: Bożym/ áni pewnym ſwiadectwem ſtárych doktorow/ dowieſć

18: nie mogą/ záfádźili fię tylko ná onych zmyślonych lińciech Cl=
 19: menfowych: ktorych náoftátek odstępuią/ bo tám tego niemáfz/
 20: áby wolno Biskupowi Rzymfkiemu ftolicę Piotrowę przenosić
 21: ná mieyfce ktoreby mu fię podobáło. A teź to wielkie *inconueniens*
 22: áby Biskup Rzymfki/ dla tego iż iest Biskupem Rzymfkim/ bę=
 23: dąc namiestnikiem Piotrowy/ mogł *przeniowfzy* [!] fię kędy indźiey
 24: tę prerogátywę/ cále záchowáf/ *sublata enim causa tollitur effectus*, ie
 25: fli fię bowiem kędy indźiey przeniesie/ iuź wláśnie Rzymfkim Bi
 26: fkupem zwan być nie może/ gdyż Biskup káždy/ wedle náuki fto=
 27: wá Bożego/ y świádectwá Doktorow ftórych/ y kánonow prze=
 28: dniefzych/ do pewnego mieyfcá przywiázány iest. Ale nie dźiw/
 29: iż w tym Bábilonie Rzymfkim nic/ áni ná Bogá/ áni ná Doktory
 30: kiedy co dobrze mowią/ áni ná Concilia/ kiedy kędy przeciwko
 31: nim co ftánowią/ áni ná oftátek ná fwoie wláfne kanony/ kiedy
 32: fię im w czym fprzećiwiáią żadnego baczenia nie máfz: tego tylko
 33: napilniey przeftzegáią/ áby ich powagá/ y dochody cále były.
 34: Iuź fię doftátecznie okazało/ fkąd iá kolwiek poczną/ y iákoź
 35: kolwiek prowadzić będą/ forytarze tey zmyfłoney Piotrowey fto

lice/

strona: 55

X. K. P. z Ianem

55.

Niemoiowfkim.

1: lice/ nigdy ze fłowá Bożego wyftáwić nie mogą/ á tym mniey
 2: Papieźa Rzymfkie^{go} ná niey poáfádzić/ ktoremu nie tylko zbor po=
 3: wźzechny/ ále teź y Monárchy świéckie z ich pańftwy/ poddáf/ y
 4: podbić chcą.
 5: Okazało fię to z rozlicznych dowodow pińmá świétego/ iż
 6: nie tylko fundámentu/ ále y namnieyfzey podpory w pińmie ś. tá
 7: ftolicá Biskupá Rzymfkiego nie ma: bo iuź rzecz máiąc całą/ cho
 8: ćiazem pokilkákroć/ *per modum difputationis*, iákoby niektórych

9: rzeczy pozwalał (których się w namniejszym punkcie/ prawdzi=
10: wie pozwolić nie godzi) á przedsię nic to podeprzeć/ y ratować/
11: tey porysowanej ściány/ pałacu Rzymkiego nie mogło.
12: Wszakże ielzche dla tego/ áby ludzie z twarde⁶⁰ fnu przebudze
13: ni będąc/ obaczyć się mogli/ wymyśliem y to nákrátce pokázác/ iż
14: po Apóstolskich czasích/ przez długi czas/ zbory ony pierwsze/ y
15: mężowie zacni/ nic o tey zmyfloney eminencyey Biskupá Rzym=
16: fkiego/ niewiedzieli. Napierwey trzebá to rozebrác/ y wważyć/ co
17: oni o Clemenśie zmyfláią/ ktorego namiestnikiem Piotrowym/
18: od Piotrá ná ftolicy iego/ ielzche zá żywotá Piotrowego poładzo
19: nego powiádáią. O tym Clemenśie/ nie zgadzáią się dawni piá
20: rze/ bo iedni go Piotrowym namiestnikiem liczą/ iako ná imię
21: wżylzyczy Papieżnicy/ wżiawżzy to od niepewnych Hiftorykow. A
22: przeciwko temu/ ielst zacny mąż/ y ftárodawny piáraz Ireneus/
23: ktory Clemenśa tego czwártym po Pietrze liczy: To tu zarázem/
24: ná początku/ o sucefforze Piotrowym/ wielka rożnicá. Temuż
25: Clemenśowi listow wiele ktoreby do rożnych osób piśác miał/ fał
26: szywie przyczytáią (co się z rzeczy pokázuie) Papieśczy pochlebcy:
27: między ktoremi listy/ fą niektore do Iakubá brátá páńfkiego pi
28: śáne/ w ktorych Clemens rzkomo Iákubowi wypisúie/ o śmier=
29: ści Piotrowey/ y zarázem teftament/ to ielst/ oštátne rofkazanie
30: Piotrowe przypomina: to się z prawdą zgodzić nie może/ ábo=
31: wiem Hiftoryci śamiż świádczą/ iż ten Iákub przed śmiercią Pio
32: trową siedm lat zábity był/ trudno tedy było do vmárłego listy
33: piśác: Ale ták ci oni czynili/ gdy im prawdy nie zftáło/ zdobywá=
34: li się ná zmyflone świádky/ nápisawżzy w kilku set lat potym/ co
35: się im podobáło/ pod imieniem onych ftárych zacnych mężow/ v=

dawáli.

56.

Wtóra część/ o
rozmowie Lubelskiej/

- 1: dawáli. Ale kiedy się im Clemens podoba/ niechayże słuchaią/
- 2: co ten ich Clemens/ zá tytuł dáie w liście swoim Iákubowi świę
- 3: temu: *Clemens Iacobo, fratri domini & Episcopo Episcoporum, regenti*
- 4: *Hebraeorum sanctam ecclesiam Hierosolymis, sed & omnes ecclesias, quae*
- 5: *vbiq̄ue Dei prouidentia fundatae sunt* rć. Máią też Papieżnicy v sie=
- 6: bie/ Kánony rzkomo Apóstolskie/ między którymi iest 34. Ká=
- 7: non w ty słowá: *Cuiusque nationis Episcopus scire oportet, quis sit inter*
- 8: *eos primus, & ipsum censere tanquam caput, neque magnum quid gerere,*
- 9: *fine ipsius iudicio. Vnamquenque vero ea duntaxat agere, quae ad ipsius*
- 10: *paroeciam pertinent, & ad loci sub illa: sed neque primus ille, quidquam fa*
- 11: *ciat, fine omnium concilio &c.* Iesli tedy Papieżnicy wierzą swemu
- 12: Clemenśowi/ tedy nie Piotr/ ále Iákub był nayświętšym Bisku=
- 13: pem: A iesli też te Kánony zá Apóstolskie máią/ tedy ich Papież
- 14: tylko we Włószach władzą mieć ma/ y to ták/ áby bez woley y
- 15: wiadomości Biskupow Włóskich niczego nie stánowił.
- 16: Nayduiemy potym we dwu set lat/ po czásiech páná Chri=
- 17: stusowych/ iż Biskupowie niektorzy Rzymścy poczęli się nád in=
- 18: sze wynosić/ ále iż byli ci którzy im tego niedopuszczáli/ musieli
- 19: tego zaniechác: Co się pokázuie/ z onego hárdego postępku/ Vi=
- 20: ktorá Biskupá Rzymśkiego/ który Zbory w Azyey excommuni=
- 21: kowác chciał/ dla różnego obchodzenia (iáko zową) pámiątki
- 22: Wielkonocney. W czym mu one Zbory Azyjskie/ nie vstąpiły/ co
- 23: się okázuie z listu Pollicrátésá zacnego Biskupá Efeskiego/ kto=
- 24: ry piśał do tego Viktorá Biskupá Rzymśkiego. Ná tenże czás
- 25: Ireneus Biskup Lugduński/ karał oto Viktorá Biskupá Rzym
- 26: skiego/ piśząc do niego/ y zá złe mu to máiąc/ iż się ták nieprzy=
- 27: stoynie/ ná brácią drugą puszczáli. W którym piśaniu Ireneus=
- 28: wym okázuie się/ iż ten zacny muž Ireneus/ nigdy zwierzchno=

- 29: ści Biskupá Rzymfkiego/ nie wyznawał: y owfzem przypominá
- 30: iąc ony przednieyfze Biskupy Rzymfkie/ nie zdobi ich zacnymi iá
- 31: kimu tytułami/ ále tylko ftárzfymi názywa/ fłowá iego fą: [Omnes](#)
- 32: [Presbyteri, qui fuerunt ante te, Anicaetum dico, Pium, Higinum. Telesfo-](#)
- 33: [rum, & Xiftum &c.](#) nie zowie ich: [Epifcopos Epifcoporum &c.](#)
- 34: Zá czáfú Cypryaná ś. nie był Biskup Rzymfki w tákiefy powa=
- 35: dze: y owfzem Cyprian pífze: Iż toż był Piotr/ co y drudzy Apofto

łowie/

strona: 57

X. K. P. z Ianem

57.

Niemoiowfkim.

- 1: łowie/ iednáko cześć y władzú máiąc. Tenże Cyprian záftáwiá
- 2: fię nie raz Biskupom Rzymfkim/ z nimi fię nie zgadzáiąc/ w tym
- 3: co on ináčzey baczył y rozumiał. Co z oney controwerfiefy znáčz=
- 4: ney/ którą z Biskupy Rzymfkimi wiodł [de Baptifmo Hereticorum](#),
- 5: káždy obaczyć może w czym namniey Biskupom Rzymfkim nie v
- 6: ftąpił/ y owfzem zebrawfzy znáčzny fynod/ rzecz onym przeciwną
- 7: poftánowił/ czego y do tych czáfow/ znáčzna nota w księgach
- 8: Cypryanowych zoftála. Tenże Korneliufzá Biskupá Rzymfkie^{go}/
- 9: ftrofował/ z lekkomyślnego y nierządneho poftętku/ gdy onych
- 10: ktorych Cyprian fłufznie **exkommunikował**/ Korneliufz przyiąwfzy/
- 11: rzecz ich forytowác chciał/ na co mu ták Cyprian odpifuie: [Nam](#)
- 12: [cum statutum fit, ab omnibus nobis, & aequum fit pariter, ac iustum, vt v.](#)
- 13: [nius cuiufque caufa, illic audiatur, vbi est crimen admifsum, & fingulis](#)
- 14: [pastoribus, portio gregis fit, afcripta, quam regat vnusquisque ac gubernet](#)
- 15: [rationem fui gregis, domino redditurus &c.](#) To tu Biskupowi Rzym=
- 16: Rzymfkie^{mv} w brew'/ á ledwie nie w oko: Gdy kázdemu Biskupowi/ pe=
- 17: wne ftadko náznácza/ ktore páść y rządzić ma/ w drugiego fię
- 18: rzeczy niewtráćáiąc. A ofobliwie/ záftáwiá fię o to on zacny mąż

19: aby nikt do Rzymu ná swego Biskupá z skárgą się nie wćiekał/
20: ále się káždy domá przed swoim Biskupem spráwował/ y rozlá=
21: dźić dopuścił.
22: Niewiem iefli to przyimá od Cyprianá zá wdźięczne/ obroń
23: ce stolicy Rzymfkiej: ktorzy nie tylko wśzytkie rzeczy zborowe/ ze
24: wśzytkiego światá/ swemu Papieżowi poddawáią: Ale rádźiby
25: to widźieli/ áby Xiążętá/ Krole/ Cefárze/ náostátek świat wśzy=
26: tek rządźił/ y nád nim pánował. Skąd może káždy obaczyć/ iefli
27: to prawdźiwy namiestnik Piotrow/ y iefli on Piotrá pokornego
28: y vbogie^{go} ofobę ná sobie nośi. Ale wroćmy się do Cyprianá: kto=
29: ry częste listy piśząc do Biskupow Rzymfkich/ nie názywa ich ni=
30: gdziey powszechnymi Biskupy: ále tylko Biskupy Rzymfkimi/ y
31: Kollegámi swoimi názywa.
32: Opuszczám wiele rzeczy infzych/ z tego Cyprianá/ y z drugich
33: piśárzow/ ktorzy zá czáłow Cyprianowych/ y po nim áż do Niceń
34: fkiego Synodu żyli/ z ktorymi żaden/ tákowej zwierzchności (iá
35: kiej dźis wżywáć chce) Biskupá Rzymfkie^{go} nie wyznawa. Poště

h

puiąc

strona: 58

58.

Wtora część/ o

rozmowie Lubelfkiej/

1: puiąc dalej/ vpátruemy co się dźiało ná Niceńskim Synodźie:
2: Ktorego nie Papież ále Konftántynus Cefarz złożył/ nie rádząc
3: się oto Biskupá Rzymfkiego: Ná ktorym/ nie Legaći Biskupá
4: Rzymfkiego/ ále sam Konftántynus przodował: do ktorego się
5: teź oni mili Oycowie/ z krzywdámi swymi wćiekli/ nákładwśzy
6: prze deń/ rozmaitych libellufzow/ profząc od niego rozładku/ y
7: roftrzygnięcia: Cze^{go}by dźis nie wdźięcznie przyiáł Papież Rzym=
8: fki/ kiedyby w różnicách kościelnych/ Biskup przeciwko Bisku=

9: powi skárząc/ do Krolá ktorego/ ábo Cefárzá/ á nie ráczey do
10: Papieżá fię vćiec miał.
11: Na tymże Synodzie dopiero/ ná którym wiele błędow po=
12: Itánowiono/ y ten fię nic mnieyfzy pokazał/ kiedy rozdzielono mię=
13: dzy trzech Biskupow (ktore potym Pátryárchami názvano)
14: rząd wżytkich zborow/ kázde^{go} zofobná/ nád pewną częścią prze
15: kładáiąc: Miánowicie Alexándriyfskiemu w Egipcie/ y około
16: Egiptu wżędzie. Antyocheńskiemu w Syryiey/ y okoliczne miey
17: ícá. A Rzymfskiemu we Włofzech władzą názńczyli.
18: Czego chociaż chwalić nie możemy/ bo fię takich działow
19: nád fłowo BOże/ y nád zwyczaj pierwżych zborow domyflili:
20: wżakże przedsię okázuię fię z tákowej vřtáwy/ iż Biskup Rzym
21: fski/ nie był do tych czáfow powřzechnym Biskupem/ y tám z te^{go}
22: Synodu/ tákowej władzey nie odniořł/ gdy nie íamego Rzym=
23: fskiego/ nád wżytkim Chrześciánřtwem przekładáią/ ále trzech
24: Pátryárchow názńczywřzy/ kázdemu pewne kráiny názńczyaią/
25: Biskupá Rzymfskiego władzą y zwierzchność do Rzymu/ y przy
26: ległych pańřtw przywiázawřzy. Był potym w kilkudziesiat lat/
27: główny Synod (iáko oni zowá) w Kōńřtántynopolu: ná kto=
28: rym pořtánowiono áby Arcybiskup Kōřtántynopolitánfski miał
29: zwierzchność y władzą/ nád kořcioły ná wřchod fłońcá. Toż ná
30: Synodzie Chalcedoneńskim pořtánowiono. A což tu rzeká Pa=
31: piefcy pochlebny/ ktorzy Greckie zbory odřzczepieńcami zowá/
32: zádawáiąc im tho/ iákoby fię oni od pořřuřeńřtwá Rzymfskiego
33: Biskupá odřczyć/ y gwałtem odiać mieli: á ono fię pokázuię z
34: tych řynodow głównych (ktore Papieżnicy Ewánieliey równá=
35: ią/ iż nie Biskup Rzymfski/ ále Konřtántinopolitánfski (choćiaz y

to nie

X. K. P. z Ianem

59.

Niemoiowłkim.

1: to nie Boże/ **á**le [!] **łudzkie** [!] poftánowanie było) Greckim zborom y
2: inſz̄y ná włchod łońcá rofkázował/ iákoż doftátecznie fię to z ro=
3: zmáitych pífm y Hiftoriy pokázác może/ iż nie tylko Greckie/ zbo
4: ry/ ále y Azyátynie/ Mácedońskie/ Wołofkie/ Ruſkie/ Moſkiew
5: ſkie/ y Afrykáńskie/ to ieft dwie części przednieyſze ſwiátá nigdy/
6: żadney zwierzchności/ y eminencyey Papieſkiej/ nád łobą nie wy
7: znawály. Co fię y ftąd pokazuie/ iż w wielkiej części/ wyznánia
8: y nabożeńftwá/ od **rzymſkie**^{go} roźni łą. Niechayże fię tedy wftydą
9: **Románistae**/ ktorzy **ſwe**^{go} Papieźá/ powłzechnym Błſkupem chrze=
10: ſciánſkim ławią: gdyż nie tylko z początku/ nie tylko nic podo=
11: bnego temu (iákom to iuż doftátecznie pokazał) nie było: ále y
12: ná ten czás kiedy fię iuż przez praktyki Włofkie/ y moc gwałto=
13: wną/ ná naywiętłzą władzą zdobył/ y ſtolicę ſwoię wyftawił/ le=
14: dwie piątą częścią chrzeſciánſtwá władał. Bo tylko Europę/ y
15: to nie całą opánował/ á iáko dáleko więtłza Azya/ w ktorey do
16: kilku łet lat po Apoftolech niź Máchomet nátał/ chrzeſcián
17: łtwo było. Także y we wſzytkiej Afryce/ ktora też więtłza niź Eu
18: ropá. A co fię tknie Europy/ iáko wielka Grecya/ Mácedonia/
19: Ruś/Wołofzy/ Moſkwá. Co gdy kto poráchuie/ muſi mi to przy
20: znác/ iż gdy naznáczniey kwitnęło kroleſtwo P. ledwie nád pią=
21: tą częścią/ rofkázował. Ale fię do rzeczy záczyć wrácam. Był
22: też Synod w Kártáginie/ ná którym domagáli fię trzy Błkupi
23: Rzymſcy/ ieden po drugim prętko náftawáiąc/ przez legáty ſwo=
24: ie áby nád zbory w Afryce/ iurisdycyą zwierzchnią mieć mogli: y
25: chcieli **te**^{go} dowodzić Niceńſkim Synodem. Lecź oni Oycowie/
26: ktorzy byli ná łynodzie/ poczuwłzy zdráde Błkupow Rzymſkich/
27: ktorzy Aktá Synodu **Niceńſkie**^{go} ſfálzowáli/ odłóżyli tę rzecz/

28: aż poślawszy pośły do Ałexándryey y Konftántynopolu/ do=
 29: łtawfzy prawdziwego przepifu/ z Akt Niceńfkich nie podeyżrzą=
 30: nych/ dopiero pośły Rzymfkie odpráwili/ odpifawfzy Papieżowi/
 31: one⁶⁰ o to łtrofowáli y nápominali/ áby fię tego nie dopierał/ co
 32: iemu nie należy. Ktemu ná tym Synodzie dekret vczyniono/ kto
 33: rym zábroniono/ wfzytkich áppelacyi zá morze/ to iest do Rzymu.
 34: Kto teź pilnie poyżrzy/ w hiftorye onych czáfów/ kiedy Cefá
 35: rze Rzymfcy miefzkáli w Konftántynopolu/ máiac fwoie łtáro=

h 2

łty we

strona: 60

60.

Wtóra część/ o
 rozmowie Lubelſkiej/

1: łty we Włofkiewi ziemi/ obaczy iáko przez ten czás nie w wielkiej
 2: wadze byli bífkupowie Rzymfcy/ ktorzy ná ieden mándat Cefár=
 3: łki muśieli z Rzymu wftępować. O czym czytay [Luidbrandum in vi](#)
 4: [ris Pontificum](#), o Bonifáciuſie pierwſzym/ który iednego dnia we-
 5: ſpołek z Ewlágiuſzem obrány był ná Bífkupftwo/ częgo dowie=
 6: dziawfzy fię Cefarz/ poſłał mándat: zá którym obudwu z Rzymu
 7: wygnano. Skąd znác iż fię iefzcze była owá [donatio Costantini ficta](#)
 8: nie wylęglá. Ktemu y to fię pokázuie/ z Hiftorykow/ iż fię ná ten
 9: czás/ Bífkupi Rzymfcy/ v Cefárzow ordinácyey dokupowáli. Iá
 10: ko piſzą o Agátonie wtorym w ty ſłowá. [Praedictus Papa, obtinuit](#)
 11: [apud Imperatores Constantinum, videlicet, & Eraclium, & Tiborium, vt](#)
 12: [iuxta postulationem fuam, remitteretur quantitas illa, quae ſolita erat dari,](#)
 13: [pro ordinatione Pontificis Romani.](#)
 14: Ale niewiem częgoby więcey potrzebá/ kiedyby chćieli wiárę
 15: dáć Grzegorzowi ſwemu/ ktorego wielkim zowiá/ y dzień iego
 16: pamiátki ſwięcá. Ktorego kiedyby ſłuchác chćieli/ á iemu wie=
 17: rzyć dawnoby fię z tą ſwoiá łtolicá przepáść muśieli. Poniewáź
 18: iáwne łá rzeczy/ iáko fię ten Grzegorz Ianowi Konftántynopo

- 19: litáńkiemu Biskupowi zástawiał/ który máło máiąc ná tym/ iż
- 20: ná włchod słóncá/ w wielkiey części zborom rofkazował: ále też
- 21: to był otrzymał/ v Máurycego Cefárzá/ áby wżego chrześcián=
- 22: łtwá powżeznym Biskupem był zwan. Cze^{g0} gdy się dowiedział
- 23: Grzegorz Biskup Rzymłki/ potężnie się temu sprzećiwał/ táko=
- 24: wego kázde^{g0}/ ktoby się powżeznym Biskupem názywał/ z Dya
- 25: błem zrownał/ y gońcem Antychriftowym názwał. Y piżąc do
- 26: Biskupá Konstántynopolitáńkiego/ ty słowá przydawa: *Quid*
- 27: *ergo frater charisime, in illo examine veritatis iudicii es dicturus. Quoni-*
- 28: *am non solum pater, sed etiam generalis pater in mundo, vocari appetis: ca-*
- 29: *ueatur ergo, & fugiatur omnis instigatio Diaboli.* A podobasz się to
- 30: wam pánowie Rzymiánie? Iesli chcećie swemu świętemu Pa=
- 31: pieżowi wierzyć/ wierzićiefz też temu/ iż nie od Bogá przez Chri=
- 32: łtułá/ áni od Piotrá/ ále z náchnienia łzátáńkiego (iáko wáłz
- 33: Grzegorz świádczy) wáłzy Papieże tych tytułow dołtáli. Ieszcze
- 34: dáley tenże Grzegorz piżze. *In isto enim fcelesto vocabulo, nota, confen*
- 35: *tire nihil aliud est, quam fidem perdere est.* Otoż co dżisieyłzy pochleb

cy náświęłzym

strona: 61

X. K. P. z Ianem

61.

Niemoiowłkim.

- 1: cy náświęłzym/ to zacny przodek Papieżow/ złófliwym názywa.
- 2: Co iákoż nie rufzy dżisieyłzych Papieżow? ktorzy/ chociaż ná
- 3: słowo Boże niedbáią/ ktore ie wżedy od tey pychy odwodzi/ cho
- 4: ciaz też przykłády y przelstrogi/ innych dawnych Oycow/ v nich
- 5: w tey mierze plácu nie máią. Niechay wždy ná ołtátek Papieżá
- 6: swego posłucháią/ po ktorym iáko łámi zeznawáią /żadnego ie^{mv}
- 7: rownego nie było (iákoż się to pokázuie/ z iego písm y posłęp=
- 8: kow/ iż się páná Bogá bał). A niechay się wždy kiedy/ od tákief

9: Iżatánfkiey pychy pohámuią.
10: My z tákowego poštěpku Grzegorzowego/ to vważác ma
11: my/ iż do iego czáfu/ y zá niego/ tey zwierzchności Biskupá Rzym
12: fkiego/ ktorey dziś vżywać chce/ nie było/ á Grzegorz był Iżeśclet
13: lat po pánu Chriftušie. Drugą rzecz obaczyć mamy/ iż nie Chri=
14: Itus pan/ áni Piotr/ tákowej zwierzchności zořtáwił/ ále fię Bi
15: f kupowie v Cefárzow Rzymfkich/ ná nię zdobywáli. Iáko oto
16: kuřil fię naypierwey Konřtántynopolitańfki Biskup v Maury= go Cefárzá/
-1: czego iż nie dokazał/ dla přętkiey řmierci Cefárfkiey.
-1: Dořtał potym takowego tytułu Biskup Rzymfki/ Bonifácýus
-1: trzeci/ od Fokáfá Cefárzá/ zdrayce y morderzá páná řwego. Oká
18: zuie fię teř z liřtow te^{go} Grzegorzá/ ktore piřał do Cefárzá Mau=
19: rycego/ iż nie Biskupowie w ten czás wládali Cefárzmi/ ále im
20: poddáni byli/ bo nie vżywa gromow iákich/ przeciřwko Cefárzo=
21: wi Grzegorz/ ále z pokorą vniřenie proři/ áby tego nie czynił/ y
22: pánem go řwoim názywa. Iákiey pokory y przykřádu w dřiřiey=
23: řzych Papieřách nie znaydzieř. Ale pořtápmý dáley. Gdy potym
24: rozdřielone było Cefárřtwo ná dwoię/ á nowy Cefarż nářtał/ ná
25: zachod řłonćá Kárzeł wielki (o co fię teř přáktýkámý řwými po
26: řtáráli/ Biskupowie R. z vkrzyřdzenim Cefárzow Konřtán=
27: tynopolitańfkich). Ten Kárzeł choćiař był řářkaw ná Biskupy
28: Rzymfkie/ předsię im tákiey wřadzey y zwierzchności/ iákiey
29: dziś vřywáią nie pozwolił. Bo widząc niektorych niedbáłyř/
30: wařył fię **pro autoritate řua**, wiele rzeczý řtánowić y reformowác.
31: Náđ to zořtáwił řobie zupełná moc potwierdzác Rzymfkie Pa
32: pieře/ ná co teř Papieř Adryan (iáko Dekretá ichře řwiádczá)
33: przyřwolił. Ludwig řyn iego/ ieřczře znáczniey zwierzchności řwo

62.

Wtóra część/ o

rozmowie Lubelskiej/

1: iey/ nád Papieżem/ y nád wŕzytką Xiężą vżywał: Abowiem wi=
 2: dząc roŕpuŕtny żywot Xiężey/ złożył Synod w Aquifgranie: Pa=
 3: pieża fię o to nie rádząc/ ná ktorym wiele rzeczy poŕtánowił/ kto
 4: re pod karánim chowác roŕkazał. Ná co máiac wzgląd **Platina**
 5: Hiŕtoryk Papieŕki (choćiaz im wiele pochlebiał) opiŕuiąc niekto
 6: rych Papieżow żywot złoŕliwy/ ty ŕłowá przydał: **O Ludouice, vti-**
 7: **nam tum viueres &c.** Dawáiac znác/ iż onych czáfow/ potrzebá by
 8: ło kogo/ Ludwikowi podobne^{go}/ ktorzyby był Papieŕkiego y Xię=
 9: żey inŕzey/ ŕwowlonego życia powŕŕciágnác mogli. Do tegoż Lu=
 10: dwiká Stefan Papież Rzymŕki iezdził/ od niego potwierdzenia
 11: żądáiac. Temuż Ludwikowi Papież Lew czwarty (ktorego Hi
 12: ŕtorykowie Papieŕcy z ŕtrony żywotá bogoboyne^{go} ŕlawiá) poŕŕu=
 13: ŕzeńŕtwo ŕwoie y poddánŕtwo/ przez liŕt ofiarował/ ŕłowá iego ŕá.
 14: **Nos ŕi incompetenter aliquid egimus, & in ŕubditis iustae legis tramitem,**
 15: **non conferuauimus, vestro admíŕŕorum noŕtrorum, cuncta volumus emen-**
 16: **dare iudicio. Quoniam ŕi nos, qui aliena debemus, corrigere peccata, peiora**
 17: **committimus, certé nō veritatis diŕcipuli (ŕed quod dolentes dicimus) eri-**
 18: **mus prae caeteris erroris magistri. Inde Magnitudinis vestrae magnopere,**
 19: **clementiam imploramus, vt tales ad haec quae diximus, perquerenda miŕ-**
 20: **ŕos, in his partibus dirigatis, qui Deum per omnia timeāt, et cuncta quem**
 21: **admodum, ŕi vestra praefens fuiŕset, imperialis gloria, diligenter exquirant.**
 22: **&c.** To fię ten Papież Cefárzowi poddawa/ zwierzchnoŕć iego
 23: nád ŕobą wyznawa/ á nie tylko przez oŕobę Cefárŕką/ ále y przez
 24: iego Komíŕarze rozŕádzonym być chce. Zgodzili fię to z dŕiŕiey=
 25: ŕzą pychą Papieŕką? Ktorzy nie tylko Cefárzom/ ále y wŕzytkie^{mu}
 26: ŕwiátu ŕędzić fię nie dádzą. Acz nie dawnych czáfow/ **Concilium**
 27: Konŕtancienŕkie dwu Papiežu oŕádzilo/ y z Papieŕtwá złożyło: y

- 28: potym rychło drugie Bazylienskie ośadziło Eugeniufzá Papieżá.
29: Ale iuż teraz zdobyli fię ná takowe prokuratory Papieżowie R.
30: ktorzy tego dowodzą (ále nikczemnymi y bábiemi árgumenty) iż
31: Papież zacnieyfzy niż wŷzytko **Concilium**, o czym pośluchaymy no=
32: wego wykretácza: **Vt hoc obiter dicatur, qui tradunt, concilium efse fu-**
33: **pra Papam, illi naturae repugnant, cum hoc nihil aliud fit, quàm partem toti**
34: **ferre &c.** Skąd fię wielka niewŷtydliwość tego Mnichá no
35: wego pokázuie/ ktory iednego człowieká zowie **totum**: á ludźi za

cnych y

strona: 63

X. K. P. z Ianem

63.

Niemoiowfkim.

- 1: cnych y uczonych/ ná **Concilium** zebránych zowie **partem**. Tá łáci=
2: ná nie dawno fię ziawiła. Iákoż kto chce niechay czyta **Theologos**
3: **Sorbonicos**, á ośobliwie **Gerfona**/ á náośtátek pośluchaymy Augu=
4: ŷtyná co on o tym rozumiał/ piŷząc przeciwko Donátyŷtom/ kto=
5: rzy tym fię zákładáli/ iż ich przodkowie niespráwiedliwie od Bi=
6: ŷkupow Rzymfkich łádzieni byli: Ná co im ták Auguŷtyn odpo=
7: wieda. **Putemus illos Epifcopos, qui Romae iudicarunt, non nonos iudices**
8: **fuiŷŷe: restabat adhuc plenarium vniuerŷae Eccleŷiae concilium, vbi etiam**
9: **cum ipŷis iudicibus, cauŷa poŷŷet agitari, vt ŷi malè iudicaŷŷe conuicti eŷŷent,**
10: **eorum ŷententiae ŷoluerentur &c.** Tu Auguŷtyn Biŷkupy Rzymkie/
11: pod rozłádek wŷzytkiego **concilium** poddawa. A ten nowy wykre
12: tarz rzecz przeciwná twierdzi/ á tákać ich zgodá/ iáko z ŷłowem
13: Bożym/ ták y z dawnymi oycy: ále wróćmy fię do Cefárzow. **Otto**
14: pierwŷzy Cefarz ten zwierzchnoŷci ŷwey/ nád Pápieżem ŷpełna v=
15: żywał/ bo nie tylko Papieżowie od niego ŷtánowieni y potwier=
16: dzeni byli/ ále teŷ y Biŷkupŷtwá/ y Opáctwá wŷzytkie/ w ręku
17: ŷwoich máiąc/ ko^{mv} chćiał rozdawał. Temuŷ to Ottonowi Lew
18: Papież pod przyŷięgá/ wŷzytkie páńŷtwá/ ktore do Cefárŷkiey ŷto

19: lice przedtym należały przywrocić muśiał.
 20: Potym ielzczę czas niektory/ opieráli fię y drudzy Cefárzowie/
 21: nie chcąc dác Papieżom Rzymfkim nád sobą przewodzić: ktorzy
 22: fię wftawicznie ftaráli iákoby byli mogli wżytkich pohołodowác/
 23: y nád wżytкими gorę mieć. Czego też potym dokazáli/ bowiem
 24: czas Antychriftow/ ku pánowaniu náznáczony przyśzedł/ o czym
 25: zdawná Dániel/ y Ian ś. prorokowáli. Zá podufzczeniem tedy ízá
 26: táńfkim/ przez rozmaíte práktyki Włofkie/ przyśzło do tego/ iż
 27: Papieżowie Rzymfcy/ wyftawiwfy tę ftolicę íwoię/ groźni byli/
 28: nie tylko wżytkim infzym/ ále też y z Cefárskiej zwierzchności wy
 29: ízrobowawfy fię. Co pierwey bez Cefárskie⁸⁰ przyzwolenia/ żaden
 30: Papieżem być nie mógł/ to potym obroćili wfpák/ y vmocnili to
 31: áby żaden Cefárzem nie był/ bez Papiefkiego przyzwolenia. Kto
 32: fię chce lepiej tego dowiedzieć/ niechay czyta hiftoryá Henryká
 33: **cżwarego** [!] Cefárzá/ nád ktorym iáko przewodził íódmy Grze=
 34: gorz Papież z záłościá tego fluchác/ nie tylko Xiążętá wżytkie/
 35: ále też y íyná włáfnego przeciwko **nie**^{mv} pobudziwfy. A ten Grze=

gorz

strona: 64

64.

Wtora część/ o

rozmowie Lubelfkiej/

1: gorz Papież przedtym mnichem Hildobrándem zwany/ Cżár
 2: nokśięźnikiem/ o ktorego íprávách y obyczáiach złośliwych/ nie
 3: mogą fię wypowiedzieć Hiftorycy/ á ośobliwie **Benó** Kárdynał/
 4: wypifał niezbożność iego. Od **te**⁸⁰ cżáfu poczęli Papieżowie/ pro=
 5: porce fwe befpiecznie rozpościerác: v ktorých ácz niektorzy Ce=
 6: fárzowie Niemiecyy kuśili fię oto/ iákoby byli mogli/ práwo Ce
 7: fárkie y zwierzchność íwoię/ á ośobliwie we Włofkiej ziemi/ wy
 8: nieść. Ale żadnym ípofobem/ do tego przyść nie mogli. **Ludoui-**

9: **cus Bauarus** zacny Cefarz/ ktorego mierziála Papieška pychá y wy
10: nioflość/ ftarał fię oto iákoby ich był/ vfkromić mógł. Lecż iż czás
11: ich był/ y godziná ciemności (bo ná ten czás froźlze były kłątwy
12: Papieške/ niż dziś działá Tureczkie) nie mógł temu dofyć vczy=
13: nić/ y owfzem ode trzech Papieżow záklętym będąc/ musiał fię
14: potym z nimi iednać. Byli tych czáfow niektorzy ludzie vczeni/
15: ktorzy piáli przeciwko Papieżowi broniąc niewinne⁸⁰ Cefárzá/
16: między ktorymi był **Marfilius Patauinus**, ktorego księgi dofyć mą
17: rze piáne (ile onych czáfow przeciwko Papieškey zwierzchno
18: ści) á są te księgi y dziś między ludzmi godne czytánia/ y vważe=
19: nia: bo fię to z nich pokázuie/ iż y w onych grubych ciemnościách
20: Papieških/ wzbudzał Pan Bog niektore ludzi/ przez ktore tę
21: pychę y wynioflość Bábilońską/ gánił y okázował. Ale fię ludzie
22: poczuć nie mogli/ iáko y dziś omamieni będąc/ mnodzy niebożę=
23: tá poczuć fię nie mogą/ mniemáiąc áby Chrístus/ ábo też y Piotr
24: ten zamek Bábiloński budowác y zálećić miał/ ná ktorym vsiad
25: łzy ten Krol niewfytliwy (iáko Dániel prorokował) lekce po=
26: ważywfzy Bogá y Chrístufá: y święte vftáwy iego: práwá w rze
27: czy pópolitey poodmieniawfzy/ wfzytkie sobie podbił/ y pohołdo
28: wał/ okázuiąc taką pychę y nádętość/ iáką áby ktory Monárchá
29: pogáńfki kiedy okázowác miał/ nie czytámy: iżeby przed sobą v=
30: pádác/ y nogi całowác kazał: ábo też po łzyi y grzbiećie zacnych
31: Monárchow nogámi deptác miał. Co vczynił ieden z tych na=
32: świętfzych Oycow/ Alexánder Papież depcąc po zacnym Cefá=
33: rzu Fryderyku pierwfwym/ iemu vřągáiąc/ y z niego nátrząłáiąc.
34: Nie od Chrístufá tedy/ áni od Piotrá/ tá niezbożna ftolicá/ ále
35: od onego kłámce y morderzá łzátáná/ ktoremu fię w pyfze równá

X. K. P. z Ianem

65.

Niemoiowłkim.

- 1: ią ci wżycy/ ktorzy fię ták nád wżytkimi wynofzã/ y tytuły łobie
- 2: pyłzne y nadęte [!] przywłafzczãią. Iáko ich Grzegorz pierwfzy Pa=
- 3: pież/ dobrze y fprawiedliwie ofãdził. Zdobywãiac fię oni ná to/
- 4: czymby tę znãcznã niezbożność pokryć y przyfãrbowãc mogli. A
- 5: rownie czyniã z onymi/ ktorzy poŝiadwży gwãltem czyię máię=
- 6: tność/ zdobywãią fię ná złoŝliwe forytarze/ y prokuratorzy/ kto=
- 7: rzyby vmieli on gwałt y niefprawiedliwoŝc znãcznã/ pokrow=
- 8: cem zmyflone^{go}iãkie^{go} prawã/ nákrýc y przyoblec/ áby ták nie wży
- 9: ŝcy zãrazem/ oney iãfney krzywdy obaczyć mogli. Tożci rownie
- 10: czyniã Papieżowie Rzymŝcy/ ktorzy tãrgnãwży fię ná BOgã y
- 11: na Chriŝtuŝã/ y łowo iego zgwałcili/ y wltãwy ŝwięte ie^{go} pood=
- 12: mieniãli: Y złupiwży wżytek zbor z wolnoŝci prawdziwey Chri=
- 13: ŝtyãnfkiey: rádżiby przedŝię áby ludzie te^{go} do nich nie baczyli/ dla
- 14: tego/ od dawnego czału ŝtãrãli fię/ y dżiŝia fię ŝtãrãią o tãkowe
- 15: forytarze/ ktorzyby tę ich niezbożnoŝc pokryć/ nieiãkiem domnie
- 16: mãnym płãfzczykiem fprawiedliwoŝci/ y tę ŝciãnę poryłowãnã y
- 17: plugãwã/ potynkowãc y zafãrbowãc/ fãrbiczkã zmyfloney ŝwię
- 18: tobliwoŝci. Lecż im to przedŝię nie pomoże/ ocucił fię bowiem
- 19: pan/ y powłtał áby ŝãdził ziemię/ y iuż cżãs przychodżi/ aby Babi=
- 20: lonowi oddãł zdawnã nágotowãny kubek popędliwoŝci ŝwoiey
- 21: Y chočia fię to Kŝiãżã Babilońkie burzy/ y ná moc zdobywa/
- 22: vpaŝc mu przedŝię/ bowiem zãtrżãfnãł pan/ tã ŝtolicã iego/ y
- 23: iuż ognifte ony kule/ ktoremi pierwey ŝtrzelał/ ná Xiãżetã/ Kro=
- 24: le y Cefãrze/ pogãłly. Bowiem fię iuż tych cżãfow zã łãfkã Bożã/
- 25: kłãtew Papieŝkich/ nie tylko zacni ŝtanowie/ ále y krawcy y ŝzew=
- 26: cy nie ŝtrãchãią. A co więtfza/ bije tego Antychriŝtã pan Chriŝtus
- 27: duchem wlt ŝwoich/ przez prawdziwe przepowiedãnie Ewãnie=

- 28: iey świętey: wołaiąc y vpominaiąc (wedle prorocstwa Ianá ś.)
- 29: ná ludzi aby vćiekáli z Bábilonu te⁸⁰/ niechcáli weśpolek z nim
- 30: vczeltnikami lię łtać/ plag y karánia iego.
- 31: Ná ofátku przy tey wtorey części vmyśliłem to pokázác/ iż
- 32: Papieżowie Rzymfcy/ nie tylko iż nie wedle Bogá/ áni wedle
- 33: porządku onych pierwżych zborow/ ná mieyfcá łwe wftępuią: ále
- 34: teź gdy przydźcie mowić y rozbierác/ o iego ordynacyey/ ktora
- 35: lię ták częłto odmieniála/ niewiem iákim právem łuccefyey łwo

i

iey dowieść

strona: 66

66.

Wtora część/ o
rozmowie Lubelſkiej/

- 1: iey dowieść mogą. Bo to był pierwży fundáment tey łtolice ich
- 2: (iákołmy łłyzeli) iż Piotr poštánowił Clemená/ á Clemens
- 3: Piotrowę ołobę ná łobie nołząc/ drugiego po łobie z tąž mocą zo
- 4: łtawić miał. Y kiedyby to prawdá była/ tedyby tym łpołobem/
- 5: miał Papież Papieżá obierác/ y po łobie ná tey łtolicy zołtáwiác.
- 6: Ale iż to nie bywáło Hyłtorye łwiadczą/ bo tákże obierano Bi=
- 7: łkupy Rzymłkie/ w onym pierwżym zborze/ iáko y drugie Biłku
- 8: py/ w inłzych zborzech.
- 9: Potym przyłtąpiło y to/ iż od Cefárzow mułieli potwierdze
- 10: nia dołtáwác. A náołtátek teraz nie dawnych czáłow/ nátworzy=
- 11: włzy łobie Papieżowie Rzymfcy/ iákichłi Kárdynałow/ (o kto=
- 12: rych nie tylko w piłmie łwiętym/ ále y v włzytkich onych daw=
- 13: nych piłárzow zborowych y łłoweczka nie znáydziefz) tym Kardy
- 14: náłom tylko/ tę moc dáli/ áby oni łámi/ Papieża obierali: á łnadź
- 15: teraz nowa przyłtąpiła odmianá/ iż co pierwey włzyłcy Kárdy=
- 16: náłowie to právó mieli/ to iuź teraz tylko Włofzy y Włochá teź
- 17: Papieżem obierác máią. Vwázayże tu Chriłtyáńłki czytelniku/
- 18: iefłi to iefłt naymnieyłze podobieńłtwo/ w tym pomiełżánym po=

19: rządu/właśney wokącyey. Czego ia śzyrzyć niechcę. Káždy bo=
 20: wiem kto od BOgá ślepotą pokárany nie ieft/ baczyć może. A
 21: zátym czyniąc koniec wtorey części pińania mego profzę y upomi
 22: nam/ áby káždy w tę rzecz pilnie wglądał/ y rozładzał/ á o mnie
 23: tego nie rozumiał/ ábych z iákiey lekkomyślności miał ty rzeczy
 24: gánić y łtrofować. Iście w tym się nie kocham/ ábych się miał ná
 25: czyię łlawę pułzczać/ ále gdy idzie o chwałę Bożą/ y o zbáwienie
 26: ludzkie/ niełza iedno prawdę mowić/ á to gánić y łtrofować/ co
 27: Bog zdawná zgánił. Wízákem tego nie czynił bez świádectwá
 28: łłowá Boże⁸⁰/ ná ołtátek miałem po łobie y one Oyce dawne Ko
 29: ścielne/ y Historyki przednieyfe/ á ku wíęłzemu przekonániu ich
 30: przednieyfezo Papieżá ich głos y dekret/ ktorym tę niezbożną
 31: pychę Rzymłką/ w ołobie Ianá Konftántynopolitáńkiego Bi
 32: łkupá ołądził y potępił. A ktoby ielzche tey obrzydłóci Rzym=
 33: łkiey nie baczył/ niechay Bogá prośi/ áby mu oczy otworzył/ iże=
 34: by nieborak z ciemności łzátáńskich wyłzedłzy łtał się vczeltni-
 35: kiem świátłóci prawdziwey Amen.

Co mi

strona: 67

X. K. P. z Ianem

67.

Niemoiowłkim.

1: Co mi też **X. K.** iákies przechwalánie przyczyta/ czego się
 2: łnadź od Iego Miłóci páná Woiewody Podolłkiego dowie=
 3: dział/ iam nie tylko w tych czásiech/ ále nigdy przedtym żadney
 4: rozmowy/ z pánem Woiewodá Podolłkim nie miał. Przechwa
 5: łánie moje nie ieft áni będzie/ tylko z Páwłem ś. mowię. Vcho=
 6: way mię Boże/ abyh się w czȳ inłzym przechwalác miał/ okrom
 7: w Chriłtusie pánu vkrzyżowánym. Náuk łwieckich y rozrywki
 8: cíelełney/ iáko y mądrey wymowy **X. K.** y nikomu nie zayźrzę.
 9: Mnie dofyć ná tym/ że mi dał Pan B. prawdę łwoię łwiętą po

10: znąc/ ktorey świádectwo dawáiąc/ wám pánu/ iż nie będę po=

11: háńbion. Tym wżytkie rozmowy y pińania moie/ iáko fołą mą=

12: drości Bożey potrzáfáiąc vincat veritas. Co pánie Boże ípraw A.

13: **W trzecíey części ieft/ Okazánie grunto=**

14: **wne/ iż wiáry zbáwienney fundáment nie piafczyfty**

15: **ále opoczyfty ná fámym písmie Prorockim y Apo=**

16: **ftolckim záfádzony/ ostoi się przeciw wżem Szátán**

17: **fkim náwałnościam. A íprzećiwia dom ná piafku/**

18: **to ieft ná ludzkich wymyflech y dumách choćiaż nada**

19: **wnieyfzych zbudowány/ muśi vpáść/ według**

20: **fłowá Páńfkiego.**

21: 3. Odpráwiwży iuz z láłki Bożey wtorą część pińania moie^{g0}/

22: przyidzie porzáfckiem pińác o tym/ com ná trzecím mieyfcu poło=

23: żył: to ieft o zacności y pewności pífmá ś. Ná ktorym wiara lu=

24: dżi Chríftyáńfkich fundowána/ y duchem Bożym zmocniona/

25: nigdy fzkodliwie fzwáńkowác/ áni vpáść moze. Wiedzą bowiem

26: tákowi wżyfcy/ komu vwierzyli/ y wfáią pewnie iż poháńbieni

27: nie będą.

28: Ten grunt niebiełki/ widzę iż się **X. K.** nie podoba/ ktory

29: miáłto vcźciwości/ ktorą Bogu powinien/ y w ten čásby mu

30: ią oddawał/ kiedyby nie tylko onego fámego/ ále y rzeczy iego

i 2

Bołkie

strona: 68

68.

W 3. czę. oka. iż się
nie ná piafku buduią.

1: Bołkie zbáwienne w vcźciwości miał. A on zápomniawłży tego/

2: ięzyk fwoy beśpiecznie y nieprzyłtoynie rołpuścił/ íprawę y poftę=

3: pek fámego Pána Boga lżąc y háńbiąc. Gdy wiárę ludzi Chri=

4: ftyáńfkich / ktora z pífmá świętego fwoie vpewnienie ma/ fałży

5: wną názywa/ y fundáment tákowej wiáry piafczyłtym/ ktemu

6: Iżatánłkim rzelzotem/ przez ktore wiele ártykułow (iáko on mo
7: wi) wiáry kościelney przepáć muśi. Tákowej Izkárádey nieprzy
8: łtoyney mowy/ kto z wiernych/ y pobożnych bez záłości fluchác
9: może. Y wętpić o tym nie trzebá/ iż Pan BOg włzechmogący
10: w rychle/ krzywdy łwey mścić Ię będzie/ nad tymi ktorzy nie=
11: wdźięczni będąc dárow iego/ lekkomyślnie o nich mowią y imi
12: gárdzą. Pánie Boże włzechmogący/ á hoyny w miłóšierdziu/
13: otworz oczy tym nędznym ludźiom/ á day im obaczenie/ áby prze
14: ćiwko twemu świętemu máieftatowi vłt łwych nie podnośili:
15: ále ćiebie Páná Bogá Ię boiác/ cześć tobie oddawáli/ y rzeczy
16: od ćiebie dáne y poftánowione/ iáko twoie włafne ważyli/ y przy
17: mowáli/ á vmieli czyłte/ od nieczyłtego/ rozeznáwác y odłęczác.
18: Iuż tedy zá pomocą páńłką wezmę to przedśię/ czymbych za
19: cność y pewność pífmá ś. okázác/ y ludźiom błádzącym obiáśnić
20: mogł. Aczłkolwiek tá rzecz w łobie dofyć doftáteczna y iáfna ielt/
21: y od zadnych ludźi/ potwierdzenia nie potrzebuie. Włzákoż iáko
22: ludźiom w ćiemnym gmáchu zámknion̄y/ ktorzy łłoneczney świá
23: łłości widźieć nie mogą/ potrzebá/ áby mieli otworzone okná/ iż
24: by tym łnádniey łłoneczne promienie/ do ich mieřkánia przecho
25: dząc/ onych oświecac mogły. Táć rownie/ z tymi ludźmi poftę=
26: powác muśiemy/ ktorzy Ią w wielkich ćiemnościách/ omylne=
27: go mniemánia/ y w grubych/ y twárdych zátworách wymyłłow
28: ludzkich zámknieni/ trzebá im zlekká/ tey zátwory odeymowác/
29: y okiennic grubych vchylác/ áby táć iáfność łłowá Boże⁸⁰ do łerc
30: ich przeniknąć/ y onych oświecić mogłá. Kto tedy chce poznác
31: y vwáżyć zacność y poftępek pífma świętego/ potrzebá naypier=
32: wey łpofob wiary Chriřtyánłkiey/ dobrze y przyřtoynie wyrozu=
33: mieć. Ktorą duch Boży opifuie w liście do Zydow w II. rozdzia
34: le tymi łłowy. A ieltći wiárá podřtácią tego/ cžego Ię nádźiewa=
35: my/ okazánim rzeczy niewidźiánnych rć. Z ktorego opifániá wiá=

strona: 69

ktorzy fię ná lámym 69.
łowie Bożym buduią.

- 1: ry/ y włafności iey/ potrzebá to napierwey baczyć y vważć/
2: fładby fię ná taką wiárę zdobyć/ y przez co w niey vpewnionym
3: być: áby mocną y pewną będąc była prawdziwą podftácią. Ná
4: ktorey/ iáko ná fundámenćie nádzieiá wiernych ludzi/ wyftáwić
5: y vbudowáćby fię moglá. W ten czás bowiem nádzieiá nie flá=
6: bieie/ kiedy ná wierze pewney y nieomylney/ iáko ná fundámen=
7: ćie mocnym ftoi.
8: Gdy teź wiárá ieft okazánim rzeczy niewidziánych/ potrze=
9: bá do te^{go}/ áby ná włzem y z káżdey ftrony wárowna była/ wátpli
10: wości żadney nie máiac/ áni do siebie przypufzczáiac. Bo iefliby
11: oná namniey zwátlona y niepewna była/ trudno rzeczy tych/ kto
12: rych fmyłkami ćielefnymi doycć/ áni dofiáć/ nie możemy/ okázáć
13: ma. Włafność tedy wiáry prawdziwey ieft áby będąc mocną y
14: pewną/ tych ktorzy fię przez nię buduią/ nie ofzukawála áni záwo
15: dziła/ ále we włzelákicy prawdzie vpewniáiac/ nádzieię zbáwien
16: ná zmáćniála. Tákowác wiárę włzędzie duch Boży záleca/ przez
17: ktorą wierni będąc w Chriřtuflá wřzczepieni/ dobrodzieyřtwá ie=
18: go vżywáią. O czym Páweł do Rzymian w 5. rozdziale. Będąc
19: tedy z wiáry vřprawiedliwieni/ pokoy v Bogá mamy/ przez pá=
20: ná náłzego Iezufá Chriřtuflá/ przez ktoregořmy teź wiárą otrzy=
21: máli przyřtęp ku tey łáfcie w ktorey řtoimy řć. Wyrozumiawfzy
22: iuź włafny řpofob wiáry Chriřtyáńłkicy/ trzebá y to wiedzieć/
23: fład tá wiárá pochodzi. Tákowey wiáry nayprzednieyřzy řpráv=
24: cá ieft pan Bog łam/ ktoremu fię tak vpodobáło/ áby przez pe=
25: wne řřrodki/ tákowey wiáry ludziom vřzczał/ y w nich ią pomna
26: żał: we wnąętrzny řřrodek ieft Duch řwięty: á zwierzchni flowo

- 27: pańskie/ o czym Páweł ś. do Rzym w 10. rozdziale. Wiará z łłu=
 28: cháńia/ á łłucháńie przez łłowo Boże rć. Abowiem gdyż wiará
 29: będąc ták zacną rzeczą/ łłutki známienite łłpráwuie (o koryche
 30: łłmy łłyłzeli) nielza iedno iey też to przyznáć/ iż nie o ládá kogo/ á=
 31: le o Bogá łáme^{go}/ opieráć się muśi/ y ná nim się/ iáko ná pewney
 32: opoce záfádzic ma: z nie^{go} bowiem włzytko zmocnienie y vtwier=
 33: dzenie pochodzi. Także gdyż wiará pewna á nie omylna być ma/
 34: do kogo się inłzego ściágać/ y ná kim inłzym záfiezác będąc/ o=
 35: procz tego/ kory łam práwdá będąc/ nikogo záfiezć/ y omylic

i 3

nie może?

strona: 70

70.

W 3. czę. oka. iż się

nie ná piáłku buduią/

- 1: nie może? Ale mogli by go kto pytać/ gdzież wždy łłowá Bożego
 2: łłzukáć/ y kędy ie włáfnie vpatrzyć mamy? Gdyż tych czáfów/ lu=
 3: dzie/ máło nie włzyscy/ przywłszczáią to łłobie/ iż Bogá łłufznie y
 4: przyłtoynie chwálą/ chłubią się też/ iż to czynią/ wedle woley y
 5: połtánowienia ie^{go}/ czym dawiáją znáć/ iż łłobie znáíomóć łłowá
 6: Boże^{go} przypifuią/ bo y Zydzi y Turcy/ y Papieźnicy/ znáíomóć/
 7: y wiádomóć łłowá Bożego łłobie przywłszczáią. W czym áby=
 8: łłmy się rozwiézác y vpewnić mogli/ przyidzie nam vćiec się do
 9: wyrokow páńskich/ z korych vpatrowáć będącemy wólą y połtá
 10: nowienie iego. Przypomniemy tedy łłobie łłowá duchá Bożego/
 11: w liście do Zydow w 1. rozdziale. Wielekroć y wíelem łłpofobow/
 12: máwiáł niekiedy Bog Oycom przez Proroki/ á w ty dni ołtáte=
 13: czne/ mówił nam przez łłyná. Z korych łłow vpátruiemy wólą y
 14: połtánowienie Boże/ ktore^{mv} się ták vpodobáło/ áby mowę łłwo=
 15: ię oznaymiwłzy po wielkiej części przez Proroki. Potym zupeł=
 16: nie y dołkonále/ oznaymił wólą y vpodobánie łłwoie przez Iezufá

17: Chrystuś/ obfitując w nim y prze zeń/ wśeląką mądrością y v=
 18: mieiętnością. O czym Páweł ś. piŕze do Efeskich 1. rozdziale. W
 19: którym mamy odkupienie przez krew iego/ odpufzczenie vpad=
 20: kow/ wedle oney bogátey łáki fwey/ którą obfitował przeciw
 21: nam/ w káżdey mądrości y roztropności/ oznáymiwŕzy nam táie=
 22: mnicę wole y fwoiey/ wedle vpodobánia fwego rć. Iest to tedy
 23: rzecz pewna/ iż to byłá y iest wola Boża/ áby ludzie po wŕzytki
 24: czáły/ od fámeŕgo Bogá/ dowiádownáli fię wole y rofkazánia ie^{gº}:
 25: którą onym dawnieyŕzym przodkom/ oznáymiał przez widzenia
 26: Anielŕkie. Lecż potym przez ludzie do ludzi mowić począł/ kto
 27: rych łam ná ták zacny vrząd obrawŕzy/ do tego godnymi y łpofo
 28: bnymi vczynił/ dawŕzy im duchá fwego świętego/ y prze zeń/ wo=
 29: ley fwoiey wyuczywŕzy/ áby tymże duchem rządzeni y łprawowá=
 30: ni będąc/ do ludzi drugich łowo y rofkazánie Boże/ przyłtoynie
 31: odnoŕić mogli. O czym świádczy Piotr ś. w lińcie wtorym I. roz.
 32: Abowiem nie wolą ludzką/ przynieŕione iest niekiedy proroctwo
 33: ále od duchá **święte^{gº}** popchnieni/ mowili ludzie Boży święci. rć.
 34: Z ktorých łow Piotrowych/ okázuie fię włáfnóŕć/ y powinowá=
 35: ctwo prawdziwych ług y legatow Bożych/ ktorzy nie z wole y/

áni z domy=

strona: 71

ktory fię ná łamym

71.

łowie Bożym buduią.

1: áni z domyłfu fwego/ ále z náchnienia/ y z rządzenia duchá Bo=
 2: zego/ mowić mieli. Duch bowiem Boży báda fię głębokości Bo
 3: żych/ tym tedy duchem/ natchnieni będąc Prorocy/ mowili nie iá
 4: ko fwoie/ ále iáko łowá Boże/ dla częgo/ w tym fię oświádczá=
 5: iąc/ poŕpolicie tych łow vzywáli. **Haec dicit dominus.** To mowi
 6: Pan. A iż łowo Boże/ od wiecznego Bogá pochodzące/ godne

7: ielt tego/ áby ludźiom z pámięci nie wychodziło/ áni z ludźmi ni=
8: łzczało ábo ginęło/ była to wola y zrzádenie Boże/ áby ty rzeczy
9: ktore przez vítá swoich wiernych łług Prorokow/ ludźiom oznáy
10: miał/ ná piśmie potym dla wieczney pámiątki/ y náuki ludzkiej
11: zołtály. Co napierwey łam vczyńić raczył/ gdy zakon/ dzieięćior
12: gá przykazánie/ pálcem swoim Boskim ná tablicách nápiłác ra=
13: czył. Toż potym y Moyżefzowi rołkazał/ áby ony náuki/ ktore
14: prze zeń Izráelczykóm podawał/ nápiłáne ludowi podał y cho=
15: wać rołkazał. Cze^{go} y Krolóm/ ktore potym obierác miano/ prze
16: łtrzegác rołkazał/ áby księgi zakonu Bożego przepiłáne/ v sie=
17: bie chowáli/ y z nich się powinności łwey vczyli. Lecż nie trzebá
18: o tym łzyrřzego dowodu/ iáwna to bowiem rzecz/ iż łynowie Izráe
19: elłcy w ten czas nalepiey powinności łwey przełtrzegáli/ y Pánu
20: Bogu się podobáli/ gdy ná włzytkim ksiąg zakonu Bożego prze
21: łtrzegáli. Ktorych łkoro zániedbáli/ błędzili/ y vpadáli. Co się zná
22: cznie pokázuie/ z łhitorie y Krolá Iozyafzá: zá ktorego ty księgi
23: zakonu Bożego (ktorych złołłwi przodkowie iego zániedbáli)
24: ználeżiono. On kazał ie czyłác/ y z nich dopiero obaczył/ iáko dá=
25: leko z ludem łwym vítąpili/ od **prawdziwe^{go}** nabożeńłtwá/ y łtá=
26: rał się o tym zárázem/ áby wedle nápiłáne ksiąg tych reformá=
27: cyą vczyńił. Toż y Ezdrałz czynił/ ktory po niewoley Bábilón=
28: łkiey/ lud znouw/ ku połłufzeńłtwu pánu łpołobiáiąc/ nie czynił te
29: go/ z vpodobánie y rozumu łwego/ ále wzięwłzy księgi zakonu
30: Páńłkiego/ czyłał przed włzytkim ludem od poráńku/ áż do wie=
31: czorá. Do zakonu tedy Bożego piłanego/ pod łtárym łestámen=
32: tem/ lud Izráelłki/ przywiázány był/ od ktorego/ áni ná práwo/ á
33: ni ná lewo/ vchylác się nie miał/ o czym bez licżby łwiádectwá w
34: księgách Moyżefzowych znaydziełz. O piśmiech Prorockich/ w
35: ktorych pan Bog rzeczy wielkie y głowne/ oznaymiál/ rzecz iná=

strona: 72

72. W 3. czę. oka. iż się
nie na piasku budują/

- 1: czy nie możemy/ jedno iż z wolei zrzędzenia Bożego/ na piśmie
- 2: pozostánowane są. Co y Ezaiaszowi/ o obliwie pan Bog rośka
- 3: zał/ aby słowá y náukę swoię/ na wieczną pámiątkę ludowi od=
- 4: pornemu nápiśał. W iákíey wadze y zacności/ piśmá Prorockie
- 5: były/ náfnádníey się tego z przykłádu páná Chrístufowego/ y A=
- 6: pośtołow ie^{go} dowiedzieć mozem. Abowiem Chrístus Pan z Moy
- 7: żeszá/ z Piśálmow/ y z Prorokow/ świádectwá brał/ y Zydy do
- 8: piśmá odśyłał/ w oney też hístoríey o Lázárzu y bogaczu/ iáwníe
- 9: znác dawał/ iż to byłá náypewníeyśza drogá y śpośob/ popráwy
- 10: żywotá człowíeczego/ onych czáfow Izráelskích/ śluchác Moyżę
- 11: śzá y Prorokow/ co mowíąć: piśmá Moyżeszowśkie/ y Prorockie
- 12: zálecał. Tegoż y Apośtołowíe náśládowáli/ ktorzy Zydy/ nie trá
- 13: dycyámí/ ále piśmem przekonywáli: co y Piotr czyní/ gdy w liście
- 14: śwym wtorym nie gáni tego/ ále owśzem záleca/ iż się do piśm
- 15: Prorockích wćiekáli. Poświádczá tego Lukáś ś. opíśuiąc ony
- 16: Berrenczyki/ śtąd íe zálecaíąć/ iż náuki Páwłowej/ piśmy Pro=
- 17: rockímí doświádczáli. To o śtárym teśtámenćíe/ w ktorym vmo
- 18: wá/ y pośtánowíeníe Boże/ ná piśmie/ dla wieczney pámiątkí po
- 19: zośtáwíone byłó. Czego íż nie prześtrzegáli/ oni Fáyryzeufzowíe/
- 20: pełní błędow y zábobonow bylí/ z czego ích też Chrístus pan/ íro
- 21: dze karał y ítrofował/ á o obliwie o to/ iż trádycyámí śwymí ro=
- 22: śkazáníá páńśkie gwałćílí. Był tedy Stáry teśtáment ná piśmie
- 23: podány/ y w piśmíech onych dáwnych zámkníony. Co y dźíz oba
- 24: czyć możemy/ gdy piśmá ony Moyżeszowśkie y Prorockíe/ Stá=
- 25: rym teśtámentem názywamy.
- 26: A íeślí pan Bog z onym ludem śtárym ták się opatrzníe ob=

- 27: chodził/ do ktorego tylko mówił przez Proroki/ po części tylko
 28: wołą fwą onemu ludowi oznaymiwłzy: Iákoż nie dáleko więcey
 29: tego co mówił przez lyna fwego miłego/ iuż nie w części iákicy/ á
 30: le doftátecznie wołą fwoię prze zeń oznaymiwłzy dochowác/ y po
 31: rządnie ná wieczną pámiątkę zoftáwić nie miał? Gdyż pan Ie=
 32: zus Chrifthus ná świecie tu będąc/ opowiedáiąc fłowá Oycá fwe=
 33: go niebieskiego/ vftáwicżnie náukę fwoię zálecał/ y fłow fwoich
 34: przeftżegác rofkázował: Błogofławionych tych ktorzyby ich
 35: przeftżegáli: á przeklętych ktorzyby zániedbáli opowiedáiąc.

Tenże

strona: 73

ktorzy fię ná lámym 73.
 fłowie Bożym buduią.

- 1: Tenże Pan obrał pewne świádki/ Apoftoły fwoie/ ktorým fzáfu=
 2: nek fłowá fwoiego świętego zlecił: onych hoynym duchem vbo=
 3: gáciwłzy/ włzytkiego co było wiedzieć potrzebá wyuczył: y z tym
 4: pofelłtwem ná świat wyflał/ áby świádkami doftátiecznymi/ tey
 5: prawdy ktorą słyzeli/ y widzieli/ v włzytkiego światá byli.
 6: Nie podobna tedy rzecz/ áby náuká P. Chriftułowá/ y one za
 7: cne fłowá iego/ ktore fłowy żywotá **názwane** [!] fą/ z pámięcią ludz=
 8: ką wiotfzec miály ábo też náuká Apoftołfka/ wefpółek z ofobámi
 9: ich/ vftáwác miála. Musiála by także zarázem wiárá y nádzieiá
 10: ludzka vftác y w niwecz fię obrocić/ gdyż infzey drogi niemálf/ ku
 11: wywiadowaniú fię/ y v pewnieniu/ o żywocie wiecznym nád świę
 12: te y zdrowe powieści páná náłzego Iezufá Chriftułá/ y nád świę
 13: tą náukę Apoftołow ie⁸⁰. Iáko tedy pod Stárym teftámentem
 14: (iákołmy słyzeli) vmowá y obietnice Boże/ ná pífmie/ iáko ná
 15: pewnym przywileiu pozofłály. Także coż infzego rozumiec ma=
 16: my o pífmiech Nowego teftámentu/ iedno iż z woley miłego Bo
 17: gá dla tego pozofławione fą/ ábyłmy w nich y przez nie wyucze=

18: ni byli/ o tym wżytkim: co Bog przez łyná łwego miłego/ tych o
 19: łtátecznych czáłow łpráwić y okázáć raczył. Y nie mamy/ áni mieć
 20: możemy/ czego inłzego/ łkądbyłmy o tych rzeczách wielkich/ za=
 21: cnych/ y zbáwiennych/ vpewniáć łię mogli. Piłmo bowiem łwię=
 22: te Nowego przymirza/ iełt łiłt y łwiádectwo pewne/ vmowy
 23: Bożey/ y połtánowienia iego łwiętego/ ktore on w Chriłtušie
 24: Iezušie vczynić y połtánowić raczył/ dlá czego teź piłmo to w ie=
 25: dnę kupkę zebráne Nowym tełtámentem názywamy. Y możež
 26: kto z ludźi tełtámentowi Bożemu przygánić/ y iáki niedołtátek
 27: przyłędzić. Iáko ci niebożętá czynią/ ktorzy piłmo ł. w podey=
 28: źrzenie przywodząc/ onemu niedołtátek przypifuiąc/ wymyłłow
 29: ludzkich náłładowáć wolá. Ale my ráczey łłuchaymy powiełci
 30: duchá Bożego/ iáko zacnołć piłmá łwiętego wytáwia y záleca.
 31: Páweł piłząc Tymotheułowi łwemu w ty łłowá. A iż z dziećin=
 32: łtwá vmiełz piłmá ł. ktore cię mogą vczynić mądrym ku zbáwie=
 33: niu przez wiáre/ ktora iełt w Chriłtušie Iezušie. Włzytko piłmo
 34: od Bogá náłchnione/ iełt pożyteczne ku náuce/ ku łtrofowániu/
 35: ku napráwie/ ku ćwiczeniu/ ktore iełt w łpráwiedliwołci: áby człó

k

wiek

strona: 74

74.

W 3. czę. oka. iż łię
 nie na piáku buduią.

1: wiek Boży był dołkonáłym/ ku włzelkiew łpráwie dobrej/ wyprá
 2: wiony. Tymi łłow y duch Boży piłmá łwiętego łkutki y pożytki/
 3: známieniće záleca y opifuie. Iż niewiem z iáką łmiáłołciá/ prze
 4: ciwnicy vłtá łwe/ rozdźiewić mogą/ przeciwo ták iálnemu wy=
 5: rokowi duchá Boże^{g0}/ ktorym piłmo ł. włzytek dołtátek y dołko=
 6: náłołć przyznawa. Iż czegokolwiek potrzebá/ człowiekowi Bo=
 7: źemu/ ku prawdźiwey dołkonáłołci/ w káźdey łpráwie dobrej/ y
 8: ku zupełnemu wyćwiczeniu/ to włzytko w piłmie łwiętym znay=
<http://rcin.org.pl>

9: dzie.
10: Położże przeciwko te^{mv} mowę łprofną y zaráźliwą. **X. P.** który
11: piłmu świętemu w tym przygánę dáie iż żaden z piłmá świętego
12: łámego bez trádyciy/ y náuk kościelnych/ w wierze vpewnion być
13: nie może. Ktorą tákową nie Chriſtyáńfką powieſcią/ á co ine^{go}
14: czyni/ iedno iż fię duchowi Bożemu/ który przez vftá Páwłowe/
15: piłmo święte záleca/ łprzećiwa. Ale chcą z tego przećiwnicy wy
16: niſć/ y łwego mniemánia obronić tákowym dowodem/ ták mo=
17: wiąc: Więcey było rzeczy w náuce Chriſtułowej/ y Apoſtołſkiej/
18: niż nam ná piłmie pozoftáwiono. Bo nie bez przyczyny Lukałz ś.
19: przypomina/ iż pan Chriſtus po zmartwych wſtániu/ vkázuiąc
20: fię Apoſtołom przez czterdzieſci dni/ rozmawiał z nimi o krole=
21: łtwie Bożym: á Lukałz ś. nie opiłuię/ coby to zá rozmowy były.
22: Táke Páweł ś. wſpomina tradicyę/ to iełt podánie ſwoie/ y chwa
23: li Koryntczyki iż chowali podánia iego. A Tefáloniczeńczyki v=
24: pomina/ áby podánie iego chowáli/ ktorego fię náuczyli/ choć
25: przez powieſć/ choć przez liłt rć. Stąd oni zámykáią/ iż ponieważ
26: wiele rzeczy nie nápiłánych/ tedy nie ſkąd inąd/ iedno od Koſciel
27: nych łtárfzych/ vczyć fię tego mámy/ ktorzy/ wzięwłzy to przez rę=
28: ce od przodkow łwych/ nam tego dochowáli.
29: Vpátruymyż iuż tedy/ iełli ten ich argument wáżny: A mo
30: gáli fię tymi łwymi łłomiánymi árgumenty wykręćić. Duch Bo
31: ży przez Páwłá ś. piłmo od Bogá náłchnione záleca/ y doſtátecz
32: ne/ ku wſzelákiey potrzebie/ y wycwiczeniu w łpráwie zbáwienney
33: być opowieda/ ábo tedy Páweł o tych trádyciach nie wiedział/
34: kiedy piłmo ś. zálecał: ábo fię on omylić muſiał/ gdy tego prze=
35: pomniał co Ich moſć Kátolicy/ zá napřednieyſzą rzecz pokłá=

dáią. A

ktorzy się na łamym

75.

łowie Bożym budują.

- 1: daią. Ale podobnie nam Pawłowi wierzyć/ który nie tradycy
- 2: iakich/ z ręku w ręce podanych/ ale łamo piłmo ś. zaleca/ y dośta=
- 3: teczne być opowieda: Niechay nam wždy ty tradycye Apoftol=
- 4: ſkie pokażą/ á iefliby ie pokázác mieli/ musielićby ie pokázác ná pi
- 5: łmie/ bo ináčzey ktoż im wierzyć będąie: Azaż nie wiemy/ iż oni da
- 6: wni heretycy/ iáko Márcion/ Wálentynianus/ Montanus/ trá=
- 7: dycyámi Apoftolſkimi/ nárobiáli/ ktorzych/ iż w piśmiech Apo=
- 8: ſtolſkich pokázác nie mogli/ dla tego im wiáry nie dawano.
- 9: Máią Papieżnicy v ſiebie pewny poczet Kánonow/ ktore A
- 10: poſtolſkimi zowá/ o ktore długo był ſpor we zborze/ iákoby ie ná
- 11: zwác miano: áż potym nie rychlo Papieżowie niektorzy/ zá Apo=
- 12: ſtolſkie ie przyięli. A przedsię y dzieśiątey części tego co tam ná
- 13: piłano/ Papieżnicy nie chowáią/ znác że o nich wátpią: ábo im łá=
- 14: mym drugie łá bárzo przeciwné. Kiedy też poyrzemy w ony ſtá=
- 15: re Doktory kościelne/ znajdziemy v nich wiele rzeczy/ ktore oni
- 16: tradycyámi Apoftolſkimi zowá/ á przedsię ich dźiśieyſzy nie cho=
- 17: wáią. Ná przykład. Tertulian/ názywa to tradycyá Apoftolſką
- 18: iż po krzćie zarázem okrczonych miodem karmiono/ y mlekiem
- 19: náprawano. Auguſtyn też miało zá vltáwę Apoftolſką/ dziećiom
- 20: okrczonym łácráment wieczery Páńſkiey łzáfowác/ y tákie
- 21: dzieći/ ktoreby łácrámentu tego nie używály/ potępiał/ á czemuż
- 22: tego dźiś Papieżnicy nie chowáią? Znác iże tego nie máią zá trá
- 23: dycye Apoftolſkie/ iáko oni ſtárſzy rozumieli. Było rzeczy wiele
- 24: inłzych: iáko niektorzy też to podánim Apoftolſkim zwáli/ w Nie
- 25: dziele ſtoiąć/ á nie klęcząc ſię modlić. Nuż oná różność poſtow/
- 26: o ktorey Ireneus przypomina. Táke ſwięto Wielkonocne/ kto
- 27: re iedni w Rzymie y około Rzymu/ ták iáko dźiś Kátolicy ob=
- 28: chodzą záchowáli/ wkładáiąc to ná Piotra/ iákoby im on to po=

29: dąć miał. A drudzy zaśię w Azyey/ Chrześciany będąc/ z żydami
 30: ná czás fię zgadzáli/ á takowy obyczay powiedáli/ iż od Ianá po
 31: dány mieli. A ono gdy fię przypátrzym pímmom Apóstolſkim/ nic
 32: takowe^{go} nie znaydziemy/ kędyby nabożeńſtwo Chriſtiáńskie do
 33: pewnych czáfów przywieszować mieli? Zydowskie to rzeczy były/
 34: ná czym fię prawdziwi Chriſtyánie/ więzić/ y zawieszác nie máią/
 35: iáko listy Pawła ś. nie ná iednym mieyſcu świadczą. Baczyć te=

k 2

dy może=

strona: 76

76.

W 3. czę. oká. iż fię
 nie ná piałku buduią/

1: dy możemy/ iż nic pewne^{go} Papieżnicy z ſtrony tradyciy Apóstol=
 2: ſkich nie máią/ lepiej tedy/ y beſpieczniej trzymác fię rzeczy pe=
 3: wney/ to ieſt pímmá ſwiętego/ dawſzy pokoy wymyſlnym y omyl
 4: nym trádycyam. Y to też trzebá ná baczeniu mieć/ iż ieſliby iákie
 5: trádycye Apóstolſkie były/ pewnieby takie muſiały być/ ktoreby
 6: fię ni w czym pímmom Apóstolſkim nie ſprzećiwiáły/ ponieważ
 7: duch Boży/ ſobie przeciwny nie ieſt. A iż Kátolicy wiele rzeczy/ á
 8: ſnadź wſzytkie/ wnieſli do ſwego nabożeńſtwá/ ktore fię ſłowu
 9: Bożemu/ ná pímmie podáne^{mv}/ iáwnie ſprzećiwiáią/ znác/ iż to nie
 10: od Apóſtołów prawdziwych świádkow Páná Chriſtuſowych/
 11: ále od ludzi omylnych y obłędliwych poſzło. Ażá iáwnie nie wi=
 12: dziemy/ iáko oni wſtáwy ſwoich niektorych Oycow/ á ofobliwie
 13: Papieżow Rzymſkich zá wſtáwy Apóstolſkie/ ludowi proſtemu/
 14: wdawáią: wſzák ktorzy czytáią/ łatwie fię tego dowiedzą/ który
 15: Papież/ y kiedy co wſtáwił. Święto owo niezbożne/ kiedy ſwoię
 16: monſtráncyą/ po rynku y vlicách noſzą/ przed nią vpadáiąc/ lu=
 17: dowi proſtemu zálecáią/ á oni mniemáią/ iżeby to rzeczy názbyt
 18: dawne były: A ono ledwie temu trzy ſtá lat/ kiedy to Papież Vr=

- 19: ban czwarty gwoli iedney bialey głowie poştánowił.
- 20: Co fię Páwłowych fłow dotycze/ ktorzy podánia fwoie przy=
- 21: pomina/ znác iże fię przeciwnicy nie doczytáli/ co dáley ftoi. Nie
- 22: była to nigdy myśl Páwłowá/ áby on iákie vftne trádycye/ kto=
- 23: reby opócz pífmá ftárfzym zborowym zlecone były/ á oniby ie dru
- 24: gim z ręku w ręce podáwac mieli/ zálecac miáł. Lecż Páweł ś. trá
- 25: dycyámi názywa náukę fwoię/ ktorey ich vczył vftnie/ będąc v
- 26: nich oblicznie/ á tę náukę potym ná pífmie przypomina/ co fię z
- 27: tegoż líftu do Tefáloniceńfkich/ pokázuie. Abowiem co przy koń
- 28: cu wtorego líftu w 2. roz. vpomina ich/ áby fię trzymáli podánia
- 29: ktorego fię náuczyl/ choć przez powieść/ choć przez líft: W tym=
- 30: że roz. wyżley/ íam fię wykłáda pířząc: Ízali nie pámiętaćie/ iż ie=
- 31: ízcze przywas będąc/ tom wam powieðał. To tedy co im vftnie
- 32: powieðał/ o tymże y w líście pífał/ á miánowicie o Antichryście
- 33: y íkuttach iego.
- 34: W pirwzym líście do tychże Tefáloniceńfkich/ w 4. rozdzia.
- 35: przypomina Apořtoł/ cze^{go} ich vftnie vczył/ ták pířząc: Abowiem

wiećie

strona: 77

ktorzy fię ná íámy
fłowie Bożym buduia.

77.

- 1: wiećie brácia/ iákie rořkazánia dálichmy wam/ przez páná Iezu
- 2: Chriřtá: ábowiem tać íeft wola Boża pořwięcenie wářze/ żebyř=
- 3: ćie fię powřciągáli od wřzeteczeńřtwá/ áby vmiał káždy z was
- 4: naczynie fwe chowác/ w řwiętořliwořci. Sam fię Apořtoł wy=
- 5: kláda/ iż podánia ie^{go} vftne/ nie były rozne od pífmá/ ále wřzędzie
- 6: iednořtáynie/ vczył prawđziwey wiáry w Páná Chriřtuřá/ y przy
- 7: tym prawđziwey pobořnořci/ y řwiętořliwořci.
- 8: A iż teř chwali Koryntczyki/ iż podánia ie^{go} trzymáli/ w tym=

9: że roz. II. pirwżego lištu/ łam fię wykłáda/ co przez podánie rozu
10: miał/ ták piřząc. Abowiem ia wziąłem od Páná/ com też wam
11: podał rć. To tedy było podánie Apoftolŕkie/ prawdziwy obyczay
12: wżywánia wieczerzey páńŕkiej. Do tychże Koryntczykow piřząc
13: w pirwżym liřcie/ w 15. roz. przypomina ŕwoie podánie ták pi=
14: řząc: Abowiem naprzod podałem wam/ com też wziął/ iż Chri=
15: řtus vmárł zá grzechy nářze/ według piřmá/ á iż był pogrzebion/
16: iż też był wzbudzon trzećiego dnia według piřmá rć.
17: Otoż mamy ŕummę podánia Apoftolŕkiego/ ktory fię nie bá
18: wił/ ceremoniálnymi zabobony/ ále prawdziwą náuką/ o Chri=
19: řtusie pánu/ y dobrodżieyřtwách nam prze zeń okazáných. Trze=
20: bá też to przeciwnikom baczyć/ iż ten ich dowod/ ktory bierzą z
21: niektórych mieyřc Páwłowych/ nie dořtáteczny ieřt/ bo nie řzłoby
22: to řtąd. Páweł nie wřzytkiego wypifał do Tefaloniceńŕkich/ y do
23: Korintczykow: Ergo w piřmie řwiętych/ nie wřzytki rzeczy po=
24: trzebne ku zbáwieniu zámknione řą. Smialiby fię y żacy z tákie=
25: go dowodu/ bo nie tyle tylko piřmá řwiętego ieřt/ co w liřciech
26: do Koryntczykow/ y do Tefáloniceńŕkich nápiřano/ ieřt więcey
27: liřtow Páwłowych/ w ktorych/ czegoby w onych nie dořtawáło/
28: ználeć fię może. A ktemu nie sam Páweł tylko piřał/ piřáli y in=
29: řzy Apoftolowie: árgument tedy ten/ à *particulari, ad vniuerřale*, o=
30: řtác fię nie może.
31: Przypomina też Lukař ř. w 16. rozdź. řpraw Apoftolŕkich/ o
32: Páwle y Bárnábářu/ iż przechodząc fię po mieřciech/ podawá
33: li im wřtáwy/ ktore były wřáđzone od Apoftolow/ y řtářzych/ kto
34: re řłowá/ przypomináiąc przeciwnicy nářzy/ triumfuią/ gdy tu iá=
35: wnie řłyřą/ o wřtáwách řtářzych. Ale łátwie im prořte zwodźić/

78.

W 3. czę. oka. iż fię

nie ná piałku buduią/

- 1: ktorým też nie bez przyczyny zákázuią pífmá świętego czytać/ á=
2: by ták ich wykrętow/ obaczyć nie mogli. Ale ktorzy czytáią/ íná=
3: dnie obaczyć/ y dowiedzieć fię mogą/ o iákich vftáwách ná tym
4: mieyfcu Lukafz ś. mowi/ wrociwfy fię ná zad/ do 15. rozdzia. w
5: ktorým Synod Apoftolki opifuje y ty vftáwy przypomina/ ty=
6: mi fłowy. Abowiem zdało fię duchowi świętemu/ y nam/ ábyfmy
7: więcey nie kładli ná was brzemion/ oprócz tych potrzebnych/ á=
8: byście fię wtrzymawali/ od rzeczy bálwánom ofiarowanych. O=
9: toż to były te vftáwy Apoftolkie/ o ktorých ná ten czás niechay
10: będzie dofyc. Co fię też zá to vymuia/ iż Lukafz ś. opifuiąc iáko
11: fię Chriftus Pan vczniom fwoim/ po zmartwych wftaniu vkázu
12: iąc/ y z nimi o kroleftwie Bożym rozmawiáiąc: á przedsię tego
13: nie dołożył/ coby to zá rozmowy były. Skąd oni chcą przewieść/
14: iákoby ty rzeczy/ ktore ku kroleftwu Bożemu należą/ nie wżyt=
15: kie w písmie ś. pozostáwione być miáły. Lecz kto fię tákiemu do=
16: wodowi przypátrzy/ obaczy/ iże nie k rzeczy: Bo chociaż Lukafz
17: ná tym mieyfcu/ nie iáfnie áni dokładnie/ o tych rozmowach/ iá=
18: kieby były pífał: żeby v infzych Pifárzow Nowego teftámentu/
19: tegofmy znaleźć nie mieli/ gdyż wżytko písmo Nowego teftá=
20: mentu/ tym fię nawięcey bawi/ opifuiąc kroleftwo Boże/ przy
21: tym vcząc/ iákim fpołobem do niego wchodźić mamy: opifuiąc
22: drogę wáłką przez práwdziwe pokaiánie/ y żywą wiárę w Iezu=
23: ía Chriftuś/ ktorą drogą chodząc/ przez rozmaíte vcíłki/ y vtra
24: pienia/ do kroleftwá Boże⁸⁰ wchodźić mamy. Ieśt tedy w písmie
25: świętým/ náuká doftáteczna pozostáwiona/ o kroleftwie Bo=
26: żym: y opifáni fą ci/ ktorzy do niego należą: iáko y ci ktorzy w
27: nim dziedziczyć nie będą.
28: Nie fchodźi tedy písmu ś. ni náczym/ áby nas doftátecznie/

- 29: o tym wŕzytkim/ co ku zbáwieniu náleży/ vpewnić y vtwierdzić
- 30: nie mogło. Co fię náfnádniey okázác może/ gdy fłowá ony Apo=
- 31: ftolfkie/ vważymy/ gdzie do Korynt. piŕząc/ trzy cnoty głowne/
- 32: Wiárę/ nádzieię/ y miłość przypomina/ w ktorých cnotách na=
- 33: przednieyŕzych wierni fię ćwiczyć y pomnażác/ po wŕzytek čás
- 34: máią. A gdyż piŕmo ś. o tych cnotách y powinnościách Chrifty=
- 35: áńklich/ doŕtáteczenie vczyć/ y czegoż wiecey potrzebá?

O wierze

strona: 79

ktorzy fię ná lámym 79.
fłowie Bożym buduią.

- 1: O wierze ták piŕze Ian ś. Iż te rzeczy nápiŕáne fą/ ábychmy
- 2: wierzyli/ iże Iezus ieft Chriŕtus ŕyn Boży: á iżbychmy wierząc ży
- 3: wot mieli przez imię iego rć. Z tych fłow Apoŕtolfkich/ idzie praw
- 4: džiwe zámknienie/ iż nie skąd inąd/ iedno z piŕmá ś. wiáry zbá=
- 5: wienney/ vczyć fię mamy.
- 6: O nádziei ták piŕze Páweł ś. do Rzym. w 15. Bo cokołwiek
- 7: przedtym nápiŕano/ ku náuce náŕzey nápiŕano/ ábyfmy przez ćier
- 8: pliwość/ y poćiechę piŕm nádzieię mieli rć. Ktolemi fłowy/ potę
- 9: żnie okázuię Apoŕtoł: Iż nádzieiá Chriŕtyáńfka/ tylko z fámeo
- 10: piŕmá ŕwiętego/ poćiechy doŕiáć/ y ftwierdzić fię może.
- 11: O miłości dofyc znácznie Páweł ś. do Korynt. nápiŕał. I. li=
- 12: ftu. 12. 13. 14. roz. á chcemyli iá między ŕobá záchowác/ nie fkań
- 13: inąd iedno z piŕmá ś. tego fię vczyć/ y dochodzić mamy/ wedle
- 14: rády tegoż Apoŕtołá. 1. liŕtu/ do Korynt. 4. roz. Abyŕcie fię ná=
- 15: uczyli z nas/ nie rozumieć/ nád to co ieft nápiŕano/ iżbyŕcie fię ie
- 16: den zá drugim nie nádymáli/ przeciwko drugiemu rć. Tymi fłó=
- 17: wy vczyć nas Apoŕtoł/ Chcemyli miłość/ zobopolná záchowác/
- 18: ábyfmy wyrozumienie náŕze/ z piŕmem ś. zgadzáli/ nie chcąc nád
- 19: to rozumieć/ co nápiŕano ieft. Gdyż tedy nie tylko rzeczå/ ále iá=

- 20: Inymi á zrzetelnymi fłowy/ okázuię fię to/ iż nie fłkąd inąd wiary/
 21: nadzieie/ miłości/ vczyć fię mamy/ iedno z piłmá ś. y iákoż śmie=
 22: ią przeciwnicy mowić/ y piłmu ś. niedoftátek iáki zádawác/ czyli
 23: ty trzy cnoty/ nie fą doftáteczną drogą/ prowadząc do żywotá
 24: wiecznego? Páweł ś. piłze/ iż ty trzy rzeczy trwáią/ y trwác będą/ á
 25: kto ty cnoty ma y w nich fię pomnaża/ ni náczym mu nie fchodzi.
 26: Kátolicy dla tego nie vfáią piłmu świętemu/ iż ich zmyślo
 27: ne nabożeńftwá/ y zabobonow wymyśłow ludzkich/ nie potwier=
 28: dza: Owłzem przeciwko nim ięft/ y onych fię wyftrzegác każe/ iá=
 29: ko ofobliwie/ między wielę inłzych/ mieyfce do Kolofońfkich
 30: roz. 2. o tym vczy y przeftzega. Iákoście tedy poználi Iezuá
 31: Chriftuá/ w nim chodźcie/ wkorzenię/ y przybudowáni/ y vtwir
 32: dzeni w wierze/ iákoście fię náuczylę/ obfituiąc w nim z dziękowá
 33: nim: Báčćieź by kto nie był/ któryby was złupił przez Filozo=
 34: fią/ y prózne omamienie/ wedle vftáwy ludzkiej/ podług ży=
 35: wiołow świeckich/ á nie według Chriftuá. Iáko známienita y

potrze=

strona: 80

80.

W 3. czę. oka. iż fię

nie ná piałku buduią/

- 1: potrzebna przeftrogá duchá Bożęgo ięft/ czáfy przeftłe y ninieyfe
 2: okázuią/ gdy ludzie porzuciłwzy prawdziwe ćwiczenie w fłowie
 3: Bożym/ z ktorego/ Chriftuá poznáwác/ y w nim fię pomnáżác
 4: mieli/ vdáli fię zá wymyłły/ y baśniámi ludzkimi/ ktorými/ z prá
 5: wdziwey drogi Chriftyáńfkiey pobożności zwiedzeni fą. Iná=
 6: czey fię obaczyć nie mogą/ áźby fię cofnęli z tey obłędiwey dro=
 7: gi/ náftąpiłwzy/ na prawdziwą drogę páńfką/ po niey wedle o=
 8: pińania fłowá BOŻęgo chodźili y rządźili fię. Dla tegoć teź bo=
 9: wiem piłmá Apoftolłkie pozostáwione fą/ ábyłmy imi záwłze/ w
 10: powinności náfzey/ y wzbudzáli/ y nápomináli fię/ wedle onych

11: słow Piotra ś. z listu I. rozdzia. kędy tak piżę. A stárác się będę/ á
 12: byście wy zawnze mieli/ po wysćiu moim/ to przez cobyście pá=
 13: miątkę tego czynili rć. Apoštołowie się o to stáráli/ áby nie tylko
 14: zá żywotá ich/ ále po ich wysćiu náuká ich/ pozostác/ ku wstáwi
 15: cznemu wiernych ćwiczeniu y nápomínaniu mogli: dla cze^{go} też
 16: na piśmie iá zostáwili. A przeciwnicy o to się stáráią/ áby piśmá ś.
 17: y ćwiczenie w nich/ ludziom oprzykrzyć/ y od nich odwieść mogli.
 18: Niechayże káždy rozładza/z iákie^{go} to duchá pochodzi. Iuzem do
 19: syc doftátecznie świadectwy/ y wywody duchá Bożego/ zacność
 20: y pożytki piśmá ś. okazał y przełożył. Lecz ielzcie potężnieyze^{mv}
 21: przekonaniu strony przeciwney/ kilká sentency/ z dawnych onych
 22: Oycow przypominác będę. *Tertullian de refurrecone carnis* piżąc/
 23: ty słowá przydawa: *Aufer Hereticis, quae cum aethnicis sapiunt, ut do*
 24: *scripturis folis, quaestionos suas fistant, & stare nō poterunt &c.* Papie=
 25: żnicy pōspolićie mowią/ iż kácerze/ piśmem się bronią. A ten oto
 26: Oćiec vczy/ iż nie czym inlzym/ iedno piśmem pokonywác herety
 27: ki potrzebá. Tenże *Tertullian cōtra Hermogenē* piżąc: *Doceat Hermo-*
 28: *genes, scriptū esse. Si nō est scriptum, timeatue illud, adiciēbus aut detra-*
 29: *hentibus defcinatū &c.* Nie godzi się też onych złotych słow/Ianá
 30: Złotoułtego/ przepominác/ ktory tak piżę *in Matt. expositione 2.*
 31: *Homilia 49. cap. 24. Quia in tempore hoc, ex quo obtinuit haerefis Eccle-*
 32: *fias, nulla probatio esse poverae Christianitatis neque refugium esse po-*
 33: *test, verae Christianorum aliud, volentium cognoscere fidei veritatem, nisi fori-*
 34: *pturae diuinae &c.* Y trochę niżej. *Qui ergo vult cognoscere, quae sit ve-*
 35: *ra Ecclesia Christi. vnde cognoscat nisi tantummodo per scripturas. Sciens*

ergo

strona: 81

ktory się ná samym

81.

słowie Bożym buduią.

1: ergo dominus, tantam confusione verum, in nouissimis diebus esse futu-
 2: ram. ideo mandat, ut Christiani, qui sunt in Christianitate, volentes firmita-
 3: tem accipere fidei verae, ad nullam rem confugiant, nisi ad scripturas: Alio-
 4: qui, si ad alias res respexerint, scandalizabuntur, & peribunt, non intelli-
 5: gentes quae sit vera ecclesia. &c. Ten zacy mąż známieniće písmo ś.
 6: záleca y zá iedyne naczyńie wyłtáwia/ przez ktore y prawdziwey
 7: wiary się vczyć: y w Chrystyáństwie się prawdziwym pomnáżać:
 8: y kościół prawdziwy vpátrować mamy. Atym zásię ktorzy/ v=
 9: chyliwłzy się od písmá/ zá czym inłz̄y idą/ pewne zginienie opowie-
 10: da: Niechayże się **X. K.** y z swoią družyną poczuie. **Augustin. epi.**
 11:
 -1: 166. ták piłze: **In scripturis didicimus Christum, in scripturis didicimus**
 -1: **ecclesiam. Has scripturas cōmuniter habemus: quare non in eis, & Christiū**
 13: **& ecclesiam cōmuniter retinemus? &c.** Tenże Augułtyn częściuchno
 14: się w tym oświadcza iż wiary swoiey do żadnego inłzego píńania/
 15: nie przywężzował/ tylko do fámych písm Prorockich/ y Apóstolf=
 16: kich. Ktorymi/ włzytkich ludzi/ y naświęłznych y nazacnieyłznych/
 17: písm probował/ y inłzym áby też czynili/ rádźił. Máią to **połpłicie** [!]
 18: Kátolicy/ zá iednę ohydę písmá ś. zádawáiąc mu trudność/ z
 19: ktorey ludzie próści trudno by się wypráwić/ y rozwiązać mogli.
 20: Ale iesli písmo ś. trudne: izaż nie dáleko trudnieyłze písmá y wy=
 21: myłly ludzkie/ ktorych żaden nigdy by też y vczeńłzy cále wyrozu=
 22: mieć/ áni pogodzić może. A co się tknie písmá ś. choćiaż są nie=
 23: ktore rzeczy w nim trudne przedsię to włzytko/ co ku zbáwieniu
 24: należy/ prółtymi y iálnemi słowy nápińano iesł. Czego y Augułtyn
 25: poświadcza/ pińząc **de doctrina Christiana. cap. 6. Magnificè, et salubri-**
 26: **ter sp̄iritus sanctus, ita scripturas sanctas modificauit. ut locis apertiori-**
 27: **bus, fami occurreret: obscurioribus verò, fastidia detergeret. Nihil enim fe-**
 28: **re, de illius obscuritatibus eruitur, quod nō planissimè dictum, alibi reperia-**
 29: **tur &c.** A to iesł fzczyra prawdá/ iż gdy kto w písmie ś. przyłtoy=

- 30: nie poštěpować będzie/ mieyćá trudniejszye wedle łznuru wiary
- 31: łączniejszye obiásniáiąc/ wltáwicznie/ zgłodniáley duży pokarm
- 32: y sfráłowánemu łumnieniu ná poćiechę naydźie. Są też godne
- 33: pámieći/ łłowá Ieronimowe/ ktore [super Epiftolam ad Galat.](#) piŝe.
- 34: [Spiritus sancti doctrina est, quae Canonicis literis prodita est: contra quam,](#)
- 35: [si quid statuant Concilia nefas duco. Etc.](#)

1

Przyŝzło

strona: 82

82.

W 3. czę. oka. iż fię

nie ná piałku buduią/

- 1: Przyŝłoby iuz tę trzecią część pińania mego łkończęć/ by mię
- 2: liť Xiędzá Arcybiskupow/ ktory do tych ksiązek Xiędzá **P.** przy
- 3: dány ieft/ nie zádzierzał. W ktorym liście **X.** Arcybiskup [totis vi-](#)
- 4: [ribus](#) wsiłue ludzi poŝpolitych Chrześciánłkich/ od rozmyślawá
- 5: nia/ y ćwiczenia pilnego/ w piśmiech ś. odwieść: áby ták nie do=
- 6: świadcziáiąc wiary łwey/ bez prawdziwego wyrozumienia rzeczy
- 7: Bofkich/ wiarę łwą/ zawięsiłwzy ná wierze y wyrozumieniu łtár
- 8: łzych łwoich/ kościołowi poddáni/ y połłuzni byli. Ktora rádá
- 9: Xiędzá Arcybiskupia/ iáko nie z Bogá połzłá/ ták też nie w poży=
- 10: tek/ ále w łzkodę wieczną/ tym ktorzyby iey połłuzni byli/ obro=
- 11: ćić fię muśi.
- 12: Co ábych pokazał vmyślyłem kilká łentenciy **X.** Arcybisku-
- 13: pich/ przedsię wziąć/ y onych łłowem Bożym/ łprobowác/ y exá
- 14: minowác. Piŝe **X.** Arcybiskup w ty łłowá. Ieft wiele rzeczy w ko
- 15: ścielę/ ktorých żadnym piśmem podeprzeć nie možeme: łkądze ie
- 16: mamy/ iedno z [domowe](#)⁸⁰ y táiemnego podánia Oycow náłzych?
- 17: Chwałá Pánu Bogu/ iż **X.** Arcyb. wyznał/ iż wiele rzeczy w
- 18: łwym kościele máią/ ktorých żadnym piśmem podeprzeć nie mo
- 19: gą. A czegoż więcey potrzebá? Iedno z ichże wlt włálnych ofę=
- 20: dźić ie przyidźie/ iż oni łą/ ktorym ono przekłęctwo należy/ kto=

21: rym Bog przeklął tych wŕzytkich/ ktorzy śmieią co przydáwác
 22: do ŕłowá iego. Odżywa lię **X.** Arcybiskup do podánia táiemne^{gº}
 23: Oycow dawnych. W czym pokázuie/ iż nie pámięta ná onę prze=
 24: łtrogę fyná Bożego/ ktory wŕzytkim vcźniom ŕwoim zákazał/ á=
 25: by z ŕtrony wiáry y nabożeńłtwá (bo o to rzecz ŕzłá) Oycow łobie
 26: ná ziemi nie názywáli. Fáryzáyłka to bowiem dumá byłá/ Oycá=
 27: mi y Miŕtrzámi lię názywác/ ciągnác lud półpolity/ od iálnych
 28: wyrokow Bożych/ zá wymyŕłámi ŕwymi/ ktore wymyŕły/ tákże iá=
 29: ko y **X.** Arcybiskup/ podánim táiemnym Oycow dawnych názy=
 30: wáli. Cze^{gº} y dźiśieyŕzy żydźi náŕłáduiá/ gdy Thálmud ŕwoy (kto=
 31: ry vŕtnŕm podánim oycow dawnych názywáiá) nád zakon Moy=
 32: żelzow przekłádáiá/ á to zwykli czynić ludzie záwiedzeni. Lecź ŕy
 33: nowie Boży máiác iedynego Oycá w niebie/ y iedynego miŕtrzá
 34: páná Chriŕtuŕá: nie ŕkád inąd iedno ze ŕłowá Bożego (to ieŕł z
 35: píŕmá ś.) wŕzytkiego vcźyc y dowiáduwác lię máiá.

Pifze

strona: 83

ktorzy lię ná łámy
 łowie Bożym buduá.

83.

1: Pifze dáley **X.** Arcybiskup: Iź nie wŕzytko wŕzytkim obiáwio
 2: no być ma/ przykłádem Moyżelzowym/ ktory ludu półpolitego/
 3: nie przypuŕzczał do mieyćá ś. rć. Przykłád Moyżelzow/ nieŕłufnie
 4: **X.** Arcyb. do czáłow Nowego teŕtámentu przyćiągá [!]: y znác iźe
 5: Ie^{gº} Mość/ nie częłto y z nie vwázenim w píŕmá Nowego przy=
 6: mierza wgláda/ co kiedyby czynił/ Inádneyby/ z tego ŕwego ár=
 7: gumentu/ y przykłádu rozwięzác lię mogł. Obaczyłby bowiem
 8: ze wŕzytkiego píŕmá Nowego teŕtámentu: iáko dáleko ináklzym
 9: ŕpóŕobem/ obchodźi lię pan Bog wŕzechmogący/ z dźiateczkái
 10: ŕwymi/ pod nowym przymierzem/ przez półługówanie Ewáni=

11: liey ś. niż pod Starym testámentem czynił zá Moyżesza. Moyże=
12: szowe bowiem wśługowanie: wśługowaniem śmierci y litery/ ná=
13: zwáne iest. A zásię posługowanie Apóstolskie/ słuźbą żywotá y
14: ducha. Ktemu wśzytko nabożeństwo Moyżeszowskie/ pod zaślo=
15: ną/ y pod cieniem/ y pod figurą podáne było/ co się pokázowało/
16: w oney zaślonie/ którą Moyżesz kładł ná twarz swoię/ którą tá=
17: iemnicę Páweł ś. w liście wtorym do Koryntow/ wykłada/ iż
18: przez to/ zátwardziáłość y niewyrozumienie táiemnic Bożych/ lu
19: du Izráelskiego znáczone było: która zaśloná/ aż do dzisieyszego
20: dnia leży ná sercu ich/ á nie będzie odietá/ ażby się do páná nawro
21: ćili. A opisałyśy ták Apóstól zátwardziáłość/ y nie wmiętność
22: ludu Izráelskiego/ opisuie potym zacność ludzi Chriśtiáńskich
23: w ty słowá: A my wśzyscy odkrytym obliczem/ chwałę páńską/ iá
24: ko w zwierciadle wpatrując/ w to wyobrazenie/ przemienieni by=
25: wamy/ iáko od ducha páńskiego rć. Iáiny rozdział Chriśtyánow
26: prawdziwych/ y zacność ich/ od onych dawnych Izraelczykow
27: opisuie. Chriśtyanie bowiem prawdziwi/ przez posługowanie E=
28: wánieliey/ ducha ś. od Bogá biorąc/ w którym duchu złączáiąc
29: się z Iezusem Chriśtuśem/ w Chriśtuśie y przez Chriśtuśá (ktory
30: iest wyobrazeniem Bogá niewidziánego) nie tylko rzeczy Boże/
31: ále y Bogá iámege wpatrują. Ale podobno **X. A.** on rozdział/
32: ktorego między sobą wzywáią/ do wyrozumienia zacności Chri
33: śtyáńskiey závádza. Ich Mość bowiem Práćci/ iámi się du=
34: chownymi zowią: á inśzych wśzytkich świeckimi nazywáią. Lecz
35: duch Boży/ między Chriśtyány/ tákiego rozdziału nie czyni: ow=

2: Bożego/ ani za Chrystyńciną prawdziwego: ale za nieprzyjacie=

3: la Bożego poczyta. Ktorzy bowiem ducha Chrystuśowego nie

4: mają/ ci nie są Chrystuśowi. Ialność tedy Ewanieliey ś. praw=

5: dziwie świeci w sercach wszystkich wierzących/ którą oświeceni

6: będąc/ z drogi prawdy/ y pobożności/ wstąpić nie mogą. A kto=

7: rzyby ielzche za zaślona byli/ takowych/ znać iż Ewanielia nie o=

8: świeciła. O czym posłuchaymy Pawła ś. w liście wtorem do Ko

9: ryntczykow/ w 4. rozdziale. Ieśli też iest zakryta Ewanielia na=

10: szą/ ielści zakryta tym/ ktorzy giną. W ktorych Bog światá te=

11: go oślepił smyły niewiernych/ aby im nie świeciła światłość E

12: wanieliey chwały Chrystuśowej/ który iest wyobrażeniem Bogá

13: niewidzianego rć. Nie lada to skaranie Boze/ kiedy tym ktorzy

14: sie Chrystyány odzywaią/ nie świeci światłość Ewanieliey/ ale

15: mając zámione smyły/ odwracaią sie do básni/ y wymyślow

16: ludzkich. Czym okázuią iż szatan zaślepił smyły ich/ aby więcey

17: wmiłowáli ciemności niż światłość. W Rzymfkim nabożeń=

18: stwie/ lubuią ty ciemności/ brzydząc sie prawdziwą światłością

19: Ewanieliey/ lud popolity w to wprawuiąc/ aby bez prawdzi=

20: wey proby/ y doświadczenia/ ledá czemu/ y lada iako wierzyli.

21: Pifarz listu do Zydow/ w 10 rozdzia. ofobliwie zacność/ y

22: wolność Chrystyńską opifuie/ tymi slowy: Mając tedy bracia

23: wolność weścia do przybytkow świętych/ przez krew Chrystuśo

24: wę/ tą drogą którą nam obnowił świeżą y żywą/ przez zaślona/

25: to iest/ przez ciało swoie/ y ofiarowniká wielkiego/ przełożonego

26: nad domem Bozym. Przystapmyż z prawdziwym sercem/ w vpe

27: wnieniu wiary/ mając serce pokropione/ od sumnienia złego/ y

28: ciało omyte czytą wodą: trzymaymy wyznanie nadzieie/ nie

29: chwieiący sie: bo wierny iest/ który obiecał rć. Ktorymi slowy

30: duch Boży/ ofobliwą wolność/ y swobodę ludzi Chrystyńskich/

31: ktorzy bez braku ofob/ iednostayną wolność mają/ przystąpić

- 32: nie do przybytkow ręką wczynionych: ále do fámego niebá przez
33: wiárę y nádzieię/ kędy ieft ich naywyższy Ofiárownik/ przyczyniá
34: iác fię zá nimi Chriftus Iezus.
35: A iż wżytkim wobec Chriftiánom tákowa zacność/ y fwobo

dá/ należy

strona: 85

ktorzy fię ná lámym 85.
fłowie Bożym buduią.

- 1: dá/należy/ fłufznie też wżyfcy iednáko/ ty rzeczy wiedzieć y rozu=
2: mieć máią/ ktore ku żywotowi onemu wiecznemu/ y niebieskiemu
3: prowadzą. Kto tedy chce Chriftyánfki lud/ od vmieiętności rze
4: czy Boskich y niebieskich odftrychnąć/ tákowy im y drogę/ do ży
5: wotá wiecznego zágradza.
6: Ale o tym dofyć/ fłuchaymy co dáley **X**. Arcybifkup piíze. Oy
7: cowie w głębokim milczeniu/ powagę táiemnic fwiętych záwár
8: li. Abowiem próżno to táiemnicą zwać/ co káżdemu/ y nayproft=
9: fżemu wiadomo ieft. Y dla tey przyczyny wiele nam y oprócz pi=
10: fímá podáli/ áby wiadomość náuk kościelnych/ fpołpolitowa=
11: wży fię do wzgárdy nie przyfzłá. Y dáley ty fłowá przydawa.
12: Mátká opátrzna kościoł Chrześciánfki/ nie wżytkiego poklá=
13: du fwe^{go}/ przed wżytkimi wywiera: vpátruie ludzi/ vpátruie czás
14: vpátruie y mieyfce rć. Byłoby co mowić o tych Rzymfkich táie=
15: mnicách/ á ofobliwie z fłow Ianá f. w Ziáwieniu/ ktory táiemni
16: ce Bábilońfkie przypomina. Także/ mogłyby fię k temu przyro=
17: wnác/ y ony táiemnice pogánfkie/ ktorych oni nie wżytkim/ ále
18: niektórym przednieyfzym ofobom zwierzáli. Lecż to ná ten czás
19: opuściwfzy/ vważaymy fłowá **X. A.** y rzecz w nich vpátruymy/ á
20: zgodzáli fię z náuką duchá Bożego rozfádzaymy. Ty to wiary z
21: ktorymi fię tá miłá Mátká/ przed więtfzłą częścią dziełek fwych
22: kryie/ ábo fą z pocztu rzeczy zbáwiennych: ábo fą tákowe bez kto

23: rych ludzie zbawieni być mogą. Ieśli do zbawienia nie należą/
 24: niechay thá Mátká nie tylko ich tái w głębokim milczeniu: ále
 25: náoftátek/ niechay ie w morzu głębokim/ wiecznego zápamiętá
 26: nia vtopi. Aby y lámá siebie y díatek íwych/ tymi rzeczámí nie
 27: potrzebnymi nie záraziłá. Lecż ieśli ty rzeczy ku zbawienia potrze
 28: bne fá: koniecznie nie dobra to Mátká/ która więcey iednych niż
 29: drugich miłuiąc: iednym zbawienia życząc/ táiemnice zbawien=
 30: ne im wynurza: á drugim zbawienia zayrząc/ náuk zbáwiennych
 31: przed nimi tái. Nie czynili ták Apoštołowie/ ktorzy wśzytkich wo
 32: bec/ wśzytkiego tego/ co było y wśzytkim/ y káżdemu zo sobná/ ku
 33: zbawieniu wiedzieć potrzebá/ vczyli. O czym przypátruemy fię
 34: Apoštołkim słowom/ ktore piŕze do Tefzáloniceńskich/ pilność
 35: y wierność íwoię záleciájąc: iż bez wśzelákiego pokryctwá/ prze=

1 3

powiádał

strona: 86

86.

W 3. czę. oka. iż fię

nie ná piałku buduią/

1: powiádał im Ewánieliá/ káżdego z nich (nota) káżdego z nich/
 2: iáko Oćiec díatki nápominájąc/ vcząc y cięsząc/ áby pośtępowá
 3: li przyśtoynie Bogu/ ktory ich wezwał do íwe⁸⁰ kroleśtwá y chwá
 4: ły. Co fię ielźcze znáczniey veryfikuię/ z onych słow Páwłowych
 5: ktore mowił do stárfzych Efelkich: á nápiśáł ie Lukáśz we 20. roz
 6: díziale Spraw Apoštołkich. Wy wiećie od pierwfżego dniá/ od
 7: ktoregom wśedł do Azyey/ iákom z wámi po wśzytek čás był/
 8: służąc pánu ze wśzytkim vpokorzenim/ y wielá łez y pokus/ ktore
 9: ná mię przychadzály z záśádek żydowśkich. Iákom fię nie chronił
 10: nic/ coby było pożyteczno/ żebych wam oznaymić nie miał/ y náu
 11: czyć was/ iáwnie y po domiech rc. Lecż mogli by **X. A.** rzec/ iż to
 12: do stárfzych należáło/ gdyż stárfzych tylko był do siebie wezwał.
 13: Ná to odpowiádam: iż choćia przed stárfzymi ty słowá mowił:

14: wżákże/ to przed nimi przypomina/ iáko fię z ftrony náuki fwey
 15: w Efezie/ przeciwko wżytkim wobec rządził/ y záchował: co fię
 16: y z drugiego wierfzá okázuie/ gdzie ty fłowá przydawa: Oświád
 17: czáiąc y Zydom/y Grekom/ pokáianie ku Bogu/ y wiárę ku pá=
 18: nu nálzemu Iezufowi Chrifufowi. Y nízey ty fłowá przydawa.
 19: Abowiem fię nie chronił/ żebych wam nie miał oznáymić kázdey
 20: rády Bożey rć. To ten wierny fługá páná Chrifufow/ zádney rá=
 21: dy Bożey/ nie táił przed wiernymi vczniámi fwoimi. A miła mát
 22: ká Rzymfka/ nie wżytkiego fwe^{go} pokládu/ díateczkom fię fwo=
 23: im iednáko zwierza.
 24: A iż Páweł Apoftoł wżytkim Efezánom wobec/ nikogo nie
 25: wymuiąc/ wżelką rádę Bożą oznaymiał/ líft iego do nich pífá=
 26: ny okázuie: ktory do wżytkich wobec/ nie tylko do męfzczyzn/ ále
 27: y do białych głow/ należał. A w tym liście częgo im życzył/ y o co
 28: fię Bogu zá nimi modlił pośluchaymy. Aby Bog páná nálzego/
 29: Iezu Chriftá/ oćiec on chwaly/ dał wam duchá mądrości y obiá
 30: wienia/ przez poznánie iego: oświecone oczy vmyfłu wálzego/ á=
 31: byście wiedzieli ktora íeft nádzieiá wezwánia iego: y ktore bogác
 32: two chwaly/ díiedzictwá iego w świętych/ y ktora przewyżfzá=
 33: iąca wielkość mocy iego przeciwko nam/ ktorzy wierzymy we=
 34: dług fkuteczney mocy/ y síły iego/ ktorą fkutkiem okazał w Chri
 35: ftuście wzbudziwfzy go z martwych rć. A w trzecim rozdíiale ták

pífze:

strona: 87

ktorzy fię ná lámym
 fłowie Bożym buduia.

87.

1: pífze. Dla tego fkłániam koláná moie/ ku oycu páná nálzego Ie=
 2: zu Chryftá/ z ktorego kázde powinowáctwo/ ná niebie/ y ná źie=
 3: mi/ bywa názywáne: áby dał wam wedle bogáctwá chwaly fwey
 4: żebyście byli mocą vtwierzeni przez duchá iego/ we wnétrznym

5: człowiecze. Aby miełzkał Chrifus przez wiare w fercách wálznych
6: będąc w miłości vkorzeniem: żebyście mogli doścignąć/ ze wízy
7: tkimi świętymi/ ktora iełt łzyrokość/ y długość/ y głębokość/ y
8: wyłokość: y poznać zacną onę miłość/ znáiomości chrifusowej/
9: ábyście byli nápełnieni wízelákim nápełnieniem Bozym rc. Apo=
10: łtoł wiernym Efezánom/ wízelákiew vmieiętności/ y wízelakiew
11: dołkonáley mądrości duchowney: y obiáwienia wízytkich táie=
12: mnic: ku dołkonálemu poznániu Bogá/ y Chrifufá winfzuie. Iza
13: li ten/ ktory ták wielkich rzeczy/ od BOgá im žádał y žyczyl.
14: Miałbył łam czego przed nimi táic y pokrywác? Nie zda fię to.
15: Y owízem podobnieyza rzecz/ iż zá taką žyczliwością/ radby byl
16: zá iedną godzinę wízytkiego co łam vmiał/ onych náuczył.
17: Nie vmiał Páweł ł. tych práktyk Włofkich mátki Rzym=
18: łkiew/ ktora miłternie łwoie towáry pokrywác zwykła. Lecž ku
19: iáfnemu y dowodnemu okazániu they rzeczy/ iedno iełzže tylko
20: mieyfce/ z lištu do Kolofenłkich 1. rozdziale przypomnie. Słowá
21: Apołtołkie ty łą. **Ktore**⁸⁰ Chrifufá łtałem fię łługá/ wedle łzáfó
22: wánia Božego/ ktore ni iełt dáne ku wam: ábych wypełnił łlo=
23: wo Bože/ táiemnicę ktora bylá zákryta od wiekow/ y od rodzá=
24: iu: á teraz oznáymiona iełt świętym iego: ktorym chćiał BOg
25: oznáymić/ ktore iełt bogáctwo they chwalebney táiemnice mię=
26: dzy pogány/ktorzy iełt Chrifus między wámi/ nádžieią chwały/
27: ktorego my przepowiadamy/ vpominájąc káždego człowieká/ y
28: vcžąc káždego człowieká/ we wízelákiew mądrości: ábychmy wy
29: łtáwili/ **kážd**⁸⁰ człowieká/ dołkonálym w Chrifufie Ieżufie rc.
30: Y což može być iásnieyłzzego przeciwo tey przewrotności Rzym
31: łkiew/ Bog wízechmogący łwoie chwálebne táiemnice/ hoynie
32: wízytkim oznaymić chce. A Mátká Rzymłka z łwoimi táiemni=
33: cámi do kátá/ bojąc fię/ áby fię nie łpołpolitowály. Páweł wier=
34: ny łługá Ieżufá Chrifufá/ vczył y nápominał/ káždego człowie=
<http://ncm.org.pl>

35: ká/ we wśelkiey mądrości/ (nic nie pokrywając/ y nikogo nie od

łączając

strona: 88

88.

W 3. vżę. oká. iż fię

nie ná piałku buduią/

- 1: łączając) stárając fię o to/ áby wyśtáwił káždego człowieka do=
 2: łkonálego/ w Chrifćuśie Iezuśie. A kośćioł Rzymłki nie ták/ kto
 3: ry vpátruie čás/ mieyśce/ ofoby/ nie wśyżtkie^{gº} fię wśyżtkim zwie=
 4: rzáiąc: áni wśyżtkich dośkonálymi mieć chcąc/ ále swoię tylko po
 5: łmárowaná Xieżą/ zá duchowniki wyśtáwiájąc/ inne wśyżtkie lá
 6: iki/ y świeckimi názywa. Ktorem nie tylko/ iż fię táiemnic fwo=
 7: ich nie zwierza/ ále ie też zá niegodne poczyta/ áby fię ich vczáro=
 8: wánych kielichow/ pátyn/ y innych zábobonow rękómá dotknąc
 9: mieli. Iáka tedy różność dniá od nocy/ thák różne łá pośćępki
 10: Rzymłki Xieżey/ od łpraw y pośćępkow Apośtolłkich/ czemu
 11: káždy fię łnádnie przypátrzyć może/ kto ślepotą duźną od Bogá
 12: pokárány nie ieśt.
 13: Obawia fię **X. A.** áby dla łpośpolitowánia/ táiemnice ko=
 14: śćielne nie przyśzły w wzgárdę. Dźiwne to iákies táiemnice. Po=
 15: łpoliće rzeczámí dobremi ći gárdzą/ ktorzy ich prawdźiwie nie
 16: znáią/ áni doświádczáią. A **X. A.** fię boi/ iż łkoroby ich táiemni
 17: ce poznáne/ y doświádczone były/ áby w wzgárdę nie przyśzły/
 18: znáć iże im nie vfa/ dla te^{gº} ich ná iásnią podác y odkryć nie śmie.
 19: Nie tákie łá táiemnice boże/ ktorych gdy kto prawdźiwie záfmá
 20: kuie/ á z nimi fię pośpolituię/ tedy się też y ony z nim łpośpolituią:
 21: iemu więcey a więcey łmákując/ nie wzgárdę/ ále powagę łobie
 22: v niego iednáią. Do iákiego łpośpolitowánia Páweł nápomina
 23: łwoie Kolofencyki/ w 3. rozdzia. tymi łłowyy. Słowo Chrifćuśo=
 24: we niechay mieźka w was obfiće z wśeláką mądrośćią náuczá=

25: iąc/ y łami siebie napominając/ przez pfalmy/ y pieśni/ y śpiewa=
 26: nia duchowne/ z łalką śpiewając/ w fercu walfzym panu rć. Takie
 27: też fpołpolitowanie Chrifthus pan zaleca/ v Ianá w 14. rozdzia.
 28: mówiąc. Iefli mię kto miłue mowę moię zachowywać będzie/
 29: á ocieć moy vmiłue go/ y do niego przyidziemy/ á mieszkanie v
 30: niego vczyniemy rć. A fłyzylz Miłościwy **X**. iakiey mocy fą táie=
 31: mnice páná Chriftułowe/ ktore nie ku wzgárdzie/ ále ku wfzelá=
 32: kiey miłości/ y ucźciwości przywodzą: y w fpołeczności/ z Bo=
 33: giem/ y Chriftułem/ kochánki fwoie vtwierdzáią/ y vpewniaią.
 34: Czego też Ian świę. w liście fwoim pierwfzym/ w 1. rozdziale po=
 35: świadcza/ ták pifząc. Cołmy widźieli/ y fłyzeli/ wam opowieda=

my/ ábyście

strona: 89

ktorzy fię ná łamym
 łowie Bozym buduią.

89.

1: my/ ábyście y wy fpołeczność mieli z námi: á fpołeczność tá ná=
 2: fza/ byłaby z oycem/ y z fynem iego Iezufem Chriftułem. A toć
 3: wam pifzemy/ áby rádość walfzá nápełnioná była rć. Tákoweć fku
 4: tki/ pokazuią fię w wiernych/ gdy fię prawdźiwie fpołpolituią/
 5: z táiemnicámi Bozymi. Ale Ich Mość Xięza/ rádźe/ niechay
 6: fwoie táiemnice dobrze zámykáią/ y ludziom ich nie obiáwiáią:
 7: bo im fię im lepiey przypátrzą/ y doftátecznie ie poznáią/ tym fię
 8: rychley nimi brzydźić (iáko niezbożnymi) y przed nimi vćiekác bę
 9: dą. Mądrze tedy Xięza fwym rzeczom zábiegáią/ ktorzy niechcą
 10: ábj ludzie pytáli fię y dowiádowali o fwey wierze/ tylko iżeby wiá
 11: rę fwą/ záwiešili ná wierze ftárfzych y Prálatow kościelnych.
 12: Do czego też **X. A.** w liście fwym napomina. Ale nie będzie to
 13: wiárá/ ále głupie iákies/ y nie chriftyánłkie mniemánie/ gdyż wiá
 14: rá/ z fłuchánia fłowá Bozego pochodzi: á fłowo Boze w fercách
 15: ludzkich mieszkanie ludzi oświeca y odradza: y ku temu fpołobne

16: czyni/ áby oni/ nie ná ludziách/ ále ná Bogu lámym/ wiárę y ná-
 17: dzieię fundowáli/ co też y Páweł vpátrował w wierze onych Te
 18: fáloniczencykow/ y Bogu zá nie dziękował/ pierwszego líftu 2.
 19: rozdzia. tak piłząc. Dla te^{go} y my dziękujemy Bogu bez przeltán
 20: ku: iż wy przyiáwłzy słowo Boże/ ktoreście słyszeli od nas. Przy=
 21: ięliście nie słowo ludzkie/ ále iáko iest práwdziwe/ słowo Boże/
 22: ktore też skutkiem sie pokázuie w was rć. Słyszimy Páwła Apo=
 23: stoła/ nie do siebie przywięzuiącego/ áni ná oíobie swey/ ludzkiej
 24: wiary záwieszáiącego: ále do Bogá vkázuiącego/ y stąd się wefe=
 25: lącego/ gdy Tefáloniceńfey/ z dobrym vważenim/ y mądrym do
 26: świádczenim/ powieści iego doświádczáiąc/ doználi tego/ iż nie
 27: były powieści ludzkie/ ále prawdziwe słowo Boże/ ktore też przy
 28: iáwłzy żywą wiárą: skutki żywe y pobożne okázowáli. Taką wiá
 29: rę mądrą/ y roftropną/ Apoštoł ś. wżędzie zálecał. A Ich Mość
 30: Xięża/ iż ládá co mowią/ każą też sobie/ ládá iáko wierzyć. Chce
 31: też Ie^{go} Mość **X. A.** swoiey dumy/ przykłádem Páná Chrištufo
 32: wym podeprzeć/ ktory nie wżytkim słucháczóm wobec/ ále tylko
 33: Apoštołóm zwierzał się tájemnice krolestwá niebieskiego.
 34: Lecż kiedyby **X. A.** przyczyny/ ktore Ewánielístowie przy=
 35: pomináią/ vważał/ nigdyby tak nie árgumentował/ działo się

m

to bowiem/

strona: 90

90.

W 3. czę. oka. iż się
nie na piátku buduią.

1: to bowiem/ częścią dla złości/ y zátwárdziáłości ferc ludu one^{go}/
 2: á więcey dla tego/ iż ielzcze czás był nie przyfzedł/ ktorego táie=
 3: mnice krolestwá Bożego/ obiáwione być miály. Abowiem trze=
 4: bá było Chrištufowi pierwey wćierpieć/ y do chwały swey wniść:
 5: á potym Apoštoły z mocą wyflác/ ku przepowiadáni Ewánie=

6: liey po wŕzytkim ŕwiećie. Co iáko wiernie y iáwnie bez wŕzelákie
7: go pokryctwá/ y brákowánia oŕob/ Apoŕtołowie odpráwowáli/
8: ŕlyŕzelifmy z przykłádu Páwłá ŕ. Przywodzi teŕ mieyŕce do Zy=
9: dow/ gđzie Pifarz liftu przypomináiąc Melchifedeká: y máiąc
10: wykłádac táiemnice o Chriŕtuŕie Pánu/ w nim figurowáne **X.**
11: **A.** piŕze/ iŕ ŕię Páweł ŕ. ná to wzdrygał: y ták rozumie **X. A.** iŕ to
12: dla tego czynił/ boiác ŕię ták zacnych táiemnic/ ludowi poŕpoli=
13: temu odkryć/ y o nich beŕpiecznie piŕác. Ale iefli **X. A.** ták owá
14: przyczynę dobrze vpátrzył/ ŕłowá nápiŕáne w texćie nas rozŕá-
15: dzá Tá k piŕze Apoŕtoł: Oktorym mielibyŕmy wiele mowić/ y tru
16: dno ku wykłádaniu/ gdyŕeŕcie ŕię ŕtali gnuŕnymy ku ŕluchániu.
17: Abowiem będac teŕ powinni/ podług dawnoŕci czáfu być náu=
18: czyćielmi/ záŕię potrzebuiecie/ áby was uczono/ ktore ŕá pierwŕze
19: poczátki rć. Y dáley potym przydawa. Boć káždy vczęŕtnik mle
20: ká/ nie ŕwiadom iefť mowy ŕpráwiedliwoŕci/ gdyŕ iefť dziećię=
21: ćiem/ áleć twárdy pokarm iefť doŕkonálych/ ktorzy dla zwyczá=
22: iu/ ŕmyŕły máią ćwiczone/ ku rozeznániu dobrego y złego rć. Z
23: ktorych ŕłow Apoŕtołŕkich/ znácznie ŕię okázuie niewyrozumie=
24: nie/ y niewłáne przywedźienie mieyŕcá tego: bo nie ten był Apo
25: ŕtołki vmyŕł/ áby ŕię ná to wzdrygáć miał/ iŕ táiemnice o Chri=
26: ŕtuŕie Pánu/ przed poŕpolitym człowiekiem przypominał/ y wy=
27: kłádáł/ ále więcey ŕię o to frálował/ iŕ gnuŕnymi y niedbálymi
28: byli/ nie ćwicząc ŕię w vŕtáwicznym rozmyŕłaniu ŕłowá Boŕzego/
29: przez ktore będac vczęŕtniki mowy ŕpráwiedliwoŕci/ mieliby by=
30: li/ wyćwiczone ŕmyŕły / ku rozeznániu złego i dobrego. Cwicze=
31: nie tedy y rozmyŕłanie vŕtáwiczne w ŕłowie Boŕzym (czego Prá=
32: łáci Rzymŕcy zákázuiá) Apoŕtoł ŕ. záleca/ gániác tych ktorzy
33: mlekiem/ to iefť/ około poczátkow Chriŕtyáńŕkich náuk/ dáley
34: nie poŕtępuiác/ tylko ŕię báwiá. A Ich Moŕć Xięŕza/ nie tylko iŕ
35: doŕkonálym pokármem/ to iefť/ wykłádaniem táiemnic krole=
<http://rcin.org.pl>

strona: 91

ktorzy się na łamym 91.
słowie Bożym budują.

1: lestwá niebieskiego/ ludzi nie zabawiáią: ále też y mleká Chrifty=
2: áńského/ to iest/ początkow náuk zbáwiennych/ vžyczyć im nie=
3: chcą/ gdy ich od świętego písmá odwodzą/ á vřtávami ludzkie=
4: mi (iuz nie iáko mlekiem/ ále iáko grubym młotem/ tuczą y kar=
5: mią) ktorým zátkáni/ y nápełnieni będąc/ zászlepione oczy máią/
6: iż widząc widzieć nie mogą/ ktorým Pánie Boże day vpamiętá=
7: nie/ y obaczenie Amen,

8: Czwarta część ma wiary náfzey Chrifci

9: áńského krorą [!] X. K. nieśluszenie winuie ze fzczyrego y

10: fámego słowa Bożego profte wyznánie/ á błędu prze

11: ciwnego/ y z písmá ś. y ná więtsze ich závstydzienie/ z

12: ich włáfnych Doktorow/ y z řpraw Synodowych/

13: pokazánie y przekonánie.

14: 4. Iuz z łáłki páná Bogá náfzego/ odpráwiwřzy trzy części pi=
15: ánia tego/ zá czwartą się wezmę. W ktorey/ ná rozliczne obwi=
16: nienia/ y rozmáite potwarzy/ ktorými X. K. nie tylko nieśpráwie
17: dliwie/ ále y nieobácznie/ ludzi niewinne řzácuie/ řádzí/ y potę=
18: pia odpowiedáć będę. Máło oto dbáiąc/ iż X. K. láie/ gromi/ po=
19: tępia/ y vřzczypliwie przymawia: przeřtawáiąc bowiem/ ná swiá
20: dectwie dobre^{go} řumnienia/ niewinnością náfzą ćiefzyć się będzie=
21: my: á z Dawidem ś. řłow tych vřzywáć: oni klną y złorzeczą: á pan
22: Bog błogóřláwić będzie. Wřzákże nielza/ iedno y X. K. y infzym
23: řłufzną řpráwę o łobie dáć: y niewinność náfzę okázáć. A ofobliwie
24: wiary y nádzieie ktorą się ćiefzymy poczet y wyznánie vczynić. Ale
25: iż ták wiele tych potwarzy/ iż ledwie widzieć/ zá ktorąby się pier

- 26: wey wiąc: dla te^{go} ná gównieyſze á przednieyſze odpowiedác będe.
- 27: Zádawa nam to **X. K.** iż my rzeczy zbáwienne/ nie wiára/ áni
- 28: rozumem poymuiemy/ ále grubymi ſmyſły miárkuiemy rć. Tego/
- 29: niewiem czym **X. K.** dowieść y okazać może. Bo nie łaſmy z łaſki
- 30: Bożey báłwochwálcy/ ktorzy ſobie Bogá y nábożeńſtwo/ wedle
- 31: grubych ſmyſłow vpodobánia kſztáltuią/ y formuią: złotemi ſre=

m 2

brnymi/

strona: 92

92.

Czwarta część

ma wyznánie wiáry

- 1: brnymi/ kámiennymi/ drzewiányymi báłwány rć. ſmyſły ſwoie gru
- 2: be cíeleſne cíeſzą/ y ochładzáią: y ktorzy w żywiołách ſwiátá tego
- 3: (co Páweł ſ. gánił) zbáwienia ſzukáią/ y nádzieię w zwierzchnich
- 4: rzeczách pokládáią. Wálzá wiára/ zá łaſką Bożą/ nie báwi fię
- 5: rzeczámi zwierzchownymi/ widziánymi/ áni fię ná nich wieſza:
- 6: ále wnętrznymi oczymá vpátruiemy ty rzeczy/ ktore nie tylko/
- 7: od zwierzchnich ſmyſłow dálekie ſą/ ále ktore też wſzytko wyro=
- 8: zumienie człowiecze przechodzą. Wierząc bowiem w Bogá nie
- 9: widziánego: wierzymy też y w ſyná iego miłego: ktorego chociaż
- 10: niewidźimy/ á przedſię z łaſki Bożey weń wierzymy/ ſpodziewá=
- 11: iąc fię zapláty wiáry náſzey/ zbáwienia duſz. Z tey wiáry roſćie
- 12: w nas nádzieia pewna/ o onych dobrách niebieſkich/ ktorých oko
- 13: nie widziáło/ y vcho nie ſłyſzáło/ y w ſerce człowiecze to nie wftá=
- 14: piło/ co nágotował Bog tym ktorzy go miłuią. A tákiey nádzie
- 15: ie/ żaden z ciáłá y ze krwie/ mieć nie może/ oprócz (o czym Páweł
- 16: ſ.) ko^{mv} to Bog obiáwi przez ducha ſ. A tenći ieſt poczet nákrót
- 17: ce tych rzeczy ktore wierzymy/ y ktorých fię ſpodziewámy: á ſłu=
- 18: ſznieby fię **X. K.** záwſtydáć miał/ gdy nam tákie rzeczy nieobácź=
- 19: nie przyczyta o ktorých áni myſłimy/ áni mowimy.

- 20: Poſtępuie potym daley **X. K.** puſzczáiąc fię ná nas ſłow y =
- 21: ſzczypliwy mi: zádawáiąc nam tho/ iákobyſmy ſynowi Bożemu
- 22: cźci y chwały iego właſney wymowáli/ łámi fię nádeń wywyźłá-
23: iąc/ cźego tymi árgumenty (iáko on mniema) dowodzić chce: iż
- 24: przyrodzonego ſynoſtwá/ náтуры/ iſtnoſci/ y przedwiecznoſci Bo
25: ſkiey/ przyznawác mu niehcemy: zá máło to máiąc/ y owfzem
- 26: w ſmiech to obráćáiąc/ co my o Pánu á zbáwićielu náłzym wy=
27: znawamy: gdy go **człowiekim** [!] z ducha ſ. poczętym/ z pány czy=
28: ſtey národzonym: ſynem Bożym vmiłowánym: chwałá nád wfyz=
29: tko/ y Anielſkie ſtworzenie vraczonym: y Bogiem z tego poczę=
30: ćia/ y z dárowánia oycowſkiego wyznawamy.
- 31: Nie nowiná to v nas/ tákich ſzacunkow ſłuchác: y przymo=
32: wek rozmaitych od wiela ludzi ćierpieć. Ná co teź cźeſto/ y doſtá
33: tecźnie/ bráćia niektorzy náłzy odpowiedáli/ ia ná ten cźás/ krot=
34: ko fię odpráwowác będę: nie wátpiác/ iż **X. K.** ſzyrzey y doſtáte=
35: cźniey ty rzeczy okażą/ gdy ná iego kazániá (ábo raczey ſkáżenia)

odpowiádác

strona: 93

prawdziwey/ z

93.

burzenim obłędliwey.

- 1: odpowiadác będą: y iego fortelne/ á pod cźás ſprofne y nieumie=
2: iętné dowody/ ſłowem Bożym nicowác będą. Iá z nim w krot=
3: ką poydę.
- 4: Przyznawa nam to **X. K.** iż gdyby nam kto iednę ſentencyá
5: z piſmá ſ. pokazał/ iż ná niey przełtác y iemu wiárę dáć hcemy:
6: Przeciwo ktorey náłzey ſzczyroſci/ on fię hárdzie ſtáwi/ y nie ie=
7: dno tylko mieyfce/ ále/ ſty ich nam pokázác obiecuie. Sprobuy=
8: myź tedy tey iego ſmiáłoſci/ á niechay acź nic/ iedno vkaze miey
9: ſce iáſne y źrzetelne/ z piſmá ſ. ktorymby tych ſwoich mow/ ktore
10: o ſynu Bożym wyznawa/ dowieſć/ y podeprzeć mogł. A my ie=

11: Ili też nálezego wyznánia nie okażemy/ z iálnego piśmá ś. tedy fłu=
 12: fznie **X. K.** winowác nas może. To tylko opowiadam/ y oświád
 13: czam/ iż áni żadne Filozowfskie wywody/ áni Oycowfskie wykłá=
 14: dy/ mieyfcá v nas tákiego/ w tey rzeczy (iáko v **X. K.** máią) mieć
 15: nie będą. Słowá nam Bożego iálnego potrzebá/ ktore w piśmie
 16: ś. zoftáwione y wyrázone ielt: Zaden bowiem nie zná oycá iedno
 17: fyn: á komuby chciał fyn obiáwić. A fyná też zaden nie zna/ iedno
 18: Oćiec. Przeftawaymyż tedy ná tym świádectwie/ ktore Oćiec o
 19: fynu/ á fyn o Oycu wydał/ dochodząc tego z żywych źródeł pi=
 20: śmá ś. Ktoremu piśmu ś. opowiadamy fię/ iż z łáłki Bożey cále y
 21: we wlytym wierzymy: w ktorym chociaż niektore rzeczy trudne
 22: vpátruiemy: wlyákże y to z vcźciwością przyimuiąc/ wyrozumie=
 23: nia ich z inlyzych łatwieylzych/ wedle lznuru wiáry dochodźimy. A
 24: iefli ielzche Pan Bog czego zrozumieć nie dał/ o to fię nie bárzo
 25: fráfuujemy/ gdyż z łáłki Bożey/ to co ku zbáwieniu wierzyć/ y wy=
 26: znawác potrzebá/ krotko y doftátecznie/ od duchá Bożego wy=
 27: rázono/ y w piśmie ś. ná wielu mieyfcách pozoftáwiono mamy/
 28: ná czym przeftawáiąc/ pewni być możemy/ iż fię w wierze nálezey
 29: nie omylmy.

30: Przyftápmyż tedy do proby duchá Bożego/ z tą powieścią
 31: **X. K.** á pytáymy go/ z ktorego Ewánielifty/ ábo Apoftoła/ ty
 32: fłowá wyczyrpnął? Syn przyrodzony: z iftności Bożey vrodzo=
 33: ny: tákże/ Przedwieczny Bog/ y inlyze tym podobne. Niechayże
 34: tedy vkaże nie z dáleká/ ále z blifká: nie z wywodow áni z wykłá-
 35: dow ludzkich: ale z iálnego y wyráźliwego textu piśmá ś. A iefli

m 3

tego

strona: 94

94.

Czwarta część

ma wyznánie wiáry

1: tego dowiedzie/ y pokaże: w ten czás dopiero/ niechay nam zá

2: złe ma/ y nas ieflibyśmy mu nie wierzyli winuie y száciu. Ale nic
3: takowego z piśmá żrzetelnie y wyráźliwie nie pokazawfzy: iáką
4: śmiałością náfze wyznánie/ o fynu Bożym lżyć: czártowfkim/ y
5: Pándorą pogańfką nazywác śmie? Gdyż my z łáfki Bożey wy=
6: znánia náfzego o fynu Bożym/ nie tylko wywody z piśmá ś. wzię=
7: tymi: ále iálnym textem podeprzeć możemy. Wyznawamy tho
8: bowiem/ o pánu náfzym Iezuście Chriftuście/ iż on iest fynem Bo=
9: żym włáfnym/ iednorodzonym/ y czegoż dáley trzebá/ z ftrony fý
10: nowftwá iego? Gdyż my to wyznawamy/ co o nim nápiśano iest:
11: á ktemu do takowego wyznánia/ duch Boży przytknął wiárę ná
12: fzę zbáwienną. Co fię z onych fłow Ianá ś. pokázuie/ **kore [!]** w 20.
13: rozdžia. nápiśał: vkázuiąc cel piśania fwego/ ten być/ áby ludzie
14: wierzyli/ iż Iezus iest Chriftofem onym fynem Bożym: á wie=
15: rząc iżby byli zbawieni przez imię **ie^{gō}**. Otoż my z łáfki Bożey/ tym
16: fłowom ducha Bożego wierząc/ zbáwienia fię fpodziewamy. A
17: **X. K.** iefli z fwego Atánázego/ z Auguřtyná / z Lombárdá rc. co
18: pewnieyřzego ma/ niechay to fobie chowa: á tych ktorzy nie ná
19: ludzkich dumách/ áni wykłádziech/ ále ná fzczyrym/ y iálnym fło=
20: wie Bożym/ wiárę fwą funduią/ niechay nie fádzi y nie potępia/
21: boiąc fię onego wyroku fyná **Boże^{gō}**: by íam ofádzon y potępion
22: nie był. Nie dla tego tho piřzę/ ábych wykłády wfzytkie we zborze
23: páńfkim zgánić y odrzucić chćiał: vchoway tego Boże. Rořká=
24: zuie nam duch Boży przez Páwłá ś. ábyfmy duchow nie gásili:
25: proroctwem nie gárdźili: ále támże przydawa: Wfzytkiego do=
26: świádczayćie/ á co iest dobrego tego fię trzymayćie: á od wfzel=
27: kiego podobieńftwá złego wftrzymawayćie fię. Wolno tedy ko=
28: mu ten dar od Bogá dány/ piśmo wykłádác: ále nie mniefza
29: wolność y inřzym wfzytkim zořtálá dořwiádczác duchow/ iefli:
30: z Bogá íą. Co gdyby byli ludzie czynili: iżeby nie ludzkie wykłá=
31: dy nád fłowo Boże: ále fłowo Boże/ nád wfzytkie wykłády/ y

- 32: wyrozumienia ludzkie przekładali: nigdyby byli do takiego za=
33: błędzenia/ w którym fię y dziś drudzy nie czuiał/ nie przyfzli. Nie=
34: chayże nas tedy **X. K.** do żadnych wykładow/ y wywodow ludz

kich

strona: 95

prawdziwey/ z

95.

burzenim obłudliwey.

- 1: kich nie ciśnie/ ani pociąga. Bo poki on tych słow ktorých wzy=
2: wa/ *exprefse*, w piśmie ś. nie vkaże/ by fię nawięcey gniewał/ frá=
3: łował/ łądził y potępiął. Czyni to nieślufznie/ nas bez licá łądząc/
4: ponieważ *te*^{go} dowieść/ y dokázác ná co fię brał nie może: to iest/
5: poki tych słow: Syn Boży przyrodzony/ przedwieczny/ z iftno=
6: ści Oycowfkiey vrodzony: Bog ieden z oycem: ábo/ Oćiec/ fyn/
7: duch ś. trzy perfony w iedney iftności: á ogułem mowiąc: Bog
8: w troycy iedyny rc. Poki mowię tych słow wyrázliwie nie vkaże/
9: niechay fię wtydźi: á ten kápturek/ ktory ná nas nieślufznie kła=
10: dzie/ łam ráczey ná fię włoży. Bo nie myłmy łą z łálki Bożey/ kto
11: rzybyłmy czći fynowi Bożemu vwłócząc mieli: gdyż to o nim wie
12: rzymy y wyznawamy/ co nápiřano iest. ále **X. K.** ten iest/ ktory
13: niehcąc ná żywych y zdrowych powieściách ducha *Bože*^{go} prze=
14: łtawác/ co innego obcego y przeciwnego (iáko fię to niżej poka=
15: że) wnoři. Mořeli teř **X. K.** tym fię chlubić y przechwálác/ iż te=
16: mu dořycь wczynił/ co obiecował/ iż gdy nie tylko iedno mieřce z
17: piřmá ś. ale więcey niř fto/ ku przepárćiu/ wyznánia nářzego po=
18: kázác miał: á iabych rad iedno słowko ácz nie od niego řlyřzał/
19: ktorýmby tych řwoich obcych powieřci/ o Bogu y o řynu iego po
20: depreć mogł. Czego iż nie pokaře/ niechayře potym nikomu nie
21: opářznie nie groři tym/ czego dowieřć/ y dokázác nie może. Wy
22: znawác on to ná iednym mieřřcu/ iż między námi nie idřie o pi=

23: Ímo/ ále o wyrozumienie pińmá. A ielli tak iest/ czemuż się z ná=
 24: mi fzczyrze nie obśzedł. Dla te⁸⁰ nas było tedy zárázem winowác/
 25: iż nie ták rozumiemy/ y wykłádamy pińmá/ iáko **X. K.** y z swoią
 26: kátoliką: coby była mniefza winá/ gdyżefmy ludzkim wykłá=
 27: dom nie podlegli: y częłto się w thym oświadcżamy iż z łáwego
 28: tylko pińmá ś. vczyć się chcemy: y podług niego wierzyć/ y wy=
 29: znawác o Bogu y Chriftuśie chcemy. A iż wiele się tákich ludzi
 30: znáyduie/ ktorzy się tylko wzięwłzy/ zá trudniefze niektore íenten
 31: cye/ około nich ípory y **controuerfiae** rozmáite tocżą: ále co ná tym
 32: profćakowi? ktorzy tych fubtylnych filozowłkich wykłádow nie=
 33: umieiác: tylko pewnego celu wiáry fwey/ iáko po íznurze docho=
 34: dżi: vpátruiác to w pińmie ś. czym wiáre swoię vpewnić y vtwier
 35: dżić może: Co to iemu zówádzi/ gdy kto krążąc y tám y íam/ wy

Ítępiwłzy

strona: 96

96.

Czwarta część

ma wyznánie wiáry

1: Ítępiwłzy z włáfney koleie/ tuła się po rozmáitey gęłtwie y ízeli=
 2: nie: á on náítępiwłzy ná práwy gośćiniec/ vtártą drogą idżie/ v
 3: pátruiać kres zámierzony/ do ktorego się ípieszy. Czemu fzczyry
 4: Chriftyáńłki profćaczek tych náłłádowác ma/ ktorzy z byłtrych
 5: rozumow swoich/ (iáko z łáydaká iákiego wypufzcżaią/ rozmáite
 6: mowy y powieści/) iákoby nieiákie ítrzały/ ktorymi chcą w táiem
 7: nice Boże vgodżić: á przedsię bárdzo się dáleko vnołżą. Iedni ná
 8: doł: drudzy wzgorę/ á trzeći ná ítronę vchybiáiac? A profćaczek
 9: miły/ maiąc wyrozumienie swoie náłóżone/ ná profćey cięćiwie
 10: łłowá Bożego/ prośćiuchno zmierza do celu wyłtáwionego/ y zá
 11: łáfłką Bożą vgadza weń ták iáko potrzebá.
 12: A cel nie iest infzy o íynu BOżym w pińmie ś. wyłtáwiony/
 13: oprócz tego/ ktory duch Boży zálęca/ y iáłnymi łłowy **opifue** [!]: Iż

14: Iezus iest Chriftufem onym fynem Bożym. Do tego celu Apo=
 15: łtołowie náuką swoią zmierzáli: ten wšytkim wiernym wyłtá=
 16: wiáli y zálécáli.
 17: Ian ś. chociaż niektore łłowá y powieści ie^{g0}/ zdádzą fię przy
 18: trudnieyłym: przedię piłanie swoie tym zámyka: cze^{g0} y w lińsiech
 19: łwoich poświadcza/ piłząc/. Iż ktoby Iezufá wyznał Chriftufem
 20: z Bogá fię národził. Nie łámego to Ianá tylko/ ále wšytkich A
 21: poštołow celnieyłze wyznánie/ ktore łam pan Chriftus w ołobie
 22: Piotrowey pochwalił y zálécił. Y to było nawięłze łtáránie Apo
 23: łtołłkie/ áby żydy do tego náмовić/ y onym to vkázác mogli: iż
 24: Iezus iest Chriftufem. Máiąc my tedy prołtaczłkowie ten cel pe=
 25: wny: Czemuż fię od niego vnośić mamy? Są niektore miey=
 26: łcá trudne w piśmie ś. ktorych ia/ z vcźciwościá ie przyimuiąc
 27: łzczyrze wyznawam/ (nie wšytkich rozumiem) lecz máiąc to iá=
 28: śnie y wyráźliwie/ do czego wiárá moiá przytknioná iest/ ná tym
 29: przełtawam/ y tym fię cięłżę. A gdy te^{mv} wierzę/ iż Iezus iest Chri
 30: łtufem fynem Bożym/ rozumiem y czuyę/ zá pomocá Bożá/ iż
 31: to nie zdowćipu mego/ áni z włáfney síły moiey: lecz z mocy Bo=
 32: żey/ y z vdárowánia iego pochodzi. Ktorzy bowiem prawdziwie
 33: wierzą w imię fyná Bożego/ nie z ciáłá áni ze krwi: ále z Bogá
 34: zrodzeni łą. Ale iákobych tu łłyłzał **X. K.** mowiáce^{g0}: máło ná tym
 35: wyznawác Chriftufá fynem Bożym/ kiedyby zacności/ y włáfno

ści

strona: 97

prawdziwey/ z

97.

burzeniem obłędliwey.

1: ści fynołtwá iego/ kto nie vpátrował? Ná to káždemu ták od=
 2: powiádam: Iż ia táká zácność fynołtwá te^{g0} vpátroię: iż chociaż
 3: było y iest wiele fynow Bożych: tego iednego łámego/ włáfne^{g0}/

4: iednorodzonego: zdawná obiecánego Mefyafzá: Páná/ y głowę
5: wšytkich fynow Bożych vpátruię y wyznawam.
6: Stáráli fię ludzie o to/ y dziś fię tákowi znáyduią/ áby fubtyl
7: nie/ y dwornie/ przyczyny fynoftwá tego dowiadowác fię/ y o nim
8: mowić mogli: czego y **X. K.** náfláduie/ gdy o tym fynoftwie/ iná=
9: cžey mowić nieumie: Iedno iż fyn z iftności Oycowfkiey/ przed
10: wšytkimi wieki vrodzony ieŝt rć. To oni śmieie mowią y twier=
11: dżá/ ále nie dowodżá: ponieważ o tym w niebie z iftności oycow=
12: fkiey rodzeniu: ŝłowká namnieyŝzego w piśmie ś. nie máią. A my
13: z łáki Bożey/ ftoiąc iáko przy mocnym murze/ przy piśmie ś. mo
14: żemy **przećiwnikom** [!] náŝzym/ záftáwiwŝy fię/ co pewnieyŝzego v=
15: kazác. Gdy nas bowiem kto ŝpyta/ dla czego Iezus ieŝt fynem
16: Bożym názwány/ nie będziem mu odpowiedác z rozumu ŝwego/
17: áni z wykłádow/ ábo wymyŝłow ludzkich: ále vćiekfzy fię do pi=
18: ŝmá ś. przypomnimy ony ŝłowá Aniełŝkie/ ktore mowił do Mary
19: iey pánnny. Duch ś. nádeydzie ná cię: á moc naywyŝŝzego záćmi to=
20: bie: przetoż y to co fię národzi ŝwięte/ będzie názwano fynem Bo
21: żym rć. Pan Bog wŝzechmogący/ ŝam przez Aniołá ŝwego/ przy=
22: cžynę fynoftwá tego oznáymuie: iż on ŝam/ Oycem fyná ŝwego
23: miłego/ Páná Iezufá być miał: ktorego wedle obietnic ŝwoich
24: dawnych/ Dawidowi vcžynionych/ ŝam mocá ŝwą/ y duchem
25: ś. wzbudził nád bieg przyrodzony/ z naŝienia Dawidowego: á
26: vcžynił tho obyczáiem od oczu y od rozumu ludzkiego ŝkrytym y
27: táiemnym/ ŝwięty y zacnym. Dla cžego tego ŝwiętego płodu/
28: ktory ŝam Bog w żywoćie Máryey pánnny ŝpráwił/ y poŝwięcił:
29: ŝam włáfnie oycem názwány ieŝt: á on teŝ ś. potomek Dawidow/
30: oycá żadnego włáfnego biegiem przyrodzonym ná ziemi nie má
31: iąc. Boga nawyŝŝzego fynem (ktory go przez ducha ŝwe^{go} ś. w ży
32: woćie pánieńŝkim ŝpłodził) y cžłowiekiem niebieŝkim názwány
33: ieŝt. To náŝzá proŝta odpowiedź o fynoftwie páná Chriŝtuŝowym:

34: ktora iż fię ludźiom nie podoba/ nie trzebá fię dziwować/ ponie=

35: waż ludzie mnodzy/ nie rádźi przeftawáią/ ná proftych/ y łzczy

n

rych

strona: 98

98.

Czwarta część

ma wyznánie wiáry

1: rych powieściách Bożych/ lepiej im to śmákuie/ co ábo łobie w=

2: myflá/ ábo fię od infzych ludzi náuczá.

3: Lecż káždy boiący fię Bogá/ niechay pilnie vważa/ y temu

4: fię przypátruie/ komu podobniey wierzyć: tymli ktorzy z domy=

5: łłow ludzkich/ ważá fię wiele mowić/ y pińác/ nie tylko nád łłowo

6: Boże/ ále y przeciwo łłowu Bożemu: czyli tym ktorzy te táiem=

7: nice vfty Bożymi wykłádáią/ y o nich mowią. Zgadzáią fię z ná

8: mi Kátolicy ná ty łłowá: iż Iezus Chriftus ieft fynem Bożym:

9: ále oni ná tym wyznániu po proftu nie przeftawáiąc/ wyfoko z

10: rozumy łwymi latáią/ vpátruiąc tám rodzenie iákieś w niebie/

11: bez mátki z iftności oycowłkiej/ y infzey/ przyczyny głównieyłzey/

12: łynołtwá tego/ nie znáią/ bo gdy ich kto łpyta: dla czego Chriftus

13: pan/ ieft fynem Bożym iednorodzonym? Zárázem odpowiedzá:

14: iż dla tego/ iż on z Bogá Oycá/ z iftności iego/ przed włzytkimi

15: wieki vrodzony ieft. A łkądże to wzięli? Podobno z Atánáziuńá/

16: z Cyriluńá/ z Augułtyná/ y z infzych/ pewnie nie ze łłowá Bożego.

17: Tákowym tedy włzytkim/ łłowá ony Piotrowe zádawamy: kto:

18: mowi/ ábo kto vczy: niechayże mowi/ iáko wymowy Boże. A iż

19: to nie wymowy Boże/ wymyłł ten o przedwiecznym rodzeniu/

20: odrzućiwłzy to ná łtrone/ vfty Bożymy mowić chcemy/ iż dla te^{go}

21: ieft Chriftus fynem Bożym/ iż z duchá ś. poczęty/ y mocá Bożá

22: łpráwiony/ w żywoćie pánieńłkim. A to mowiąc nie náłze włá=

23: łne łłowá/ ále Boże mowić bęđziemy. Ponieważ Anioł fię tego

24: nie wftydał mowić/ tymi łłowy. Przetoż y to co fię národzi łwie

25: te/ będzie názvano fynem Bożym rć. Tu przyczynę włafną An=
26: ioł wyraża: á my też iáko proftaczkowie powolni y wierzący Bo
27: gu/ zá nim mowić będziemy. Przetoż/ Dla tego rć. A ci ktorzy ná
28: tym nie przeftawiając/ czego fię infze^{g0} domyflaiąc muflą tak mo=
29: wić: Nie przeto: áni dla tego/ ále dla cze^{g0} infzego rć. A komuż
30: tu profzę nieprawdę zádawaią/ nam czyli Bogu? Niechay fię ná
31: to dobrze rozmyflą. To dla tego tak częfto powtarzam/ ábych
32: wflzytkie proftaczki/ boiące fię Bogá/ á do tego czáfu bładzające/
33: ná drogę náprawádzic mogł: żeby kiedy pilniey fię temu przypá=
34: trowác chćieli/ y wiedzieli o co fpor przeciwnicy náflzy wflczynaią
35: y nas tak niemiłóściwie fadzą y potępiaią. Tho ná ten czás nie=

chay

strona: 99

prawdziwey/ z

99.

burzenim obłędliwey.

1: chay będzie doflć/ o tym/ co my rozumiemy/ o fynoftwie Pána
2: Chriftuflowym.
3: Winuie nas też **X. K.** y fzácuie/ iákobyflmy Boftwo przed=
4: wieczne/ pánu Chriftuflowi odeymowáli/ á pożyczáne (iáko on
5: zowie) przyznawáli. My z łálki Bożey/ iáko y o fynoftwie/ tak y
6: o Boftwie Pána Chriftuflowym nád flowo Boże/ y rozumieć/ y
7: mowić niehcemy. Wiele ludzi od dawnych czáfow/ wázyli fię
8: tego mowić/ y piśác/ o Boftwie pána Chriftuflowym/ czego za=
9: dnym pímm iásnie y żrzetelnie podeprzeć y okázác nie mogli.
10: Nie rozumiem tego o wflzytkich/ áby to ze złości/ y z vporu czy=
11: nić mieli. Y owfzem wiele ich było między nimi/ mężow zacnych/
12: y bogoboynych/ ktorzy zle wyrozumiawflzy niektore mieyflcá pi=
13: ímá ś. miłóścią zápalczywą/ ále nie vmieiętną/ przeciwko Pánu
14: Chriftuflowi zięci/ Wázyli fię wiecey o nim mowić y piśác/ niż fló=

15: wo Boże uczy. Ktorych ia dla tego nie potępiam/ y owłzem v=
 16: ważaiąc dobroć y miłosierdzie Boże/ rychley to rozumiem/ iż im
 17: Pan Bog głupstwá tego nie poczytał/ gdy oni nie czynili tego
 18: ze złości áni z vporu/ ále z nieumiejętności/ iáko y dziś mnie=
 19: mam/ wiele fię takich ferc dobrych náyduie/ ktorzy/ w tymże błę=
 20: dzie onych przodkow dawnych náśláduią/ mniemaiąc by to do=
 21: brze y przyłtoynie czynili z ktorych liczby boday był y **X. K.** Nie
 22: ieft takowa hárdá dumá we mnie/ ábych miał tych wřzytkich kto
 23: rzy fię z námi ná iednákie wyznánie we wřzytkim nie zgadzaią/
 24: pośędzić y potępiác. Nie nam nędznym ludziom ten łąd należy.
 25: Pámiętác bowiem potrzebá/ ná ony łłowá Apóstolłkie: Ty ktoś
 26: ieft/ ktory cudzego łługę łądziłz? Pánu łtoi/ pánu vpada. Włzák
 27: że to piłząc/ nie o tych tego rozumiem/ ktorzyby ze złości/ z vpor=
 28: nego fercá łwego/ wiedzác y chcąc/ zwaśniwřzy fię przeciwko
 29: bráćiey łwey/ vpornie fię prawdzie Bożey łprzećiwiali (iákich o=
 30: nych czáłow podobno siła iáko y dziś mogá być było) y one prze
 31: łłádowali. Idzie mi o tych ktorzy chcąc fię uprzeymie Pánu Bo
 32: gu podobác/ przedsię z niewiádomości/ grubymi błędy/ wwikłá
 33: ni byli. Iákowych fię pokázowáło/ y dawnych y dziśieyřzych ná=
 34: łzych czáłow wiele/ nie tylko zacnych náuczycielow/ ále y męczen
 35: nikow ś. O ktorych łąd Pánu Bogu zołtáwiwřzy/ to ráczey vpá

n 2

truymy

strona: 100

100.

Czwarta część

ma wyznánie wiáry

1: truymy/ iż poniewáż onym zacnym mężom: ktorzy nád piłmo ś.
 2: wáżyli fię więcey mowić y łtánowić/ do **tákie^{go}** zábłádenia przy=
 3: łzło/ ábyłmy boiác fię/ ich przykłádem ostroźnieyřzy byli/ pilniuiąc
 4: w tych ćiemnościách rozumow ludzkich/ świátłości piłmá ś. od
 5: niego fię nie vchyláiąc/ áni odłtrzeláiąc; ná ludziach też y nay=

6: świętych y nazacnieyŝych/ wiary ŝwoiey nie budowáli. Lecŝ pá
7: ná Bogá łámego/ y ŝyná iego miłego/ zá fundáment wiary y ná=
8: dzieie náŝzey vpátrowáli: pilnując ŝwiádectwá/ y wyrokow ie^g
9: w piŝmie ŝwięty m pozostawionych. Ale wroćmy ŝię do tego/ co
10: o Boŝtwie páná Chriŝtuŝowym rozumiemy.
11: Nie przemy ŝię Boŝtwá páná Chriŝtuŝowe^g/ ktorego pánem
12: y Bogiem ŝwoim wyznawamy/ gdyŝ nas tego ŝłowo Boŝe vczy.
13: Lecŝ zwác go Bogiem onym iednym z oycem: naywyŝlym: ŝtwo
14: rzyćielem niebá y ŝiemie. rć. Te^g áni vmiemy/ áni waŝyć ŝię ŝmie=
15: my. Przyczyná pewná/ iż piŝmo ŝwięte ták nie mowi/ ktore cho=
16: ćiaŝ Chriŝtuŝá pánem y Bogiem názywa: przedŝię oycu iego mi=
17: łemu/ tey cŝći nie vwłacza: áby on łam/ iednym/ ŝywym/ nie=
18: ŝmiertelnym/ naywyŝlym/ ŝtworzyćielem wŝzech rzeczy/ Bogiem
19: y oycem páná Chriŝtuŝowym być nie miał. Ale moŝe tu kto pod=
20: chwycić y ŝpytác? To wy tedy dwu Bogu wyznawaćie. Na tákie
21: dworne bádanie/ nie záwodzac ŝię dáleko w rzecz: mogłbych ták
22: odpowiedzieć/ iż piŝmo ŝ. mnie tákiey licŝby nie vczy/ ktore wŝę=
23: dzie iednoŝtáynie/ iednego Bogá oycá/ z ktorego wŝytko/ záleca
24: y wyŝtáwia. Y doŝyćbych ná tym miał/ iáko proŝtak/ gdybych
25: ták tylko pytájącemu odpowiadał. Wŝzákŝe iż piŝmo ŝ. tego nie
26: zámilcŝało/ vczac nas doŝtátecŝnie/ co o Boŝtwie oycowŝkim/
27: co teŝ o ŝynowŝkim rozumieć mamy: przeto y ia tego wyznáwác
28: wŝtydŝić ŝię nie będę. Piŝmo ŝ. opiŝuie nam iednego Bogá Oycá
29: naywyŝlyzego/ z ktorego/ y od ktore^g wŝytko/ y ktory náde wŝyt
30: ko: nicŝego ni od kogo nie potrzebuiác/ áni biorác. Toŝ piŝmo ŝ.
31: opiŝuie páná Ieŝuŝá Chriŝtuŝá ŝyná Boŝego tákiego/ ktory iáko
32: od oycá ŝwego ieŝt/ y od niego wyŝzedł: ták teŝ od niego wŝytko
33: miał y ma: y poŝwięcenie/ y moc/ y chwałę/ y wŝzeláká zwierzch=
34: noŝć/ y pánŝtwo/ y zupełnoŝć wŝytkę/ w ktorych rzeczách/ Bo=

35: Ítwo iego vpátruujemy: á nigdziey tego nie czytamy/ áby fyn ták

że był

strona: 101

prawdziwey/ z

101.

burzenim obłędliwey.

- 1: że był Bogiem iáko y oćiec: ábo iednym Bogiem z nim/ ábo iżeby
- 2: tákże/ wśzytkich rzeczy zupełność/ y doskonałość sam od siebie
- 3: miał. Lecż posłuchaymy/ czego nas pan Chrístus vczy/ y iáko tę
- 4: różnicę/ ktora dziś między Chrześciány iest/ o Boświe swoim
- 5: rośtrzygá/ y rozwięzuie. Czytamy v Iana ś. w 10. rozdzia. gdy
- 6: Zydowié rownie tákowąż gadkę zádawali pánu Chrístufowi/ iż
- 7: on będąc człowiekiem/ czynił się Bogiem/ y przeto go vkámie=
- 8: nowác chćieli. Rownie nas y teraz to potyká/ gdy nas przeci=
- 9: wnicy náfzy/ o to kámienuią/ iż człowieká pána Iezufá Bogiem
- 10: być wyznáwamy: rzuciájąc się o to iádowicie ná nas/ y wołájąc
- 11: nie ták macie mowić: ále ták/ iż Bog on przedwieczny/ ítał się
- 12: człowiekiem. Pan Chrístus nie słyżymy/ áby ták zydom odpowie
- 13: dał: gdyż kiedyby tho prawdá byłá/ co przeciwnicy twierdzą:
- 14: miał był Pan Chrístus rzec/ nie ták żydzi/ ále tho mowicie/ y źle
- 15: tozumiecie/ ále ták rozumieć macie/ iż ia Bogiem będąc/ ítałem
- 16: się człowiekiem. Ale pan Chrístus nie przác się tego/ iż człowie-
- 17: kiem był/ dla czegoby też Bogiem názwany być miał/ dowodzi.
- 18: Y bierze dwa dowody/ ieden od poświęcenia: á drugi od vczyn
- 19: kow swoich/ ktore się w nim z Oycá iego Bośkie pokázowały.
- 20: A wśákże/ niź do tego przyśtał/ vżywał árgumentu/ od mniey=
- 21: śzey rzeczy/ do więtfzey prowadząc/ to iest/ od ludzi na vrzędzie
- 22: pośtánowionych/ ktorým też po części imię Boże należy/ pośte=
- 23: puie wzgorę/ vkázuiąc siebie być godnieyśzym tego tytułu (cho=
- 24: ćiaź się on tylko fynem Bożym zwał) ktorego oćiec poświęcił/
- 25: y pośłał ná świat: to był pirwśy dowod od poświęcenia. **Drugie**^{go}

- 26: używa pan Chrystus od uczynków onych zacnych/ które imię=
 27: nim ojcą swego odprawował/ tak odpowiadając onym żydom.
 28: Jeśliż nie czynię spraw ojcą mego/ nie wierzcie mi/ a jeśliż czynię
 29: chociażbyście też mnie nie wierzyli/ wierzcież sprawom/ abyście
 30: poznali y wierzyli/ iż Ojciec we mnie: a ja w nim rć. Gdyż tę ro=
 31: znowę Chrystus pan o Bołtwie swoim z żydy miał/ y ktoż dońta=
 32: teczniej nas nąd onego łamego nauczyć może? Pytałby nas kto/
 33: dla czego wy człowieka páná Iezufá/ Bogiem zowiecie? Dla
 34: tego iż go Bog poświęcił/ y k temu miałkaiąc w nim/ uczynki
 35: swoje Bołkie y dołkonałe przezeń odprawował: taką odpowie=

n 3

dzią/

strona: 102

102.

Czwarta część

ma wyznanie wiary

- 1: dzią/ nie odstrzelimy się nic od łańcucha wiary/ y prawdziwe^{go} świat=
 2: dectwá piłmá ś. Wważymyż tedy wprzód poświęcenie iego/ o
 3: którym tak nas uczy piłmo ś. iż z ducha ś. poczętym będąc: a ná
 4: rodziwszy się/ w tym się duchu pomnażał: a náoftátek zupełność
 5: go bez miary od ojcą wziął: gdy nań stąpił y został nąd nim. A
 6: mając tę zupełność ducha ś. inżym wdzielać y wżyczać może/ po=
 7: nieważ z zupełności iego/ wżyczący czyrpamy/ będąc łam dołkoná=
 8: le poświęcony/ y inżych poświęcać może. Y coż zacnieyższego ábo
 9: więtzego mógł dać Bog człowiekowi temu pánu Iezufowi/ ły=
 10: nowi swemu miłemu/ nąd to/ gdy mu dał ducha bez miary/ y łzá=
 11: łarzem go/ tak zacnego klejnotu postánowił. Y ktoż łtąd Bo=
 12: łtwá páná Iezufowego vpátrować y uważać nie ma? Y komuż
 13: to inżemu należy/ ducha ś. zupełność w łobie mieć/ y inżym go
 14: wdzielać/ iedno Bogu łamemu. A iż Bog tą rzeczą uczcił y vra=
 15: czył/ Iezufá człowieka łyná swego miłego/ łłusznie dla łakiego
 16: poświęcenia Bogiem go zwác mamy. Co y **X. K.** łam przyzna

17: wa/ nazywając ducha ś. Bożtwem páná Chrístuśowym: ále fło
 18: wá iego wolę przypomnieć: przetoż też winę y kazń/ tákowego
 19: niedowiárftwá/ pan Chríftus táką ftánowi/ iż áni ná tym/ áni ná
 20: onym świecie/ nie będzie odpufzczono tákie bluźnierftwo/ prze=
 21: ćiw duchowi ś. to ieft/ przeciwko Bożtwu fwe^{mv}/ o którym tam
 22: pan Chríftus mówił rć. Ty fą fłowá **X. K.** zá ktore fię ia wiąwfy
 23: ták przeciwko niemu dowodzę/ iż ponieważ ducha ś. zowie Bo=
 24: ftwem páná Chrítuśowym: tedy tym dawa znác/ iż iuż onego
 25: przedwiecznego vrodzenia z iftności oycowfkiey/ odstępuie (dla
 26: ktorego vrodzenia/ oni pofpolicie páná Chrítuśá Bogiem ná=
 27: zywáią) á do nas fię przybliża/ ktorzy wyznawamy/ iż pan Ie=
 28: zus przez poświęcenie Bogiem zoftał. Druga rzecz/ którą **X. K.**
 29: trzebá vważác: Iż gdy wyznawa ducha ś. być Bożtwem Páná
 30: Chrítuśowym/ niechayże zarázem z písmá ś. to pokaże/ iefli pan
 31: Chríftus ducha ś. zupełność/ fám od siebie ma: czyli go wziął od
 32: Oycá fwego niebieskiego? Iefli tego dowiedzie iż pan Chríftus/
 33: ducha ś. fám w fobie zupełność/ ni od kogo go nie bierzác/ miał:
 34: tedy zarázem/ y tego dowieść może/ iż pan Chríftus tákże Bo=
 35: giem/ iáko y Oćiec. Lecz písmo ś. tego nie vczy/ áby Chríftus

duchą

strona: 103

prawdziwey/ z

103.

burzenim obłądliwej.

1: ducha ś. fám z siebie miał/ ále iż go wziął od Oycá fwego niebie
 2: fkiego/ od ktorego ten duch pochodzi: á wziął wedle obietnic o
 3: nych dawnych/ ktore w Prorocech/ o nim vprzedziły. Swiadczy
 4: bowiem Ezaiáfz Prorok w II. rozdziale. Iż nád látoroślą ktora
 5: z korzenia Izaięgo wyrość miałá (to ieft nád Mefyafzem) duch
 6: páńfki odpoczynąc miał rć. Tenże Prorok w rozdziale 42. opo=
 7: wiadał: Iż Bog miał ducha fwego ná Mefyafzu położyć. V te=

8: goż Proroká czytamy w rozdziale 61. Iż duch páńki miał Mefy-
9: afzá/ ná vrząd zacny/ pomázác y poświęćić. O czym tedy Proro=
10: cy z dawná prorokowáli/ tho Bog rzeczą wypełnił/ w Iezuśie
11: Chriřtuśie/ poniewaź tego Bog pomázał/ duchem ś. y mocą/
12: iáko Piotr ś. wyznawa/ w fprawách Apořtolńkich w 10. rozdzia.
13: Poki tedy przeciwnicy názy/ tego nie pokażą/ áby Chriřtus pan
14: ducha z siebie miał/ ábo fię łam poświęćił: poty próżno dumáć
15: máią/ o iákim Bořtwie przedwiecznym páná Chriřtuřowym. A
16: le ráczey/ niechay to vpátruią/ y temu mocno wierzą/ co piřmo ś.
17: powiáda/ iż Oćiec řyná poświęćił v Ianá w 10. Oćiec řynowi du
18: chá nie pod miárą dał v Ianá w 3. Chriřtus obiecánego ducha/
19: wźiáwřzy od Oycá/ wylał ná Apořtoły. Spraw Apořt. w 2. ro=
20: dziale. Iezuśá z Názaretu pomázał BOg duchem ś. y mocą.
21: Spraw Apořt. w 10. Co iż piřmo iednořtáynie wyznawa/ iż Ie=
22: zus pan ducha ś. nie z siebie/ ále od Oycá řwego ma: dawa tym
23: znáć/ iż pan Chriřtus nie ieřt iákim przedwiecznym Bogiem/ ále
24: iż go Bog ná to/ áby Bogiem nářzym był przez poświęćenie zu=
25: pełne/ wyřtáwił y zálećił. Z ktorego poświęćenia pan Chriřtus
26: dowodźił Bořtwá řwego przed niewiernymi řydy. Co y my ma=
27: my pilnie vwaźác/ á o řadnym inřzym řynu Bořym nie myřlic/
28: nád tego/ y oprócz tego/ ktory od Oycá poświęćony ieřt. A ten
29: ieřt Iezus Chriřtus/ Pan y zbáwićiel nář. Wiemře przeciwnicy
30: názy vřywaia dźiwnych wymowek. Dźieláć páná Chriřtuřá/ y
31: mowiáć: Wźiáł od oycá ducha/ y poświęćony ieřt: ile człowiek:
32: ále ile Bog/ tákře ma wřzytko łam z siebie/ iáko y oćiec. Ty ich
33: řubtylne rozdziały/ okázuią iře niewiedzą co mowiá/ domyřláiáć
34: fię tego nád řłowo Boře. W ktorym nic tákorego nie czytamy/
35: áby dwa řynowie Bořy mieli być: ieden ktoryby wřzytko od Oy=

Czwarta część
ma wyznanie wiary

- 1: cá fwego miał/ y iemu zá to dźiękował/ á drugi ktoryby wĺzytkę
- 2: zupełność/ fam z siebie máiąc/ **niczego** od Oycá nie potrzebował.
- 3: My z łáiki Bożey/ iednegoż fyná Bożego wyznawamy/ ktorego
- 4: Bog wzbudził mocą fwoią/ y duchem ś. z nášienia **Dawidowe** [!] =
- 5: Spraw Apoft. w 13. rozdzia. Tegoż duchem bez miáry nápełnił/
- 6: y poświęcił: w tym teź miefzkáiąc/ vczynki fwoie Bofkie prze zeń
- 7: wykonywał: ktorego teź/ y zá grzechy náłze ná śmierć wydał: te=
- 8: goż potym od vmárłych wzbudził Rzym. s. y práwicą fwoią wy=
- 9: wyżłzył: w niebie ná práwicy fwoiey poładził: panem y głową
- 10: zboru fwego poftánowił/ dawłzy mu moc ná niebie y ná ziemi/
- 11: wĺzytki rzeczy iemu poddał: łędziem żywych y vmárłych poftáno=
- 12: wił: dawłzy mu imię nád wĺzelkie imię: áby wĺzelkie koláno fklá=
- 13: niáło fię iemu/ wyznawáiąc go być Pánem/ ku chwale Bogá oy=
- 14: cá iego: tego iednego łtátecznie wyznawáiąc/ y weń wierząc/ za=
- 15: dnego infzego/ áni znamy/ áni o nim czytamy/ ktoryby fam z sie=
- 16: bie/ y przez fię/ ták iáko oćiec y Pánem/ y Bogiem był. Iednegoż
- 17: monárchę **naywyższe**^{g0} Bogá wyznawamy/ ktory ieft/ y Oycem/ y
- 18: Bogiem páná Chriftofowym: y Oycem/ y Bogiem náłzym prze
- 19: zeń: o czym fam Pan Chriftus świadczy mowiąc: Wftępuię do
- 20: Oycá mego/ do oycá **wáłze**^{g0}/ do Bogá mego/ y Bogá wáłzego.
- 21: Lecż ná ten czás dofyć niechay będzie/ o poświęceniu Páná
- 22: Chriftofowym: z ktorego Pan Chriftus/ przed onymi żydy nie=
- 23: wiernymi/ dowodził Boftwá fwego. Zátym vważaymy/ wtory
- 24: iego dowod/ ktory od vczynkow fwoich/ ktore on wielkie y zná
- 25: czne czynił/ wywodził: ktory dowod mocny/ y nieprzewyciężony
- 26: ieft. Ponieważ bowiem Chriftus pan vczynki czynił oycá fwego:
- 27: á czynił skuteczne/ y dofkonałe/ nie ináczey iákoby ie bog fam czy=

- 28: nić miał/ przez co/ okazał Bogá w łobie mięszkáiącego/ nie
 29: Troycą (iáko przeciwnicy zmysłáią) ále Oycá łwego niebieskie=
 30: go/ ktory w nim mięszkáiąc/ vczynki Boskie prze zeń łprawował.
 31: O czym posłuchaymy łámega páná Chrístufá/ w oney rozmowie/
 32: kthorą miał z żydy/ v Iana w 5. rozdziale. Szemráli Zydowie
 33: przeciwko niemu gniewáiąc łię/ iż Bogá zwał Oycem łwoim/
 34: zádawáiąc mu to/ Bogu łię rownym czyniác. Nie łkąd inąd ży=
 35: dom to onym przyfzło/ iedno przypátrując łię/ zacnym łprawam

Páná

strona: 105

prawdziwey/ z

105.

burzenim obłędliwey.

- 1: Páná Chrístufowym/ ktore on czynił imieniem Oycá łwego/ á
 2: czynił łwobodnie/ nie przywięzuiąc łię do Sábátu/ y owłzem Pá=
 3: nem łię Sábátu opowiedáiąc. Co włfyzawłrzy Zydowie/ wzrufzy=
 4: li łię/ máiąc to zá rzecz niesłufzną/ gdy łfyzeli Chrístufá/ moc Bo=
 5: zą łobie przywłazczáiącego: ná to co im pan Chrístus odpowiá=
 6: da/ łłuchác y pilnie vwážác potrzebá. Gdyż z tego tám mieyłcá
 7: náfnádniey łię náuczyc możemy/ iáko o mocy/ y czći páná Chrístu
 8: łowey/ wierzyc y rozumiec mamy. Posłuchaymyż iáko żydom od=
 9: powiáda: Amen amen powiádam wam/ nie może łyn/ łam od
 10: łiebie nic czynić/ ielłiby nie widział Oycá czyniącego: Abowiem
 11: cobykolwiek on czynił/ to też tákże y łyn czyni/ rc. Tych łłow pá=
 12: ná Chrístufowych/ ołtátnią częśc/ naypierwey vwážaymy: gdzie
 13: Chrístus łkłáda łię z Bogiem oycem w iedno: przyczytáiąc to ło=
 14: bie/ iż cokolwiek Oćiec czyni/ toż też on czyni. Z ktorych łłow/ o=
 15: kázuie łię kłztałt Boży w Chrístusie pánu/ o ktorym Páweł piłze
 16: do Filipeńskich: bo co inłzego w kłztałcie BOżym być iedno v=
 17: czynki Boże czynić. Zacnie tedy Chrístus Pan o łobie mowił/ y
 18: wielkie rzeczy łobie przyczytał; y kiedyby był nic wiecey nie przy=

19: dał/ słufznieby byli mogli przeciwnicy náfzy/ z tych słow/ omnimo-
 20: dam aequalitatem, fyná z Oycem poftánowić. Lecż Chrifus pan o=
 21: frożnie mowił/ zábiegáiąc wšzytkim dumom/ y wymyřłom ludz=
 22: kim/ nie vymuiąc czći y chwały/ Oycu řwemu niebieskiemu: dla
 23: częgo mowiąc o vczyńkách řwoich zacnych/ wprzod tego doło=
 24: żył/ że nie řam od řiebie/ ále od Oycá řwego to miał. Wyznaway=
 25: myż ták o pánu Chriftuřie/ iáko on řam o řobie řwiadczy/ iż wiel
 26: ka byřlá moc ięgo/ y vczyńki Bořkie czynił/ z ktorých y Bořtwá
 27: řwego dowodził: lecż zárázem y to wyznaymy/ iż to nie z řiebie
 28: miał/ ále z Oycá řwego. Kátolicy zwykli te řprawy wšzytkie/ za=
 29: cne y wielkie páná Chriftuřowe/ ktore Ewánieliřtowie opifuią/
 30: przypomináć: z ktorých mniemánia řwego podeprzeć y potwier=
 31: dźić chcą/ mowiąc: iż Chrifus Dyabłom rořkazował y morzu/
 32: choroby rozmaíte leczył: vmárłe wzbudzał: grzechy odpufzczáł rć.
 33: A czynił to wšzytko/ możnym řłowem řwoim/ nie ináczęy iáko
 34: Bog. Zátym tákie zámknienie czyniće/ iż Chrifus nie człowie=
 35: kiem tylko/ ále y Bogiem ieřt rć. My nie przemy tego/ áby Chri=

o

řtus

strona: 106

106.

Czwarta część

ma wyznánie wiáry

1: řtus pan/ vczyńkow Bořkich czynić nie miał/ y owřzem wważá=
 2: iąc vczyńki ięgo zacne/ křřtałt Boży w nim vpátruięmy/ w kto=
 3: rym będac pan Chrifus tu ná źiemi/ vczyńki bořkie wykonywał/
 4: z tegoż řię křřtałtu wyniřzczył/ ná on czás: gdy řtawřzy řię pořłu=
 5: řzny Bogu oycu řwemu niebieskie^{mv}/ podał řię wręce grzeřznikow/
 6: będac wiedźion ná řmierć/ iáko owieczká/ niořac ná řobie křřtałt
 7: niewolniczy/ řtawřzy řię podobny grzeřznikom/ gdy iáko złoczyń=
 8: cá ofádzony/ y międy łotry zówieřzony/ y zámordowány ieřt.
 9: Ale wroćmy řię do rzęczy: o to řię z przeciwniki řpierać nie bę

10: dziemy/iż Chrifus pan vczynki zacne/ y Boskie czynił: ále o to
11: wŕzytká przá: iefli to sam z siebie/ y mocą swoią włafną czynił.
12: Iefli tego mogą dowieść/ y okázác/ Inádnie y to otrzymác mo=
13: gą *cze^{g0}* fię nápieráią: iż Chrifus tenże Bog co y óciec/ iednákiey
14: czći/ chwały/máieftatu. Ale z drugiey ŕtrony/ gdy fię im wŕzytko
15: pímo ŕprzećiwia/ ktore nie *fáme^{mv}* Chrifusowi przez fię: ále Bo=
16: gu oycu iego/ to przywłafzcza/ ktory go tym vczcł/ y vkorono=
17: wał. Czemuż fię oni tego ważą/ chcąc rzkomo pánu Chrifusowi
18: zmyŕloną powagę iednác: Bogu oycu iego czći y chwały/ vymo=
19: wác? Wyznawáią to oni/ y mowią póŕpolície: iż ŕyn iefť Bogiem
20: wŕzechmogącym/ iáko y óciec: á my powiádamy: iż nie ták. Oni
21: ŕwoiey propoficyey/ żadnym pímm *s.* dowieść nie mogą: á my
22: mamy zá ŕobą/ oprócz wiela infzych ŕwiádectw/ iáfne y wyrázli=
23: we ŕłowá páná *náfze^{g0}*: ktory pod przyŕięgą to o ŕobie ŕwiadczy: iż
24: nie może sam od siebie nic czynić. Muŕięmy tu z tych ŕłow/ zná=
25: czny rozdźiał między Oycem/ á ŕynem vpátrowác: iż Óciec/ iefť
26: sam przez fię wŕzechmogący B. ktory ni od *ko^{g0}nicze^{g0}* nie potrze=
27: buie/ á ŕyn sam od siebie nic czynić nie może. Częŕto fię tego náŕlu=
28: chamy/ gdy nam to zádawáią/ iż ŕpychácie z máieftatu ŕyná Bo=
29: żego. Co niechay káždy bogoboyny vważa/ ŕŕufznieli to nas od
30: nich ŕpotyká: gdyż my to mowiemy/ y wyznawamy/ co Chrifus
31: pan o ŕobie (á iefzce pod przyŕięgą) powiedźiał. Podobnieby
32: fię tym cofnác od ŕwego błędu: ktorzy chcąc Chrifusá wymyŕły
33: ŕwymy vczcł: Bogu oycu iego powinney chwały/ nie oddawá=
34: ią: ktora tá iefť/ iż on sam w ŕobie/ y z siebie/ wŕzytkiego doŕtá=
35: tek ma/ á wŕzyfcy infzy od niego/ wedle woley iego bierzą. A mię

dzy

prawdziwey/ z

107.

burzenim obłądliwej.

- 1: dzy wśytkimi/ Chrystus pan ieſt wmiłowány/ y od niego cźcią/ y
2: chwałę wkoronowány/ wśytkim doſtátkiem nápełniony. Vpo
3: dobáło lię bowiem Oycu/ áby wśytká zupełność mieſzkála w
4: nim. Wielki tedy ieſt Chrystus pan ſyn Bogá żywego: wielkie ſą
5: y zacne ſpráwy iego: ále wietſzy oćiec ktory mu te vczynki vka=
6: zał/ y moc ku czynieniu dał: czego lię Chrystus pan nie wśtydzi/
7: oycá ſwe^{go} wietſzym názywác/ v Ianá w 14. A ci niebożetá medr=
8: ſzymi chcąc być/ ſzczyrze y po proſtu/ okrom ſwoich gloz/ y wykłá
9: dow wyznáwác te^{go} niechcá. Lecź wroćmy lię do ſłow páná Chri
10: ſtuſowych/ y poſłuchaymy co dáley mowi. Bo oćiec miłuię ſyná/
11: y wśytko mu vkazał co ſam czyni: y wietſze mu vczynki okaże/
12: ábyście lię wy dziwowali rć. Pan Chrystus mowiac o wielmo=
13: żności ſwoiey/ y vczynkach Boſkich: nie ſobie ſámemu/ ále miło
14: ſci oycowſkiey to przyczyta/ z ktorey to wśytko pochodzi/ cokol
15: wiek Chrystus pan/ y czynił/ y czyni y czynić będzie. Teź lię o to
16: ná nas fráuią/ kiedy my to wyznawamy/ iż Chrystus pan wśyzt=
17: ko z miłości oycowſkiey ma. Ale iáſne ſą ſłowá Chrystuſá páná/
18: ktorych lię dźierzác nie zábłędziemy. Dáley prowadzac rzecz ſwą
19: Chrystus pan/ ták mowi. Abowiem iáko oćiec wzbudza vmárle/
20: ták y ſyn ktore chce ożywia. Bo oćiec nikogo nie ſądzi/ lecz wśzy=
21: tek ſąd dał ſynowi. Aby wśyſcy cźcili ſyná/ iáko cźcią oycá. Kto
22: nie cźci ſyná/ nie cźci y oycá/ ktory go poſłał rć. Tymi ſłowy Chri
23: ſtus pan/ wśytkę chwałę ſwoię/ y wielmożność okazał. Y nie
24: mogą dáley/ przeciwnicy nic przydác/ coby lię w tych ſłowiech
25: nie zámykáło.
26: Iuź im teź tu owy rozdźiały nie poydą/ ktorych zwykli vzy=
27: wác/ gdy mowią/ to lię rozumieć ma/ wedle cźłowieczeńſtwá rć.

28: Tu bowiem miałeś własny syna Bożego wystawiony/ y opisał
 29: ny iest/ bo mieć moc/ ku obzywieniu kogo chce: Yż to nie Bo=
 30: za moc? Także wżyték ład w ręku swoich mieć/ y komuż to iedno
 31: Bogu należy? To tedy słyszac/ vczyniemy ład takie zamknienie/
 32: iż Chrystus pan iest żywotem naszym doskonałym/ mając moc
 33: nad żywotem/ y nad śmiercią. Także y to wyznawamy/ iż Chri=
 34: łtus pan/ iest Sędzią wżytkiej ziemi/ co przedtym Bogu łame
 35: mu tylko należało. To iuz tak v siebie postanowiwszy/ przydzie

o 2

nam

strona: 108

108.

Czwarta część

ma wyznanie wiary

1: nam w to pilnie wględać y dowiadować się tego/ iegli tak wiel=
 2: kie rzeczy/ Chrystus pan łam z siebie ma/ czyli ie wziął od oycá
 3: łwego. Co się dotycze ładu: Chrystus pan powiada/ iż oćiec niko
 4: go nie ładzi: lecz wżyték ład dał synowi rć. W ktorych słowiech/
 5: okazuie to Chrystus pan/ iż się tak Bogu oycu vpodobáło/ áby
 6: przez tego mężá/ przez ktore^{go} vmyślił náprawić łkázony świat/
 7: przez tegoż wżytkich ładził. Co też y Páweł przypomina/ łpraw
 8: Apóstółkich 17. rozdziale. Tymi słowy: Dla tego iż postanowił
 9: dzień/ w ktory ma sádzić świat/ w łprawiedliwósci przez mężá/
 10: ktorego náznáczył/ okázawszy wierność łwoię wżytkim/ wzbu=
 11: dziwszy go od vmárłych rć. Ná tey tedy łtolicy ładowey/ vmyślił
 12: Bog łyná łwe^{go} pofádzić: ná ktorey łtolicy siedzac/ imieniem Bo=
 13: žym/ ład odprawowác będzie/ á przed nim wżyłcy/ iáko przed
 14: Bogiem vpádać mułżá. Co też y Páweł ł. do Rzym. we 14. roz=
 15: dzia. przypomina/ iż się Chrystułowi ma łkłonić/ wżelkie koláno.
 16: Ktore słowá Ezáiałz pierwszym względem/ o Bogu łamym po=
 17: wiedziáł/ á Páweł ie łynowi przywáłzcza/ nie dla tego/ iáko prze

18: ciwnicy rozumieją: áby Chrifus iednym BOgiem z oycem być
 19: miał/ ále iż Bog wżytek łąd oddał fynowi: dla cze^{go} on łąd/ kto=
 20: ry Chrifus odpráwować ma/ łłufnie Bogu łáme^{mv} przyznawác
 21: mamy/ gdyż on to przez Chrifufá odpráwować chce. Tákowa
 22: tedy chwałá páná Chrifufówá/ nie z niego łámego/ ále z Bogá
 23: oycá iego pólzłá/ ktory go wywyżzył: y dał mu imię/ nád wżelkie imię/
 24: áby ná imię iego/ vpadáło wżelkie koláno rć. A což to zá
 25: imię? iedno imię ono łwoie: Bog/ Pan nád pány/ Krol nád krol
 26: mi: Sędzia wżytkiey ziemie rć. Niechayże tu łłucháią kátolicy/
 27: iákiemi my tytuły/ páná Chrifufá raczymy: á niechay fię dobrze
 28: łprobuią/ mogli oni co zacnieyżzego wymyślíc: ále ich to podo
 29: bno boli/ y o to fię ná nas fráluią/ gdy tákowá cześć y zacność/
 30: ktorą pan Chrifus ma/ wyznawamy: iż iá wzięł od oycá łwego
 31: niebieskiego/ o co nie łnami fię niechay łwarzą/ ále z Chrifufem
 32: pánem/ ktory to o łobie łwiádczy/ iż mu óciec/ wżytek łąd oddał
 33: do reku: y dał mu zwierzchność czynić łąd/ iż iest fyn człowieczy.
 34: Ktore łłowá przeciwnicy odmieniáią/ kładąc miáło iż/ ile: chcąc
 35: łwoy rozdział/ ktorym Chrifufá dziela/ połtanowić. Ale tu tego

ile/ nie

strona: 109

prawdziwey/ z

109.

burzeniem obłędliwej.

1: ile/ nie máłz/ bo Chrifus pan/ nie mowi ile: ále iż iest fyn człowie
 2: czy/ vkázuiąc/ iż iedenże iest fyn Boży/ ktory fyn człowieczy/ kto=
 3: te^{mv} Bog wżytko do ręku podał: ktorego też iáko Páweł powiá
 4: da: Bog wywyżzył. Otoż my z łáfki Bożey/ ták^{go} cżćimy y chwa
 5: limy/ wyłławiamy: ktoremu Bog wżytko do ręku podał/ y kto
 6: rego wywyżzył: á inżego ładne^{go} nie znamy áni w písmie ł. o nim
 7: czytamy. A to o łądzie/ ktory Chrifus łobie od Bogá przywła=

8: łzcza/ dofyć niechay będzie. Przytym vważaymy y ty łłowa páná
9: Chriřtułowe: ábowiem iáko óciec wzbudza vmárle/ ták y fyn o=
10: żywia ko^go chce. W tych łłowiech moc Bożą łłobie Chriřtus przy
11: włálcza: ktorych teź łłow/ vżywáią przeciwo nam kátolicy: á=
12: le okęszonych/ gdyź tego co potym łłoi/ nie vważáią. Chriřtus bo
13: wiem iálnymi łłowy/ przyczynę tey mocy Bołkiey oznáymuie/ mo
14: wiąc. Abowiem/ iáko óciec ma żywot łłam w łłobie/ ták dał fyno
15: wi mieć żywot w łłamym łłobie rć. Iálna dyłtynctiá/ między żywo
16: tem/ á żywotem/ iáko y między oycem á fynem. Bog Óciec ieřt ży
17: wotem dołkonáłym/ máiąc żywot łłam w łłobie: y obżywia kogo
18: chce: á fyn Boży Chriřtus pan/ ieřt żywotem náłzym prawdzi=
19: wym/ y moźe obżywić kogo chce: ále nie z łłiebie to má/ ále od oy
20: cá łłwego niebiełkiego/ ktory mu to dał.
21: **X. K.** záda wa nam to/ iż oddźielamy fyná od oycá: gdy mu
22: przedwiečnego Bołtwá/ ták iáko oycu/ nie przyznawamy. Ale
23: kiedyby łłię czuł/ nie záda wałby nam tego. widzác we włzytkim
24: piłmie/ iáko tego duch Boży przełtrzega/ áby opiłuiąc chwałę
25: Páná Chriřtułowę/ chwałę/ y máiełtat/ y zwierzchność Bogá
26: oycá iego/ ná deń wyłtáwił/ zowác go y Bogiem páná Chriřtu
27: łłowym/ y głowá iego. Co y pan Chriřtus łłam/ iáko włzędy/ ták
28: y ná tym mieyłcu pokázuie/ oycu to łłwému przyznáwáiąc/ iż od
29: niego żywot wźiáł. A pátrzymy/ y vważaymy/ iáko łłię w tych łło
30: wiech Bołtwo Páná Chriřtułowe opiłuiie/ mieć bowiem żywot
31: dołkonáły w łłobie/ ktorym nie tylkobey łłam żył/ ále y kogoby
32: chćiał obżywić mogł/ izaź to nie ieřt Bogiem być? A tákowy ży
33: wot gdyź Chriřtus od oycá wźiáł/ idźie zátym/ iźe y Bołtwo od
34: oycá wźiáł: Czego łłprzeciwnicy/ by nawięcey wśiłowáli/ wykře
35: ćić/ y wywroćić nie będą mogli. Ale wroćmy łłię do rzeczy. Po=

110.

Czwarta część
ma wyznanie wiary

- 1: nieważ fię to iuż pokazało/ co o Boſtwie páná Chriſtuſowym ro
2: zumieć mamy: á okazało fię/ nie z żadnych wywodow ludzkich:
3: ále z wít Páná Chriſtuſowych/ y z iáfnego ſwiádectwá piſmá ſ.
4: Iuż przeciwnicy náſzy/ niechay nas oto nie winuią/ gdy z nimi/
5: ná ich wymyſły nie zezwalamy. Ale fię ich ráczey wyrzekamy: á
6: o Bogu/ y o fynu iego miłym wedle piſmá ſ. mowimy y wyzna
7: wamy: toż o duchu ſ. ktorego nie ſтворzenim (iáko nas niekto=
8: rzy potwarzáią) ale z duchem Bożym/ mocą Bożą/ páłcem Bo=
9: żym/ y innymi tytuły/ ktore w piſmie ma/ názywamy. Byłżeby
10: kto ták záſlepiony y wſzeteczny/ ktoryby taką moc Bożą nieo=
11: gárnioną/ ktorą Bog wſzytko ſтворzył: y záchowyywa/ y poſwią
12: ca/ ſmiał ſтворzenim zwác? Bogáćby tu fámeſgo bluźnił/ gdyż
13: to duch iego ieſt ſ. ktory od Oycá pochodzi: á on go fynowi dał
14: zupełnie (iákoſmy ſłyſzeli) dla czego go też z duchem Chriſtuſo-
15: wym zowiemy: á czego w piſmie ſ. nie máłz/ tego fię domyſłác
16: niehcemy.
- 17: Bogá tedy w troycy iedyneſgo nie wyznawamy: ále fámeſgo
18: oycá/ iedynym/ onym Bogiem Izráelſkim/ o ktorym Moyżeſz pi
19: ſał/ wyznawamy: wedle wykłádu Páná Chriſtuſowego/ ktory z
20: żydy rozmawiáiąc/ v Janá w 8. rozdziale ták mowi: Ieſt Oćiec
21: moy/ **ktore^{go}** wy powiáádacie bogiem wáłzym/ ále go nie znaćie rć.
22: Z tych ſłow páná Chriſtuſowych/ náuczyć fię **te^{go}** mamy/ iż wſzyt=
23: kie ony mieyſcá **Stáre^{go}** teſtámētū/ ktore o iednym Bogu ſwiad
24: czą: Oycu Páná Chriſtuſowemu/ á nie iakiey Troycy zmyſłoney
25: przywłáſzczác mamy.
- 26: **X. K.** mieyſce Páwłowe/ wtorego liſtu/ 5. rozdzia. Bog
27: był w Chriſtuſie/ o troycy wykłáda: co nie tylko przeciwko wſzyt

28: kiemu piłmu ś. czyni/ ále fię iáwnie słowom páná Chriftułowym
 29: íprzećiwia. Chriftus bowiem nic o troycy/ ále o Oycu swoim ie=
 30: dnoftáynie świadczy/ iż w nim mięfzkáiąc wczynki íprawował. A
 31: nád tho **X. K.** nie czuiąc fię/ ledá co piłze. Bo iesli troycá była w
 32: Chriftuśie: tedy iuż nie troycá/ ále czworcá wyznawáć/ y chwalić
 33: muśi. Bo gdyż oni Chriftuśá ták opifuią: iż iesł wtorą ofobą Bo=
 34: ítwá: fyn przedwieczny: z íftności oycowfkiey vrodzony/ który
 35: fię złączył z człowiekiem/ w iedną ofobę/ w ktorey ofobie/ iesł Bo

giem

strona: 111

prawdziwey z

111.

burzenim obłedliwey.

1: giem/ y człowiekiem rć. A iesli w tey ofobie/ w Chriftuśie/ to iesł/
 2: wedle nich/ w Bogu/ y człowieku/ vpátruie **X. K.** troycá/ to iesł
 3: (iáko oni rozumieją) trzy ofoby rozdzielne/ chociaż iedney íftno=
 4: ści (iáko oni mówią) tedy zá tym idzie/ iż to trzy ofoby w czwar=
 5: tey ofobie w Pánu Chriftuśie/ być mużą: á ták miáłto Troyce
 6: czworcá/ nie czuiąc fię **X. K.** wyftáwia.
 7: Lecz zámykáiąc wyznánie náłze o Bośtwie páná Chriftuśo=
 8: wym/ inákfze⁸⁰ nie wyznawám/ iedno ktore z Oycá/ y od oycá ma.
 9: W którym vpátruiać zupełne poświęcenie/ y moc od oycá iemu
 10: dáń/ wyznawam go być pánem y Bogiem moim: á wyznawá=
 11: iąc Chriftuśá Bogiem swoim/ wyznawam oycá niebieskiego/ nie
 12: tylko moim bogiem: ále Bogiem/ y oycem páná Chriftułowym.
 13: A tákim wyznánim nie dwu Bogu/ ále iednego wyznawam:
 14: bo gdyby Chriftus pan/ íam z siebie Bogiem był/ iáko y óciec: y
 15: także íam z siebie wśzytkie⁸⁰ dośtátek miał: słufniebych dwu Bo=
 16: gu wierzyć/ y wyznawáć muśiał. Lecz ia iednego Bogá tylko/
 17: naywyższego íprawcę/ y rządźicielá wśzytkich rzeczy wyznawam:

18: ktoremu wżytkie rzeczy poddane są/ y sam syn: á on nikomu: od
 19: niego wżyfcy wżytkiego dostawiają/ á on nikogo nie potrzebuie:
 20: iemu wżyfcy powinni są/ á on nikomu: onego wżyfcy chwalić/ y
 21: cześć mu wyrządzać: y wzywac maia: (czego Chrístus Pan ná
 22: twarz swą przed nim vpadaiać/ y iemu się modlac/ czynic nie
 23: wtydał) á on iako nikogo ni o co nie prosi/ tak też niko^{mv} dzięki=
 24: wac nie powinien. Z takiey tedy dołkonalości/ y zupełności/ y
 25: zwierzchności/ vpátrowac mamy/ iedne^{go}/ samego/ naywyższego
 26: Boga: mimo ktorego/ y nad ktorego/ inżego żadnego nie małz.
 27: A ten Bog zacnego imienia swego/ wżyczał często Aniołom/ y lu=
 28: dziom niktorym/ przez ktore sprawy zacne swoje Boskie wyko=
 29: nywał: lecz tym po części tylko/ y do czáfu: á syna swego miłego/
 30: dołkonale y wiecznymi czáfy: imieniem zacnym Boskim vcził y
 31: wwielbil. Dla czego niesłufnie to **X. K.** wważa/ gdy z náfze^{go} wy=
 32: znania pożyczane Bořtwo/ pánu Chrístufowi przypisue. Znac izę
 33: **X. K.** nie náuczył się dobrze/ o prawdziwey spolecznosci Boga
 34: oycá/ z synem iego miłym/ mowic/ y wyznawac: także y chwały
 35: Chrístufowej nie wważa/ ktorą mu oćiec dał/ nie do czáfu iakie^{go}/

ále

strona: 112

112.

Czwarta część

ma wyznanie wiary

1: ále ná czáfy wiekufte: o czym sam pan Chrístus świadczy/ v Iana
 2: w 17. w modlitwie oney swoiey do Boga oycá/ mowiac: Oycze
 3: ty ktoreś mnie dał/ chcę aby/ gdzie ia iestem/ y oni byli ze mną/ á=
 4: by oglądali onę moję chwałę/ ktorąś mnie dał: ábowiemeś mię
 5: vmiłował przed záłożeniem swiatá rc. W tych słowiech okazu=
 6: ie Chrístus pan/ iz chwałá iego/ nie vřtanie/ ktorey y w onym ży=
 7: woćie przyřlym/ wierni się przypátrowac będą: zarázem y to da=

8: wa znáć/ iż żadney chwały infzey nie miał/ áni ma/ áni mieć bę=
9: dzie nád tę: którą wziął/ od oycá fwego niebieskiego. A ták my
10: fię dali pan Bog ná tym nie omylimy/ ktorzy ftátecznie/ y iedno=
11: ftáyne wyznawamy: iż Pan Iezus Chrifus/ wżytkę fwoię za=
12: cność/ chwałę/ zwierzchność/ moc/ wywyżzenie/ cáte y dofkoná=
13: łe/ od oycá fwego niebieskiego wziął. A choć on iest głową náłżą/
14: przedsię oycá fwego **niebieskie^{go}** zwierzchność nád łobą zna/ ktorzy
15: głową **ie^{go}** iest: chociaż też iest Bogiem náłży/ przedsię Bogá oycá
16: fwego/ Bogiem/ y oycem fwoim wyznawa. A czynił to/ nie tylko
17: będąc tu ná świecie/ ále y będąc iuż wywyższonym w chwale o=
18: ney niebieskiej/ wyznáwáć fię tego nie wftydził. Czego mamy zná
19: czne świádectwo w Ziáwieniu Ianá ś. w rozdziale 3. Gdzie tymi
20: łowy fyn Boży mowi: Oto idę rychło/ trzymay co máłz: kto zwy
21: cięży/ vczynię go łupemw przybytku Bogá moiego/ á więcey z
22: niego nie wynidzie. Y nápiżę ná nim imię Bogá **me^{go}**: y imię miá
23: ftá Bogá mego/ nowego Ieruzálem/ ktore zftępuie z niebá/ od
24: Bogá moiego: y imię moje nowe rć. Tu słyszimy/ iáko Chrifus
25: pan/ będąc w chwale/ y Pánem chwały: przedsię Oycá fwego/
26: bogiem fwoim po czterykroć/ raz po raz/ miánowáć fię nie wfty=
27: da. Tegoż y Apoštołowie vzywáli. Páweł ś. bowiem w liściech
28: fwoich/ często Bogá oycá/ Bogiem páná Chrifufowym wyłá
29: wiał. Y niewiedzieli Apoštołowie/ áni wyznawáli/ o infzey chwa
30: le páná Chrifufowey/ iedno którą go óciec/ y Bog iego vwiel=
31: bił. Czego y my z łálki Bożey poświadcżamy/ vcżąc fię tego/ nie
32: z wymyłłow ludzkich: ále z prawdziwego/ y doftáticznego świá=
33: dectwá písmá ś. A Kátolicy/ ktorzy co **infze^{go}** zmyłláią/ niechay
34: fię boią/ by z tego liczby dáć nie muśieli/ iefliże fię nie vpamiętá=
35: ią/ lecz ná ten czás dofyc o tym niechay będzie.

prawdziwey/ z

burzenim obłądliwey.

- 1: Máło iefzcze ná tym miał **X. K.** Iż nas sam łczypie/ y potwa
2: rza: ále nas też chce od Pána Chrifufá odłtrychnąć/ ważąc fię
3: imieniem iego nas łdźić/ y od łpołeczności iego odłęcząć. Iáko=
4: by fię Chrifus pan do nas znác nie miał: przeto iż iftności iego/
5: y wiekuiftego Boftwá/ nie wyznawamy, Kiedyby **X. K.** y z Am
6: brożym (ktorego łłowá przywodzi) łdźiami náłzymi być mieli/
7: tułżę iżebyłmy ná nich łdźie nie włkoráli: lecz chwála Pánu Bo=
8: gu/ iż nie tákich ludzi pan Bog łdźiami poftánowił/ ále fynowi
9: łwemu miłemu włzytek łd oddał: ktory będąc miłofierny/ y łá=
10: łkawy/ zlitowác fię vmie/ y nie łdźi nikogo z zwierzchniey poft=
11: wy/ zna myśli y łkrytości łerc: wie iże go nędznicy miłuiemy/ ty
12: le ile on nam duchem łwoim łwięty m dopomaga: nie táyno mu
13: y to/ iżełmy nie łą tákowi/ ktorzybyłmy chwały iemu záyżrzeć/ á=
14: bo wymowác chcieli. Y owłzem iemu fię łczyrze y cále oddawa=
15: my/ iego łáfka/ y dobrocią we włzytkich doległościách náłzych fię
16: ćielżąc/ y prze zeń wiekuiftego łczęśćia/ y poćiechy dołkonałey/ o=
17: czekawáiąc: Ná d to náukę ie^{go} z wćiwością przyimuiemy: y onę
18: łkutkiem (czego on nawięcey po nas chce) wypełnić wśiłuiemy.
19: Izalibyłmy pánu/ zbáwićielowi/ y dobrodźieiwowi náłzemu/ chwa=
20: ły záyżrzeć mieli? y owłzem dla czći/ á chwały iego prawdziwey
21: (iefliby to wola iego łwięta byłá) y zdrowia náłzego łczędzić by
22: łmy niechcieli. Co iż on lepiej wie/ pewniłmy te^{go}/ iż fię nie ták z ná
23: mi obchodźić będzie: iáko **X. K.** y z łwoim Ambrożym tułży. Ie=
24: łli idźie o thy łłowká od ludzi zmyłłone: iftność przedwieczna: y
25: wiekuifte Boftwo: ty nie łą ták trudne/ iżebychmy ich z drugi=
26: mi wymowić nie mogli/ kiedybyłmy to widźieli/ iżebychmy fię tų

- 27: pánu Chriftułowi/ przyfłużyć y záchowác mogli. Lecż wiemy iż
- 28: Pan nář Iezus Chriftus w obłudách fię nie kocha/ zmyśloney
- 29: chwały nie potrzebuie/ pochlebcow nie lubi/ łczyrość y prawdę
- 30: miłuię/ á nie bez przyczyny powiedział: iż nie ten/ co mi mowi Pá=
- 31: nie/ pánie/ wnidzie do kroleřtwá niebieřkiego/ ále ten/ ktory czy=
- 32: ni wolą oycá mego niebieřkiego rć. Vpatrował pan/ iż mieli tá=
- 33: kowi nářtác/ ktorzy obyczáiem ludzkim/ z nim fię obchodzić mie=
- 34: li/ chcąc mu fię pięknymi/ y pochlebuiącymi łowki zálećić: chcąc
- 35: łobie tym v nie^{g°}łáfkę [!] ziednáć. A pan Chriftus wřzytkich do mán=

p

datow

strona: 114

114.

Czwarta część

ma wyznánie wiáry

- 1: datow oycá řwego odfyła: ktorych fummá tá ieřt/ ábyřmy káiąc
- 2: fię práwdźiwie grzechow przeřłých/ vwierzyli łczyřze w imię fy=
- 3: ná ie^{g°}. A tákowemu/ nie trzebáby vřty więcey wyznáwác ku zbá=
- 4: wieniu: iedno co řercem wierzy/ ku vřpráwiedliwieniu: á krotkie
- 5: zámknienie te^{g°}: iż Iezus Chriftus řyn Boży/ wydány jeřt dla grze
- 6: chow nářnych: á wzbudzony dla vřpráwiedliwienia nářze^{g°}. A kto
- 7: temu vwierzy/ nie z ciáłá/ áni ze krwi tego dochodźi: gdyż wy=
- 8: znác páná Iezufá pánem (iáko Páweł ř. piřze) bez duchá Bože^{g°}/
- 9: żaden łczyřze y práwdźiwie nie może. Co iż my w łobie z łáfki Bo
- 10: żey czuiemy/ że go Pánem/ y zbáwicielem řwoim łczyřze wyzna=
- 11: wamy: cięřzyć fię możemy/ iże wiárá nářzá z Bogá ieřt. Nie boię=
- 12: my fię tedy/ tákiego řzácunku **X. K.** y nie łekamy fię decretu te=
- 13: go/ ktory/ ná nas imieniem Páná Chriftułowym feruie: niewiem
- 14: kto go mářzáłkiem pořtánowił. Ale ieřli mu fię chce nas potę=
- 15: piác/ niechayże to czyni/ z iánych wyrokow páná chriftułowych:
- 16: á niechay vkaże/ gđźie to nápiřano: áby dla tákowych łow/ kto

17: by ich nie wyznawał/ miał od Chrystuś oddalony być: á ielli te=
 18: go nie vkaże (iákożem pewien iż nie) czemu fię tego waży/ czego
 19: mu nie zlecono/ y co iemu nie przyfioi/ czemu fię ráczey nie lęka
 20: te^{go}/ czym bog zdawná groził fáłszywym Prorokom/ ktorzy fłowá
 21: iego przekradáli/ mówiąc: pan mówił/ á ono pan te^{go} nie mówił.
 22: Miáfto tedy tey zmyśloney rzeczy/ przypomnię ia nákrátce
 23: **X. K.** kilká prawdziwych przyczyn/ dla ktorych ludzie źli/ y nie=
 24: mierni/ vczeńniki prawdziwey fpołeczności z Chrystusem pánem
 25: nie będą. Napierwey grozi Chrystus tákowym wżytkim/ ktorzy
 26: nie będąc wdzięczni łáki Bożey: Ewánielicy pána Chrystufowey
 27: nie przyimuią: vmiłowawfzy więcey ciemności niż światłość: á
 28: tho przeto iż vczynki ich złe fá: z ktorymi nie śmieią wyniść ná
 29: światłość/ áby od niey ftofowani nie byli: tákowym Chrystus
 30: pan/ fprawiedliwym potępieniem grozi. Nie mniey y tym wypo=
 31: wiáda towarzysftwo zlobą/ ktorzy ná onę zacną wieczera/ od
 32: Bogá wezwáni będąc/ przyść niechcą/ więcey fobie ważąc fpra=
 33: wy/ y rofkofzy światá te^{go}. Wżytkim też rofkofznikom świeckim/
 34: y ludziom niemiłosiernym: pod hiftoryą bogaczá onego/ wiecz=
 35: nym zginieniem grozi/ iáko y wżytkim łákomym/ okrutnym/ nie

cierpli=

strona: 115

prawdziwey/ z

115.

burzenim obłędliwey.

1: cierpliwym: y tym náofstátek/ ktorzyby/ niezáprzawfzy fię fámi sie
 2: bie/ z krzyżem zá nim chodzić niechcieli. Táкови vczniami iego
 3: być nie mogą. Nie kocha fię y w tych/ ktorzy zmyślonym nabo=
 4: żeńftwem/ przed ludźmi fię popifuią/ á pod oblikiem długich
 5: modlitw/ y poftow/ domy ludzkie wyiadáią: y ktorzy zámykáią
 6: przed ludźmi/ kroleſtwo niebieſkie/ fámi tám niewchodząc.

7: Biąde też tákowym opowiaáa/ ktorzy chwały od ludzi ízu=
8: káią/ kocháiąc fię/ kiedy ie oycámi/ miótrzámi/ y náuczycielmi/
9: názywáią: y ktorzy pirwłze mieyfcá zásiadáią: á ofobliwie táko=
10: wym grozi/ ktorzy/ prze vftáwy ludzkie/ gwałcá rofkazánia Bo=
11: že. Náoftátek y tákim nie sfolguie/ ktorzy do niego fię przyzna=
12: wáiąc/ y wiáre weń zmyfláiąc/ vczyńkami pobożnymi tego poká
13: zowác nie będą/ o ktorzych/ ták íam pan powiedział/ v Math.
14: 7. rozdziale. Wiele ich rzecze mi dnia onego Pánie/ Pánie/ izali=
15: ímy imieniem twoim nie prorokowáli? imieniem twoim czártow
16: nie wyganiáli? y imieniem twoim wiele cudow nie czynili? A te=
17: dy wyznam przed nimi/ zem was nigdy nie znał: odstápcie ode
18: mnie wy ktorzy niepráwość czynicie rć. Otożby podobniey **X. K.**
19: y wfzytkim nam/ ty prawdziwe wyroki íyná Bożego/ y dekretá
20: vpátrowác/ y onych fię lękác: á w čás żywotá íwego polepszá=
21: iác/ przed ípráwiedliwym gniewem Bożym vćiekác: á zmyflone
22: go nabożeńtwá nie ítroic/ áni fię prózną nádzieią cíefzyć. Nie po
23: trzebneć to íwary/ w ktorzych fię ludzie kocháią/ około wyznánia
24: wiáry Chriстыánfkiey/ ktorego fię ínádnie káždy w písmie í. do=
25: czytác y náuczyć moze. Y íeíli íercem prawdziwie wierzy/ łatwie
26: mu będzie/ y vfty to wyznác/ czego ku zbáwieniu potrzebá. Ale
27: naywíetlza praca y ítaránie/ z ítrony żywotá Chriстыánfkiego/
28: ktory cíálu náízemu/ cíeżki y trudny íeít: y wálka drogá/ ktora
29: wíedzie do żywotá/ y máło tych ktorzy íá znáyduią. Apoštołowie
30: páńlcy/ w krotkim zámknieniu podawáli náukę o wyznánium
31: Chriстыánfkim/ do *cze^{go}* íedno mieyfce tylko z Páwłá í. ku onym/
32: ktorychem kilká wprzod z íaná í. położył/ przydam/ z líftu do
33: Rzym. w 10. rozdzia. Íeílibyś wyznał vfty twoiemi Páná Iezu=
34: íá: y vwierzyłbyś w íercu twoim/ iż go bog zmartwych wzbudził/
35: zbáwion będzie í rć. Krotkie to wyznánie/ ktore duch Boży prze=

strona: 116

116.

Czwarta część
ma wyznánie wiáry

- 1: kláda/ zbáwienie wśytkim/ ktorzy temu prawdźiwie wierzą o=
2: bieciując. Lecź ná tym fundámenćie/ krotkiego wyznánia Chri=
3: śtyáńłkiey wiáry/ chcąc wyłtáwić/ żywot święty/ y poboźny/ dłu=
4: go/ y pilnie się báwili Apoštołowie/ vkázuiąc pińánim śwym/ kto
5: rym tákowe wyznánie/ o pánu Chriftuśie/ pożyteczne/ y zbáwien=
6: ne iełt: iż nie tym/ ktorzy wyznawáiąc wśty/ vczyńkámiby się prze=
7: li: ále tákowym/ ktorzy łzczyrą/ y żywą wiárą/ vwierzywśly weń/
8: vczyńkow świętych/ y poboźnych/ po wśzytek čás náłláduiá.
9: Ktorzy bowiem łá Chriftuśowi/ ciáło łwoie vkrzyżowáli z namię
10: tnośćiami/ y popęđliwośćiami: a ktorzy wedle ciáłá żywiá/ Bo
11: gu się podobác nie mogá. Ale nie dłuęo się báwiąc/ niechay ło=
12: bie káždy przeczyta/ kátálog łpraw/ y vczyńkow ciéleśnych/ do
13: Gálát. w 5. ktorymi się Bog brzydźi: y duch Boży kocháiącym
14: się w nich/ krolestwo niebiełkie wypowíada: á iuź tę rzecź zámyká
15: iąc/ niechay **X. K.** wie: iż áni iego/ áni Ambroże^go dekretow/ na=
16: mniey się nie łękamy: wolimy przeltrzegác mándatow Bożych/
17: y náuki páná Chriftuśowey: oto wśtáwicźnie P. Bogá prośząc/
18: ábyłmy godnymi byli náleźieni/ ktorzybyłmy w on dzień głoś
19: wdźięczny ymiły/ ze wśytkimi wiernymi wśłyłzeć mogli. Amen.
20: Zárzuca nam **X. K.** bálwochwálłtwo/ przeto/ iż Chriftuśá pá=
21: ná człowiekiem wyznawáiąc/ chwalimy/ y ie^go wzywamy/ o czym
22: niź łprawę dáwác będe/ pierwey to okaźe: y **X. K.** y z łwoimi/
23: tego wyść nie mogá/ co ná nas nieśłufźnie wewlec chćá. Bo iełli=
24: byłmy dla tego bálwochwalcámi być mieli/ iż człowieká Iezuśá
25: Chriftuśá chwalimy/ tedy y oni wyść tego nie mogá/ gdyź páná
26: Chriftuśá/ w iedney ołobie wyznawáiá: y dołkonáłym Bogiem/

- 27: y dołkonálym człowiekiem: á chwałęc Bogá w ofobie Chriřtu=
 28: łowey/ wiem iże teź/ y człowieká chwalić chęcą. A tym te^go nie zbę=
 29: dą/ gdy to dla tego czynią (iáko oni powiádaią) iż w tey iedney
 30: ofobie/ dwie náturze łpoione łą/ Bołka/ y **człowieczą** [!]: á tak od=
 31: dawaią cześć Bołkiey/ człowieczey náтуры nie ekskluduią/ y dla
 32: onego łpoienia/ y zwiąłku dołkonále^go/ iuź co iedney náturze włá=
 33: śnie naleźy/ to drugiey iuź niewłásnie/ ále **per cōmunicationem idio**
 34: **matum** (iáko oni názywaią) przyczytano być ma. Tákowe mowy
 35: iáko nie z ducha Bożego/ ták teź y dziwne/ y z łobą niezgodne/ y

niepoięte

strona: 117

prawdziwey/ z

117.

burzenim obłędliwey.

- 1: niepoięte łą/ o czym ná ten czás báwić fię niechęc/ niźey nieco
 2: przypomnieć fię może. To tylko teraz mowie/y onym zádawam
 3: iż przedsię tákowymi wywody tego nie wyda/ áby człowieká nie
 4: mieli chwalić. Ponieważ bowiem wyznawaią/ iż Iezus Chriřtus
 5: **perfectus Deus, perfectus homo**, á ták chwałęc Bogá/ chwałę teź y
 6: człowieká.
 7: Przyczyny ktorą fię zákłádaią/ ná ten czás nie rozbieram: bo
 8: nie idźie o przyczynę dla czego to czynią: ále iż to czynią. A ielli o
 9: przyczynę idźie/ iáko oni łwoiey zmyśloney **communicaciey idioma-**
 10: **tum**, nigdy ze łłowá Bożego pokazać nie mogą/ ták my z łáfki
 11: Bożey/ dołtátecznie/ zźrzetelnie/ ze łłowá Boże^go/ przyczyny włá=
 12: śne dla czego cześć/ y chwałę powinny pánu Chriřtułowi odda=
 13: wamy/ pokázác możemy/ o czym dofyć było wywodow/ y do=
 14: wod/ gdy fię o łynořtwie/ y Bołtwie iego piłáło: wźákźe áby po=
 15: twarcy/ zádney przyczyney nie mieli/ vmyśliłem y ná tym miey=
 16: łcu/ nieco o tym nápiřác.

17: Napierwŷza/ y nagłownieyŷza przyczyná tá ieŷt/ iż to bylá wo
 18: la/ y poŷtánowanie Boże/ ktory to zdawná przez wŷtá ŷwoich ŷ.
 19: Prorokow opowiedzieć raczył: iż Meŷyafzá od nie^{g0} obiecánego:
 20: ŷyná Dawidowego/ chwalić/ y czeŷć iemu wyrzędzić miano. O
 21: czym známienite ŷwiádectwo duch Boży/ w Pfálmie 72. wydał/
 22: gdzie pod figurá Sálomoná/ opiŷuie Meŷyafzá/ prawdziwe^{g0} po
 23: tomká Dawidowego: przed ktorym vpádác mieli/ nieprzyiaćie
 24: le iego: y czeŷć iemu krolowie wyrzędzić mieli. Tegoż chwalić
 25: mieli wŷzyŷcy narodowie: á pewna rzecz/ iż to Proroctwo/ nie
 26: ŷciągało ŷię do iákiego przedwiecznego Bogá: ále było o ŷynu
 27: Dawidowym/ prawdziwym Meŷyafzu/ od Bogá zdawná obie=
 28: cáním: co ŷię ze wŷzytkiego tám tego Pfálmu pokázuie.
 29: Wtore ŷwiádectwo z Dánielá Proroká/ w 7. rozdzia. kędy
 30: Prorok/ opiŷawŷzy Bogá w máieŷtaćie ie^{g0}: przypomina teŷ Me=
 31: ŷyafzá/ ktorego ŷynem człowieczym názywa: przypomináiąc/ iż
 32: Bog temu ŷynowi człowieczemu (to ieŷt człowiekowi) podał/
 33: páńŷtwo/ czeŷć/ kroleŷtwo/ y wŷzytkie narody ŷłużyć iemu miáły/
 34: y chwalić go. Iáwne ŷwiádectwo od ducha Bożego: iż Meŷya=
 35: ŷzowi ŷynowi człowieczemu/ wŷzytkie narody ŷłużyć/ y chwalić go
 36: miáły.

1: Wtora przyczyná tá ieŷt/ iż Bog wŷzechmogácy/ rádę y po=
 2: ŷtánowanie ŷwoie wykonywáiąc/ zá żywotá páná Chriŷtuŷowe^{g0}/
 3: ludźi niektorych duchem ŷwoim pobudzał: áby onemu/ od Xŷiá=
 4: żát/ y przełożonych żydowŷkich wzgárdzonemu/ czeŷć/ y chwałę/
 5: oddawáli/ y przed nim vpadáli/ co ŷię napirwey pokazáło z onych

6: mędrcom/ ktorzy z dáleká przyechawłzy/ iemu cześć wyrządzáli/
7: á nie czynili tego/ przeto iákoby o iákim przedwiecznym Bogu/
8: myślic mieli: bo o tym Ewanieliftá/ y słowká nie przypomina: y
9: owłzem pytáli fię o Krolu żydowłkim/ nowo národzonym: nie du=
10: máiąc nic o przedwiecznym vrodzeniu. Ale dżiáło fię to/ iż Bog/
11: tą łprawą chćiał fyná łwego nikogo páná Iezufá/ zálećić/ y oká=
12: zác/ iákim być miał/ to iest zbáwicielem światá: y krolem wie=
13: cznym/ nád gorą Syońfką/ od Bogá połtanowionym. A gdy iuz
14: Chriftus Pan ná świecie będąc/ wolą oycá łwego wykonywał/
15: częłto fię tácy znáydownáli/ ktorzy od Bogá pobudzeni będąc/
16: przed nim vpadáli/ włpomozenia y rátunku od niego żądáiąc. A
17: czynili to nie dlatego/ zeby go zá iákiego Bogá przedwiecznego
18: mieć mieli/ bo o tym áni myślili/ áni go ták kiedy názywáli/ tylko
19: pánem/ miłtrzem: á częłto tych słow wżywali: fynu Dawidow łmi=
20: łuy fię nád námi.
21: Trzecia przyczyná. Zacność człowieká tego Chriftufá páná:
22: ktoregomy nie kładziemy/ w poczet ludzi grzełznych: ále vpátru=
23: imy nowy łpołob/ człowieká tego niebiełkiego/ vważáiąc iego
24: święte poczęćie/ ná co gdyby przeciwnicy náłzy pámiętáli/ nigdy
25: by onych słow Ieremialzá Proroká: (Przełęty ktory vfa w czło
26: wieku rć.) nam przed oczy nie wyrzucáli: áni by w ieden poczet
27: kładli/ Chriftufá páná/ człowieká náświęłzego/ wtorego Adá=
28: má niebiełkiego/ z Fáraonem złołliwym Krolem Egiptłkim/
29: przeciwko ktoremu/ ty słowá Prorok wymowił.
30: Czwartá przyczyná/ iż w tym człowieku vpátruiemy/ Bo=
31: gá oycá/ przez poświęczenie ducha/ y moc onę ktorą mu dał/ mie=
32: łzkáiącego: dla czego wierząc w człowieká páná Chriftufá/ nie w
33: łámego tylko wierzymy/ ále wierzymy w Bogá oycá iego/ wedle
34: onych słow/ ktore łam Pan/ v Ianá w 12. rozdzia. powiedział:
35: Kto w mię wierzy/ nie w mię wierzy/ ále w te^{go} ktory mię połłał.

strona: 119

prawdziwey/ z

119.

burzenim obłądliwey.

- 1: Mamy tedy przyczynę włafną/ cżćić/ y chwalić cżłowiekã tego/
2: w którym Bog on łam iedyny/ łtworzyćiel niebã y źemie mie=
3: łzka/ chwałę/ y cześć/ ktora fię cżłowiekowi temu oddawa łobie
4: przywłãfzcżãiac/ o cżym połfuchaymy Piotrá ł. w liście I. w roz=
5: dżia.1. Wiedzãc/ iż nie rzeczãmi kãżãcymi fię/ łrebrem/ ábo zło=
6: tem/ wykupieni iefteście/ od prożnego obcowãnia wãłzego/ od
7: Oycow podãnego: ále drogã krwiã bãránã nienãgãniõnego/ y
8: niepokalãnego Chriřtułã. Przeyřzãnego przed zãłõżeniem łwiã=
9: tã: lecz tych cżãłow ofãtãtecznych/ oznaymionõego dla was/ kto=
10: rzy prze zeń wierzyćie w Bogã: ktory go wzbudził z martwych/
11: y dał mu chwałę: áby wiãrã y nãdżieã wãłzã w BOgu byłã rć.
12: Tu nã tym mieyfcu Piotr ł. przypomina cżłowiekã Chriřtułã pã
13: nã: Bãránã zã nas ofiãrowãnego/ y zãbitego: y od Bogã wzbu
14: dzõnego (co włzytko przedwiecżnemu BOgu nie łłõży) y temuż
15: to wzbudzonõemu (iãko Piotr powiãdã) chwałę dał Bog dla te
16: go/ áby wiãrã y nãdżieã nãłzã/ w Bogu byłã. Ktoremi łłõwy to
17: pokãzuie: iż wiãrã/ y nãdżieã/ ktorã mamy w Chriřtułõ pãnu/
18: nie o łãmõgo fię Chriřtułã opiera/ ále fię łćiãga/ áż do Bogã oy
19: cã łãmõgo. Vpãtruiãc tedy/ tẽ prawdziwã łpołeczność/ Bogã
20: oycã niebiełkiego/ z Iezufem Chriřtułõm/ łynem ^{ie^{gõ}}miłõm/ trwo
21: życ fię nam nie trzebã/ gdy tego cżłowiekã wzywamy/ y weń wie
22: rzymy. A iefli Kãtõlicy/ dla onõgo zmyłõnego zãłãżenia/ zmy
23: łlõney wtorey ofõby z cżłowiekiem/ Iezulã cżłowiekã chwałã:
24: chcãc to zmyłõnã **communicãcyã idiomatum** nãgrodzić/ iãkoż nie
25: dãleko więcey/ my tego cżyniã mamy/ wiedzãc o prawdziwey
26: łpołecznołci/ oycã niebiełkiego z łynem iõgo miłõm. Gdzie oto

- 27: zarázem/ niechay się káždy bączny y bogoboyny przypátrzy/ kto=
 28: ra ielt więtfza cześć Iezufá Chriftułá. Iefli tá o ktorey przeciwni
 29: cy náfzy dumáią/ gdy iákás wtorą ołobę w Boftwie/ z człowie=
 30: kiem Iezufem złączoną/ wyznawáią: czyli tá/ którą my iemu
 31: przyznawamy/ gdy tho o nim powiedamy y wierzymy iż zupeł=
 32: ność Boftwá Oycowłkiego/w nim miełzka ćielefnie. Tákże ie
 33: ťli podobniey/ tey **cōmunicácyey idiomatum** (którą łobie ludzie zmy
 34: ślili) wierzyć: czyli łłowom páná Chriftułowym/ który się często
 35: oświadcza/ iż on w Oycu/ á oćiec w nim.

Piąta

strona: 120

120.

Czwarta część

ma wyznánie wiáry

- 1: Piąta przyczyná/ iż my tego czćimy y chwalimy/ ktorego
 2: Bog wwielbił y wywyżzył. Połłuchaymyłz Piotrá ś. świadczą=
 3: cego o tym łpraw Apołt. w 2. rozdziale. Niechayże tedy zápe=
 4: wne wie włytek dom Izráelłki/ iż Chriftułem y pánem/ vczyńił
 5: Bog tego Iezufá/ ktoregoście vkrzyżowáli rć. Pytaymyłz Ká=
 6: tolikow/ kogo vkrzyżowano? Pewnie powiedzą/ iż człowieká:
 7: bo Bogá nikt krzyżowác nie może/ człowieká tedy Bog Pánem
 8: vczyńił/ ktorego my łłufznie czćić/ y chwalić mamy. Tegoż Pá=
 9: weł ś. poświadcza/ piłząc do Filipeńłkich/ w rozdziale 2. Iż tego
 10: Bog wywyżzył/ y imię zacne **ie^{mv}** który był Bogu połłufzny/
 11: aż do śmierći krzyżowey. **Te^{mv}** tedy/ który ná krzyżu vmárł: imię
 12: nazacnieyłze od Bogá dáne/ ná ktore włyłcy vpádác máią: á
 13: iż człowiek prawdziwy vmárł (czego przeciwnicy łami nie przą)
 14: człowiekowi teź tedy wywyżzonemu/ cześć y chwałá należy.
 15: Szółta/ á ołtáteczna przyczyná ielt/ przykłády Apołtołłkie/
 16: y onych świętych/ zacnych mężow we zborze Apołtołłkim/ kto=

17: rzy Iezufá Páná/ od Bogá vwielbionego/ czćili/ y wzywáli. Z
 18: ktorých ieden tylko przykład/ Stefáná onego *święte^{g0}*/ y zacne
 19: go męczenniká przywiodę/ o którym ták piŕze Lukafz ś. Ńpraw A
 20: poŃt. 7. rozdzia. A będąc pełen ducha ś. pátrząc pilnie w niebo/
 21: wyrzrał chwałę Bożą/ y Iezufá Ńtoiącego po práwicy Bożey: y
 22: rzekł: oto widzę niebá otworzone/ á Ńyná człowieczego/ Ńtoiącego
 23: po práwicy Bożey rć. Tu iáwnie duch Boży przypomina/ iż Ste=
 24: fan ś. názwał Iezufá Ńynem człowieczym/ ktorego potym wzy=
 25: wał/ y ducha Ńwego iemu oddał. A iesli Stefan dobrze czynił/ y
 26: my nie grzeŃzimy/ ktorzy Iezufá páná/ od Bogá vwielbionego/
 27: czćią/ y chwałą vkoronowánego wzywamy/ y w nim nádzieię po=
 28: kładamy. Mogłoby Ńię ieszcze więcey ku tey rzeczey przyczynić: á=
 29: le kto ná tym nie przeŃtanie/ temu y co więcey próżno przydawác.
 30: To tylko przypomnieć muŃzę/ iż **X. K.** nie czuiąc Ńię/ lice grubego
 31: bálwochwálŃtwá/ Ńwoiey Kátolice przyznał. Bo iesli nas śmiał
 32: oto Ńtrofować/ iż Iezufá páná człowieká *niebieŃkie^{g0}*/ poczęciem
 33: świątym/ y poŃwiecenim zupełnym/ od ludzi wŃzytkich odłaczó=
 34: nego/ czćią/ y chwałą/ nád Anioły vkoronowánego wzywamy:
 35: iakoż on z Ńwoią Kátoliką grubego bálwochwálŃtwá wolny bę=

dźie/

strona: 121

prawdźiwey/ z

121.

burzenim obłędliwey.

1: dźie/ ktory przećiwko woley/ y roŃkazaniu Bożemu/ y Ńprzećiwiá=
 2: iąc Ńię *wŃzytkie^{mv}* piŃmu ś. ludzi mdłych/ grzeŃlnych/ y ktemu zmár=
 3: łych wzywa/ y chwali. A nie świątym my to vragamy (iáko **X.**
 4: **K.** nam zádawa) ale **X. K.** y z inŃzymi vpominamy/ áby oni czći
 5: Bożey/ y páná ChriŃtuŃowey chwały/ ná ludzi zmárłe/ iáko ná
 6: Máryą pánnę/ y ná inne nie przenoŃili. Bo chociaż my vcźciwie

7: y dziewicę błogofławioną/ y inne święto wspominamy/ iednąk
8: to wżytko ludzie byli grzeźni/ biegiem przyrodzonym poczęci/ y
9: zrodzeni: ieden tylko Iezus pan/ od grzeźnikow odłączony. Acz
10: wiem że Papieżnicy/ przypifuią to pannie Máryey/ równaiąc ią
11: z fynem Bozym/ ktorey też poczęcie rzkomo świecą. Ale iáko to
12: wyznawaią przeciwko prawdzie wżytkiego písmá ś. ták y íami
13: íię w tym nie zgadzaią/ o co nie máły ípor z íobą wiedli/ y dżiśby
14: tego niektorzy nie przeftáli/ kiedyby íię zwierzchności ítolice
15: Rzymśkiey/ nie obawiali. To też wielkie głupftwo/ ná vmárło
16: wołác/ y onych wzywác: Bo chociaź duchy wżyftkich wiernych
17: świętych/ z pánem Chríftufem odpoczywaią/ pánu Bogu żywąc:
18: iednąk nie czytamy tego/ áby íię tu rzeczami náłzymi báwić y pá=
19: ráć mieli. Bowiem iesli Abráám/ y Iákob miłośnicy Boży po=
20: márwfzy/ o fwoich Izráelczykach/ nic niewiedzieli/ iáko Ezáiafz
21: w rozdzi. 63. świadczy: tedy y o innych zmárłych ś. toź rozumieć
22: mamy. Acz y tu ludzie íi/ ktorzy odwróciwłzy vmyłły íwoie od
23: prawdy/ obroćili íię do básni/ bayką íię iákąś íiefzą/ o w niebo
24: wzięciu panny Máryey. Lecz káždy bączny y wierny/ á w písmie
25: świętym biegły/ odrzućić to może iáko íprofne/ nikczemne/ y bá
26: bie powieści. Písmo bowiem ś. iednegoź nam tylko opowiada
27: Chríftufá páná/ ktory od vmárłych wzbudzonym będąc/ iuź wię=
28: cey nie vmiera/ y ná to powftał/ áby żywym y vmárłym páno=
29: wał. Mogłoby íię wiele przeciwko tey íprofności píśác/ ále iź to
30: íą rzeczy iáwne/ ktorychby íię íami Papieżnicy/ kiedyby skutkiem
31: błędu (wedle proroctwá Páwła ś.) pokárani nie byli/ wftydác
32: íłufźnie mieli: dla czego na ten czás/ około tego báwić íię nie bę=
33: dę: tom tylko przypomniał/ áby **X. K.** karánie Boże nád íobą
34: vpátrzył: ktory íadzác/ y potwarzaiąc ludzi niewinnych íam v
35: íty íwymi włáfnymi ofędzić íię muśiał.

strona: 122

122.

Czwarta część
ma wyznánie wiáry

- 1: Przechwała fię **X. K.** iż on náukę powfzechną/ z gruntu fwe=
2: go/ iednoftáynego wyznánia/ po wfzytki wieki kościoła powfze=
3: chnego prowadzi. Lecż iáko náuká iego/ od fłowá Boże^{go} rozna/
4: y przeciwna ieft: ták y tym fię próżno chlubi/ áby áby wyznánie/ kto=
5: rego tych czáfów vzywáią/ iednoftáyne byío z onymi dawnieyfzy=
6: mi Oycy: y pokázác to mogę/ z włáfnych pífm/ onych przedniey=
7: fzych Doktorow/ áż do czterech fet lat/ żaden z nich fłowá tego:
8: Bog w troycy iedyny/ ieden w iftności/ troiáki w perfonách nie
9: vzywał. Co nie dla tego czynię/ ábych wiáry/ y wyznánia mego/
10: ludzkimi pímy podpierác/ y dowodzić miał/ bo z łafki Bożey/ ná
11: fzczyrym fłowie Bożym przefstawam: ále dla tego więcey/ ábych
12: Papieżnikom ich nieftátek pokazał: iż zá co fię kolwiek wezmą/
13: nic pewnego/ czymby błędu fwego podeprzeć mogli/ nie máią.
14: Napirwey tedy pocznimy od Ignácyufá/ z ktorego też kilká
15: świádectw **X. K.** przeciwko nam/ w tych ksiáżkách położył. Acż
16: wiem/ iże otym niktory wátpią/ áby to włáfne lifty Ignácyufo
17: we były: wfzákże gdy ich **X. K.** vzywa/ ia mu też ná ten czás tego
18: pozwolę/ iż Ignácyufowe fą. Sprobuemyż tedy/ iefli wyznánie
19: Ignácyufowe z dżiŝieyfzymi Kátoliki/ ktorzy Bogá/ iednego w
20: iftności troiákiego w perfonách wyznawáią/ zgodne ieft. Ták
21: piŝe Ignácyus *ad Tharfenfos quoniā in ipfo creata funt omnia, quae funt*
22: *in caelo, & in terra, vifibilia, & inuifibilia, & ipfe est ante omnes, omnia*
23: *in ipfo constant. Et quia non est ipfe ille, qui est fuper omnia Deus,*
24: *us ipŝius, qui & afcendere fe, ad deum profitetur dicens: afcendo ad patrem*
25: *meum patrem veŝtrum, & ad Deum, & Deum veŝtrum &c.*
26: Ignácyus iáfnie piŝe/ y wyznawa/ iż fyn Boży/ nie ieft onym Bo=
27: giem náde wŝytko: á Kátolicy to, twierdza/ iż fyn tenże Bog co

28: y Oćiec. To tu pirwŷzy z tych/ y niewiem/ iáko to **X. K.** pogłá=
29: dŷi: áczem to z nie^go obaczył/ iŷ ty űłowá Ignácyułowe/ w űwoim
30: pińaniu po Polńku przypomináiąc/ kiedy ná to mieyńce przyŷzedł:
31: nie ieſt onym BOgiem náde wŷzytko. **X. K.** waŷył lię z űwego
32: przydác/ to ieſt: ołobá oycowńká. Chcąc proſtakom oczy zámy=
33: dlić/ áby nie wgládaíac w pińmá Ignácyułowe/ rozumieli to o
34: nim/ iákoby on trzy perfony z **X. K.** zgodne wyznáwác miá. A I
35: gnácyus znácznie Bogá naywyŷŷze^go wyűtáwia oycá / do cze^go űłow

Chriűtułowych

strona: 123

prawdŷiwey/ z

123.

burzenim obłędliwey.

1: Chriűtułowych vŷywa: nie godŷiło lię tedy **X. K.** cudze űłowá przy
2: pomináiąc/ do nich z űwe^go wymyűłu przydáwác. Ale poűluchaymy
3: ieŷcŷe Ignácyuńá/ kthory ták pińze do Filipeńńkich: *Propter quod*
4: *& dominus mittens apoűtolos docere omnes gentes, praecepit eis baptifa-*
5: *re eos, in nomine patris, & filij, & Spiritus űancti. Non in vnum quen-*
6: *dam trinomium, neque in tres vnus eiusdemq̄ue honoris &c.* Ignácy=
7: us iednego Bogá nie znał o trzech imionách: á Papieŷnicy/ po=
8: űpolińcie űpiewáíac: *tria űunt nomina, eadem űubűtantia.* Ktemu Ignácy
9: us znácznie pińze/ nie w trzech iednákiey cŷći. A Katolicy/ o űwo=
10: iey troycy ták vcŷá/ iŷ w niey nic pirwŷzego/ nic zacnieyŷzego rć.
11: **X. K.** ty űłowá Ignácyułowe przypomináiąc/ widzac w nich o=
12: űtroűć/ chćiał ie zmiękcŷyć/ wywroćiwŷzy űłowá Ignácyułowe/ bo
13: co Ignácyus pińze/ negátiwe: *neque in tres vnus eiusdemq̄ue hono-*
14: *ris &c.* To **X. K.** po Polńku wykłádaíac/ áffirmátywy vŷywa:
15: we trzech iednákiey cŷći. Niechay káŷdy vwaŷa przyűtoynieli to
16: **X. K.** vcŷynił: podobno mniemał/ ábyűmy pińm Ignácyuűzo=
17: wych nie czytáli. Ieŷcŷe iednoŷ tylko mieyńce przywiodę z Igná

- 18: cyuŝz/ z tego liŝtu do Filipeńŝkich: gdzie rozmow ktor pan z
- 19: czrtem mia/ przypominci/ y ŝlow pnŝkie wykldci/ tk
- 20: piŝze: *Vade ŝathana, vade in ea quae tibi elegiŝti loca, vade in ea,  quibus pro*
- 21: *uocatus es,  tua malitia. Ego autem ŝcio quis ŝum, &  quo miŝsus ŝum, &*
- 22: *ŝcio quem debeo adorare: dominum enim, inquit, Deum tuum adorabis, et*
- 23: *illi ŝoli ŝeruiŝ. Scio eum, & noui eum, eum ŝolum, cui non denego ŝeruire: *
- 24: *quo tu apostata factus es: non ŝum antyteus, hoc est contrarius Deo, ŝed con*
- 25: *ŝiteor eius eminentiam, & non recuŝe adorare eum, quem noui natiuitatis*
- 26: *meae autorem, & dominum, atque meae perfeuerantiae custodem, ego enim*
- 27: *uiuo propter patrem &c.* Znacznie tymi ŝlowy Igncyus zacnoŝc
- 28: Oycowŝk/ y zwierzchnoŝc/ ktor nd ŝynem ŝwoim ma/ opifuie.
- 29: N co rozumiem ze Ktolicy nie zezwol. Nzbiera **X. K.** z
- 30: tego Igncyuŝz/ nie mo ŝentencyi przeciwko nam/ o ŝynu Bo
- 31: ŝym/ ktorzy ŝi my nie lkamy/ bowiem ni do Igncyuŝz/ ni
- 32: do ŝadnego **czowiek** [!] / oprcz piŝm ŝ. wiry ŝwoiey nie przywi=
- 33: zuiemy: le ŝi byo **X. K.** trzeba w tym poczu/ gdy Igncyuŝzem
- 34: przeciwko nam ŝyrmuie/ iko ŝi przed nim oŝtoi/ ktorzy Bog
- 35: oyc ŝmeo/ naywyŝŝzym Bogiem opifuia/ Bog w troycy ie=

q 2

dynego

strona: 124

124.

Czwarta czŝc

ma wyznnie wiry

- 1: dynego pŝuie. Noŝttek niechay **X. K.** o duchu ŝ. iedn ŝenten=
- 2: ciyk/ z Igncyuŝz vkaŝe/ kdyby go/ bo perŝon/ bo Bogiem/
- 3: zwc mia/ wŝzak go y **Hofius confutuie**, ktorzy ap. 27. **confefsionis**
- 4: **ŝuae**, piŝze ŝe tego zgo w piŝmie nie mz. Tu n ten czs zda mi
- 5: ŝi z potrzebn/ bych tho kŝdemu okaza/ iko niebeŝpieczna
- 6: rzecz ieŝt/ ŝdŝi ŝi n wymyŝlch ludzkich/ y do piŝm onych Oy=
- 7: cow/ oprcz ŝlow Boŝego/ przywizowc ŝi. Iedn ŝentency/
- 8: z Igncyuŝ przypomni/ z ktorey to okaŝe. **Quicumque Dominicam**

9: aut Sabbatū, non ieiunauerit, praeter vnum Sabbatum Paschae, ipse est christi
10: sti interfector &c. Acz mym zdáním w drugich exemplarzách/ af-
11: firmatiua łtoi: quicumque ieiunauerit, wżákże iákožkolwiek/ przedsię
12: Kátoliki ofądził/ y potępił/ ktorzy y nie wżytkie łoboty połzczą:
13: y przedsię ich wiele połzeżą okrom iedney wielkonocney. Nálazł
14: by tákich wiele sentency/ máło nie v wżytkich przednieyłzych oy
15: cow/ ktoremi wżyfcy co się dziś Chrześcijány zową/ ofądzeni/ y
16: potępieni być musieli/ á nie dziw/ bo nie tylko/ iż oni łámi/ od ná=
17: uki łzczyrey Apóstolłkiey/ częłto się vnošili/ ále też do ich piłm
18: wiele przydawano oczym nie myšlili. Co się y z tey sentency przy
19: pomnioney pokázác może/ bo niepodobna rzecz/ áby Ignácýus
20: tak niezbožny być miał/ áby ludzką wiárę/ y zbáwienie/ do tákich
21: plotek przywieszować miał. Ale zániechawłzy Ignácýulá/ przy=
22: pátruymyž się drugim.
23: Iułtyn w oney rozmowie/ ktorą miał z żydem Trifonem/
24: znácznie łyná Božego/ wtorym Bogiem w licžbie zowie/ o nim
25: to twirdząc iż nie był onym Bogiem náde wżytko/ łtworzyće=
26: lem niebá y źemie/ tego włzędźie dokłádáiąc/ iż łyn Bogu Oycu/
27: łwemu/ od pocžátku vłługował/ y wolą iego czynił. Tenże Iu=
28: łtyn/o duchu ł. nigđziey ináczey/ iedno iáko łłowo Bože vczy nie
29: piłał. Wiem iže przeciwnicy/ przypifuią niektore księgi temu Iu=
30: łtynowi/ ktore nigdy iego nie były/ co się y z rzeczy/ y z onych da=
31: wniefłzych piłárzow/ iáko z Euzebiulzá/ y z Hieronimá (ktorzy
32: księgi Iułtyná tego przypomináią) pokázác może. Ale co się
33: tknie włáfnych ksiąg iego/ łácno káždy obaczyc bęđzie mogł/ iż
34: on iednołtáynie/ łámego naywżyłszego Bogá Oycá wyznawał: á
35: o łynu Božym/ chociaž niektore mieyłcá/ piłmá ł. bęđąc nápułzo=

ny Filo=

prawdziwej/ z

125.

burzenim obłądliwej.

- 1: ny Filozofią Platonową. nie właśnie rozumiał/ ani wykładał/
- 2: przedsię to wyznawá w tey rozmowie/ którą z żydem miał/ iż zá
- 3: iego czáfu wiele było proftych Chrifcianow/ ktorzy fzczyrze/ y po
- 4: proftu/ to co my dziś z łáki Bożey wyznawamy/wyznawali: kto=
- 5: rych wyznánie Iuftyn przypominá/ á przedsię ich nie potępia/
- 6: tylko powiáda/ iż fię z nimi nie zgadza/ bo (iáko on mniémał)
- 7: coś **zacniey**z⁸⁰ o fynu Boży rozumiał/ y przywodzi wiele mieyfc/
- 8: písmá Stárego testámentu zá fobą ciągnąc: ále iefli k rzeczy/ ko=
- 9: mu Bog dał rozłádek/ obáczyć może. Skąd fię pokázuie/ iż tey o
- 10: piniey/ o bytności fyná Bożego/ przed Iezusem człowiekiem/ pir=
- 11: wfy **author** był/ między Chriftyány Iuftyn: ktory będąc z młodu
- 12: wychowány/ w fzkole Platonowej/ nápił fię był tey opiniey/ o
- 13: dwu Bogu: o iednym naywyższym rofkázującym: á o drugim ro=
- 14: fkazánie iego wypełniájącym/ co oni Filozofowie pogánfcy/ wy=
- 15: czerpnęli z niektórych Rábinow żydowskich/ o czym kto fię chce
- 16: dowiedzieć/ niechay czyta Gálátyná: niechay też weyźrzy w Pla
- 17: tona/ y infze Filozofy: á obaczy/ iáko z dawná ludzie fię o to ku=
- 18: síli/ áby tájemnice Boskie wyczerpnąć mogli/ co iáko fię im nie
- 19: nádawáło/ gdy nádá co/ y fámi fię z fobą nie zgadzáiąc píáli/ ká=
- 20: żdy czytáiąc ie/ obáczyć może. Ale wroćmy fię do Iuftyná/ kto=
- 21: rego wyznánie/ iáko z písmem świętym nie zgodne iefł/ ták też
- 22: Papielkiemu wyznániu przypodobáć fię nie może: ktoby ták dziś
- 23: bowiem/ miedzy nimi będąc wyznawał/ iż fyn nie iefł onym nay=
- 24: wyższym Bogiem ftworzycielem niebá i ziemie/ ále wtorym Bo=
- 25: giem w liczbie/ iáko Iuftyn mowił/ y fługá onego naywyższego
- 26: Bogá/ pewnieby tákiego zá Heretyká ofádzili.
- 27: Zá wieku Iuftynowe⁸⁰ był Teofilus/ Antyocheński Bifkup/

- 28: ktorego piśmá y dźiś fą/ ten piśze/ iż Bog dopiro fyná vrodził/ kie=
 29: dy vmyślił świát fтворzyć/ przez ktorego potym włzytkie rzeczy
 30: fтворzył/ fłowá ty iego fą: *cum Deus condere, ea quae deliberauerat, sta-*
 31: *tuiisset, hunc sermone genuit, prolatum primogenitum, vniuersae, creatu-*
 32: *rae. &c.* Z ktorego wyznánia pokázuie fię to/ iż iefzcze onych czá=
 33: fow/ fłow ták owych/ ktore potym wymyślano: nie było czáfu kie=
 34: dy nie był: nie vzywano. *Ireneus* zacny Doktor/ ktory we dwu
 35: fet lat po pánu Chriftuśie żył/ we włzytkim piśmie swoim/ nic o

q 3

Bogu

strona: 126

126.

Czwarta część

ma wyznánie wiary

- 1: Bogu w troycy iedywym nie wyznawa/ y owłzem zacność oyc=
 2: wką włzędzie zaleca y wyftáwia: piśząc iż fyn y duch ś. od począt
 3: ku przy fтворzeniu/ Bogu Oycu vflugowáli/ z czego fię poká=
 4: zuie/ iż on mąż *omnimodam aequalitatem*, Oycá z fynem nie wyzna=
 5: wał/ bo kto czyim fługą ieft/ ten Páná nád fobą mieć/ y wyzná=
 6: wác muśi. Tenże *Ireneus* duchá ś. nigdy Bogiem nie zowie/ iáko
 7: tedy trudno/ noc ze dniem pogodzić: ták Papieśkie wyznánie/ z
 8: piśmy Ireneufowymi porownác. Tertullian ktory potym náftał/
 9: ten fłowká tego *Trinitas* napirwey vzywác począt/ ále w roźnym
 10: wyrozumieniu/ od dźiśieyfzych Kátolikow: bo on názywáiąc tym
 11: nazwiłkiem trzech/ oycá/ fyná/ y duchá ś. nigdy ich przedfię w ie=
 12: dnego Bogá nie fkládał: owłzem oycowłką zacność włzędzie o=
 13: piśuie/ á fynowi czás pewny/ vrodzenia náznácza/ o czym fámego
 14: pośfuchaymy/ ták piśze/ *Lib. de Trinit. quin & pater illum quadam ra-*
 15: *tione praecedit, quia necesse est, quodam modo prior sit, quia pater sit: quo-*
 16: *niam aliquo pacto, antecedit eum, qui habet originem ille qui ori inem ne-*
 17: *fcit. Hic ergo quando pater voluit, processit ex patre &c.* Niechayże
 18: Tertullianá názowá Arryanem/ chociaź fię był iefzcze ná ten czás

19: Arrius nie vrodził/ tenże aduerfus Hermogenem. Nec pater potuit esse
 20: ante filium nec iudex ante delictum. Fuit autem tempus, cum ei delictum
 21: & filius non fuit. Tenże aduerfus Praxeam: Pater tota substantia est,
 22: filius vero deriuatio totius, & portio, sicut ipse testatur: Pater maior me
 23: est &c. Pytácby Kátolikow/ iáko się im to wyznánie podoba/
 24: bo namniey/ iřtności iedney/ oycá z fynem nie forytuie.
 25: Láktáncyus zacny y sławny Doktor/ żył około trzech set lat
 26: po pánu Chriftušie: ten nigdy iedney iřtności/ áni trzech perfon
 27: nie vczył/ ále co o fynu Bożym rozumiał/ posłuchaymy/ co piřze
 28: lib. 4. cap. 6. Deus machinator, constitutorque rerum, antequam praecla-
 29: rum, hoc opus mundi adoriretur, sanctum & incorruptilen genuit spiri-
 30: tum, quem filium nuncupauit: Et quamuis postea, per illum, alios innumerá
 31: biles creauiffet, quos angelos dicimus: hunc tamen solum, primogenitum, di-
 32: uini nominis appellatione dignatus est, &c. Tenże/ w tychże księgách
 33: rozdziale 4. ták piřze. Deus cum videret & malitiam, & fallorum De
 34: orum cultus, per orbem inualuiffet: vt iam nomen eius, ex hominum memo-
 35: ria penè fuiffet sublatum, filium suum, principem angelorum, legauit ad ho-

mines,

strona: 127

prawdziwey/ z 127.
 burzeniem obłędliwey.

1: mines, vt eos conuerteret, ab impiis & vanis cultibus: ad cognoscendum,
 2: & colendum verum Deum. Ille vero exhibuit Deo fidem: Docuit enim
 3: quod vnus Deus fit, eumque solum èoli oportere, nec vnquam se Deum esse
 4: dixit, quia non seruassent fidem, si missus vt Deos tolleret, & vnum asere-
 5: ret, induceret alium praeter vnum. Hoc erat, non de vno Deo facerè praeco-
 6: nium, nec eius qui miserat, sed suum proprium gerere negotium: Propterea
 7: quia tam fidelis extitit, quia sibi nihil prorsus assumpsit, vt mandata mitten
 8: tis impleret, & sacerdotis perpetui dignitatem, et regis summi honorem, et
 9: iudicis potestatem, & Dei nomen accepit &c. Ten Láktáncyus zá

- 10: łwe^{go} czału/ v włytykich Chriftyánow wziętym y zacnym był/ y po
- 11: dziś dzień Papieżnicy między święte Oyce go policzaią: á wždy
- 12: wyznanie iego/ iáko niebo od ziemie/ od dziśieyłego Kátolicz=
- 13: kiego rózne ieft. Bogá oycá bowiem/ iednym/ íamym Bogiem
- 14: wyznawa: ktory w ten czaś fyná spłodził/ kiedy mu się vpodo=
- 15: bało: á o fynu Bożym tak piŕze: iż oycu łwemu/ we włytykim wier
- 16: ny/ y pośłufzny był/ nigdy się Bogiem nie nazywáiąc/ dla czego
- 17: teź od oycá łwego/ włytykę zacność: y imię Ofiárownice/ Krole=
- 18: wkie/ Sędzieckie y Boskie wziął. Izali ktoby tak dziś wyzna=
- 19: wał/ nie byłby zá bluźnierzá/ y nayświętzego Heretyká/ od dziśiey
- 20: łzych Kátolikow ofádzon? Tenże Láktancyus/ o duchu świętym
- 21: nic podobnego dziśieyłym Kátolikom nie piŕał.
- 22: Iáwna to tedy rzecz ieft/ iż do kilku łet lat po Chriftuśie pá
- 23: nu/ oni Oycowie pierwŕzy/ nigdy o iednym Bogu/ ze trzech per=
- 24: łon/ áni wierzyli/ áni wyznawali: áni o iednákiey cźci/ chwale má
- 25: ieftacie Oycá z fynem nie dumáli/ włyędzie bowiem iednośtáynie
- 26: oycowłką zacność opowiedáli. A chociaź o bytności fyná Boże^{go}
- 27: przed Iezufem trzymáli/ przedsię nigdy/ iedney iftności/ oycá/ z
- 28: fynem nie twirdźili/ y owłzem to wyráźliwymi łłowy niektorzy/
- 29: wyznawali: iż był czaś kiedy go nie było/ co potym oni pośledniey
- 30: łzy Oycowie/ ná Niceńskim fynodzie w ofobie Arriufzowey potę=
- 31: pili. Na ktorym Niceńskim fynodzie/ nowe łłowká/ piŕmu ś. nie
- 32: zwycáyne/ włczynác się poczynály: Iáko to napierwŕze **greka**,
- 33: ná ktore: wiele ich między onymi Oycy/ nie łzczyrze/ ále k woli
- 34: Konftántynuśowi Cefárzowi (iáko świádczą niektorzy hiŕtory=
- 35: cy) przyzwolić musieli. Co się łtąd pokázuie/ iż prętko po Ni=

128.

Czwarta część

ma wyznánie wiáry

- 1: ceńskim fynodzie/ oniż oycowie/ z Arriufzem fię pogodźili/ o czym
- 2: świádczą trzy fynody/ ktore w tych czásiech prętko po Niceń=
- 3: íkim były/ iáko w Tyrze/ w Antyochiey y w Ieruzálem/ ná kto=
- 4: rych máło nie wżyfsy oni Oycowie/ ktorzy ná Niceńskim fyno=
- 5: dzie byli/ cofnęli fię od Niceńkiego poştánowienia/ uważáiąc/
- 6: iż to słowko **greka** nie podług písmá ś. ále więcey z uporu ludz
- 7: kiego/ wynáleżione y obwołáne było.
- 8: Sam Atánázyus (ktory zá Biskupem swoim/ przeciwko Ar
- 9: ryufzowi ná Niceńskim fynodzie nawięcey prácował) vpornie v=
- 10: chwały Niceńkiego fynodu bronił/ y on fię záştáwiał: tak bárzo/
- 11: áż do tego przyść muśiáło/ iż oniż oycowie/ ktorzy fię z nim w Ni=
- 12: cei zgodzáli/ na fynodzie Tyrńkim ofádzić go muśieli/ y z Biskup=
- 13: ítwá złożyć. Ktory wćiekł fię do Konştántynufá Cefárzá/ íkárząc
- 14: ná ono wżytko zgromádenie. Konştántynus iáko mądry pan/
- 15: niechćiał więcey **iedne^{mv}**/ niż wżytkiemu fynodowi wierzyć/ dla cze=
- 16: go odłożył íprawę tę/ áżby też byli íprzeciwnicy **ie^{go}** przy tym. Acż
- 17: niektorzy Hiftorycy píżá/ iż z przodku vwierzył Konştántynus A=
- 18: tánázyufowi/ y písał furowy líft/ do onych oycow w Tyrze zgro=
- 19: mádzonych/ od ktorych/ gdy fię íprawy wżytkiey/ doştáteczenie
- 20: przez líft dowiedział/ ná potym ostroźnieyfy był/ y gdy sie powto=
- 21: re do **nie^{go}** Atánázyus wćiekł/ niechćiał mu zgoła we wżytkim wie
- 22: rzyć/ ále odłożył íprawę iego/ do tego czáfu/ áżby y oni oycowie
- 23: przy tym byli: czego niewdzięcznie przyiął Atánázyus/ y ofuknął
- 24: Cefárzá Konştántynufá. O czym tak píże Epiphanius: **cum vero fide**
- 25: **ei habere Imperator parte absente dubitarit. Atanafius durius respondit:**
- 26: **Iudicabit Dominus inter me & te, quoniam tu etiam confentis, calumniato-**
- 27: **ribus modestiae meae &c.** Niechay káždy wważa/ miałli przyczynę

28: Atánázyus fukác ná Cefárzá/ y tákli łowo Boże vczy/ zwierzch=
29: ność/ y przełożone czćić.
30: Piŕze potym Epiphanius, iż dla tey przyczyny/ Constantinus ro=
31: zgniewawłzy fię/ Atánázyuŕá wygnác rofkazał. Lecż Hiŕtoryko=
32: wie niektorzy/ więcey przyczyn przypominaią/ á ofobliwie piŕze Zo
33: zomenus lib: 2. cap. 31. Co Konŕtántynus Antoniemu Puŕtelni=
34: kowi/ przyczyniáiácemu fię zá Atánázym odpowiedział: Se fyno-
35: di decretum, labefactare non poŕŕe: nam etiamŕi pauci viri inimicitias, inter

fefe mu-

strona: 129

prawdziwey/ z

129.

burzenim obłędliwey.

1: fefe mutuas exercentes, ad gratiam iudicassent, verifimile tamen non esse,
2: reliquam eximiorum, & bonorum Episcoporum multitudinem, eodem fu-
3: ille animo affectam. Atanadium verò, & conuiciatorem esse, & arrogan-
4: tem, disfidiorumque & seditionum autorem &c. To słyŕzemy ŕwiádec
5: two/ Cefárzá zacnego/ ktorego Papieźnicy ŕwiętyym zowią/ o
6: Atánázyuŕie/ ktorego wyznániem/ Kátolicy fię dźiŕ pieczętuia.
7: A kiedyby ludzie/ w one ŕprawy/ ktore fię onych czáfow dźiały/
8: wglądali/ nigdyby o Niceńŕkim ŕynodzie/ ták bucźno nie trąbili/
9: iáko do tych czáfow czynia. Alleguia oni wielką liczbą Oycow/
10: ktorzy ták byli: á tego báczyć niehcą/ iż ciź oycowie/ pręciuchno
11: odmieniwłzy fię/ wymyŕłu ŕwego/ máło nie wŕzyfcy odŕtapili.
12: Zwykli teź ten ŕynod zálecác/ ofobą Cefárzá Konŕtántynu=
13: íá/ ktory fię o zgromádzenie ie^{go} poŕtárał: y ná nim przednieyŕzym
14: regentem był: y vchwały ŕynodu tego/ pod karánim chowác rofka
15: zał. Ale y ten fię ŕam obaczył/ y myŕlił o inŕzym ŕynodzie: lecż cho=
16: robą ŕmiertelną záchwycony/ częgo ŕam vczynić nie mogł/ fyno=
17: wi Konŕtancyuŕowi rofkazał/ áby inŕzy Synod zwoławłzy/ po=
18: ítárał fię oto/ iákoby zgodnie/ y przyŕtoynie/ wŕzyfcy páná Bogá

19: chwalili. O czym piŕze *Socrates lib.3. cap. 19.* Czym dawał znać/ iż
 20: mu fię Niceńskie vchwały nie podobáły/ o kthore fię Atánázyus
 21: więcey niŕ o ŕowo Boŕe záftáwiá/ ktorego teŕ Konftántynus/
 22: *conuiciatorem, feditiofum, y turbarum autorem* názwá.ł.
 23: Po ŕmierci Konftántynuŕá Cefárzá/ ftárał fię/ oto vprzey=
 24: mie Konftáncyus/ ŕyn iego/ áby ty roŕnice vŕmierzyć mogł/ zwo=
 25: ływáiąc częłte ŕynody: lecz trudno ie było pogodzić/ gdyŕ Atáná=
 26: zyus z niektórymi pomocniki ŕwymi/ do gárdłá fię o to záftáwiáł
 27: áby dekretá Niceńkiego ŕynodu/ ni wczym náruŕzone/ y odmie=
 28: nione nie były. Było wiele ŕynodow zá Konftáncyuŕá/ ná ktho=
 29: rych y ze wíchodu/ y z zachodu/ wiele zacnych Biskupow bywáło:
 30: ktorzy fię oto ftáráli/ áby to ŕowko **greka**/ iáko nowe/ y piŕmu
 31: ŕ. niewyczáyne/ wygládzone było: ále Atánázyus/ vprzeymie te=
 32: mu fię záftáwiáł/ tych wízytkich/ ktorzy fię o to ftáráli zlorzeczáć/
 33: y ŕynody ich/ zgromádenim złoŕnikow názywáiąc. Pilnego/ y v=
 34: przyimego ftáránia Konftáncyuŕzowego/ iáłny dowod/ z poŕtę
 35: ku Synodu/ ktory był w Selewcyey: o czym ták piŕze *Sofo-*

r

nus,

strona: 130

130.

Czwarta część

ma wyznánie wiáry

1: *nus, lib. 4. cap. 22. Nos qui Seleucia, Izauriae, secundum Imperatoris*
 2: *edictum conuenimus hesterna die, quae quinta erat calendarum Octobris,*
 3: *omnem hanc diligentiam impendimus, vt cum omni recta moderatione, pax*
 4: *conferuaretur in ecclesia: & de fide, sicut pientissimus Imperator noster*
 5: *Constancius praecepit, constanter secundum prophetias, & euangelicas vo*
 6: *ces tractaretur. Quoniam verò nonnulli, in synodo, alios ex nobis conuiti-*
 7: *is affecerunt, aliis ora obturarunt, nec loqui permiserunt: quosdam verò, eti-*
 8: *am inuitos exeluserunt, ita vt vndique, synodus plena redderetur, tumultu*
 9: *ationibus: sicut etiam Lauricius illustrissimus prouinciae praefes, suis ipse vi-*

10: dit oculis. Quoniam verò multos **greka** dictio ficut et **greka** prae-
 11: teritis temporibus, ad hanc vřque diem perturbavit, quin & recens, à non-
 12: nullis infolenter dicitur, ita vt filium, patri efse dicant difsimilem. Ob eam
 13: caufam, vtrumque & **greka** & **greka**, tanquam alienas à fcriptu-
 14: ra voces, reicimus, & anathemáte damnamus, fimilem autem pa
 15: tri filium, confitemur, fecundum apořtolum, de filio fic dicentem: Qui est
 16: imago Dei inuifibilis &c.

17: Wřpomina Epiphanius ten fynod/ nazywając tych którzy ná
 18: nim byli/ Heretyki: lecz każdy bogoboyny/ niechay rozładzi/ kto=
 19: rzy winniejszy: Nie ćili/ którzy vpornie/ wziąłszy fię zá słowko
 20: zmyřlone/ niechćieli drugiey řtronie vřtępic/ która wedle rořka=
 21: zania Cefarza Konřtancyuřa/ řtarála fię o pokoy/ wřztyki řłowá
 22: obce odrzućając/ á do piřmá fię tylko/ řwiętego odzywając: zá
 23: co znáczná miłość/ od řtrony przeciwney odnořili/ gdy ná onym=
 24: ze fynodzie zarázem/ deřpekty ich potykály: á co dziwnieyřza/ iż to
 25: w ten czás czynili/ nie máiąc Cefarzá łobie przychylnego: Což ro=
 26: zumiemy/ co fię potym działo/ gdy Cefarżow po řwey myřli do=
 27: řtáli. Swiadczą Hiřtorye/ iż przez długi czás/ nieprzyiázni/ řwa=
 28: ry/ złorzeczeńřtwá: náořtátek/ y mordy/ z obu řtron pánowály.
 29: Tákowec bowiem řá owoce głupiey gorliwořci/ która fię zá wy=
 30: myřly ludzkimi/ przeciwko prawdzie Bożey wřzczyna.
 31: Konřtancyus Cefarz/ nie mogąc thych turb vřpokoic/ wi=
 32: dząc Atánazyuřa w řwym przedřięwzięciu vpornego/ kazał go
 33: precz wygnác/ á ná mieyřce iego infzego Bifkupá obrác. Atáná=
 34: zyus wygnány będąc/ vćiekł fię do Bifkupá Rzymřkiego/ który/
 35: przyczynił fię zá nim do Konřtánřa/ który ná ten czás w Rzymie

pánował

strona: Wr131

prawdziwej/ z

131.

burzenim obłędliwej.
<http://rcin.org.pl>

- 1: pánował: á Konftáns viąwłzy fię zátó/ furowy lift piíał/ do brá=
- 2: tá fwego Konftáncyufá/ nápomináiąc go/ áby Atánázyufá do=
- 3: puścił do iego Biíkupftwá: á iefliby tego vczyńić nie chćiał/ gro=
- 4: żąc iże go mocą wprowádzić miał (tu niechay káždy vważa/ iefli
- 5: tákie rády/ y poftępki z Bogá były) Konftáncyus to fłyłżąc/ ze=
- 6: brawłzy wiele Biíkupow/ radził fię ich coby z tym czynić: oni fol=
- 7: guiąc pokoiowi/ á niehcąc áby fię bráćia miedzy fobą wádzili/
- 8: przyzwolili ná to/ áby Atánázyus ná fwoie mieyfce przywroco=
- 9: ny był. Ktory zwroćiwłzy fię błędu fwego nie przeftał/ ále iáko y
- 10: pirwey/ wiárę/ Niceńką zálecał/ od ktorey/ iż fię namniey odftę=
- 11: pić/ żadnemu z wiernych/ nie godziło/ twierdził. Piíze o nim [Theodo](#)
- 12: [retus, lib. 4. cap. 2. Rogatum ab Imperatore Iouiano Atanasium vt se de](#)
- 13: [ortodoxa fide, certioem redderet, Imperatori reſcripfiſſe: ſeruandam eſſe](#)
- 14: [fidem Niceae expoſitam &c.](#)
- 15: Piíżąc też Atánázyus/ do Epidetá/ Koryńtkiego Biíkupá:
- 16: ták piíze. [Quae in ſynodo á Patribus, ſecundum ſanctas ſcripturas, expo-](#)
- 17: [ſita fides eſt, ſufficiens eſt, ad omnem deſtructionem, totius impietatis, &](#)
- 18: [ad confirmationem, piae in Chriſto fidei. Synodus, quae in Nicaea facta eſt,](#)
- 19: [trophaeum aduerſus omnes heraeſ &c.](#) Tenże w liſćie do Biíku-
- 20: pow w Afryce/ o wierze Niceńkiey ták piíze: [Plena haec fides pietate](#)
- 21: [eſt, haec omnium terrarum orbem impleuit: hanc agnouerunt & Iudaei: &](#)
- 22: [quicunque apud alios barbaros Chriſtiani ſunt: verbum domini, quod per](#)
- 23: [vniuerſale concilium, in Nicaea factum eſt \(vważay káždy báczny/ iá-](#)
- 24: [kie to fłowá fą\) manet in aeternum &c.](#) Tegoż pothym Grzegorz
- 25: Názyáńſki poſwiádczá/ wtorego liftu do Klidoniufá/ ták pi-
- 26: íżąc: [Nihil aeque, ac fidem Nicaenam, á ſanctis Patribus traditam, qui illic,](#)
- 27: [ob Arrianae haereſis purgationem conuenerunt, honoramus, aut honorare](#)
- 28: [valemus &c.](#)
- 29: Ambroży też w ty fłowá piíze/ do Wálentynianá Cefárzá:
- 30: [Sequar tractatum concilij Nicaeni, à quo me, nec mors, nec gladius poterit](#)

31: [separare &c.](#)

32: To słyżąc wważay profzę Chryftyánki czytelniku/ iefli to nie

33: ony czały nástáwały/ o ktorých duch Boży prorokował/ iż mieli

34: niektorzy odstąpić od wiary rć. Izaż tho nie iáwne obłądzenie/

35: gdy oto wymyśły ludzkie wiarą nazywáią/ iákoby nie dofyć by=

r 2

łó/

strona: 132

132.

Czwarta część

ma wyznánie wiary

1: łó/ ná wierze Apóstólfkiej/ w piśmie ś. opifáney/ y zoštáwioney?

2: Izali nie było wiernych przed Niceńkim fynodem? á gdzież fię

3: oni podzieią/ ktorzy byli zá czałow Apóstólfkich: á náoftátek co

4: fię z onymi oycy ftánie/ ktorzy te^{go} słowká [confubstantialis](#), áni wie=

5: rzyli/ áni wyznawáli/ y owłzem rzecz przeciwną (iákořmy z tych

6: świadectw/ ktore fię przywodziły/ wyrozumieć mogli) twirdzi=

7: li. Nie wielkali to ślepotá/ obieráć sobie miřtrze y oycy/ przeciw=

8: ko náuce páná Chriřtuřowey/ y názwáć to słowem Bożym/ co lu=

9: dzie wymyřlili: Zápámiętawřzy y tego/ iż z tychże oycow/ ktorzy

10: to ftánowili/ wiefřza część/ y łam Konřtántynus Cefarz ktory

11: ten bład z przodku forytował/ od tego błędu odstąpili: ále ták

12: muřiało być/ gdyż ludzie odstąpili/ od prořtořci słowá Bożego/

13: byli od páná słuřznie pokaráni: iż mniemáiąć/ by chwałę Bogu/

14: y fynowi iego oddawáć mieli: á oni go bárzo řwymi wymyřłami

15: lżyli/ ládá co miářto słowá Bożego mowiać/ y wyznawáiąć/ y řa=

16: mi między sobą fię tágáiąć/ y przelřláduiać. O czym świadczá

17: Hiřtorye: iż onych czałow/ nic [inřze^{go}](#) ná onych fynodźiech nie czyni=

18: li: iedno/ iedni drugich potępiáli. A náoftátek wřzyřcy ná wřchod

19: słońcá mięřzkáiący/ oddzielili fię od tych/ ktorzy ná zachod słoń=

20: cá mięřzkáli: o czym piřze [Socrates, lib. 2. cap. 2. Postea separati sunt](#)

- 21: lic, vt non amplius, communionem interfese iungerentur: sed diuulsus, profusus,
22: ab occidente, est oriens &c.
23: Takić pożytek wczyniły we zborze onym/ nowe słowká/ nád
24: słowo BOże zmyślone: y nie bez przyczyny Páweł ś. nápominał
25: Tymoteuszá: áby fię głupich gadek wyftrzezał: y nád zdrowe po=
26: wieści Ewánieliey zbáwienney/ do zboru cze^{go} inźzego wnośić nie
27: dopuźczał. Lecź przypátrźmy fię te^{mv}/ iefliże iuź/ ná oney wierze Ni
28: ceńskiey (ktorą tak aż pod niebiołá wnośili) przeftáli? á iefliże
29: potym do niey/ więcey nie przydawano? Obáczymy iże nie tu ko=
30: niec/ ále ieden błąd drugi wytrącał/ iáko fię to potym pokaże. A=
31: le wprzod vważaymy/ wyznánie Niceńskie/ ktore Epiphanius, in
32: Ancorato, tak opifuie: Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem,
33: omnium visibilium, ac inuisibilium creatorem. Et in vnum Dominum Ie-
34: sum Christum filium Dei genitum, ex Deo Patre vnigenitum, hoc est ex
35: offentia Patris, Deum de Deo, lumen de lumine: Deum verum, de Deo ve-
- ro, geni-

strona: 133

prawdziwey/ z

133.

burzenim obłędliwey.

- 1: ro, genitum non factum: coessentialem Patri &c. Et in spiritum sanctum
2: credimus, qui locutus est in lege, & praedicauit in Prophetis, & descen-
3: dit in Iordanem: & loquitur in Apostolis. Sic autem credimus, quod spi-
4: ritus sanctus: spiritus Dei: spiritus perfectus: spiritus paracletus: increatus
5: á Patre procedens, & à filio accipiens &c.
6: To wyznánie choćiaź nie rychło po pánu Chrístuśie: y słowu
7: Bożemu przeciwne/ y z onymi pirwłzými oycy niezgodne: wśzák=
8: że/ y z dźiśieyłzym Kátolickiego wyznánim zgodzić fię nie może/
9: oni bowiem oycowie/ oycá łámeo iedynym Bogiem zowią: á fy=
10: ná Bogiem z Bogá wyznawáią. A z takowego wyznánia tru=

11: dno z tych dwu/ iednego Bogá Itánowić/ gdyż to być Bogiem
12: przez fię: á być BOgiem z Bogá/ różne rzeczy fą. Ale to ofobli=
13: wíza/ co o duchu ś. wyznawáią/ ktorego ná ten czás iefzczę/ w ie=
14: dnę iftność/ z oycem/ y z fynem nie fkládáli: y owfzem/ tákie tytu=
15: ły duchowi ś. przypifuią/ ktorých y my/ dziś rádži vzywámy. A
16: przedsię wyznánie náfze/ o duchu ś. Kátolikom podeyżrzáne ieft.
17: Aż potym w kilkádźiesiąt lat/ poczęli niektorzy/ o tym my=
18: ślic/ y poczęli fię między łobą pytać/ dla częgo fynod Niceńki/
19: ták krotkie wyznánie vczyńił o duchu ś. Ná co Grzegorz Názy=
20: áńki odpowiada/ iż dla tego/ iż ná ten czás nikt nie był/ ktorzyby
21: o Boftwie ducha ś. wąpił. Ale tá odpowiedź nie włafna/ áni
22: pyzyftoyna [.] ieft. Izali nie powinni byli wyznác/ tego wfzytkiego/
23: co wierzyli: wfzák nápisano **credimus**: Toć ábo infze wierzyli/ á in=
24: fze wyznawáli: ábo to co wierzyli/ doftátecźnie wyználi. A iefli o=
25: ni oycowie doftáteczną wiárę wyználi: ktorą Atánázyus/ y tenże
26: Grzegorz zálecał/ y wyftáwiał: dla częgo potym/ tenże Atáná=
27: zyus napirwey (iáko świadczą Hiftorycy) wezwawfzy niekto=
28: rych Bífkupow do Alexándryey/ ważył fię wyznánia Niceńkie^{go}
29: poćiofywác/ wyznawáiąc to o duchu ś. **cze**^{go} oni Oycowie nie mo=
30: wili/ áni fię ważyć śmieli: ále onemu/ iáko śmielfzemu/ nie rychło
31: potym (bo aż w kilkudźiesiąt lát) ták fię podobáło/ áby/ y duch
32: ś. teyże iftności/ czći/ y chwały był/ iáko óciec/ y fyn Częgo poczęli
33: mu zarázem drudzy poświadczáć/ á ofobliwie po nich Bázylus
34: wielki/ ze wfzytkiey mocy tego popierał/ ktorý też ofobliwe kfię=
35: gi o duchu ś. nápifał: w ktorých dźiwnie/ y wykrętnie/ náciąga

1: piśmá ś. Temu Bázyluśowi/ wiele fię ludzi zacnych śprzećiwiá=
2: ło/ ktorzy mu to zádawali/ iż trzech Bogow wyftáwiał. Y było o
3: nych czáfów śporu o tym dofyć: á oóbliwie Mácedonius Bifkup
4: Kōftántynopolitáńki/ ná to pozwolić niechćiał. Dla cze^{gō} Theo=
5: dozyus Cefarz/ zwołał fynod Konftántynopolitáńki/ ná którym
6: ftroná obłędliwa przemogła/ y ośądźili Mácedoniufá/ ktory o
7: duchu ś. mimo piśmo ś. wierzyć/ y wyznáwáć niechćiał: táńże
8: zaráżem ducha ś. w iednę iftność/ z oycem/ y z fynem wźzrobowa=
9: li. O czym ták piśzą Hiřtorycy: [Synodus Constantinopolitana, sub The-](#)
10: [odofio coacta, Episcopi congregati, etiam śpiritus fancti gloriam, vt pote](#)
11: [řimilem, atque aequalem patri, ac filio, fanctae nicaenae fidei fymbolo adiece-](#)
12: [runt: Gregorio Niřseno, id quod deefset fupplente &c.](#) Iáwne řkaránie
13: Boże/ gdy oto ći ludzie/ nie czuiáć fię/ rozmaitych Miřtrzew/
14: ktorzyby im wiáre řtánowali/ řzukáć musieli: á oto człowiek ie=
15: den dopełniał/ czego w wierze Niceńskiey (choćiaż iá pirwey zá
16: dořtáteczną wyftáwili) nie dořtawáło. Przyczynił fię do te^{gō} błę=
17: du Dámářzus Bifkup Rzymfki/ ktory/ zebrałzy fynod w Rzy=
18: mie: ná nim pořtánowił/ áby Oćiec/ fyn/ y duch ś. iednego Bo=
19: řtwá/ iedney iftnoćci/ wiecznoćci/ mocy/ czći/ wyznawan/ y chwa=
20: lon był. Ná co wiele ich zezwoliło: á oóbliwie przyłóżyli fię do
21: tego niektorzy Cefárze/ gwałtem ná to niektorzych przymufzáiąc:
22: o czym piřze [Sořomenus, lib. 7. cap. 4. Gratianus legem tulit, vt cuncti, e-](#)
23: [am religionem retinerent, quam Damářfus Romanus, & Petrus Alexan-](#)
24: [drinus constituerunt.](#) Tymći řpořobem wrořł BOg w troycy iedy=
25: ny/ ktore^{gō} [Damářfus](#) Bifkup Rzymfki wyftáwił/ á [Gratianus](#) po=
26: twierdził. Y ktoż im tę moc dał/ áby wiáre řtánowić/ y ludziom
27: Chriřtyáńskim przepiřowáć mieli. Co zacř był ten [Damářfus](#), y iá=
28: ko przez ředycyá/ y roźlanie krwi/ ná Bifkupřtwo wřzedł/ řwiad=
29: czá nie tylko Hiřtorye kořcielne/ ále y pogáńskie. O czym piřze

30: Ammianus Marcellinus, pogánłki Hiftoryk/ lib. 27. Damaffus & Vr-
 31: lícinus, fupra humanum modum, ad rapiendam Epifcopalem fedem arden-
 32: tes, fcifsis studiis, acerrime conflictabantur, ad vřque mortis vulnerumęue
 33: difcrimina, adiumentis vtriusque progresfis. Constatęue in bafilica, vbi ri-
 34: tus Christiani est conuenticulum, vno die 137. reperta cadauera perempto-
 35: rum: efferatamęue diu plebem, aegre postea delinitam &c. Tenęci otho

święty

strona: 135

prawdziwey/ z

135.

burzenim obłędliwey.

1: święty Oćiec/ wiarę w Bogá w troycy iedynego zálecał/ którą y
 2: dziś mnodzy/ pod imieniem Atánazyufowym wyznawáią/ co z
 3: wielką záłością przypomináć mużę/ widząc tákie záwiedźzenie/
 4: gdy ludzie/ iákoby fłowá Bożego niemieli/ do iednego człowieká
 5: wyznánia/ ze fłowem Bożym namniey niezgodnego: y owřzem
 6: iemu przeciwnego/ ták fię przywiążáli/ y tego fię ná pámięć v=
 7: czą/ y mniemáią/ áby naylepiey wyznawáli o Bogu/ y o fynu ie^g/
 8: y o duchu ś. kiedy zá fwoim Atánazyufem ládá co mowią. Profzę
 9: czytelniku miły/ ábyś fię temu pilnie przypátrzył/ com o tych ro=
 10: źnicách piął: y rozładzał fprawiedliwie/ ieftliże **X. K.** będzie mogł
 11: tego dokázáć/ z czego fię przechwala/ to ieft/ ieftliże on/ wyznánia
 12: fwego/ o BOgu w troycy iedynym/ wyznánieniem iednoftáynym
 13: iáko mowi) powřzechnego kościoła/ po wřzytki czáły/ dowieść
 14: y okázáć może/ fłyfzelifmy świádectwá/ z piřm onych oycow pier=
 15: wřzych/ ktorzy żyli przed Niceńřkim fynodem: tych wyznánienie/ od
 16: Kátolickiego nie tylko rózne/ ále iemu przeciwnie ieft. Dáley po
 17: ftápiwřzy do Niceńřkiego fynodu/ obaczymy/ iż wyznánienie Niceń=
 18: řkie/ áni ze fłowem Bożym/ áni z onymi oycy pierwřzymi: áni ná=
 19: ořtátek/ z Papięřkim porównáć fię może. Gdy przyidźiemy do
 20: Konřtántynopolitánřkiego/ przyłączymy do niego Dámaffufo

21: we wyznánie/ áliści obaczymy cóś nowego/ iuż nie tylko od o=
 22: nych oycow dawnieyfzych/ ále y od Niceńfkiego wyznánia (iáko
 23: fię pokázowáło) róznego. Y możeż to **X. K.** zgodą iednoftáyną
 24: názwáć? temu to może perfwádowáć/ ktory w ty rzeczy nigdy nie
 25: wgládał/ ábo iefli wgládał/ tedy fię temu pilnie/ y z rozfádkiem
 26: nie przypátrowáł. Náoftátek/ niechay pogodzą Auguftyńá/ z
 27: Hiláryufzem: ktorzy obádwa/ iuż nie rychło będąc po Niceńfkim
 28: fynodzie/ pífáli o troycy/ á przedsię róźnie tę troycá opifuia. Au=
 29: guftyń bowiem/ trzymáiąc fię Dámálfufá/ wlfzędzie tych trzech/
 30: iednym Bogiem/ iedney chwały wyznawa. A Hiláryus nigdziey/
 31: ducha ś. Bogiem nie zowie/ áni wzywa/ y owfzem ták pífze/ **lib.** 12.
 32: **de Trinitate: Patrem scilicet nostrum, filium tuum, vna tecum adorem: &**
 33: **sanctum spiritum tuum promerear,** nie mowił: **adorem,** Iáko Augu=
 34: ftyń y infzy: dla czego też Hieronim chociaż go ucźciwie wfpmi=
 35: na/ przedsię pímo iego/ w podeyźrzeniu miał. Lecz nie mniemay=

my/ áby

strona: 136

136.

Czwarta część

ma wyznánie wiáry

1: my/ áby to iuż koniec/ gdy ták Bogá w troycy iedynego wyftá=
 2: wili. Náftał potym Neftoryus Bifkup Kōftántynopolitáńfki/
 3: ktory wyznawáiąc z drugimi Bogá w troycy iedynego: o wćie=
 4: leniu perfony wtorey/ z nimi fię nie zgadzał: vkázuiąc/ iż temu/
 5: ktory fpołeczności troyce/ iednym Bogiem ieft/ nie przyftoi á=
 6: by fię człowiekiem ftác miał. Ponieważ Boftwo troyce/ nie roz=
 7: dzielne ieft/ á ták/ iefliby fię Bog człowiekiem zftác miał/ tedy
 8: nie sam fyn: ále wfzytká troycá tym być muśiáła: będąc w Bo=
 9: ftwie (iáko oni mniemáli) nierozdzielna: (ten argument/ niechay
 10: pilnie vważáią dźisieyfzy Kátolicy.) Przydawał y to ku fwey rze=
 11: czy/ iż ná Bogá/ żaden przypadek żálofny/ y śmiertelny/ przypá=

12: dąć nie może. A iż Iezus człowiek z Máryey vrodzony/ podległ
13: rozmaitym vpadkom/ náoftátek/ y śmierć podiał: fkađ się poká=
14: zuie/ iż Márya człowiekiem będąc/ człowieká/ a nie Bogá vro=
15: dżiá. Tymi słowy Nestoryus swoię opinią wywodził/ przyda=
16: waiąc: o wtorey ofobie/ którą on **greka** synem Bożym nazywał:
17: iż ten nie złączył się w iednę ofobę/ z człowiekiem Iezusem/ ále tyl
18: ko duchowną spółeczność z nim miał: one^{go} człowieká Iezusá po=
19: świacaiąc/ potwierdzaiąc/ y vmacniac rć. Było wiele Bisku=
20: pow inszych/ ktorzy się z Nestoryuszem zgadzali: ále więcej tych/
21: co mu się spzeciwiáli. Dla ktorey przyczyny/ Cefarz Theodozy=
22: us/ złożył synod w Efezie: ná którym ofadzili/ te^{go} Nestoryusza/ v
23: żywaiąc przeciwko niemu/ dziwnych wywodow z rozumu swe^{go}:
24: á nie z włafnego słowa Bożego/ do czego naywięcej się przyczy=
25: niał Cyrillus Biskup Alexándryjki/ ktory (iáko niektorzy Histo
26: rycy świadczą) miał zdawná waśń/ przeciwko Nestoryuszowi
27: Biskupowi Konstántynopolitánkiemu. Ian zaśię Biskup Anty
28: ocheński/ onych czáłow człowiek zacny/ y vczony/ spzeciwił się w
29: tym Cirillufowi/ ganiąc iego płochy póštepek/ iż nie czekaiąc/ áż=
30: by się drudzy Biskupi ziecháli/ póspieszyl się Nestoryusza ofzędzić/
31: y exkommunikowác/ y powtáli ci dwa spzeciwo łobie. O czym
32: ták piszą Hiftorycy: *Vemite interea, ad synodum Ioannes, Antiochenus*
33: *Episcopus, à Nestorio diu expectatus: Is Cyrillo indignatus, quod nō expe-*
34: *ctasset reliquorum, ad synodum pertinentium Episcoporum acce ssum, sed au-*
35: *tus fuisset Nestorium deponere, eum cum Memnone Efefino excommunica-*

uit.

strona: 137

prawdziwey/ z

137.

burzenim obłedliwey

1: uit. Rufus igitur Cyrillus, cum Iuuenali Hierosolymorum Episcopo etiam

2: Ioannem depofuit. Iohannes è diuerfo Antyochiam reuerfus coactis mul-
3: tis Epifcopis Cyrillum depofuit &c. Káždy fię przypátrzyć może/ ie=
4: fli duch ś. czyli ciáło/ ty Oyce/ ná tych fynodziech (ktore teraz
5: niektorzy/ zá naświętfze máią) rządziło. Trwála tá nieprzyiaźń/
6: między Cyrillufem/ á Ianem Antyocheńfkim/ czás nie máły: y pi
7: fał ten Ian przeciwko Cyrillufowi/ potężnie árgumentá ie^go bo=
8: rząc: y pewnieby fię był z nim nie pogodził/ by fię był w to nie
9: włożył Cefarz Theodozyus/ ktory go do zgody z Cyrillufem przy
10: muśli. Tákci onych czáfow ty ártykuły kátolickie/ ámbicyą/ y
11: mocą do zboru wprowadzone fá. Kto chce wiedzieć/ co zaczą był
12: ten Cyrillus/ y iákie obyczáie iego były/ niechay czyta [Socratem](#)
13: [lib. 7. cap. 15.](#)
14: Ná tym tedy fynodzie Efelkim/ złożywfy Neftoryufzá/ vro
15: dżili nowe fłowko názwawfy Maryą Bogá rodzicą: o którym
16: názwiŃku/ áni v żadnego ApoŃtoła: áni v Ewánielifty/ áni v za=
17: dnego z Oycow pirwzych nie czytamy: náoftátek/ áni ná Niceń=
18: fkim fynodzie:/ áni ná KonŃtántynopolitáńfkim: áni Dámáfus:
19: áni Atánazyus w Ńwóich Ńymbolách/ tego fłowká nie vzywáią.
20: Aż dopiero/ więcey niź we cztery Ńtá lat/ po pánu ChriftuŃie/ ná
21: trzeciŃ wálnym (iáko zowiá) fynodzie/ to fię fłowko wylęło: o
22: ktore/ dłuŃo Ńpierałi fię niektorzy: y owłzem aż w ŃzeŃ Ńet lat y
23: 90. po pánu ChriftuŃie/ był fynod w Aquilegi/ na którym dopie=
24: ro/ ná ten bład cále zezwolili. Co tymi fłowy przypomináią Hi=
25: Ńtorycy: [Aquilegiae facta est fynodus: in ea patres, vniuerŃale concilium,](#)
26: [in quo statutum est Mariam eŃŃe greka, in dubium vocauerunt, Sed Ser-](#)
27: [gius eos, de errore admonuit, & ad mentem Ńaniorem reduxit &c.](#) Nie
28: mogli fię ludzie przez dłuŃi czás vŃpokoić/ trwożác fię oto názwi=
29: Ńko nowe/ y Ńprofne rć. Ale wroćmy fię do Neftoryufzá/ ktorego
30: chocia Kátolicy/ náŃládiuąc onych Oycow dawnych potępiáią:
31: przedŃię niewiem/ iáko te^go zbęda/ mowiac o wćieleniu Bożym/

- 32: áby nie mušieli wšytkim trzem ošobom (iáko oni zowią) tego
33: przczytác: ábo dwu Bogu/ od šiebie rožnych poštánowić. Po=
34: nieważ bowiem wyznawáią: iż Márya Bogá doškonálego vro
35: džiłá: á to imię Bog/ w nich zámyka w łobie trzy perfony. Mu=

f

szą podobno

strona: 138

138.

Czwarta część

ma wyznánie wiáry

- 1: szą podobno/ wedle oney dawney piošneczki/ Márya/ mátká troy
2: ce ś. názwác. O nadrozšy kwiateczku. Márya/ ktorą ś. Troy=
3: cá wyzwoliłá ciebie mieć zá mátkę łobie. Abo wyznác to štátecz
4: nie mušzã/ iż to inšy BOg ktory šię z Máryey vrodził/ štawšy
5: šię człowiekiem: á inšy ktory šię nie wcielił/ áni człowiekiem štał:
6: á trudno tego máią zbyć/ rozdžiałámi peršonálnymi: bo tu nie
7: idžie o peršonę/ ále o to šłowo Bog/ gdyž Márya/ Bogá rodži=
8: cã názywáią.
9: Drugá rzecz trzebá im vważyć/ iż oni iednęž rzecz z Neštory
10: ušzem twierdžã/ gdy Chrištufá znácznie džiłã/ iedny rzeczy przy
11: pišuiąc iáko Bogu tylko: á drugie iáko człowiekowi Bowiem
12: kiedy wyznawáią/ iż Bog nie ćierpiał/ áni vmárl: á człowiek ćier
13: piał/ y vmárl/ izaž to nie dwa będa. Ten ktory ná krzyžu záwie=
14: šzony vmárl/ y do grobu wložon iešt/ izaž nie prawdziwym czło=
15: wiekiem był w ošobie šwoiey/ od ludzi widžiánym y dotykánym?
16: á oná zášię wtora ošobá (iáko oni zowią) ktora áni ćirpiálá/ á=
17: ni vmárlá/ áni do grobu wložona byłá/ ále (iáko oni vcžã) z Oy
18: cem záwŹze iedynym Bogiem byłá/ y człowieká Iežušá wzbudži
19: łá: izali teŹ wlášności šwoiey ošobney/ mieć nie ma/ oddzieloney
20: od wlášności człowieczej: zátym iśc mušić/ máiąc y wlášności/
21: y škutki ošobliwe/ ošobę teŹ cáłã/ od człowieczej ošoby/ oddzielo
22: ná przyznác mušzã. Lecž Kátolicy niewiedzac iáko z tego wybr

- 23: nąć/ łówek tych: Dwie naturze/ używają/ nie czując się/ iż to/
 24: co oni naturom przypisują/ o sobom właśnie należy. Y owżem
 25: często oni/ iednę rzecz mówią z Nestoryuszem/ gdy to/ coby mieli
 26: Bogu oycu przywłaszcząć/ wtorey osobie zmyśloney przypisują.
 27: Gdy wczą: Iż syn przedwieczny: wtora osoba Bożwą/ sprawił
 28: sobie ciało/ w żywocie Panny Maryey/ ábo iáko drudzy mówią:
 29: Człowieká do siebie przyjął y przyłączył: także y to wyznawają/
 30: iż człowieká Iezufá vmárłego/ syn Boży przedwieczny/ od vmár-
 31: łych wzbudził. A iákoż to nie inšzj/ ktorj nie vmierając mocą śwá-
 32: drugiego wzbudził: á inšzy ktory vmárłym będąc/ żadney mocy
 33: ná ten čás nie miał. Kiedyby się tedy Kátolicy dobrze obrácho-
 34: wáli/ znaleźliby się w iednym cechu z Nestoryany/ w czym ich
 35: własny kanon/ synodu Efeckiego czwarty/ ośądza. Który ten

ieft:

strona: 139

prawdziwey/ z

139.

burzeniem obłądliwey

- 1: ieft: Si quis in personis duabus, vel subfistentiis, eas voces, quae in Apo-
 2: stolicis scriptis continentur & euangelicis diuidit, vel quae de Christo di-
 3: cuntur à sanctis, vel quae ab ipso: aliquas quidem ex his, velut homini, quae
 4: praeter Dei verbum, specialiter intelligantur, aptauerit: illas autem tan-
 5: quam dignas Deo. soli Dei Patris verbo deputauerit, anathema sit etc. Izaż
 6: oni iáwnie te^{g0} nie czynią/ gdy człowiekowi tylko/ mękę y śmierć:
 7: á náóstátek y vřząd pośredniczy: iáko Auguřtyn/ ktore^{g0} pořpo-
 8: lićie nářládują/ przypisują: zásię wzbudzenie od umárłych/ iza=
 9: li człowiekowi vmárłemu należy? řć. Rádži tedy nie rádži: dwie
 10: osobie w Chrifuřie/ vpátrowác muřzã. Słowá Auguřtynowe
 11: ty řã/ lib. 7. Confess. cap. 43. In quantum enim homo, in tantum media-
 12: tor: In quantum autem verbum, non medius, quia aequalis Deo, & Deus

13: apud Deum etc. Aż to nie dwu ołob Auguſtyń w Chriſtuſie wpa
 14: truię/ kaźdey z nich ołobliwą właſnoſć przypifuiąc. Hieronim w
 15: Chriſtuſie wyznawaiąc iednę ołobę/ wyznawa zarázem/ duas
 16: perfectas, & integras ſubſtantias, id est: deitatis & humanitatis, quae ex
 17: anima continetur, & corpore &c. Takić fię nieſtátek/ w tych wy=
 18: myſlech ludzkich pokázuie/ iż oto nie tylko ſłowu Boże^{mv} ſprzeći
 19: wiáią fię/ ále fámi między łobą niezgodni fá. Ale poſłuchaymy co
 20: fię dáley onych czáfow dźiáło. Nátał potym Eutyches/ mnich
 21: Konſtántynopolitáńki/ ktory nie mogąc fię z tych roźnych
 22: opiniy wywikłác/ y tych dwu nátur/ w iedney perſonie/ nie przy=
 23: znawaiąc: poniewaź on to widźiał/ iż náturá/ od onych Oycow
 24: opifána/ nie náturą/ ále perſoną ráczey názwána być miałá rc.
 25: Wolał tedy ták wyznác: Iż ſyn Boży przedwieczny/ złączywſzy
 26: fię z człowiekiem/ odmienił człowieczeńſtwo w boſtwo: przyda=
 27: waiąc y to/ iż podleſza rzecz zacnieyſzey/ wſtępić muſiałá/ iáko
 28: człowieczeńſtwo Boſtwu. Vżywał ku tey rzeczy podobieńſtwá:
 29: Iáko kiedyby kto/ naczyńie octu/ wylał w głębokie y ſzyrokie
 30: morze/ iuźby on ocet/ y właſnoſć/ y ſmák vtrácić muſiał/ y wſzy=
 31: tek fię w wodę obroćić: ták rownie człowieczeńſtwo páná Chri
 32: ſtuſowe/ będąc złączone z Boſtwem/ od Boſtwá iáko rzeczy
 33: nieogárnionej/ w náturę Boſką przemienione ieſt. Miał ten Eu
 34: tyches wiele forytarzow/ tego ſproſnego mniemánia ſwego: kto
 35: remu ſprzećiwil fię Flavianus Biſkup Konſtántynopolitáńki/

f 2

y przyſzło

strona: 140

140.

Czwarta część

ma wyznánie wiáry

1: y przyſzło do tego/ iż Theodozyus Ceſarz/ złożył ſynod w Efezie:
 2: ná ktorym oni Oycowie zgromádeni/ zgodźiwſzy fię z Eutyche-
 3: ſem/ Flavianá Biſkupa Konſtántynopolitáńskiego/ oładźili/ y

4: Inadź zámordowáli. Theodozyus Cefarz (ktorego Papieżnicy
5: zá świętego máią) pochwalił vchwałę fynodu onego/ y dzier=
6: żeć fię iey rofkazał. Lecż potym prętko/ po śmierci Theodozyu=
7: łzowey/ Lew Biskup Rzymki/ fráfuiąc fię ná ony Oyce/ iż po=
8: łłow iego ná fynodzie nie vczćili/ y listu do nich piánego słuchác
9: niechćieli: Itárał fię o to v Cefárzá Márcyaná/ áby fynod dru=
10: gi złożył w Chálcedonie: na którym oniż Oycowie/ ktorzy w E
11: fezie máło przedtym folgując Theodozyufzowi Cefárczowi/ Eu
12: tycheńá vspřawiedliwili/ á Fláwianá ośądźili (iż zásię w Chálce
13: donie/ ná drugim fynodzie/ widząc náśádzenie/ Cefárzá Márcy
14: aná prętko prześiodłáli/ potępiwřzy Eutycheńá/ y Dyofzkodeńá/
15: Biskupá Alexándrijskiego). Na tym fynodzie/ o iedney perfo
16: nie á dwu náturách/ dziwnych mow náwymyśláli. Y ták o tym
17: mowili/ że drudzy náśláduiąc ich/ znowu zásię wpadáli/ w ono
18: mniemánie Nestoryufowe/ (iákořmy wylzey wyrozumieć mo=
19: gli) á ośobliwie z Auguřtynowego wyznánia [de mediatore](#). Dla te
20: go fynodu Chálcedoneńskiego/ wielkie fię turby wřczynáły/ mię
21: dzy Chriřtyány/ y nie rychło fię vřpokoieć mogły. Co Hiřtorycy
22: przypomináią: [Synodus Chalcedonenfis, turbas ingentes dabat in ecclesi](#)
23: [is, cum nonnullae eam reciperent, defenderentque: rufus, aliae profus eam](#)
24: [reicerent, impugnantque atrocissime &c.](#) A nawięcey to ludźi obra
25: záło/ iż widźieli nieřtátecznořć onych Oycow/ ktorzy zá Theodo
26: zyufzá Cefárzá: pochwaliwřzy iednę rzecz/ potym pręciuchno/ k
27: woli drugiemu Cefárczowi/ zgánili/ y potępili: fkąd fię ich lekko
28: myřlnořć pokázowáła. Ale ták fię pořpoliće z tymi dzieie/ kto=
29: rzy ná łłowie Bożym nie przeřstawáiąc/ vdawáią fię zá wymyřły
30: ludzkimi.
31: Gdy iuż tedy/ cztery fynody głowne (iáko ie oni zowią) wy=
32: řtáwili/ y ná káżdym co ořobnego (iákořmy łyřzeli) vkowáli/
33: potrzebá było/ to wřzytko w ieden poczet zebrawřzy/ áby fię nie=

34: rozchwiało/ wtwierdzić. Do czego/ nigdyby byli oni Biskupo=

35: wie tego nie przywiedli, bo zawnie naidowali sie takowi/ kto=

rzy widząc

strona: 141

prawdziwey/ z

141.

burzeniem obledliwey.

1: rzy widząc ty błędy/ na nie zezwalać niechcieli: aż musieli sie nie=

2: ktorzy Cesarzowie do tego przyczynić/ y tę wiezę z rożney mate=

3: ryey vbodowaną zasklepić: a między innymi Iustynianus/ y Iu

4: stynus Cesarze. O Iustynianie tak pisze [Euagrius lib. 4. cap. II. Iu-](#)

5: [stinianus omnibus sublati dofsidijs, pacem ac tranquillitatem ecclesiis Dei](#)

6: [restituere molitus est. Et ut quatuor synodi Oecumenicae videlicet Nicaena,](#)

7: [Constantinopolitana, Efesina, & Chalcedonenfis, ab Archiepiscopis, &](#)

8: [omnium ecclesiarum ministris reciperentur, vnoque ore, palam praedicaren](#)

9: [tur, autor fuit &c.](#) A Iustyn zaśię Cesarz/ ty rzeczy w kupkę zebra

10: wzy/ długie wyznanie napisal/ wzytkim tak wierzyć/ y wyzna

11: wać zagrozilwzy rozkazal. O czym pisze [Euagrius, lib. 5. cap. 4.](#)

12: Tymci sposobem/ ty wymyly ludzkie gore wynioły/ do kto

13: rych wtwierzenia potrzeba bylo mocy swieckiey/ bo ieden Ce=

14: sarz cztery Koncilia zalecilwzy/ przestrzegac ich rozkazal. A dru

15: gi wyznanie wiary spisalwzy podal/ y tak wzytkim wyznawac

16: rozkazal. Y na tyz to ludzie przylzlo wiare Chrystyanska stanowic

17: y swiatu podawac? Niechay kto chce czyta Historyki/ obaczy

18: iakich obyczajow y cnot/ ci Cesarze byli: na ostatek Iustyniano=

19: wi to przypisuię/ iz panu Chrystusowi cialo takie przypisowal/

20: ktore nalzemu namniey podobne nie bylo/ ktore ani cierpiec/ ani

21: umrzec moglo. Lecz ktoby onych czalow wzytki błędy wylczył?

22: Był nie malý spor/ y o ty slowa [Substantia, hypostasis, abo persona.](#)

23: Bo iedni byli/ ktorzy trzy substancye w iednym Boŏwie wyzná

24: wali/ zwywając slowka [substantia](#) miało perfony; a drudzy má=

25: iąc to zá błąd/ iednę subftancyą tylko wyznawali. Náoftátek do
 26: tego przyfzło: iż Anáftázyus Cefarz/ miałto Troyce/ czworcę
 27: chwalić rofkazał: iákoż nie bárzo dawnych czałow/ **Ioachimus Ab**
 28: **bas**/ przeciwko Lombárdowi díputuiąc/ okázował to Papieżni
 29: kom/ iż nie troycę ále czworcę wyznawáią/ y nie bárzo dawno
 30: był/ nieiáki **Antonius Pistor** Szkotyftá/ we Fryburgu/ który z ná=
 31: uki ízkolney Papieſkiey/ trzech Bogow pokázował. A kto fię o
 32: nym ſłowom przypátrzy/ których **ſcholastici** Papieſcy/ mowiąc o
 33: Boſtwie/ wzywáią: **Identitas, Quiditas, Circuminceſio &c.** Izali fię
 34: tym plotkom dżiwowác nie muſi: y niechay fię kto ták mądry
 35: znajdzie/ któryby właſność tych ſłow po Polſku wyłóżyć wniał.

f 3

A coż

strona: 142

142.

Czwarta część

ma wyznánie wiáry

1: A coż rzecz zrozumieć? Niechayże fię tedy **X. K.** nie przechwala/
 2: áby on iednoftáyne wyznánie/ powſzechnego koſcioła podáwác
 3: miał: ále owłzem niechay to wyzna/ iż błędy rózne/ rózných czał=
 4: ſow/ od rozmáitych oſob zmyſlone/ ktore fię w iedno ſklijć nie
 5: mogą/ forytuie y záleca.
 6: A ieſli mnie ieſzcze nie wierzy/ niechay poſłucha ſwego **K. A.** co
 7: o tym w liſcie ſwoim wyznał ták piſząc: Wiele ludzi wczonych
 8: piſáło o náturze Boſkiey/ vkázuiąc w Pánu B. iednę íftność/ á
 9: trzy perfony: przez rozmáite podobieńtwá/ dwornie więcey/ ni=
 10: żeli pożytecznie rć. Słowá godne pámięci/ y wważania/ ktorými
 11: **K. A.** zgánił wſzytkie wywody/ onych dawnych Oycow/ który-
 12: mi iedney íftności/ á trzech perfon dowodzili/ ktorých **X. K.** w
 13: tym piſániu nálláduie/ co **X. A.** dwornym/ á niepożytecznym
 14: piſániem oſądził. Boże day to/ áby ty ſwoie ſłowá **X. A.** y z dru=
 15: gimi dobrze wważał. Dálej ták piſze **X. A.** kuſili fię drudzy piſác

16: o dwoiákim rodzeniu Páná Chriftułowym: o iednym z BOgá
 17: oycá od wieku/ á drugim z Mátki Pánny czyftey wedle czáfu: ále
 18: ci próżno wodę mierzyli: ábowiem národzenie iego któż wypo=
 19: wie rć. Pánu Bogu chwałá niechay będzie/ który z wft przeci=
 20: wników/ świádectwo prawdzie fwoiey ś. wyćifka. Izali y my/
 21: nie iedney rzeczy z **X. A.** mowiemy/ którzy fię záftáwiamy/ prze=
 22: ciwko dumom y wymyfłom ludzkim gániąc tych wśzytkich/ kto
 23: rzy fię o tych táiemnicách BOŃkich/ ważyli mowić y piśác nád
 24: słowo Boże. A **X. K.** co innego czyni/ npifawfzy dwoie kazánie
 25: o tym rodzeniu/ iedno co oni ftárzy (wedle dekretu **X. A.**) wo=
 26: dę próżno mierzyli/ á **X. K.** śiáno niepotrzebnie młóci. Pifze ták
 27: dáley **X. A.** o trzeciey ofobie w BoŃtwie duchu ś. iáko od oycá/ y
 28: fyná pochodzi/ mądry Grekowie/ byŃtrymi rozumy fwymi/ bár=
 29: zo fię vtknęli rć. Y coż prawdźiwfzego mogł powiedzieć? á iefli
 30: fię Grekowie potknęli/ czemuż ich Kátoliká náŃláduie/ izaż nie
 31: Grek był Atánázyus/ Cyrillus/ Grzegorz Názyáńki/ Bázylus/
 32: ChrzoŃtom rć. Y owfzem ony fynody przednieyfze/ izaż nie przez
 33: Greki odpráwowáne/ y po grecku nápiśáne były. Iefli tedy
 34: **X. A.** Greki mędrkámí názywa/ niechayże Ńam nie náŃláduiáć
 35: ich mędrawác przeŃtánie/ á do nas fię przyłáczywŃzy/ ná Ńczy-

rych/

strona: 143

prawdźiwey/ z

143.

burzeniem obłędliwey.

1: rych/ proŃtych/ y zdrowych powieŃciách Ńłowá Bożego przeŃtá=
 2: nie. Dáley ták piŃze **X. A.** nie zdárzyło fię tym ludziom/ którzy we
 3: dle głow Ńwoich/ ty rzeczy wytrzáńác chćieli: ábowiem chćiał
 4: pan Bog boŃtwo Ńwoie/ przed rozumy náŃzymi ták zákrýć/ żeby=
 5: Ńmy nie wędrowáli o nim więcey niź potrzebá: á przez ieden tyl=
 6: ko Ńrzodek wiáry/ o vznánie fię iego Ńtáráli. Przetoż Ńyn Boży/

7: dziękiue oycu niebieskiemu/ iż tę táiemnicę zákrył mądrym rc. Y
8: trochę niżej ty słowá przydawa: Nayprzyftoyniey nam w takich
9: rzeczach/ poddávác rozum pod posłufzeństwo wiáry páná Chri=
10: ftułowey rc. O dałby to Pan Bog/ by y sam **X. A.** słowá swoie
11: vważác vmiął/ y infzy/ żeby ná nie pámiętáli. Szczyra to bowiem
12: prawdá/ iż tym ktorzy/ nád wyroki duchá Bożego/ w tey rzeczy
13: mędrówác chcieli/ nie zdárzyło się im to/ iáko się to z ichże piłm y
14: postępkow pokázowało. Y to nie mnieyfza prawdá/ iż bog przed/
15: mędrkámí kryie táiemnice swoie/ á málucżkim profacżkom bo=
16: iącym się iego obiáwia: á ofobliwie tym/ ktorzy rozum swoy pod
17: dawáią/ pod posłufzeństwo wiáry páná Chriftułowey: á wiárá
18: nie skąd inąd/ iedno z słuchánia słowá Bożego pochodzi. Tym
19: tedy swoim wyznáníem **X.A.** obálił wśzytkie ony dawne wymy=
20: śly/ o Bogu w Troycy iedynym: czego iż **X. K.** nieprzyftoynie/ y
21: nieobácźnie broní/ ípodźiewác się tego może/ iż (iáko **X. A.** o
22: drugich piłze) naymniey mu się to nie zdárzy: á lepiejby vczynił/
23: kiedyby posłuchawśzy rady **X. A.** szperowác rozumkiem swym
24: prześtał/ poddawśzy rozum swoy w posłufzeństwo wiáry praw=
25: dźiwey páná Chriftułowey. Wiem że w tych ksiáżkách/ **X. P.**
26: nas vplwał/ y rozmáicie ípotwarzał: ále się nam známieniće ná=
27: gradza/ gdy łámi przeciwnicy/ prawdzie świádectwo wydác
28: musieli/ y wśzytko swoie wyznánie/ o Bogu/ y o Chriftuśie/ iá=
29: ko wymyśł ludzki ofádzic. A co długiemi słowy **X. K.** wyśtáwić
30: vsiłuie: To **X. A.** nie czuiác się/ y do czego infzego zmierzáiác:
31: krotkimi słowy/ iáko iákim táránem poráza/ y obála: ále nie
32: dźiw/ bo się to tym przydawa/ ktorzy w ciemności będac/ łámi
33: się náłpoł kołátác mufzą.
34: Lecż przy końcu tey rzeczy zdáło mi się zá potrzebną słowá
35: niektóre **X. K.** o wcieleniu śyná Bożego/ dworne y subtylne

strona: 144

144.

Czwarta część
ma wyznanie wiary

- 1: przywieść. Tak piŕze **X. K.folio** 75. ludzie w żywoćie mátczynym/
2: áz w kilku dzieŕŕiat dni/ biorzą doŕtáteczne wypełnienie miary
3: ćiała ŕwego: lecz pan Chriŕtus mocą Boŕtwá **fwe^{go}**/ nátychmiałt
4: po ze zwoleniu pánieńŕkim/ wziął doŕtáteczne człowieczeńŕtwo
5: ŕwoie/ w doŕkonáoćie ćiała/ wŕzech **ie^{go}** członkow/ w mocy Bo=
6: ŕtwá. Acz ono ćiało/ w máłooći/ y w zupełnooći/ obyczay poczę=
7: ćia przyrodzonego záchowywáło: bo według Bernárdá ŕ. była
8: tám długoŕć krotka/ ŕzyrokoŕć wáłka/ głębokoŕć rowna. Kto=
9: re ćiało doŕkonáłe potym do ŕłufznego wzroŕtu/ y z ŕtrony wla=
10: dzy duŕznym/ bráło pomnozenie/ nie w łámey rzeczy/ ále w
11: zwierzchnim doŕwiadczeniu/ y okazaniu rć. Y potym **X. K.** tý
12: ŕłowá przydawa: Pan Chriŕtus w żywoćie mátczynym/ iuż mę=
13: zem był/ kthory teŕ głos z mátki wypuŕcił/ kthorym Ianá oży=
14: wił rć. Y z kthoregoŕ piŕmá ŕ. ty wymyŕły wzięte/ y ŕáli to wymo=
15: wy Boŕe? niechay káŕdzy báczny y Bogoboyny rozłáda/ z o=
16: nych to pewnie byŕtrych rozumow (kthorych **X. A.** ŕłufnie zgá=
17: nił) poŕzło/ y wyroŕło: w kthorych ŕłowiech mogę to beŕpiecznie
18: rzec/ iż nie ledwie/ ile ŕłow/ tyle grubych błędow/ pokazác ŕię mo=
19: że. Wŕzákŕe nie wŕzytkim ŕię báwiąc/ niekthorych rzeczy tylko ná=
20: krotce dotknę. Naypirwey iáko to być mogło/ áby Chriŕtus w
21: żywoćie Máryey łobie ćiało ŕpráwił: gdyŕ Chriŕtus ieŕt Iezus on
22: człowiek od Bogá pomázany/ kthorego Iezufa Bog przez po=
23: ŕwięcenie (iáko ŕię wyŕŕzey vkázowáło) Chriŕtuŕem vczynił: A
24: v **X. K.** pirwey był Chriŕtus niŕ ŕię Iezus národził. Druga rzecz/
25: piŕmo ŕ. vczy/ iż Márya Pánná począwŕzy/ czáfu ŕłufznego dono=
26: ŕiła/ y dziećiatko vrodziła/ kthore roŕło/ y ponaŕáło ŕię w zwierz

27: chownym wzroście/ wedle lat/ y w duchu ś. rć. A **X. K.** piŕze/
 28: iż mężem był w żywoćie Pánny Máryey. A Anioł mowi do Io=
 29: zefá: Weźmi dziećiątko/ y mátkę ie^{go} rć. Y komuż podobniey wie=
 30: rzyć? Aniołowili/ ktory poki pan Chriftus dziećięciem był/ dzie=
 31: ćięciem go názywa: czyli **X. K.** ktory wyczerpnąwŕzy/ z Tomásá/
 32: y Bonáuentury/ iefzcze w żywoćie máćierzyńŕkim mężem go opi=
 33: ŕwie. To teŕ nowa łacíná/ áby pan Chriftus z żywotá máćierzyń=
 34: ŕkiego głós wypuścíc miał/ ktorym Ianá obżywił: niewiem kę=
 35: dy to **X. K.** wyczytał: y z iáką śmiáłościá/ tákie rzeczy piŕze/ y

twierdzi/

strona: 145

prawdziwey/ z

145.

burzeniem obłędliwey.

1: twierdzi/ ktorych y podobieńŕtwá naymnieyŕzego w piŕmie ś. nie
 2: máłz/ ále nie nowiná to tym wŕzytkim/ ktorzy puścíwŕzy fię ŕlo=
 3: wá Bożego/ zá wymyŕłami ŕwymy fię vdawáią. Pánie Boże day
 4: im vpámietánie Amen.
 5: Winuie nas teŕ **X. K.** o dziećinny Chrzeŕt/ puŕzczáiąc fię
 6: ná nas wŕzczypliwyimi ŕłowyy/ zádawáiąc nam to: iákobyŕmy/ y
 7: Bogá/ y wiáre: tákŕe y Chrzeŕt ieden/ przećiwko náuce Apoŕtol=
 8: ŕkiey odmienić mieli. My z łáŕki Bożey/ áni BOgá/ áni wiáry
 9: weń nie odmieniamy: lecz dźierząc fię pewne^{go} ŕznuru ŕłowá Bo=
 10: ze^{go}/ wedle niego/ o Bogu/ y o ŕynu iego wierzymy/ y wyznawá=
 11: my. Do częgo on ŕam przez ŕyná ŕwego miłego nam dopomaga
 12: duchem ŕwoim ś. nas w wierze prawdziwey vtwierdzáiąc: á iá=
 13: ko wiáry/ z ludzkich wymyŕłow wćzyć fię niehcemy/ ták y o pie=
 14: częćiách ktorymi wiáre okázuiemy/ y pozwierchnie pieczetuie=
 15: my/ nic náđ iáŕne ŕłowo boŕe/ y poŕtánowanie páńŕkie/ y przyklá
 16: dy Apoŕtolŕkie/ wáżyć fię niehcemy. Mamy wŕtáwę iáŕną/ y źrze

17: telną/ páná Chriřtuřowę/ o prawdziwym ponurzeniu. Mamy też
 18: řpořob y przykłady zboru Apořtolřkiego: tego řię z łářki BŌżey
 19: dźierżymy. A iż o dziećinnym Papięřkim/ czarowanym chrzcie/
 20: nic w piřmie ř. nie czytamy/ dla tego řię nim řłuznie/ y řpráwie=
 21: dliwie brzydźimy. Muřzą to niektorzy Papięřnicy iáwnie wy=
 22: znáwáć: iáko [Hofius confefs. cap. 27. et 40. Y Vergil. Polydorus lib.](#)
 23: 4. [cap. 4.](#) iż áni Bogá w trocy iedyne^{řo}/ áni dziećinnego chrztu/
 24: z piřmá ř. iářnie dowieřć/ y okázáć nie mogá. Lecź iż to oboie/
 25: z podánia řtářřych řwoich (iáko oni mowią) wźięli/ co iż łámi
 26: przeciřwko řobie wyznawáią/ niechayźe nas nie winuią/ ktorzy
 27: wolemy ná řłowie Boźym řtáćećnie przeřtáwáć: niź řię zá wymy
 28: řły ludzkimi w teć puřczáć.
 29: Prawdá to/ iż dziećinny chrzeřt wymyřł ludzki/ ále nie zárá=
 30: zem od wřzyřkich przyięty/ y pochwalony: cźego mogł bych wie=
 31: le dowodow/ y przyřłádow pokázáć: lecź dla przedłuzenia/ nie=
 32: ktore tylko przypomnię. Tertullian on zacny Piřarz/ znáćnie
 33: řię temu řprzeciřwiáł/ y zá iedno to řłupřtwo poczyřał/ piřzác ná
 34: ony řłowá páná Chriřtuřowe: Nie brońćie dźiatkom przyřć do
 35: mnie řć. [Veniant dum adolefcunt, veniant dum difcunt: fiant Chriřtiani](#)

t

dum

strona: 146

146.

Czwarta część

ma wyznánie wiáry

1: [dum Christum noře poterunt. Quid festinat innocens aetas, ad remiřio-](#)
 2: [nē peccatorum? Cautius agitur in fecularibus, vt cui substantia terrena non](#)
 3: [credatur, credatur diuina, nořcat petere řalutem, vt petenti dediře videa-](#)
 4: [ris &c.](#) Z tych řłow/ okázuię řię/ iż Tertullian/ dziećinne^{řo} chrztu/
 5: nie miał zá wřřwę Apořtolřką/ boby řię iey był řprzeciřwiáć nie
 6: řmiał: á teź nie podobna/ áby Apořřłowie/ rzećy wřřwie

7: páná Chrístułowey/ y pímu ś. przeciwne poštánawiác mieli. Pię
8: knie też Tertullian w tych słowiech/ komu prawdziwe ponurze
9: nie należy/ opifuie: Iż temu/ który prawdziwie káiący się grze=
10: chow swoich/ onych odpuszczenia/ przez żywą wiarę dostępuią.
11: A tákowi dopiero ponurzenia/ iáko zwierzchniey pieczęci żądác/
12: y do niego przystępowác máią. Co wśzytko dzieciom nie należy:
13: nie do dzieci bowiem Chrítus Pan z Ewánelią posłał vcźnie
14: swoie: ále do tákowych/ którzyby mogąc słuchác/ wierzyć/ y po=
15: słufzni być mogli. Papieżnicy mniemáią by wodą czarowaną/
16: Chrístyány bogu czynić mieli: lecz Chrístyáninem prawdziwym
17: żaden być nie może/ ktoby wiarą prawdziwą/ przez poświęcenie
18: ducha społecznosci z Chrítušem pánem nie miał. **X. K.** dofyć
19: nie bącznie piŕze: iákoby Chrítus pan Polaki/ skoro się ná swiát
20: vkazáli/ prawdziwą znáíomością swoią/ przez łádkę chrztu ś. o=
21: swiećić miał. Tymi słowy **X. K.** dawa to o sobie znác/ iż on do
22: tego czáfu niewie: w czym prawdziwa znáíomość páná Chrítu=
23: sowa należy: ále dawśzy te^{mv} pokoy/ wroćmy się do rzeczy záczytey.
24: Okázác się to może/ z przykłądu niektórych zacnych osób/
25: którzy chocia z rodziców Chrístyánńkich zrodzeni/ przedsię nie w
26: dziećínstwie/ ále aż dorozłzy/ ochrzczeni bywáli: iáko czytamy o
27: Auguśtynie/ który z mátki Chrístyánńkiej vrodzony/ á wzdám
28: nie rychło do chrztu przyźedł/ aż iuż máiąc syná **podrośle**^{g0}/ z kto=
29: rym weśpolek ochrzczoney był. Hieronim też o sobie piŕze: Iż z dzie=
30: cińfthwá wychowany od rodziców w náuce Chrístyánńkiej: á
31: przedsię aż w Rzymie będąc/ tám od rodziców posłány/ tám o=
32: chrzczoney iest. Theodozyus Cefarz/ z rodziców także Chrístyán=
33: ũkich zrodzony/ á przedsię (iáko o nim piŕze Sokrátes) aż iuż
34: Cefárzem będąc/ y to w chorobie ciężkiej/ ochrzczoney był: toż pi=
35: szą o Konśtántynuśie wielkim/ który będąc w kilká dzieśiát lat

strona: 147

prawdziwey/ z

147.

burzenim obłedliwey

- 1: Chryftyáninem/ dopiero ná śmiertelney pościeli ochrzczony był.
- 2: A co więtfza/ Ambroży pirwey Biskupem zoftał/ też dopiero o=
- 3: chrzczony był: z czego wftytkiego pokázuie fię: iż oni pirwfzy Chri=
- 4: ftyánie/ nie śpiefzyli fię do chrztu/ áni o tákiefy gwałtowney po=
- 5: trzebie (iáko dżiś czynią) rozumieli: ále owfzem z rodżiwfzy fię
- 6: z Chryftyánow/ y między nimi fię wychowawfzy/ długo oczeka=
- 7: wáli odkłádaiąc: O co ich też Bázylus w fwoich kazániach fu=
- 8: kał/ z ktorego fię to pokázuie/ iż w tych ftronách/ kędy on mie=
- 9: fzał/ dzieći nie chrzczono/ ále pirwey ie vcżono/ y ćwicżono w ná=
- 10: ukách Chryftyánfkich: co fię z fłow Bázylusfzowych/ pokazác
- 11: może: ktore ty fą: [Quamobrem Ecclesia, fuos proculata voce conuocet](#)
- 12: [alumnos, vt quos primum peperit, tunc demum lacte fano eruditionis. fide](#)
- 13: [catechumaenos enutritos, cibi firmioris degustatione, institutoque perfecto](#)
- 14: [corroboret &c.](#) Y trochę niżey ty fłowá przydawa: [fciendum est:](#)
- 15: [quod primum docere, & instruere oporteat: atque demum, praeclarifsi-](#)
- 16: [mo baptifmate, ritè instructum dignari &c.](#) Pokázuie fię z tych fłow/
- 17: iż tám dżiatki Chryftyánfkie pirwey vcżono/ y w wierze ćwicżo=
- 18: no/ ktore też Kátechumenos názywano/ á potym wyuczonych
- 19: do chrztu prowadżono: czego y Hieronim poświádcza/ piřząc [in](#)
- 20: [Matth. Iufit inquit Christus Apostolos, vt primum docerent deinde fidei](#)
- 21: [intingerent Sacramēto &c.](#) Kto weyřrzy w one pierwřze oyce/ y ich
- 22: piřmá vważác będzie: Iáko Ignácyufowe/ Iuřtynowe włafne
- 23: piřania: Ireneufzowe/ Tertulianowe/ Lactancyufowe/ náoftátek
- 24: y Bázylusfowe (choćiaż iuř ten pořlednieyřzy był) nic v nich iá=
- 25: řnie o dziećinnym chrzćie nie znajdyie. Orygenes/ ktory wiele błę=
- 26: dow nařiał: ten dziećinny chrzćel/ vřtawá Apořtolfká názywác

27: śmiał: ále mowił to/ iáko wiele rzeczy inšzych z domyłłu űwego.
 28: Cypryan náśládował Orygenefá/ ále fię y ten vtknął (ábo teź
 29: to kto do iego pińania/ iáko ieden podmiot podrzucił) bo mnie
 30: temu dziwno: iż Cypryan/ kocháiąc fię w pińmiech Tertulliano=
 31: wych/ y mińtrzem go űwoim názywáiąc/ tego iáko on dziećinny
 32: chrzeűt zgánił/ obáczyć nie miał. Ná niektorych tedy mieyfcách z
 33: przodku/ wkradał fię ten bład między ludźi: ále nie we wűzytkich
 34: zborzech zarázem tego chowano/ y vzywano: co nie tylko/ z tych
 35: dowodow/ ktorem iuź przypominał/ okázác fię moźe: ále Hińto=

t 2

rya oná

strona: 148

148.

Czwarta część

ma wyznánie wiáry

1: rya oná o Atánázyuűie tego poűwiádcza: o ktorym pińzą/ iż bę=
 2: dác wyroűłkiem w Alexándryey iednego czáfu/ igráiąc z chłopię=
 3: ty z drugimi nád morzem/ rzkomo ie chrzcíł. Co widząc Bińkup
 4: Alexándryińki/ y inűzą kűiężą/ wezwawűzy ich do űiebie/ á wypy=
 5: tawűzy fię/ y dowiedziawűzy/ iż ná kűztałt Ceremoniy koűcielnych/
 6: obchodził fię Atánázyus z onymi chłopięty/ doűtátecznym pytá=
 7: niem y odpowiadániem: vrádzili to oni kűięża między űobą/ tych
 8: chłopiát iuź nie chrzcíć. Co nie dla tego przypominam/ áby mi fię
 9: ich tá nie mądra rádá podobác miáłá/ ále dla tego: iż fię űtąd po=
 10: kázuie/ iż onych czáłow w Alexándryey dzieći nie chrzczono. Z czá
 11: űem wkradał/ y pomnaźał fię ten bład między ludźmi/ bo ludźie
 12: záwűze űłonniefzy do wymyűłow/ niź do prawdy. Pińze [Theodo-](#)
 13: [retus lib. 4. cap. 18. Protogenes pulfus á Valente, cum Eulogio in exilium,](#)
 14: [Antinomem Tebaidis, puerorum paedagogiam exercere ibi, & űcholas pu-](#)
 15: [blicè habere coepit. Forte vero, & coetu űuo puer vnus in morbum incidit,](#)
 16: [ad quem accedens Protogenes, oratione morbum ab eo repulit, quod](#)
 17: [dum nouum, & plerisque miraculo fimile viderctur, magnam Protogeni](#)

18: admirationem apud omnes conciliauit: Parentes enim pueros aegros, om-
 19: nes ad eum adduxerunt, atque orarunt, vt mortis eorum succurreret: ne-
 20: gavit autem ille, pro liberatione eorum, Deum precaturum, nisi qui affe-
 21: cti essent, baptismum prius accepissent. Ita igitur factum est, & ad bap-
 22: tismum pueri adducti &c. Skąd się to pokazuje/ com powiedział/
 23: iż za czasem ten błąd między ludźmi się rozmnażał y wtwardzał.
 24: Gregorius Nazyanenus, który był uczeń Bazyliusza wielkiego/
 25: trwożył sobą/ y radził/ aby dziecinny chrzest do kilku lat/ ażby nie
 26: co mogły na pytanie odpowiadać (aczkoby to nie k rzecz) odkła=
 27: dano. Czemu wszystkimu kto się pilnie przypatrzy/ obaczy/ iż o=
 28: nych czasów/ nie śpieszyli się tak gwałtownie/ y nieporządnie do
 29: chrztu iako dziś Papieżnicy czynią. Augustyn mym zdaniem na=
 30: pierwszy był/ który śmiał się tego ważyć/ źle wyrozumiałwy sło=
 31: wa pana Chrystusowe: Jeśli kto nie będzie odrodzon z ducha ś.
 32: y z wody rć. potępić wszystkie dziatki nie chrzczone/ ktore^{go} Au=
 33: gustyna Katoicy naśladowiac/ nie tylko się z dziećmi do chrztu
 34: śpieszą/ ale y babom noftatek chrzcic dopuszczaią. Lecz jeśli się
 35: im chce Augustyna naśladować/ niewiem dla czego się w dru=

giey z nim

strona: 149

prawdziwey/ z

149.

burzeniem obłądliwej.

1: giey z nim nie zgadzaią/ poniewaz tenze Augustyn/ źle też wyro=
 2: zumiałwy słowa Pana Chrystusowe/ v Iana w 6. Jeśli nie bę=
 3: dziecie pożywać ciała syna człowieczego/ y pic krwi iego/ żywo=
 4: ta mieć nie będziecie rć. dzieciom skoro po Chrzcie Sakrament
 5: wieczerzey panfkiey dawać rozkazał: a ieliby ktore nie żywały:
 6: także iako y nie ochrzczone potępił. Papieżnicy/ widząc iż to nie
 7: k rzeczy/ nie czynią tego. Ale kiedyby im Bog oczy otworzył/ o=
 8: baczyliby/ iż także do ponurzenia prawdziwego/ iako y do wie=

9: czerzey pánfkiey/ wiáry y doświadczenia potrzebá. Lecż iż tákie=
10: go przynaglęnia do chrztu oni przednieyfzy/ nie używáli: iuz fię to
11: z prześlých dowodow/ y przykłađow pokazało. Ale ktoby iefzczę
12: ná tym nie przetawał/ niechay weyźrzy w wítawę **pirwíze**⁸⁰ Lwá
13: Biskupá Rzymfkiego/ ktory tylko dwa czáfy/ dla chrztu/ w roku
14: to ieft Wielkanoc/ y Swiátki náznáczył/ iáko lift **ie**⁸⁰ 80. świád
15: czy. Był też ípor około ceremoniy chrztu/ y okázuie fię/ iż nie po
16: kropienie tylko/ ktorego dziś wżywáią: ále ponurzenie bywało.
17: Co fię ítąd pokázuie/ co Ifidorus Hispalenís, o Grzegorzu Wiel=
18: kim pińze/ ktory fię o to fráśował/ iż ponurzenia zániechano: y ro
19: íkazał ponurzáć ábo raz/ ábo trzykroć. Iefli raz/ tedy ná pámiąt
20: kę iednego Boftwá/ á iefli trzy/ tedy ná pámiątkę trzech ofob
21: Troyce ś. rć. Niechayże tedy **X. K.te**^{mv}/ co fię nákrótce przypo
22: mináło/ przypátrzywfy: nam zá złe nie ma/ ktorzy opuściwfy/
23: ty nieporzádne wymyśly ludzkie: wdáliłmy fię do wítawy páná
24: Chriśtuśowey/ y do rzádu Apośtolfkiego. Dármo nas tedy No=
25: wochrzczeńcámi názywa/ bo z káski Bożey/ my zádnego chrztu
26: Papielkiego/ dziećinnego nie wyznawámy/ y owłzem fię go wy=
27: rzekamy: ná iednym prawdziwym ponurzeniu przefthawáiąc.
28: Lecż íam **X. K.** niechay fię dobrze ze swoią Kátoliką obráchu=
29: ie: á obaczy bez pochyby/ iż oni íą nowochrzczeńcy/ ktorzy chrześt
30: ná chrześt wnośzą/ ý wprowadzáią.
31: Ich bowiem ítárfzy Biskupowie Rzymfcy/ pośtánowili tho
32: przeciwko Cypryanowi/ ktory fię im w tym íprzećiwiáł/ áby
33: Chrześt/ przez naywiéřsze Heretyki odpráwowány/ ná imię oy=
34: cá/ y íyná/ y duchá ś. waźny był/ ktoregoby Kátolicy/ nigdy
35: odnáwiác nie mieli/ áni śmieli. Ty wítawy biskupow Rzymfkich

150.

Czwarta część

ma wyznánie wiáry

- 1: potwierdzili niektóre Koncylia/ y pokázác fię to może z piím Au=
2: guftynowych/ y z infzych: iż fię tego żadnym fpořobem czynić nie
3: godziło/ áby raz ochrzczonego/ ná imię oycá/ y fyná/ y ducha ś.
4: chociaż przez naywiętřzego Heretyká/ znowu chrzćić miano. Tę
5: vřtáwę řtárfzych řwoich/ niewiem czemu pánowie Rzymiánie/
6: zgwałćić/ y przeřtępić řmieli/ gdy fię te^{g°} ważą/ raz v Ruři ochrz=
7: czonych/ znowu chrzćić/ co iż czynią przeciwko řwoim řvřtáwom/
8: y Kanonom iefli im chcą we wřzytkim wierzyć/ tedy fię muřą
9: zá nowochrzczeńce ofędzić: ktorzy chrzeřt ná chrzeřt wnořą.
10: **X. K.** máło ná tym máiác/ iż wyznánie/ y nabożeńřtwo náře/
11: ták iáko mu fię vřpodobáło vřřtrzył/ y zálecił: ále náofřátek nas
12: w poczet ludźi naygorřzych/ y iáwnie nie cnotliwych policzył. Pi=
13: řząc o nas/ iákobyřmy pod płázczykiem/ iákiegoř zmyřłonego
14: nabożeńřtwá (ábo iáko on zowie) bezbożeńřtwá wřzytkie řpro=
15: řności potáiemnie wykonywáć mieli/ y przeciwko zwierzchno=
16: řci oborzenie wřczynáć. Náofřátek ty řłowá przydawa: co in=
17: nego prořę/ tá fektá řtroi/ iedno z niebá BOgá/ z kořciólá na=
18: mieřtniká iego/ z policyey krole/ przeřořone: á z řerc nákoniec lu=
19: dzkich/ wiáreř/ boiáźń Bożą/ y řámę wrodzoná przyřtoynoř wy=
20: rzućiwřzy/ chce Lucyperá řwego/ nád ty wřzytkie rzeczy wyřádzić/
21: y naywřźřzemu BOgu przyrownáć řć. Tákie vřczyřpliwe/ ludźi
22: niewinnych řpotwarzenie/ więcey **X. K.** niź nam zářzkodźić mo=
23: że: ktoremu trzebáby pámięťáć/ náźálořne vřkárzenie Dawidá ś.
24: ktorym fię vřkárzał/ przed Bogiem/ ná przeciwko obmowcam/
25: y řzácunkarzom řwoim: Ięzyki ich/ węgłem rořpalonym/ y brzy=
26: twá ofřtrá názywáiác: á co teź tákowym tuřzy/ niechay řobie **X.**
27: **K.** przeřzyta. Iáko teź Chriřtus pan groźi wřzytkim ktorzy nie=
28: winnie infzych řádzą/ y potępiáią wiedzjeć może. Nam dořyć kil=
<http://rcin.org.pl>

- 29: kiem łłow niewinność náfzę oświadczyć: páná Bogá fię łzczyrze
 30: boiemy/ przed kthorym chocia częłto z krewkości vpadamy:
 31: wĺzákże niecnót żadnych nie płodziemy: y owłzem od siebie wy=
 32: łączamy ty/ dla tych grzechow/ kthorych v nich zgołá nie karzą/ o
 33: chwałę fię Bożą wedle możności łtáramy/ y rádźibyłmy to wi=
 34: dzieli/ áby go wĺzytek świat prawdziwie poznał/ y iego fię bał/ y
 35: vprzeymie chwalił.

Krolá

strona: 151

prawdziwey/ z

191.

burzenim obłędliwey.

- 1: Krolá páná łwego w vcźciwości mamy/ y Pánu Bogu fię
 2: zań łzczyrze modlimy: to cołmy powinni/ nie tylko Krolowi/ ále
 3: y vrzędnikom od nie^{go} połtánowionym oddawamy (czego nam
 4: y ci poświadczą/ między kthorymi miełzkamy) pámiętamy bo=
 5: wiem na náukę Apołtołká: Komu cześć/ temu cześć: komu po=
 6: datek/ temu podatek rć.
 7: Y ták z łálki Bożey między ludźmi żywiemy/ nie tylko/ áby=
 8: łmy mieli komu/ do iákiey złości/ y nierządu przyczyná/ y powo=
 9: dem być: ále owłzem łtrzeżemy fię tego/ ábyłmy nikomu/ nay=
 10: mnieyłzey przyczyny/ y zgorłzenia/ złymi łpráwámi nie podáwáli:
 11: tylko to nie náfzá winá/ gdy fię świat łpráwámi dobrymi/ onych
 12: nie rozumieiąc/ áni vwaźáiąc gorłzy/ y obraża. Z Lucyperem (iá=
 13: ko **X. K.** náywa) żadnego łkłádu nie mamy/ áni go wywyżłza=
 14: my: lecz mu fię wedle możności náfzey łprzećiwiamy/ y wiárą łtá=
 15: teczną/ zá pomocą Bożą/ od siebie odganiamy.
 16: Niechcę złorzeczeńłtwá/ zá złorzeczeńłtwo oddawáć/ bo to
 17: Chriłtyánłkiemu człowiekowi nie przyłtoi: Ráczey tego życzę **X.**
 18: **K.** y inłzym/ kthorzy nas podobno z niewiádomości prześłáduią:
 19: áby im pan Bog odpuścił/ y vpámietánie dáć raczył Amen.

20: W piątej części wylicza pewne znaki/

21: po których własny Antychryft/ po-

22: znany być może.

23: 5. Obiecałem ná oštátku pińania tego/ znaki okazać/ z kto=

24: rychby Antychryftá poznáć/ każdy/ y one⁸⁰ fię wyłtrzegáć mogł.

25: O czym wiele ludzi zacnych/ y vczonych/ przed tym oštátecznie

26: pińáli: ták iżby fię mnie tym báwić nie potrzebá/ by mi był **X. K.**

27: ośobliwey do tego przyczyny nie dał/ ktory w śwym pińaniu/ Pa=

28: pieżá swego broní/ y winę z niego zymuiąc/ ná náfze zboreczki

29: włóżyć vsíluie.

30: Pewienem tego z łáfki Bożey/ iż ktokolwiek zná páná Chri=

31: łtułá prawdziwie: iż tenze zarázem zna y Antychryftá/ ktorego

32: pan Bog/ tych czáfów oštátecznych odkryć/ y obiáwić raczył: y

duchem

strona: 152

192.

Piąta część zámyka

w łobie okazanie

1: duchem vft sýná swego nišczy: á w rychle dali Bog przysćiem

2: swoim Pan Chriřtus go do końca zgládzi. Lecż ty przyczyny/

3: dla ktorych **X. K.** Papieżá swego vspráwiedliwia/ vpátrowáć/

4: y rozłádzáć będziemy.

5: Naypirwey tym swego Papieżá obronić chce/ iż iáko on po=

6: wiáda: Papież fię nie wynośi/ ále choćiaz ieft namieřtnikiem pá=

7: ná Chriřtuřowym przedsię vniża/ zowáć fię łługá łług Bożych.

8: Pánu Chriřtuřowi fię też nie řprećiwiá/ ále owřzem go wyzna=

9: wa/ y o chwałę fię iego zářtáwia řć. Czuię to **X. K.** iż duch Bo=

10: ży/ opińuiąc Antychryftá/ thákiego wyłtáwia/ ktory BOgu/ y

11: Chriřtuřowi řprećiwiáć fię miał/ nádeń fię wynofząc/ wierne

12: chwalce/ y łługi iego morduiąc y prześláduiąc: dla tego zábiega

13: temu w czás **X. K.** áby w tym Papieżá ochronić mogł: przypo=

14: minaiąc/ iako fie on rzkomo vniża/ zowąc fie łługą łlug Bożych:
 15: y Chriftufá fie też nie przy/ gdy go pánem wyznawa/ y o chwałę
 16: fie iego záltawia. Lecż to było **X. K.** trzebá pámiętác/ iz duch
 17: Boży nie takiego Antychryftá opifuie/ kteryby fie iáwnie BO=
 18: gu/ y Chriftufowi fprzećiwiác miał: ále iz to miał czynić chytrze/
 19: y ná zdrádzie/ y miał przyść ze wízelákim omamięniem niefprá=
 20: wiedliwości/ iako Páweł ś. przypomina: Ian też ś. w Ziáwie=
 21: niu/ beftią wtorą opifuie/ ktera miała mieć rofzki Báránkowe: á
 22: mowić iako Smok. Nie trzebá tedy ná zwierzchnią poftawkę/
 23: y zmyłone tytuły pátrzáć/ ále w rzecz w lámę pilnie wględác/ y
 24: onę wważác: przyzwoita to bowiem fáłżywym Prorokom w o=
 25: dzieniu owczym przychodźić/ á we wnątrz Wilkámi być rc. Hilá
 26: ryus włafnie Antychryftá opifuie/ piſząc [ad Auxentium: Anty-](#)
 27: [chriſtus ſub ſpecie Euangelicae praedicationis, Chriſto contrarius erit, vt](#)
 28: [Dominus Chriſtus denegetur, cum praedicari creditur &c.](#) Włafny
 29: fpofof Antychryftá wymálował/ ktery pod pokrywką nabożeń=
 30: ítwá/ Bogá/ y Chriftufá lzyc/ y iego fie przeć miał. Kto fie Pa=
 31: pieżom Rzymſkim nabożeńſtwu/ y obyczáiom ich przypátrowác
 32: vmie/ Inádnie obaczy/ iako fie Bogu fprzećiwiáią/ y nádeń fie wy
 33: nofzą. Izaż fie ten nád Bogá nie wynoſi/ kthory fłowo iego ś.
 34: zárzućiwłzy/ wymyłły/ y wítawy ſwoie/ wytáwia/ y zálecá? Co
 35: włythko/ Papież czyni/ gdy pímo ś. w podeyźrzenie przywo=

dži/ á

strona: 153

Antychryftá/ z
 pewnych znákw.

153.

1: dži/ á wítawy koſcielne forytuie. Ktemu izaż nie Bog tylko ſam
 2: ieft/ ktery może obżywić/ y vmorzyć: á tey mocy zupełnie/ tylko
 3: ſynowi ſwemu Panu Ieżufowi wżyczył/ ktery też ma klucz do ży=
 4: wotá/ y do ſmierći. Lecż Papieżowie Rzymſcy/ wáżyli fie tego/

5: mimo słowo Boże/ y porządek w nim opifány/ ludzi/ iednych o
6: zbawieniu vpewniác/ y do niebá rzkomo wprowadzác: á drugich
7: do Piekłá wtrácác. Czego iádni świádectwo kázdy mieć może/
8: z ich rozlicznych odpuftow/ ktorých oni/ wedle dumy fwey ná=
9: wymyśláli: Tákże z liftow/ y przywileiow ofobnych/ kthorymi
10: grzechy zá pieniądze rozwiązowali/ y náoftátek/ ná przyfzły čás
11: złości nieiákich miánowicie pełnić/ y wykonywác dozwálali. O
12: czym wřzytkim wátpić nie trzebá/ bo takich liftow/ w domách
13: ludzkich pełno było/ y dziś podobno ználeścby fię mogły. Y nie
14: infzego Luterá naprzod nie pobudziło/ iedno/ iż takiy niezbo=
15: zności Papieżá Rzymfkie⁸⁰ wytrwác nie mogli: widząc iáko fwo=
16: ie kramy rozfylał/ y wykłádał/ po Niemieckiey ziemi/ indulty
17: fwoie przedawáiąc/ á ludzi ubogich zdradzáiąc/ y ofzukawáiąc.
18: Lecż takowey niewřtydliwey śmiáłości/ znáczny przykłád kázdy
19: wziác może/ z pořtępku Klemenfá fzořtego/ ktery przed dwiemá
20: řty lat/ miłościwe láto Papieřkie/ od řetnego/ ná pięćdziesięty
21: rok przemknął: y chcąc ludzi do Rzymu przywabić/ Buřty ták o=
22: we po řwiećie rozeřłał/ w ktorých to obiecował/ y twierdził/ iż
23: ktobykolwiek ná tym Pątnictwie vmárł/ do niebá prořto prze=
24: nieřion być miał/ y ważył fię w tych nádętych Buřłách/ nie wřty=
25: dliwie bluźnić: Aniołom rořkázuiąc: áby duřę takowego kázde=
26: go bez omieřzkánia/ do niebá przenieřli. Dozwolił teř fwoim pą=
27: tnikom/ áby kázdy z nich/ obawřzy sobie duř trzy ábo cztery/ z
28: Czyřcá wybáwić mogli. Ař naoftátek fámiř Kátolicy/ tego blu=
29: źnierřtwá řcierpieć nie mogli: řzkołá bowiem Páryřka/ y vřtnie/
30: y piřmem to zgániłá. Iáką teř moc sobie Papieřowie / ná ziemi
31: przywłářczáli/ iáwne rzeczy řá/ gdy mieczá duchownego/ y řwiec
32: kiego vřzywác chćieli: Co fię znácznie w ř. Bonifácyuřie poka=
33: záło/ ktery ná řwym Iubileuřu/ y klucz/ y miecz w ręku dźierzał
34: mowiąc: *ecce duo gladij*. O tymře piřze niektery Hiftoryk Stephani

35: Aufrencij. Bonifácius 8. licet in his, quae ad curiam pertinent, fuerit exer-

v

citatisissimus

strona: 154

154.

Piąta część zámyka

w łobie okazanie

- 1: citatisissimus, in tantam tamen, arrogantiam, seipsum erexit, vt totius se
2: mundi dominum diceret, tam in temporalibus, quam in spiritalibus. Vnde
3: inimicitias contraxit, cum Philippo pulchro rege Franciae, propter quas,
4: regnum Franciae subiecit Alberto Imperatori, sicut et alia regna, sed nihil
5: profecit &c. Tenże Bonifacyus do Krolá Francufkie⁸⁰ tak hár=
6: dzie piśał: Scire te volumus, quod in spiritalibus & temporalibus, no-
7: bis subes &c. Ktoemu zásię Krol Francufki w ty łłowá odpi=
8: śał: Sciat tua maxima fatuitas, nos in temporalibus, alicui non subesse etc.
9: Widźiś pychę Antychriftowśką/ który/ y Bogu się równać/ y
10: Krole zniewolić y kroleśtwá przenosić chciał: iákoż zá dopuśzcze=
11: nim Bożym/ po części tego dokazał/ ále nie we wśzytkich/ gdyż
12: y onych czáłow niektorzy Krolowie mądrzy/ tę ich zbytnią śmiá
13: łość hámowali/ y zá błazeństwo poczytáli.
14: Okázuie się theż nie ladá przykład Papieskiey pychy/ z oney
15: śprawy 22. Ianá Papieżá/ którą przeciwko Ludwikowi Cefárzo=
16: wi prowadził/ gdzie tak hárdzie piśze/ swoię zwierzchność wyśta=
17: wiáiąc: Decretū siquidem est, vt cū Romani principes regem elegissent, id
18: demum ratum esse, si Pontifex vniuersi Christiani orbis, pater atque prin
19: ceps autor fuerit &c. Optimè tum fit, quando Pontifex maximus, vtram
20: que dignitatem suo arbitrio moderatur, & Imperator religione sacramenti
21: ei qui terris praesidendo, vice coelestis Imperatoris perfungitur, adictus
22: est &c. Widźiś iákie wśpinanie/ y iáko łobie ten Papież moc Bo
23: żą przywłáśzczał/ chcąc być ie⁸⁰ namiestnikiem/ y wśzytkim świá=
24: tem rządzic/ Krole y Cefárze śtánowic/ y pod śwá mocą miec.

- 25: Niechayże káždy z tákowych Ípraw y poštěpkow vważa/ kto fię
 26: tu Bogu nieŝpráwiedliwie równáiąc/ moc łobie iego przywła=
 27: ŝzcza/ y ktory miáło poddáńŝtwá/ y połłufzeńŝtwá/ nád zwierz=
 28: chnoŝciá ŝwiecká pánowáć/ y oná po ŝwey woli wládać chce.
 29: Nie od Chriŝtuŝa tego wzięł/ áni fię od Piotrá náuczył: ále bez
 30: wŝzey wátpliwoŝci od one^go Smoku/ ktory zá ŝkáráním Bożym
 31: moc ŝwoię beŝtyey podał/ y pychy ŝwoiey náuczył.
 32: Było wiele ludzi zacnych y vczonych onych czáłow/ ktorzy
 33: tę czártowŝká pyche w Papieżách Rzymŝkich gánili/ y przeciw=
 34: ko iey pífáli/ międy ktorymi Oćiec Biernat the przewrotnoŝć
 35: znácznie ŝtrofuiąc/ ták píŝe **lib. 2. Vbi aliquando quíŝpíam Apostolo-**

rum

strona: 155

Antychriŝtá z 155.
 pewnych znákow.

- 1: rum iudex federit hominum, aut diuíŝor terminorum, aut distributor ter-
 2: **rarum** Stetiŝe denique lego Apostolos iudicandos, fedíŝe iudicátes non
 3: lego. Habent haec infima iudices ŝuos Reges & Principes terrae, cur fines
 4: alienos inuaditis? Cur falcem ueŝtram in meŝsem alienam extenditis? Haec
 5: enim terrena ŝubŝtantia, lites & cauŝae Papam excaecarunt (nota) et eum
 6: tamen eleuaeurunt, quod humilitatis priŝtinae, & innocentiae primitiuae
 7: oblitus est. Lego in Registro quod Antiochenus Patriarcha, benedixit be-
 8: ato Gregorio magno, & ipŝe iucundiŝime, cum omni ueneratione ŝuŝcepit
 9: illam: Nonne maioris est minori benedicere? Vtique. Hic ŝanctus Papa, no
 10: luit ŝe vocari Papam, nec Patriarcham, non primatem, ŝeu Archiepiŝcopum
 11: ŝed Epiŝcopum & feruum feruorum Dei ŝe vocari uoluit. Hec uero hoc fi-
 12: cté ŝed ueré, uerbo ŝcripto, et exemplo ostendit: Nunc uerò hoc fictè fit,
 13: & ideo ŝi uerum ŝcribere uellent, utique ŝcribere deberent, Dominus domi-
 14: nantium &c. Niechayże fię w tych ŝłowiech Biernátá ŝwoiego/
 15: iáko we zwierćiedle obeyźrzá/ á nam zá złe nie máią/ ktorzy to

- 16: co y on wyznawamy/ y máiąc pewne dowody/ y znáki Papieże
- 17: Rzymkie/ y z ich duchowniki (wymuiąc tych/ ktorzy z nie wiá
- 18: domości/ á páná Bogá fię boiác błádzili/ y błádzą) zá Anty=
- 19: chriřtá łádzimy/ y vkázuiemy. Co też łwoich czáłow przed czter=
- 20: má łty lat/ tenże Biernat vpátrował/ ktory ná Pfalm 72. ták
- 21: piłze: *Ministri Christi funt, & feruiunt Antichristo honorati incedunt,*
- 22: *de bonis domini, cui honorem non deferunt. Inde quomodo quotidie vides,*
- 23: *meretricius nitor, histrionicus eu habitus, regius apparatus: Inde aurum in fre-*
- 24: *nis, in fellis & calcaribus &c.* Kto chce niechay czyta co tám dáley
- 25: łtoi/ á obaczy/ iáko źrzetelnie ten Oćiec pychę/ y przewrotne oby
- 26: czáie zmyflonych duchownikow wymálował.
- 27: Piłálá też nieiáka Brygidá przed dwiemá łty lat/ y piłáne
- 28: łwoie obiáwienim niebiełkim názwáłá/ w ktorym niecudnie Pa
- 29: pieżá włpomina/ zowiác go zábijácem duřz/ rozprofzyćielem o=
- 30: wiec Chriřtułowych/ obrzydliwłzym niź żydźi/ okrutnieyłzym niź
- 31: Iudařz/ niełpráwiedliwłzym niź Piłat/ náořtátek gorłzym niź łzá=
- 32: tan: y groźi łtolicy Papiełkiey/ ktora áź do przepáści zepchnio=
- 33: ná być ma rć. Nie łáłkáwie fię też łtáwiłá przeciw Xiężey Rzym
- 34: łkiey/ ktorych obyczáie łprołne opiłuiąc/ wieczne zginienie/ y vpa-
- 35: dek ich opowiádáłá. Niechayże **X. K.** ná nas fię nie fráłuię/ iá=

v 2

kobyłmy

strona: 156

156.

Piąta część zámyka

w łobie okazanie

- 1: iáłkobyłmy piřwłzými byli/ ktorzy Papieżá ná łtolicy Antychriřto
- 2: wey vpátroiemy. Było ich wiele przed námi ktorzy toź widzie=
- 3: li z ktorych tylko ty łwiádectwá przypominam/ ktorym Pa=
- 4: pieźnicy przygánić nie mogá. Bo Biernatá zá łwiętego włzyłcy
- 5: máiá/ Brygidę też Papieź Rzymłki kánonizowál: niechayże
- 6: chcáli/ łwoim włáłnym łwiádkom wierza.

7: Y to też nie mniejszy znak pychy czärtowſkiej w Papieżach
8: Rzymſkich/ gdy fię ze wſzelákiej kárnoſci ludzkiej wymuią/ nie
9: wyznawiając nád ſobą nie tylko żadney zwierzchnoſci ſwieckiej
10: ále też y rozſładkom ſynodowym/ podlec niechcą/ trzymiając
11: tak o ſobie (czego im ich pochlebcy poſwiadczaia) iż oni Kon=
12: cyliami wladac maia/ y nád one przełożonymy być: y Papieżowie
13: tylko wſzytkich ſędzić maia/ á onych żaden/ choćiaby naigorſzy=
14: mi byli/ y owſzem choćiaby tyſiące ludzi ná zátroczenie prowadzi
15: li. Izali takowymi bluźnierskimi/ y nádętymi ſłowy (ktorych fię
16: w ſwoich dekretalech ku wieczney háńbie nápiſać nie wſtydali)
17: nie okazuią iákimi ſą? Y czego fię od nich ſpodziewać? A dobrze
18: to Hieronym nápiſał/ iż Xiądz opuſciwſzy pobożnoſć/ gdy po=
19: cznie niezbożnoſci/ y nieſprawiedliwoſci náſładować/ gorſzy
20: ieſt niż naygroſza/ y nayſproſnieyſza beſtya. Tenże piſze *ad Nepo-*
21: *tianum: Clericum ex inope diuitem, ex ignobili glorioſum factum, quali*
22: *peſtem quendam fuge &c.* Lecż wſzytkę niezbożnoſć/ y złoſć Papie
23: żow Rzymſkich/ pochlebcy ich zmyſloną ſwiętobliwoſcią ſtoli=
24: ce Rzymſkiej pokrywiaia/ tak w księgách ſwoich piſząc: *Papam*
25: *etiamſi malus ſit, tamen fuorum maiorum, ac illius ſacro ſanctae ſedis me-*
26: *ritis ac dignitate ſubleuari: eam ſedem, vel accipere ſanctos, vel efficere*
27: *&c.* A w ten czás to nápiſali/ kiedy Symmachus Papież/ o ro=
28: zmáite złoſci oſkárżony był/ do Krolá Teodoryká/ ktory ná ten
29: czás we Włóckiej ziemi pánował/ á Papież kędy mógł/ zbraniał
30: fię krolewſkiego rozſładku/ ná ſynod fię odżywiając: ktory ſynod
31: z pochlebcow iego zebrány niechciał przeciwnikow Papieſkich/
32: z ſkargą przedſię przypoſcić/ áni ich ſłuchác mowiać: Iż Papie
33: żá/ żaden inny/ oprócz Bogá ſámeego/ ani ſędzić ma/ áni może. Y
34: tám zaráz ty ſłowá/ ktorem po łácinie przypomniał/ przydáne
36: ſą/ y na pámiątkę w ich księgách nápiſáne.

Antychryſtá/ z 157.
pewnych znákw.

- 1: Proſzę człowiecze Chriſtyáńſki wważay/ y rozſádzay/ ieſli to
- 2: wedle **[Bo]gá/** y z ſłowá iego ſ. chcieć zmyſloná ſwiątobliwo=
- 3: ſciá/ [miejſ]cá iákiego złoſć/ y nieſpráwiedliwoſć człowieczá po=
- 4: kryć/ y ochędożyć? Gdyż nie miejſce człowieká poſwiáca/ ále
- 5: człowiek ſwiętym będąc miejſce ochędożyć może. Lecż nie trze
- 6: bá lię tym dłuſo zábáwiáć/ gdyż káždy boiácy lię Bogá/ Ínádnie
- 7: táká przewrotnoſć poznáć/ y zgánić będącie mogli.
- 8: Ci też mili Papięzowie poſtánowili/ áby ich piſmá/ nád
- 9: wſzytkie inſze piſmá/ przednieyſze/ y powaźnieyſze były/ o czym czy=
- 10: tay dekretá trzećiego Lwá Pápięzá Rzymſkiego.
- 11: Okazałem nákrótce/ iáko Papięz chcąc lię z Bogiem zro=
- 12: wnáć/ iemu lię znácznie ſprzećiwia. A co lię tknie páná Chriſtu=
- 13: á/ temu on głównym nieprzyiácielem ieſt (choćiaż to czyni po=
- 14: krycie) gdy ſwięte wſtáwy pſuie/ ſłowo iego nicuie/ lżąc piſmo ſ.
- 15: náukę Apoſtołſká odrzuca/ á ſwoie wymyſły ná tho miejſce wy=
- 16: ſtáwia: k temu páná Chriſtuſá w członkách iego prawdźiwych
- 17: przeſláduie/ y morduie/ á ná to miejſce ſwoie naboźne pochleb=
- 18: ce záleca/ vbogáca/ y forytuie. A iż tákie czały miály być Anty=
- 19: chryſtowe/ z dawná o tym zacny Doktor Laktancyus Proroko=
- 20: wał ták piſząc/ **lib. 7. cap. 17. Iderit tempus, quo iuſtiti proicietur, &**
- 21: **innocentia odio erit, quo mali bonos hoſtiliter praedabuntur: Confunden-**
- 22: **tur omnia, & miſcebuntur, contra fas, contra iura naturae &c.** Kto ma
- 23: oczy/ Ínádnie to wſzytko w Papięſtwie vpátrzy.
- 24: Aleby nic wiecey nie było nád to/ iż ſobie Papięz tytuły Pá=
- 25: ná Chriſtuſowe gwałtownie przywłázcza/ doſyć tym pokázuie/
- 26: iż on włáſnym Antychryſtem ieſt. Bog óciec dał ſynowi ſwemu
- 27: moc ná niebie/ y ná ziemi/ y znácznie go Krolem wſzech krolow/

28: y Pánem wŕzytkich Pánow wyŕtáwił. A Papieżowie Rzymŕcy
29: drapieźnym obyczáiem/ ná tákú moc/ władzú/ y tytuły (iákoŕmy
30: ŕlyŕzeli) zdobywáli ŕię/ opifuiác ŕię być pány/ y Kŕŕŕŕŕy wŕzyt=
31: kiego ŕwiátá/ Cefárzom/ y Krolom roŕkázuiác/ y onych z ŕtoli=
32: ce ich ŕpycháiac/ á infze ná to mieyfce wŕadzaiác.
33: Ma teź pan Chriŕtus ten tytuł w piŕmie ŕ. iż on ŕam ieŕt nay
34: wyźŕzym Páŕterzem/ wŕzytkich Páŕterzow: A gdy ŕobie Papież
35: Rzymŕki ten tytuł nieŕpráwiedliwie przypifuię/ iżáli nie on ieŕt/

v 3

ktory

strona: 158

158.

Piáta część zámyka

w ŕobie okazanie

1: ktory Chriŕtuŕowi ŕię ŕprzečiwiáiác/ Antychryŕtem ŕię być poká=
2: zuie. Ale niechay go w tym tego przodkowie dwáy **[Biŕk]**upowie
3: Rzymŕcy ofádzú. **Pelagius** Biŕkup Rzymŕki/ ktory żył **[w puł]** ŕzoŕtá
4: ŕtá lat po Pánu Chriŕtuŕie/ ták piŕze: **Ne quisquam vniuerŕalis Epi-**
5: **ŕcopus nominetur: nullus Patriarcharum vniuerŕalis vocabulo vnquam v-**
6: **tatur: Quia ŕi vnus Patriarcha vniuerŕalis dicitur, Patriarcharum nomen**
7: **caeteris derogatur, ŕed abŕit à fidelibus, hoc ŕibi velle cuēpiam accipere, vn-**
8: **de honorem fratrum fuorum imminuere ex quantulacunque parte videa-**
9: **tur &c.** A grzegorz wielki w liŕcie do Cefárzú Maurycyufú ták
10: piŕze: **Ego vero fidenter dico, quod quisquis ŕe vniuerŕalem facerdotem vo-**
11: **cat, vel vocari deŕiderat in elatione ŕua, Antichristum praecurrit, quia fu-**
12: **perbiendo ŕe caeteris praeponit &c.** Niewiem ieŕli ŕię temu dekreto=
13: wi/ ktory Biŕkup Rzymŕki/ przeciwko pyźnym Papieżom Rzym=
14: ŕkim wydał **X. K.** ŕprzečiwiáić będzie ŕmiał.
15: Ktoby ŕię vmiáł przypátrzyć beŕtyey wtorey/ od Ianá opifá
16: ney/ ktorú miáła plagę ŕmiertelnú pirwŕzey beŕtyey vleczyć/ y o=
17: braz ieŕy wyŕtáwić z mocú/ y przez cudá kłamliwe/ ŕnádnie wy=
18: rozumieć moźe/ o kim duch BOźy Prorokował. Abowiem pir=
<http://rcin.org.pl>

19: wíza bełtya v Ianá/ nic innego nie znaczyła/ iedno łtolicę onych
 20: Cefárzow Rzymńkich Pogáńńkich/ ktora wzięła śmiertelną rá=
 21: nę poczęści kiedy Cefarz Konftántynus zołtawízy Chriřtyáni=
 22: nem/ przenioł Cefárfką łtolicę do Konftántynopolá: A ielzche
 23: znáczniey/ kiedy GOttowie/ y Longobárdowie/ opánowali
 24: Włofką ziemię/ y Rzym łpálili/ zá ktorých czáłow Rzymńkie pán=
 25: łtwo y powágá wiotfzáła. Ale w tych czásiech chytrze fię zdo=
 26: bywał Antychryřt/ ná zwierzchność pogáńńką/ ktory potym tą
 27: wtorą bełtyą okázác fię miał: y nie moł Antychryřt vrość/ ázby
 28: była pirwey łtolicá w Rzymie pirwżych Cefárzow Pogáńńkich
 29: zniřczáła/ wedle Proroctwá Páwłá ś. tylko ten/ ktory teraz zá=
 30: trzymawa/ zátrzymáwác będzie/ áz odiy będzie z pořzodku rć.
 31: Ktore łłowá Ambroży wykłádáiąc/ ták piřze: [Priusquam Anti-](#)
 -1: [christus venerit, Romanum regnum debilitabitur, Antichristus veró](#)
 33: [Romanis sub suo nomine libertatem restituet &c.](#) Co się włzytko w Pa=
 34: piezách łpełniło/ cí bowiem Rzymńkie imię ołlawili/ y powaźne
 35: vczynili/ á práwie obraz pierwżey bełtyey/ onych hárdych/ y okru

tnych

strona: Wr159

Antychriřtá/ z 159.
 pewnych znákw.

1: tnych/ Cefárzow Rzymńkich ná łobie pokazáli/ iáko bowiem zá
 2: onych **C[efá]**rów Pogáńńkich w Rzymie/ łprofne^{g0} bálwochwál=
 3: łtwá/ [y obrzydłe^{g0} nabożeńłtwá pełno było/ ktore fię y po innych
 4: krolełtwach rozchodziło/ ták zá Papieźow Rzymńkich/ Rzym
 5: będąc nápełniony bálwochwálłtwem/ y zabobony rozmáitymi/
 6: wypuřcza łwoy iad/ na włzytek świat. A khto ielł świádom o=
 7: nych łtárych náłogow y zwyczáiow Rzymńkich/ obaczy/ iáko ná
 8: kłztał/ onego Pogáńńkiego/ Rzymńkiego nabożeńłtwá/ máło

9: nie wŕzytko Pápieŕskie nabożeńŕstwo wformowane ieŕt. Iáko oni
10: bowiem mieli wiele Bogow/ ktorzy ŕie nie godziŕo chwalić/ ie=
11: ŕliby ich Senat Rzymŕki/ á ofobliwie Cefárzowie nie zalećili: ták
12: że rownie Papieźowie/ rozmaitych **B O G O W** naŕwiećiwŕzy/
13: ludziom ku chwaleniu wyŕtawili/ zabobony teź Papieŕskie bárzo
14: podobne ŕá/ onym pogáńŕskim/ Rzymŕkim. Były bowiem w Rzy
15: mie v Pogánow ŕwiece czárowáne/ y wodá/ y inŕze bálamutnie.
16: Ale ofobliwie ŕwoieź mŕzá wyŕtroili/ ná kŕztaŕt [pogáńŕkie⁸⁰](#)/ Rzym=
17: ŕkiego nabożeńŕtwá/ co dŕziŕieyŕzych czárow/ vczeni ludzie z Po=
18: etow Rzymŕkich/ Pogáńŕkich pokázuiá. Ale w thym znáczniey
19: Pápieźowie obraz pirwŕzey beŕtyey wyŕtawiaia/ gdy oboieź zwierz
20: chnoŕć/ y duchowná/ y ŕwiecká ŕobie przywŕŕawŕzcziá/ co ŕie przed
21: tym/ w onych Cefárzách Pogáńŕkich pokázowáŕo/ ktorzy opá=
22: nowáwŕzy rzecz poŕpolitá Rzymŕká/ wŕzytkim wŕadáli/ máiać
23: tytuŕ zwierzchniego Monárchy ŕwieckiego/ gdy ie [Imperatores](#)
24: názywano: takŕe teź y onego naywyźŕzego Kŕieźdzá [Pogáńŕkie⁸⁰](#)
25: ŕobie tytuŕ przywŕŕawŕczyli/ názywáiać ie [Pontifices](#). Náwet y [tribu-](#)
26: [natum](#) do ŕiebie przyćiaǰnĕli/ wyŕtawiwŕzy ŕie ná naywyźŕze miey=
27: ŕce wŕzytkim/ y wŕzytkimi wŕadac/ y rŕadzić chćieli/ niehcac ŕie
28: nikomu z ŕwoich ŕpraw wyliczác/ ále wŕzythko chćieli po ŕwey
29: woley mieć.
30: Izali [ŕrzetelne⁸⁰](#) obrázu/ tákiey hárdey/ y nieznoŕney zwierz
31: chnoŕci nie widziemy w Papieźách Rzymŕkich: ktorzy nie prze=
32: ŕtawŕzy ná tym/ iz nábożeńŕtwem wedle ŕwey myŕŕi ŕzáfuiá/ y kie=
33: ruiá/ ále teź Cefárzom/ y krolom/ y wŕzytkim innym roŕkázowác
34: hcá. Nikomu z ŕwoich ŕpraw/ y poŕtĕpkow/ niehcac ŕie ŕprá=
35: wowác/ ále wŕzytkim zupeŕnie roŕkázowác wŕŕuiá. Y to teź nie

160.

Piąta część zamyka

w łobie okazanie

- 1: bez ołobliwego dopułzczenia Bożego łtác łię mułiało/ iż iż Papięż
- 2: Rzymłki/ imię onego łtárego Rzymłkiego bálwoch[**wál**]ce ná ło=
- 3: bie nołi/ gdy łię **fummus Pontifex** piłze.
- 4: Ná kłztałt też onych Cefárzow Pogánłskich/ **Regiment** łwoy
- 5: nadworny Papiężowie odpráwuia/ bo iáko oni Cefárzowie
- 6: Rzymłcy/ mieli okołó łiebie/ łenat Rzymłki/ ktorego łię w rze=
- 7: czách potrzebnych dokłádáli/ ále przedłię włzytko ták mułiało.
- 8: być/ iáko Cefárzowie chćieli: Tákci y Papięż ma okołó łiebie
- 9: Kárdynały/ ktore z krolmi/ y z Kłłáżęty zrownáł/ z ktorymi też
- 10: miewa łwoie rády/ y namowy/ włzákże włzytko wedle woley Pa=
- 11: piefkiey łtác łię mułi.
- 12: Mieli też oni Cefárzowie Pogánłscy łtárołty łwoie/ ktore po
- 13: rozmáitých pańłtwach rozłyłáiac/ przez nie łwiát rządźili: á ci
- 14: Stárołtowie/ nie nád wolą/ y rołkazanie Cefárzow Rzymłkich
- 15: czynić nie mogli. Ná kłztałt tego ma też Papięż łwoie Arcybi=
- 16: łkupy/ y Biłkupy/ przez ktore łwoię moc/ zacnołć/ y władzą ná
- 17: łwiećie rozłzyrzał: á ci włzyłcy/ powinni ná iednego Papiężá
- 18: wgląd mieć/ y do niego/ iáko do naywyzłzey głowy łwey/ ze
- 19: włzytkim łię znołć.
- 20: Spifowáli też oni Cefárzowie Pogánłscy rozmáite práwá/
- 21: ktore łwiátu ku chowanu/ y przełtrzegániu podawáli/ ktore ie=
- 22: łzcze y po dźił dźień trwáia/ czego też Papiężowie nie omięłzkáli/
- 23: łpifuiąc łwoie dekretá/ y rozmáite práwá łtánowiac/ ktore y do
- 24: tego czáfu **Ius Pontificium** zową/ chcąc to włzytkim zálećić/ y ná
- 25: włzytkich łwoie iárzmo włóżyć. Był też ięzyk Łácińłki zá onych
- 26: Cefárzow łławný/ y połtánowili to byli/ áby y obce narody tym
- 27: ięzykiem v łądu rzeczy łwe odpráwowáli/ thoż łię w Papięłtwie
- 28: znácznie pokázuie/ gdy nie thýlko ięzykiem Łácińłkim nabożeń=

- 29: Itwo wżelákie/ wżyfcy narodowie Antychryftowi podlegli od=
 30: práwuią/ ále też y v łádown bez **nie**^{g0} nic nie vmieią. Iuż tedy tych
 31: nálfzych czáfow/ odkrył nam pan Bog te dwie beftye/ o ktorých
 32: zdawná duch BOży Prorokował: gdy widziemy wtorą beftyą
 33: tak żrzetelnie ná wżytkim obraz pierwſzy wyrażáiącą/ y oney ná
 34: śláduiącą. A iáko oney pierwſzey beftyey Cefárzom Rzymſkim
 35: muſiał fię wżytek ſwiát kłániác: ták też y tá wtorá do tego/ o=

bywátele

strona: 161

Antychryftá/ z 161.
 pewnych znákw.

- 1: bywátele źemie przywiodłá przez ſwoie zmyſlone cudá/ y kłám
 2: liwe [**znáki**]/ áby fię obrázowi pirwſzey beftiey/ to ieſt ſtolicy Pa=
 3: pieżow [**Rz**]ymſkich/ ktora ſtolicę Cefárzow Pogáńſkich wyrażá/
 4: kłániáli/ y przed nią vpadáli. Y czynią to nie tylko poſpoliści lu=
 5: dzie/ ále y Monárchowie ſwiátá tego/ ſproſnie przed beftyą
 6: wtorą vpadáiąc/ y obrzydliwe nogi cáłuiąc/ czego wżdam oná
 7: pierwſza beftya nie vżywála.
 8: Pierwſza oná beftya Cefárzowie Rzymſcy/ przeſłádownáli/
 9: y mordowáli prawdźiwe Chriſtyány: nie mniefy Papieżowie
 10: Rzymſcy krwią ſwiętych Bożych opoieni ſá: co iż obiedwie be=
 11: ſtye czynić miály/ Ian ſ. zdawná prorokował. Są to tedy nieo=
 12: mylne znáki/ ktore fię tu tylko nákrótce przypominály/ po kto=
 13: rych mamy **prawdźiwe**^{g0} Antychryftá poznác: ácz y to nie mniefy=
 14: ſzy/ gdyſmy tego z łáſki Bożey doczekáli/ iż iuż Chriſtus pan du=
 15: chem vſt ſwoich pocżyna niſzczyć ſyná tego zátrácenia/ y widzi=
 16: my zá łáſką Bożą/ iáko przez przepowiadanie Ewánieliey/ tá=
 17: iemnice one nierządney mátki Bábitońſkiey odkryć/ y po wży=
 18: tkim ſwiećie obwołác raczył. Y chociaż fię on dziwnym i fortylá=

- 19: mi/ y mocą ná to zdobywa/ áby swoię powagę w cále záchowác
- 20: mógł/ przedsię niźczec muśi/ bo nie tylko/ iż fię wiele ludzi iego
- 21: nabożeńftwem/ iáko zaráza/ y trucizną iádowitą brzydzą/ ále
- 22: też oná iego moc/ y zwierzchność/ y powagá pierwíza wiotłzeie/
- 23: nie bárzo fię iego mándatow y buł y ogniŃtych gromow lękáią.
- 24: Miefzek mu fię też iuż bárzo fkurczyć muśi/ gdy iego indulty
- 25: nie płácą/ y one iármárki wftály/ kiedy pirwey kupczył Byłkup=
- 26: ftwy Arcybiskupftwy/ opáctwy/ one po fwey woli przedawáiąc/
- 27: nie ogládáiąc fię ná to/ chocia go Symmonem názywano.
- 28: Wolna iuż z lálki Bożey/ od iego tárgow/ máło nie wżytká
- 29: Niemiecka rzeřza/ wolne kroleřtwo Angelfkie/ Duńkie/ Szkoc=
- 30: kie/ Szwieckie/ Fráncufkie/ y Czeřkie po wíętfzey częřci: Y z ná=
- 31: řzey PolŃki mu fię nie wiele dořtánie/ owo nákrotce/ kto dobrze
- 32: obráchuie/ fkąd pirwey milliony liczył/ tám ftąd teraz y kopy nie
- 33: weźmie.
- 34: A coż to innego řpráwiło/ iedno przepowíádánie řłowá Bo=
- 35: źego/ mocny to bowiem młot řłowo Boże/ ktorým pan Bog tę

x

zmyřloną

strona: 162

162.

Piąta część zámky

w łobie okazánie

- 1: zmyřloną opokę Antychryřtá Rzymřkiego tłucze/ y kołáce: á iuż
- 2: nicze⁸⁰ inźzego nie czekamy/ iedno áby go Chriřtus pan **[przys]**ćiem
- 3: řwoim chwálebnym do końcá zágłádzil. Kto tedy od **[Bo]**gá řle=
- 4: potą duřzną pokarány nie ieřt/ może tych czářow o Antychryřcie
- 5: nie węřpić/ ácz (iáko duch Boży przepowíedał) wiele tákich
- 6: miáło być/ ktorzy wmiłowawřzy kłámřtwo/ prawdy przyiác nie
- 7: mieli/ ktorých zginienie pewne/ y potępienie (wedle řłow Páw=
- 8: łá ř.) ieřli fię wpámieřtáią oczekawa.
- 9: Bierze potým X. **K.** řłowá Ianá ř. zá łobá: Kto przy/ iż

10: Chrystus przyszedł w ciełe/ ten ieft Antychryft rć. Y przeciwko
11: nam tymi słowy szturmować chce/ gdyż nam z łafki Bożey nic
12: nie szkodzą: bo my z łafki Bożey to wyznawamy/ iż Iezus Chri=
13: ftus przyszedł w ciełe: á tak to wiele waży/ iáko samże Ian ná in
14: szym mieyfcu wykłáda: Iákoby rzekł: Iezus człowiek ieft Chri=
15: ftufem/ to ieft onym Melfyafzem. Jan ś. ty słowá náładził prze=
16: ciwko tym/ ktorzy człowieká onego/ od żydow wzgárdzonego/
17: y zámordowánego/ przeli być Chrystufem/ dla *cze⁸⁰* w liście swo=
18: im pierwszym tak piŕze: Kto wyzna Iezufá być Chrystufem/ z Bo
19: gá się národził. Nic innego tedy nie znaczy w ciełe przyszedł iá=
20: koby rzekł człowiek przyszedł/ także w ciełe być/ człowiekiem być
21: rć. Coby się z wiela mieyfc piŕmá ś. pokázác mogło. Ale oobli=
22: wie ony słowá tego vczá ktore Páweł o sobie piŕze do Filippeń=
23: ŕkich/ przypomináiąc/ iż w iego ciełe miał być vwielbion Chri=
24: ftus/ to ieft w sámym człowieku Páwle ś. Wyznawamy tedy ra
25: dži/ iż Iezus Chrystus przyszedł w ciełe/ wierzymy temu/ iż on
26: człowiek z duchá ś. poczęty/ ieft Chrystufem/ w ktorým zupeł=
27: ność Boŕwá przez poświęcenie mieŕzka cielesnie.
28: A iż **X. K.** wywraca ty słowá/ przyszedł w ciáło/ takowych
29: słow w prawdziwym texcie piŕmá ś. nie máłz, á kto śmie wywrá
30: cąc y przydáwác niechay się boi. Acz się temu błędowi wydziwo
31: wác nie mogę/ gdy się ludzie ládá *cze⁸⁰* wazá mowić y piŕác. Bo
32: ieŕli Iezus Chrystus przyszedł w ciáło/ to ieft (iáko oni chcá) wcie
33: lił się/ tedy zá tym isć muŕi/ iż człowiek poświęcony Melfyafzem
34: iuż bedący znowu się wcielić muŕiał/ gdyż to imię Iezus/ nic in
35: nego nie znaczy/ iedno onego z Máryey pánný vrodzonego: A

Chrystus

- 1: Chrístus znáczy pomázáncá. Iezus tedy Chrístus/ iákoby rzekł/
- 2: czło[**wiek**] Meffyałz prawdziwy przyzedł w ciáło/ to iest (wedle
- 3: nich) [...]**elić** fię: toby wedle tey fántazyey/ y wywrotu tego/
- 4: człowiek on święty Meffyałz/ znowu fię człowiekiem stáwác mu
- 5: siał. Tákowec łprošne mniemánia/ zá przydátki y wykręty ludz
- 6: kimi iść muřą.
- 7: Co teř piřze **X. K.** o rozwięzowánium Páná Chrístuřá/ tych
- 8: łłow w włádnym texcie nie mářz/ á choćiaby były/ namby nic zá=
- 9: łzkodzić nie mogły/ ktorzy o Bořtwie páná Chrístuřowym do=
- 10: brze rozumiemy/ y o łpołecznořci fyná z oycem/ włádnie/ y przy=
- 11: łtoynie wyznawamy. **X. K.** y z łwoiá Kátoliká tákichby fię łłow
- 12: bać potrzebá/ ktorzy łklijwřzy dwie ołobie zmyřlone w iednę/ zá
- 13: się te dwie ołobie znácznie dzielá/ káždey z nich ołobne łkutki
- 14: przypíuiąc/ o czym fię wyřřzey dořyc piřáło.
- 15: Vćieka fię potym **X. K.** do oney dumy dawney niektořych/
- 16: ktorzy o Antychriřcie piřáli/ iż ořtátnich czáłow/ obiáwiony/ y
- 17: w iedney ołobie być miał. A iż Papieř Rzymřki iest od tyřiącá
- 18: łat y dáley/ wiáry powřzechney przełtrzegáiąc: Nie Papieř te=
- 19: dy iest Antychriřtem (iáko **X. K.** dowodzić chce) ále ci/ ktorzy
- 20: tych ořtátnich czáłow/ ođłtěpuiá od wiáry powřzechney/ ci łá
- 21: gońcámi Antychriřtowymi.
- 22: Duch Bořy opiřuiąc Antychriřtá/ nie iednę ołobę znáczy/ á
- 23: łe łtoliceř/ ábo pánřtwo niezbořnořci opiřuię: gdyř to pořpolita
- 24: w piřmie ř. pod imieniem poiedynkowym/ cáłe pánřtwo/ ábo kro
- 25: łeřtwo opiřowác: iáko Dániel pod imieniem czterech beřtiy cztery
- 26: Monárchie okázowáł y opiřowáł. Piotr teř ř. pod imieniem ie=
- 27: dnego przeciwniká/ ktory okołó wiernych kráży/ wiele czářtow
- 28: opiřuię/ y znáczy/ ktorzy fię wiernym pánřkim łprzeciwiáią.

- 29: Kto się też pilnie przypatrzy Ianowemu opisanu beastyey/
 30: pirwzey/ y wtorey/ obaczy iż przez pirwszą nie iednego człowieka
 31: rozumiał/ ale wżytko ono pánstwo Celárzow Rzymfkich po=
 32: gánfkich: także y przez wtorą bestyą/ nie iednego człowieka/ á=
 33: le stolicę nierządnicę okázuie. Przez nierządnicę miásto ono/ w
 34: którym tá zwierzchność tey obrzydley stolicy/ wyrość/ y poká=
 35: zác się miála: z którą Krolowie ziemscy wżeteczeństwo ducho=

x 2

wne

strona: 164

164.

Piąta część zamyka

w łobie okazanie

- 1: wne płodzić mieli/ nájaiąc się z kubką złotego/ obrzydliwości
 2: y plugawości tey nierządnicę. Którymi słowy duch **[Boży]** Pa=
 3: pieką stolicę wymálował/ która zásiadłszy ná mieyfcu pirwzey
 4: stolicy Pogánfkiey/ świat opánować miála: y krole ziemskie/ o=
 5: mamiwży ie napoiem brzytkim y plugawym/ pohóldowác miá=
 6: łá rć. A ci Krolowie potym obaczywży się/ mieli się przeciwko
 7: beastyey oborzyc/ y mięło iey żrzcć mieli/ co się tych nálnych czáfow
 8: pokazáło/ gdy wiele Krolow/ y Książąt obaczywży się/ iuż wię=
 9: cey przed tą stolicą nie vpadáią/ y do Rzy^{mv} z obedyencyą nie po
 10: fyłáią/ ale oborzywży się ná bestyą/ máiac iuż táiemnice one Bá=
 11: bilońskie/ ktore ná czele nierządnicę nájifáne były/ odkryte y wiá
 12: dome/ nabożeńństwem Antychrystowym się brzydzą/ y łáme^{go} An
 13: tychryftá trapią/ y niłzczą/ odiąwży mu one dochody/ y bogác=
 14: twá/ którymi się był roftuczyl y vkochál: á tak viąwży mu obro
 15: ku/ nic innego nie czynią/ iedno mięło iego niłzczą/ áby łchudną=
 16: wży nie wierzgał. Y stąd ci naywiętlzą żáłość máią Antychryftu
 17: łowi słudzy/ gdy widzą á ono stolicy Rzymfkiey zwykłego obro=
 18: ku vbywa/ ktory oni przedtym z krolestw/ y z pánstw rozmá=

19: itych/ przez praktyki/ y gwałt wyciągáli/ y wyćikáli. Czego kto
 20: fię chce lepiej dowiedzieć/ niechay czyta *grauaminae* narodu Nie=
 21: mieckiego/ ktore Cefarzom niektórym ná piśmie podawáli/ á o=
 22: łobliwie Fryderykowi trzeciemu/ Máximilianowi fynowi iego/
 23: y Kárlowi piątemu/ á obaczy iáko niezliczona summá z fámeý
 24: źiemie Niemieckey (nie wfpomináiąc infzych páńftw) do Rzy=
 25: mu wynofzoná byłą. To tedy wśytko co fię dziś dźiac pocżyna/
 26: duch Boży zdawná przez podobieńftwá znáczył/ nie iednego
 27: człowieká Antychryftá opifuiąc/ ále ftolicę niezbożności/ ktora
 28: iáko przez długi czás budowác y wyftáwiác fię miála/ ták też po
 29: woli niŹczec muśi.
 30: Páweł ś. dawa znác/ iż miáło przyśc odstápienie od wiáry/
 31: co fię znácznie pokazało w kroleŹtwie Antychryftowym/ bo cho
 32: ćia fię Źzátan zdawná o to ftárał/ áby Źzczyrośc prawdy Páná
 33: ChryŹtuŹowey y náuki ApoŹtolŹkicy zfałżowác mogł/ y pocżęła
 34: fię táiemnicá niepráwości zá czásow ApoŹtolŹkich/ przez rozmá=
 35: ite zwodźciele wŹczynác/ iednák to potý doŹtátecznie przez Źto=

lice

strona: 165

AntychryŹtá/ z 165.
 pewnych znákow.

1: licę RzymŹká wykonał/ odwiódŹy ludźi od Źzczyrości Źłowa Bo-
 2: żego/ y [.....] ś. przywiódŹy w podeyźrzenie do baśni/ plotek
 3: y **wy[.]Źow** ludzkich záwiódł/ záráziwŹy ie báłwochwáłftwem
 4: ŹproŹnym/ y obrzydłymi zabobony nabożeńŹtwá fáłeŹnego. Ale
 5: fię w tym ludźie przez długi czás pocżuc nie mogli/ mniemáiąc
 6: Papieźá byc namięftnikiem Páná ChryŹtuŹowym/ y potomkiem
 7: Piotrowym: będac zmamieni przez pokryctwo/ y przez znáki/
 8: y cudá fałeŹne (ktore AntychryŹt czynic miáł/ á w PapieŹtwie
 9: fię ich nie przá/ y owŹzem fię z nich przechwálaia) Papieźá zá Bo

- 10: gá chwalili/ y przed nim ná twarz śwę vpadáli. A nie dármo
- 11: duch Boży przez Ianá dawał znác/ iż nierządnicá miála mieć ná
- 12: czele nápiáne imię tájemnice/ długo fię bowiem zdrádá Anty=
- 13: chryftowfka táilá/ á chociaż po wŕzytek čás wzbudzał pan Bog
- 14: niektore/ ktorzy wołáli ná Papieże Rzymfkie/ niezbożność y fałż
- 15: ich okázuiąc/ przedsię ludzie poczuć fię nie mogli/ bo też nie wol
- 16: no było prawdy mowić/ y wierzyć iey/ poki čás od Bogá názná
- 17: czony nie przyŕzedł/ á poki Pan Bog nie począł fię z beŕtyą rozŕe=
- 18: dzác/ o czym z dawná Dániel prorokował.
- 19: Ale gdy čás od BOgá náznáczony przyŕzedł/ iuż teraz lu=
- 20: dziom pan Bog oczy otworzył (choćiaż ich wiele w dobrowol=
- 21: ney ŕlepoćie zoŕtawa/ co też y czynić mieli) áby przyŕzrawfzy/ tá
- 22: iemnice Bábitońskie poználi/ y onymi fię brzydźili. Y czynią to
- 23: z łáki Bożey/ nie tylko proŕtaczkowie/ ále y niektorzy zacni Pá=
- 24: nowie/ ná głos duchá Chriŕtuŕowego wzbudzeni będąc/ ktorym
- 25: Chriŕtus Pan bije Antychryftá. A zgładzi dali BOg w krotce
- 26: przyŕciem ŕwoim chwálebnym.
- 27: Niechay ŕtąd Papieźnicy nie tryumfuią/ iż ich Páńŕtwo/ y
- 28: władza/ zárázem zá przepowiadánim Ewánieliey nie vŕtála: á
- 29: niechay tego nie bierzą zá obronę ŕwemu *fáłŕŕne^{mv}* nabożeńŕtwu/
- 30: ále fię ráczey lękáią y zdrygáią/ przypátruiąc co fię z nimi dzieie.
- 31: Bo iáko nie zárázem Antychryft vroŕł/ y gory wzięł/ ták też znie=
- 32: nacká niŕzćeć ma/ y áż w przyŕcie páńfkie do końcá zniŕczony/ y
- 33: zgładzony być muŕi/ á więcey Pápieŕtwá zá ŕzeŕcdzieŕiát lat od
- 34: Lutrá vpadło/ niŕ go zá 600. zbudowano. Tuŕzą oni ŕobie/ iż
- 35: Pápieŕtwo do ŕądne^{go} dnia vŕtác nie ma/ *cze^{go}* y ia nie przę/ bo ták

166.

Piąta część zamyka

w łobie okazanie

- 1: duch Boży oznaymił. Ale oni przedsię znagła niłzczeią/ y co rok
- 2: to im powagi y doftátku vbywa/ y rownie fię z nimi [**dzieie**] iáko z
- 3: człowiekiem łuchoty ćierpiącym/ ktory chociaź fię nie [**borak**] trze=
- 4: źwi/ y dobrze łobie tufzy/ przedsię co dzień/ to mu zdrowia/ y ciá=
- 5: łá vbywá: Tákci y Papieřtwo pan Bog z lekká łufzy/ y niłzczy: á
- 6: náoftátek náznáczył čás/ kiedy do końca kubek popędliwořci
- 7: ná nie wyleie/ y do gruntu zátráci. Pánie Boże day tym wřzyt=
- 8: kim/ ktoreř przeźrzał/ w čás vznánie/ y vpámiećánie Amen.
- 9: Piřze potym **X. K.** ty łłowá: Dániel Prorok opifuie Anty=
- 10: chryťá być Krolem twarzy niewřtydliwey: otoź Papieř zwierz=
- 11: chnoř łwiecká przyznawa Cefářzom y Krolom/ y innym przełó
- 12: żonym/ łam im błogofłáwieńřtwo ná ty łtany dawa. Lecź no=
- 13: wochrzczeńcy/ gđzie y iáko mogá/ wybijaiá fię z tey zwierzchno=
- 14: řci/ łámi iá do zborķu łwego/ by teź y ná piędźi we trzcinie gđzie
- 15: řiedźiał przywiewziá rć. Ieřli **X. K.** ták o łobie rozumie/ iź coby=
- 16: kolwiek powiedźiał/ powinni mu wřzyfcy wierzyć bez wřzelákie^{g0}
- 17: dořwiadczenia/ y okazánia rzeczy: tedy moźe ták beřpiecznie o
- 18: nas mowić/ y piřáć/ co mu fię podoba. Lecź iź ludzie báćni/ nie
- 19: zárázem wřzythķiemu wierzyć máiá/ ále fię rzeczy každey łtáte=
- 20: cźnie/ y porządnie/ wywiádownáć powinni: trzebá fię tedy byłó
- 21: **X. K.** ieřli fię páná Boga nie bał/ gdy łudźi niewinnych potwa=
- 22: rzić řmiał/ tedy fię wđdy byłó łudźi wřtydác/ kchorzy mnodzy/
- 23: řwiádomi łá/ náłzego vcźciwego/ y łkromne^{g0} záchowánia. Nie=
- 24: wiem łkąd to **X. K.** o nas wie/ ábyřmy ták niewřtydliwi/ y zu=
- 25: chwáli byli/ żebyřmy z zwierzchnořci fię wybijáć/ y łobie iá w zbo=
- 26: recźkách náłzych przywłáfczázáć mieli. Gdybyřmy tácy byli/ cźego
- 27: pánie Boże vchoway/ izaliby fię nam to zwiozłó? Izaliby zwierz

- 28: chność nas o to słuźnie kárác nie mogła? Ale z łáki Bożey ták
- 29: łkromnie między ludźmi w boiáźni Bożey żywiemy/ iż áni zwierz=
- 30: chność/ áni kto inłzy ná nas słuźney przyczyny mieć nie może.
- 31: Iełli to **X. K.** boli/ iż w náłznych zboreczkách/ nápominaemy
- 32: fię ku poboźności/ świątobliwości/ łprawiedliwości/ ćichości/
- 33: łkromności/ trzeźwości/ y miłości Chriřtyáńskiey/ nie miałby fię
- 34: o co fráłowác/ ále iełli fię páná Bogá boi/ miałby go z te^go chwa
- 35: lić/ iż on ludziom niektórym dáie prawdźiwe vznánie/ áby nie łło
- 36: wki tylko/ ále rzeczą poboźność pokazowali.

strona: 167

Antychrytá/ z

167.

pewnych znákow.

- 1: A co **X. K.** swoie Papieże vłprawiedliwia/ przypifuiąc im
- 2: to/ iż **on[i]** zwierzchność Cefárzom/ y krolom przyznawáią: przed
- 3: tymi to **X. K.** powiedác może/ ktorzy rzeczy nieświádomi/ y kto
- 4: rzy Hiftoriy nigdy nie czytáli. Ale kto poyźrzy w one łprawy
- 5: przełże Papieźow Rzymłkich/ obaczy/ poki z łto mocy mieli/ iáko
- 6: znácznie/ y gwałtownie/ Monárchy świeckie z mieyłc łpycháli/
- 7: to łobie przywłáźczáiąć/ y do łiebie vpornie przywłęzuiąc/ co
- 8: zwierzchności świeckiey naleźáło. O czȳ piłáło fię wyłłzey nieco/
- 9: gdy fię pychá Bonifácyułá ś. kthory obcy miecz łobie przywłá=
- 10: łzczáł/ przypomináłá. Ale ofobliwie świadczy o Papiełskiey poko=
- 11: rze/ oná żáłołna Hiftorya czwartego Henryká Cefárzá/ ktore^go
- 12: Papieź Grzegorz 7. wyzuł z Cefářłtwá/ y wygnánego przełá=
- 13: dowáł. Czego mu/ y **Pałchalis** wtory namiestnik iego pomagał/
- 14: ktory Robertá Grafá Flándryiłkiego pobudził/ áby nieboraká
- 15: do ołtátká dogániał/ podźegáiąć/ Grafá tego w swoiey Bulle
- 16: tymi łłowy: **Vbicunque poteris, Henricum & eius autores perfequaris:**
- 17: **Nullum profecto gratius Deo sacrificium offere poteris, quàm si eum impu-**

18: gnes. Hoc tibi & militibus tuis, in peccatorum remissionem, & Aposto-
 19: licae fedis familiaritatem praecipimus, vt hisce laboribus & triumphis, ad
 20: coelestem Ierusalem Domino praestante peruenias. Y ktoż z ludzi pobo=
 21: żnych zádrzeć/ y dziwować się nie musi/ wważając takie okrucień
 22: stwo tych świętych oycow przeciwko własnym Pánom swym/
 23: y zwierzchności świeckiej/ od Bogá wystawioney rć. Czyniełli
 24: tak Piotr/ abo Páweł? y iesli takiego co w náuce swoiey zostáwi
 25: li/ niechay káždy bogoboyny wważa/ y rozładza.
 26: Tákoweyże chęci y miłości Papieskiej/ doznał on zacny Ce=
 27: sarz Fryderyk pirwízy/ kthorego Bárbáruzą zwano: tego Ale=
 28: xánder Papież strapił/ y do tego przymusił/ iż przed nim vpáść
 29: musiał: á on leżącego nogámi deptał/ ty słowá z Pfálmu przy=
 30: wodząc: po Zmyi y Bázylińsku deptać będziez/ y podepcesz Lwá
 31: y Smoku. Tákci się mili Oycowie przeciwko pierworodnym
 32: synom swym zachowali/ y taką wczciwość Cefárom/ nogámi ie
 33: depcąc/ Smokámi/ y Bázylińskámi ich nazywając/ wyrządzáli.
 34: Przypomináią niektorzy Hiftorycy/ iż oto naypirwey ten Papież
 35: przeciwko Fryderykowi się zwaśnił/ gdy wsiadającymu Papie=

żowi

strona: 168

168.

Piąta część zamyka

w sobie okazanie

1: żowi ná koń/ nie lewe/ ále práwe strzemię dźierzał: otoż maż
 2: pokorę Papieską.
 3: Doznał też ich miłości Fryderyk wtory Cefarz/ ktory cho=
 4: ciał Papieżom wiele folgował/ y ná rozkazanie ich wojnę z Sá=
 5: raceny wiodł/ y Ieruzálem od nich wyfwobodził/ przedsię tym
 6: Papieżow nie wblágał/ ktorzy widząc páná mądre^{go}/ y czuynego
 7: á ktemu częścicy we Włószczach/ niż w Niemcách mięszkające=
 8: go/ rádżiby go byli praktykámi swymi z Cefárkiej stolice de=

9: grádowáli/ y Itárało fię o to kilká Papieżow ieden po drugim/
 10: klątwy/ y były przeciwko niemu rozfýłaiąc/ lecz iż znáczna by=
 11: łá spráwiedliwość/ y niewinność Cefárzá tego/ dla cze^{go} nie łpo=
 12: ro było Papieżom Rzymfkim łwey woley/ y dumy nád nim doka
 13: zác. Słowá łą pámięci godne z listu Fryderyká te^{go} wyięte/ kto=
 14: ry do **Książat [!]**/ á ołobliwie do Krolá Czełkiego piłł: **Iampridem**
 15: **hij, qui Babyloniae, hoc est Romae, templo Dei incubant diuinitatem affe-**
 16: **ctant, & astutè id difsimulant &c. Vbi femel Romanus sacerdos gladi**
 17: **um nactus eduxerit, neminem licentiae eius, atque furori finem, aut modum**
 18: **statuer e aufurum. Neque illum cefsaturum, donec omnes iuxta bonos &**
 19: **malos, in feruitutem redigat, at nos tandem fero euentu rerum, malisq̃ue**
 20: **nostris edocti lapere cogamur &c.** Widźimy co ten cnotliwy Cefarz
 21: o Papieżach trzymał/ y iáko w Rzymie Bábilon vpátrował/ y
 22: włáfnymi fábami Papiełkie tyráńłtwo wymálował/ ále niezli=
 23: czone przykłády opufzczáiąc/ káždy łobie ná pámięć przywieśc
 24: może nie dawnego Papiežá Iuliufzá łpráwy/ ktory woyny mię=
 25: dzy ludzmi włzczynáiąc/ łam z drugimi mężnie woiował. Zá ná=
 26: łzych tež czáłow Káráfá Papiež/ izali nie znaczney burdy z Fili=
 27: pem Krolém Hispáńłkim wiodł/ y woyny włzczynał.
 28: Niechay tedy **X. K.** pilniey ty rzeczy vwaža/ á obaczy iż pro
 29: roctwo Dánielowe/ nie ná nas/ ále ná iego Papieže fię ściąga. A
 30: ołobliwie o rogu máłym/ ktory wyrozwlzy miedzy dzieśiącią ro=
 31: gow bełtyey czwartey/ miał zniżyć trzech Krolow/ y miał mo=
 32: wić z łtrony naywyżłzego/ y miał zniłzczyć święte wyłokie/ y czáły
 33: przemieniác/ y zakon/ y mieli być podáni święci do ręku iego/ áž
 34: do czáfu/ y do czáłow/ y do puł czáfu. Kto duchá Božego máiąc
 35: á przypátruiąc fię hiłtoryam/ w tę rzecz Dánielowę wględác

będzie

- 1: będzie/ Inádnie obaczy/ iż to o Papieżach pisał/ ktorzy máluczki=
- 2: mi z przodku będąc/ zniencázká w pośrzodku páńftwá Rzym=
- 3: Źkiego wyraftác poczęli/ á potym Papież gorę biorąc/ trzech Kro
- 4: low poniżył.
- 5: Napirwżego Krolá Longobárdiyfkiego Defideryufzá/
- 6: ktory we Włofkiewy žiemni Źyroke páńftwá miał/ przeciwko kto-
- 7: remu/ pobudziwży Krole Fráncufkie/ Pipinufá/ y potym Źyná
- 8: iego Kárlá wielkiego z krolestwá/ y z páńftwá wyzui/ y Źobie
- 9: one páńftwá zá dozwołeniem Krolow Fráncufkich przywła=
- 10: Źczył/ y po dziś dzień Papieżowie to wżytko dżierzą/ y ná tych
- 11: mieyfcách rofkáziá. Iuż ták iedne^{go} Krolá poniżywży/ poftárał
- 12: Źię potym o drugie^{go}/ gdy Cefárzá KonŹtántynopolitáńfkiego/
- 13: ktory Źię Cefárzem RzymŹkim pisał/ y we Włofkiewy žiemni Źwoie
- 14: ŹtároŹty miewał/ z iego władzy/ y zwierzchnoŹci wyŹrobował.
- 15: A ná mieyŹce iego Cefárzá drugiego ná zachod Źłóńcá Źobie przy
- 16: chylnego obrał/ y obwołał: á ták Cefárfká Źtolicę ná dwoię roz=
- 17: dżielił. Poniżywży ták iuż dwu Krolow/ Longobárdiyfkie^{go} Kro
- 18: lá y Cefárzá KonŹtántynopolitáńfkiego/ Źzło mu ielzche o trzećie
- 19: go/ to ielŹ o tego ktorego Źobie ná zachod Źłóńcá Cefárzem v=
- 20: tworzył/ przed ktorym nie mogł beŹpiecznie y Źwobodnie Źkrzy=
- 21: deł Źwoich rozpierzyć. Kárzeł bowiem wielki/ pirwży Cefarz ná
- 22: zachod Źłóńcá/ od Papieżá obrány: był pan mądry y możny/ kto=
- 23: ry choćáż wiele rzeczy Papieżom pozwalá/ przedŹię Źobie nád
- 24: nimi zwierzchnoŹć/ y iurisdycyá záchował/ y on ná Źtolicy ich
- 25: Papieże potwierdzał/ tegoż potym przez nie máły czás/ potom=
- 26: kowie iego (iákoŹmy we wtorey częŹci piŹánia tego ŹyŹzeli) wży=
- 27: wáli.

28: Aż potym do tego przyzło/ iż ten rożek mały wyroł/ y zupeł
 29: nie vroł: co fię náznáczniey pokazało/ gdy Cefárze Niemieckie
 30: omamiwłzy pohołdował. Henryká czwartego wygnawłzy/ Hen
 31: ryká piątego lyná iego do tego przyciłnął: iż iurisdicyey którą
 32: Cefárzowie nád Papieżmi miewáli/ vłthępic musiał/ y oney fię
 33: imięnim fwym/ y imięnim potomkow fwych wyrzec ná wieczne
 34: czály musiał. A co pirwey Cefárzowie Papieżá ná łtolicy ie^{go} po
 35: twierdzáli/ to fię opak łtác musiało/ gdy nie tylko/ iż fię Papie=

y

żowie

strona: 170

170.

Piąta część zámyka

w łobie okazanie

1: żowie Cefárzom z tego wybili/ ále też y to gwałtem otrzymáli/
 2: y łobie vprzywileiowáli/ áby ná potym záden być nie mógł Ce=
 3: fárzem/ kto regoby Papież Rzymłki nie potwierdził. Co gdy ták
 4: iuż wedle myśli otrzymał/ dopiro bełpiecznie przewodził/ nie tyl
 5: ko w Rzymie/ y we Włofzech fwobodnie rofkázuiąc/ ále też má=
 6: ło nie ná wżytek zachod łłońcá/ proporce łwe rołpościeráiąc.
 7: To tedy iełt mym zdánim włafne wyrozumienie łłow Dánielo=
 8: wych o małym rogu/ ktory między rogámi czwartey bełtyey wy=
 9: rozłzy/ miał trzech Krolow poniżyć. Poki bowiem Krolowie
 10: Longobárdiyfcy we Włofzech rofkázowáli/ dułzno bárzo (iáko
 11: Hiłtorye świádczą) Papieżom Rzymłkim przed nimi bywáło.
 12: Poki też Cefárzowie Konłtántynopolitánłfcy łtárołty łwoie we
 13: Włofzech miewáli/ Papieżowie przed nimi rołkurczyć fię nie mo
 14: gli. Ci łtárołtowiem bowiem/ miełzkáiąc w miełcie Włofłkim gło
 15: wnym w Ráwáninie/ y w Rzymie rofkázowác chćieli: y owłzem
 16: ná ten czás Arcybifkup Ráweńłki nie wyznawał zwierzchnołci
 17: Papieżá Rzymłkiego nád łobá/ ále mu fię rownáć chćiał. Poki
 18: tedy ci dwa pánowie/ Krol Longobárdiyłki/ y Cefárz Konłtán

19: tynopolitáńki we włoŝzech rofkázowáli/ nie mógł Papież vrość
 20: aż tych dwu Krołow (iákoŝmy ŝyŝzeli) ŝwymi práktykámí poni
 21: żył: á o trzeciego ŝię potym poŝtárał/ kiedy Cefárze Niemieckie
 22: (iáko ŝię powiedziáło) pohołodował: á ták znácznie proroctwo
 23: Dánielowe w nim ŝię wypełniło. A co dáley Dániel przydawa/
 24: iż miał o nawyŝŝzym/ y o ŝwíętych rzeczách mowić/ pokrycwo
 25: Antychryŝtowe opiŝuie/ ktory ŝię miał zá przyiacielá/ y ŝługę Bo
 26: ŝego popiŝowác: ále iż to ná zdrádzie czynić miał/ ŝamŝe Dániel
 27: wykłáda/ gdy mu to przypiŝuie/ iż miał ŝwíęte Boŝe wyŝokie ni
 28: ŝczyż y przeŝládownác/ przez czás/ czáŝy/ y puł czáŝu. Co ŝię wŝyzt
 29: ko ŝrzetelnie w Papieżách Rzymŝkich pokazáło/ ktorzy pod po=
 30: krywká naboŝeńŝtwá zmyŝlone^g/ prawdziwe naboŝniki/ y ŝwíę=
 31: te páńŝkie przeŝládownáli y mordowáli.
 32: Przyczyta mu y to Dániel/ iż miał y zakon/ y czáŝy przemie=
 33: niác: izali ŝię tho nie doŝyć znácznie/ y oczywiŝcie w Kroleŝtwie
 34: Antychryŝtowym pokázuie? Ktory zákon/ y wŝtáwy Boŝe prze=
 35: mienia/ przydawáiác/ y vmnieyŝzáiác: á częŝto Boŝe wŝtáwy od=

rzucáiác

strona: 171

Antychriŝtá/ z

171.

pewnych znákow.

1: rzucáiác/ á ŝwoie ná to mieyŝce wyŝtáwiáiác. A co ŝię tknie od=
 2: miány czáŝu/ izali Papieżowie nie znácznie tym wládaíá? Gdy
 3: iedne czáŝy ŝwíęŝze niŝ drugie poŝtánawiáiá/ y obwoływáiá: ták=
 4: ŝe iednego czáŝu/ dopuŝzczáiác wŝywác pokármow wŝzelákich/ á
 5: drugiego niektorych rzeczy zákázuíác. A náoŝtátek ŝwieŝe ná nie
 6: lice/ gdy w thym roku dzieŝięć dni/ ŝwoiá mocá/ y zwierzchno=
 7: ŝciá więli.
 8: Káŝdy tedy człowiek ŝnádnie z tey fárbý/ ktorá Dániel An=
 9: tychryŝtá wymálował/ ktoby nim był poznác moŝe. Lecŝ co náo=

10: Itátek Dániel przydawa: iż będzie o nim łąd/ y wygładzon będzie
11: aż do końcá/ tego fię nechay boią/ y lękáią/ wżyfcy pochlepcy
12: Itolice Rzymſkiej: ponieważ wftá páńſkie to mowiły/ á inaczey
13: nie będzie. Ale nie tylko łam Papież olobą ſwą/ zwierzchności
14: ſwieckiey zdawna fię ſprześciwał/ y onę lekce poważał/ y przeſła
15: dowął: ále teź y duchownikom ſwoim do tego pomagał/ áby
16: wolnymi być mogli/ od wżelákiego łądu/ y kárania ſwieckiego:
17: o czym ich dekretały/ y conſtytucye opiewáią. A olobliwie Hi=
18: Itorye ſwiadczą/ iáko wiele prac/ y kłopotu Krolowie/ y Kſią=
19: żetá rozmáite/ z ich moſćią Kſiężą wżywać muſieli: ktorzy cho=
20: ciaz w rádźie z Krolmi/ y z Kſiężety záſiadáli/ przedſię niechcie
21: li Krolom przyſięgá obowiazáni być. Ale ſwemu tylko Papie=
22: żowi/ o ktore^{go} czeſć/ y pożytek/ powinni fię przeciwko Krolom
23: pánom ſwym/ y Rzeczypoſpolitey záſtawiać: czego znáczny przy=
24: kład mamy z Hiſtoryey Krolá Angielſkiego Henryká wtorego/
25: ktory długo burdę wiodł z Tomáſem Bekketem Arcybifkupem
26: Kántauryeńſkim. Ten Arcybifkup przyſięgwały Krolowi pánu
27: ſwemu/ wierność y poſłużeńſtwo/ y obiecuiąc bronić wedle mo=
28: żności ſwey Krolewſkiej ſławy/ żywotá: y pożytku przelſtrzegáć
29: Rzeczypoſpolitey: **potymtego [!]** záłował/ y káiał fię tey przyſięgi/
30: máiąc iá zá niezbożną/ co gdy Krol Angielſki obaczył/ z Krole=
31: łtwá go ſwego wygnał/ y Arcybifkupſtwo odiał. On fię potym
32: wćiekł do Papieżá/ á Papież go z tey przyſięgi rozwiázał/ y Kro=
33: lowi pod kłátwą Arcybifkupſtwo **ie^{mv}** przywroćić rofkazał. Krol
34: boiąc fię kłátwy Papieſkiej (ktora ná ten czás groźna była) v=
35: czynić to muſiał: á ten Arcybifkup wroćiwſzy fię do domu/ nie=

172.

Piąta część zamyka

w łobie okazanie

- 1: łpokoyne łię záchował/ dla czego (iáko Hiłtorycy łwiádczą)
- 2: Krol go zábić rofkazał/ á Papieź go potym/ między ł. policzyl.
- 3: Z tey iedney Hiłtoryey káždy obáczyc moze/ iáko łię Práłaci
- 4: powłzechnego kołłiołá/ przeciwo zwierzchnołci łwey/ od kto=
- 5: rey wielkie dobrodzieyftwo biorá/ záchowuiá/ y iáko tego co po=
- 6: winni nie oddawáiá.
- 7: Włzakze nie o włzytkich tego rozumiem/ znáyduiá łię podo=
- 8: bno niektorzy/ ktorzy y oyczyznę łwá miłuiá/ y zwierzchnołci po=
- 9: winná vcźciwołł oddawáiá/ czego v nas w Polłzcze nie dawny
- 10: łię przykłád pokazał. gdy ná inłtygácyá kołá polłłkiego/ ich
- 11: mołł Práłaci/ ktorzy w rádźie záłiadáiá/ mułieli Krolowi/ y
- 12: rzeczyopolitey przyłięgáć/ czego przedtym nie czynili: tám nie=
- 13: ktorzy z ochotá rádźi to vcźynili/ á drudzy áź z przymułzenia.
- 14: Iełł teź to nie mnielzyzey znák rebellij/ gdy Kłięźa nie prze=
- 15: łtawáiáć ná práwie polłpolitym źiemłkim/ nowe práwo od Pa=
- 16: piezow podáne/ ktore **Ius Pontificium** zowá máiá/ ktorym y łámi
- 17: łię łádzá/ y inłzych kędy mogá/ do łwego práwá przyłłkáiá. Od
- 18: ktorego łádu ápellácyá/ iuź nie do Krolá páná włáfnego/ áni do
- 19: Sęđziow koronnych/ ále do obcego páná/ áź do Papieźá Rzym=
- 20: łkiego łię łciága. V ktorego práwá/ iáko ludźie vkrzywdzeni/ y
- 21: obciáżeni bywáli/ łwiádczą y náłze czáły/ bołmy tego niektorzy
- 22: ná łobie dołwiádczyli/ y przelłze: á ofobliwie onych łto cięźarow/
- 23: od rzelłzy Niemieckiey/ Kárlowi piátemu w Norymberku ná łey
- 24: mie/ roku 1522. przy Legácie Papiełkim ofiárowáne. W kto=
- 25: rych międy inłzymi krzywdámi/ nie mogli łię ná ten duchowny
- 26: łáđ (iáko iy názywáiá) wykárzyć/ nie mogáć łie ofobliwie wy=
- 27: powiedźieć/ iákich prákytk y áńłzłakow pánowie duchowni/ v
- 28: tego łwego práwá/ przeciwo nim vzywáli. Niechayze iuź káz=

29: dy sprawnie rozładzi/ kto do siebie władzę zwierzchności
 30: należąca przywiezuie/ myli/ ktorzy o tym nigdy nie myślemy/ ani
 31: byfmy temu podołać mogli? Czyli Pápież/ ktorzy nikomu pod=
 32: dánym być niechcąc/ wśzytkim pánować/ y rokázować chce: y
 33: ktorzy fwoię Xięzą od iurisdycyey zwierzchności świeckey wy=
 34: fwobodza. Y náoftátek práwo ofobliwe wymyśliwśzy/ ku skázie
 35: wśzytkich inśzych praw wyftáwił/ y kiedyby mógł/ radby wśzyt=

kich

strona: 173

Antychryftá/ z 173.
 pewnych znakow.

1: kich to práwo zniewolił/ y onych podług niego ładził.
 2: Co też nam **X. K.** śluby iákies w łazni nágo przypomina/
 3: tym dawa znác/ iż tákie plotki niewśtydliwe piśząc/ wśtydác fię
 4: nieumie: Náco mu ia odpowiadác niechcę/ niechay łobie ty bay=
 5: ki chowa/ y nimi fię ćiefzy/ gdyż niczego **pewnieyfze⁸⁰** nie ma/ czym
 6: by nam oczy ślufźnie/ y sprawnie zapłufnąć mógł.
 7: Náoftátek **X. K.** od mieyfća árgumentuie/ piśząc/ iż Anty=
 8: chryft mieśzkánie fwe/ miał záfádzić ná piałku. A iż Pápież nie ná
 9: piałku/ ále ná tłuftey gorze mieśzkánie fwoie ma: otoż nie Pápież
 10: Antychryftem/ ále Rákowiánie/ ktorzy ná piałku mieśzkáią rć.
 11: **X. K.** w rzeczy wielkney/ y powážney śmiechem nárabia/ y
 12: niewiem kędy to wyczytał/ áby Antychryft ná piałku fwoie mie=
 13: śzkánie mieć miał. Znácznie duch BOży przez Ianá vkázuie/ iż
 14: mieyfce fwoie w mieście głównym/ ktore nád wśzytkim świá=
 15: tem pánowáło poftánowić miał. K temu iż ná śiedmi gorách v=
 16: śieść miał/ ktorymi śłowy znácznie Rzym opifuie/ bo ná ten čás
 17: w Rzymie ftolicá Cefárzow pogáńfkich/ ktorzy **wśzytkie^{mv}** świá=
 18: tu pánowáli była. Zowie też Ian to miásto/ Sodoma/ Egy=

19: ptem/ y Bábilonem/ co fię duchownie rozumieć ma. Ponieważ
 20: Sodomskie złości w Rzymie pánuią/ Egypckie też/ y Bábiloń=
 21: fkie okrucieństwo/ którym sługi Boże wciśkali/ nie mniej fię w
 22: Rzymie okázuie. Co też Ian ś. przypomina/ iż tám pan Chrístus
 23: ukrzyżowany iest/ to dla tego mowi/ iż go Rzymfki ftároftá ná
 24: śmierć skazał/ y żołnierze Rzymfcy P. vkrzyżowáli. Co fię doty=
 25: cze siedmi gor/ iáwna rzecz/ iż mury Rzymfkie/ obtoczyły siedm
 26: págorkow/ o czym z dawná [Vergilius](#) piśał. Septem muro circumdi=
 27: dit arces &c. Ná tłuſtey tedy gorze (iáko **X. K.** mieſzkánie Pa=
 28: piefkie opiśuie) wśiadł Antychryſt/ bo tá gorá ná ktorey ſiedzi/
 29: siedm págorkow w łobie zámyka. Zgadzało fię ná to wiele ftá=
 30: rych onych przednieyfzych oycow/ iż Antychryſt w Rzymie oka=
 31: zác fię miał/ iákoſmy z Ambrożego ſłow/ wyżſzey przypominá=
 32: nych obáczyć mogli. [Ireneus](#) też ftáry Doktor z kárakterow liczby
 33: od Ianá wyrázoney/ dochodził tego/ iż Antychryſt we Włofzech
 34: mieſzkánie ſwoie mieć miał.
 35: Niechay tedy **X. K.** rádżę nie ſzuka inſzego Antychryſtá/ nád

y 3

tego

strona: 174

174.

Piąta część zámyka

w łobie okazanie

1: tego/ ktorego Bog znaczenie odkrył/ y okazał: ponieważ przy ie=
 2: go Papieżu/ wſzytkie fię znaki Antychryſtowskie znáyduią. On
 3: bowiem ná tłuſtey gorze ſiedząc/ Bogu y Chrístuſowi fię ſprzeći
 4: wiáiąc/ wſłożony złotem/ y drogim kámieniem/ y Perłami: ná=
 5: pawa Krole z kubká złotego/ [pełne](#)⁸⁰ obrzydliwoſci. Nabożeń=
 6: ſtwo bowiem Papieſkie zwierzchu fię łſni/ á we wnątrz pełno iá=
 7: du/ y truźizny. Tenże krwią ſwiętych męźennikow opoiony iest/
 8: y dziś iey prágnie.
 9: Y tego nie trzebá opuſzczáć/ co Ian ś. piſze o duchách nieczy=

- 10: łtych podobnych żábom/ ktore z wít bełtyey/ y z wít fáłłzywe⁸⁰ Pro
11: roká/ wychodzą do Krolow/ zgromadzáięc ie ná walkę przeci-
12: wko báránkowi. Widziemy bowiem/ iáko od dawnego czáfu/
13: Papieżowie Rzymłcy tho czynili/ y dziś czynić nie przełstawáią/
14: wyfłłáięc do Krolow żiemie połły łwe/ pobudzáięc ie przeciwo
15: łzczrym chwálcom Bożym/ y łługom páná Chriřtułowym: ále
16: zwycięży to włzytko dali Bog/ báránek/ Pan/ y Krol náłz Iezus
17: Chriřtus.
18: Rádżę tedy **X. K.** áby połłuchał rády ducha BOżego/ á
19: w czás wychodził z Bábilonu tego/ niechceli wczelńnikiem być
20: plág tych/ ktore w rychle Bábilon/ y iego miłóśniki ogárną/ á
21: nie wćieką przed gniewem páńłkim: y biádá tym będzie/ ktorzy
22: wpádną w ręce Bogá żywego. Pánie Boże poki czás łáłki/ day
23: tym włzytkim/ ktorzy z niewiádomóści grzełżą/ vznánie/ y wpá=
24: miętánie/ Amen.
25: Iuż temu piłániu koniec czyniác/ zdáłá mi łię rzecz potrze=
26: bna/ ábyłmy łłow o Papiełkim mnińmániu/ ktore o powłzechnym
27: kołćiele máią nápiłáł.
28: Połpolicie oni mowią/ y twirdzą/ iż kołćioł powłzechny nie
29: błáđzi/ áni błáđzić może/ co też **X. K.** w tych ksiáđżkách nápiłáł.
30: Przyidzie ich pytáć/ co przez powłzechny kołćioł rozumieią? Bę
31: dáłi chćieć włáńnie odpowiedzieć/ mułżą przez powłzechny Ko=
32: łćioł włzytkę gromáđę łudzi/ ktorzy łię z nimi/ ná iedno nabo=
33: żeńłtwo zgadzáią/ rozumieć.
34: Pytaymyż ich powtore/ ielłi ci łudzie/ ábo káđdy z nich zoło=
35: bná/ omyłce/ y obłáđzeniu nie podlegli/ gdyż káđdy człowiek

kłámćá

strona: 175

Antychriřtá/ z

175.

pewnych znákw.

<http://rcin.org.pl>

1: kłamcą. A iegli o káżdym zo sobná/ przyznác to muřzã/ iż człowie=
2: kiem będąc/ vpásć/ y omylic fię może. A iákoż o powřzechney
3: gromádzie/ kthora z tych ludzi grzeřznych/ y omylnych złożona
4: bywa/ aby nie błądziła powiedziec mogã? To fię obłudnie mo=
5: dlã. Odpuść nam winy nářze.
6: Ale podobno vćiekã fię do onych przednieřznych Oycow/
7: ktore řłupãmi y filarmi kořcioła řwego powřzechnego názywã=
8: iã: y podobno o tych **to** rozumiec chcã/ iż w piřmie řwym nie błã
9: dźili. Lecź kto pilnie w to weyřrzy/ obaczy/ iż Papieřnicy w
10: tym mniemãniu nie ořtoiã: ábowiem máło nie v wřzytkich prze
11: dneřznych Oycow/ znaleść fię wiele rzeczy może/ y okazãc/ czego
12: Papieřnicy nie przyimuiã/ áni pochwalãiã. Y ia w tym piřãniu
13: řwoim/ przywiódem wiele řentency z oycow dawnieřznych/ kto
14: rzy wiãrę Pãpieřkã gãniã/ y pořãdzãiã. Okazałem teź z Auguřty
15: ná y z Hieronimã/ náořtãtek y z Grzegorza **wielkieg o [.]** (ktorych
16: trzech oni pořpolicie filarmi názywãiã) niektore rzeczy/ w **kto**=
17: **tych [.]** fię Papieřnicy dźisieřzy z nimi nie zgadzãiã. To teź k temu
18: trzeba vwaźãc/ iż trudno/ by kto tãk mãdry być miãł/ kteryby oy
19: ce między řobã pogodźic mogł/ bo iegli weyřrzyř w ony/ ktery
20: piřãli przed **Concilium** Niceń. iãko dzień od nocy/ tãk ich piřmã/
21: od pořlednieřznych roźne řã. A o pořlednieřznych zãř co rzeczemy?
22: Izaź Auguřtyn z Hieronimem częřto między řobã řporu/ y řwãru
23: o niektore rzeczy nie wiedli? Chryzořtom teź z Epifãniuřzem/ iza
24: li fię řprořnie/ y nieprzyřtoynie/ o księgi Orygeneřowe nie řwãrzy
25: li? Inřznych wiele nie wřpominam/ á ořobliwie pořlednieřznych
26: Scholãřtykow/ Tomiřtow/ y onych ktery oycã řwego Lom=
27: bãrdã nářłãdowãli. V kterych naywięcey řprofnych/ y niepo=
28: treźbnych queřtiy/ y kãrczemnych řwarow znajdzieř. Muři to
29: tedy kãždy bãczny wyznãc/ iż oni Oycowie w piřmiech řwych/
30: częřto y zãcznie błãdźili: czego fię y Auguřtyn nie wřtydźil wy=

- 31: znać/ napisałszy księgi [Retractationum](#)/ w których błędy swoje
 32: wyznawa/ y odwoływa. Y by był dłużej żyw/ więcejby był ksiąg
 33: swych retractedował: iako dobre ferce.
 34: Ale podobno przez kościół powszechny/ o którym powieda=
 35: ią że nie błędzi/ Concylia rozumieć chcą: o których oni powia=

y 4

daię

strona: 176

176.

Piąta część zamyka

w sobie okazanie

- 1: daię/ iż kiedy bywają właśnie zgromądzone/ błędzić nie mogą.
 2: Lecz y w tym nieśłatek ich śnądnie się pokazać może. Bo chociaż
 3: na ten czas/ co o Concyljach właśnie rozumieć mamy/ piśać nie
 4: będę/ dożyć na tym miałę/ gdy tho pokażę/ iż śamiż Papieżnicy
 5: swoim Concyliam/ y synodom nie wśaią. Mogłbych to pokazać/
 6: iako w wielu rzeczach Kanony onych przedniejszych synodow/
 7: Papieżnikom się śawnie śprześciwśaią. Lecz to opuściwszy/ dwa
 8: tylko niedawne synody/ przypomnieć **chcę**: Konstancyeńskie/ y
 9: Bazyleykie/ na którym śnącźnie Papieżom rogow wćierano/
 10: ich Symmonią/ ktorzy w przedawaniu Biskupstw/ y Arcybi=
 11: skupstw/ y infzych [praelatur](#) kościelnych wzywśaią ofądzono/ y po=
 12: tępono. A nád to na synodzie w Konstancyey/ dwu Papieżu z
 13: Papieśtwą złożono/ postanowiwszy to zgodnie/ z onymi śtarymi
 14: Kanony/ aby [Concilium](#) Papieża śądzić/ y karać mogło/ tegoż
 15: potym w Bazyleiey na synodzie potwierdzono/ gdy Eugeniusz
 16: Papieża dla iego niezboźności/ Papieśtwą ofądzono/ na co prze
 17: dniefzy Krolowie/ y Kśiążętą zgodźiły się/ chcąc dekret syno=
 18: dowy chowć/ y exequowć. Lecz nie podobala się ta śzkoła kśię
 19: dzu Papieżowi/ wćiekł się do trzeciego Fryderyka Cefarza/ kto=
 20: ry mu tego potężnie pomagał/ aby się na swey śtolicy osiedzieć
 21: mógł. Y zebrał ten Papież nieśiaka gromadę z swych pochleb=

22: cow do Florencyey ná synod/ ná którym pořadźili synodu Bazy-
 23: leyfkiego decret y vchwałę. Ná tymże synodzie we Florencyey/
 24: vkwáli to przeciwko wřzytkim piřmō onych oycow/ dawnych/
 25: y kánonom synodowym przednieyřzym/ náořtátek y przeciwko
 26: Konřtáncyeńskiemu synodowi. Aby nie Concilium Papieřá/ ále
 27: Papieř Concilium poředźać mogli. Tákowá swojá przewrotno-
 28: řciá iáwnie okazáli/ co oni/ o Conciliach trzymáią. Oboie to Con-
 29: cilium, Konřtáncyeńskie y Bazyleyfkie wyznáć muři/ iż wedle ich
 30: reguř wřafnie zgromádzone byřly/ bo nie tylko wřzytkich prze-
 31: dniefřzych pánow Chreřciáńskich/ ále teř y Papieřkie zezwole-
 32: nie do tego przyřtápiřo: y kiedyby byli oni Oycowie Papieřom
 33: řwoim we wřzytkim pochlebowáć chćieli/ nigdyby byli Papieř-
 34: řnicy synodow tym przyřgány dáć nie řmieli/ iákoř Konřtáncyeń-
 35: řkiego synodu y teraz nie gánią/ y owřzem řwiętyym názywáią:

á przedię

strona: 177

Antychryřtá/ z 177.
 pewnych znákw.

1: á przedię gdy idzie o zwierzchnořć y wřadzá oycá Papieřá/ v=
 2: chwały/ y pořtánowienia synodu tego nie przyimuiá.
 3: Z czego wřzytkiego com nákrótce przypomniař/okazáć řię
 4: moře/ iż Concyliá v řámychře Papieřnikow/ tákiey powági nie
 5: máią/ áby błáďzić nie miáły: gdyř nie tylko Conciliū iedno drugie
 6: řztychowářo/ ále teř náořtátek Papieřom tákowá moc/ y zwierz-
 7: chnořć przyřnawáią dřiřiefřzy ich pochlebcy/ iż oni synodowe v=
 8: chwały pořadźać/ y korrygowáć mogá: Cřym iáwnie dawáią
 9: znáć/ iż Concyliá zábłáďzić mogá: gdy ich Papieř popráwowáć/
 10: y pořadźáć moře.
 11: Przyidzie tedy Papieřnikom wřzytkę pewnořć/ y powagę
 12: řwego powřzechnego kořciořá (o kthorym oni wiele cář gębá

- 13: wołaia) ná ołobie Papielkiew tylko záwiešić: y kiedyby fię z lu=
14: dźmi fzczyrze obchodźili/ tedyby nie košćioł powfzechny/ ále Pa=
15: pieżá tylko zálecáć/ y wyftáwiáć (ktory wedle nich ieft **totum**, iá=
16: ko fię z iednego Zofifty wyżfzey przypomináło) mieli/ poniewáż
17: wfzytká ich košćielna zacnošć/ y pewnošć/ do głowy/ y do fun=
18: dámentu fwego/ Papiieżá Rzymfkiego šćiągáć fię mušić.
19: Lecz y tu przyidźie Papiieżnikom fzwáńkowáć: bo niewiem
20: z iáká śmiałošćią/ będą to chćieli o fwoich Papiieżách mowić/ y
21: twierdzić/ áby ich Papiieżowie nie błádzili/ gdyż Piotr on zacny
22: Apoštoł/ nie tylko przy Chryftušie pánu będąć/ częłto vpadał:
23: ále też y po wzięćiu ducha ś. znácznie fzwáńkował/ z czego go też
24: Páweł ś. ftofował. Czyli Papiieżowie Rzymfcy/ świętfzy/ y za=
25: cnieyfzy náđ Piotrá fą/ izby vpáść y zábłádzić nie mogli?
26: Ale co rzeká o fwoich Papiieżách/ ktorých fámiz kilku zá He
27: retyki ofádzili: Iáko Liberyufzá/ Anáftázyufzá/ y infzych? Co też
28: rozumieć będą o onych Czárnokšięźnikách znácznych/ z ktorých
29: niektorzy z Dyablém poftánowienie czynili/ **one^{mv}** fię po śmier=
30: ći (iáko ichże włádni Hiłtorycy świadczą) oddawáli.
31: Co też rozumieć chcá o oney wfzetecznicy Ianie ś. Co też y k
32: temu rzeká/ gdy fię częłto náydowáli tákowi/ w tey ich powfze=
33: chney gromádzie/ kthorzy Papiieżom Rzymfkim przygániáli/ y
34: zábłáđenje przypifowáli/ między ktorými znácznie fię pokazał
35: Biernat on fławny óciec/ iákošmy wyżfzey fłyfzeli.

Nie bár=

strona: 178

178.

Piąta część zámyka

w łobie okazanie

- 1: Nie bárzo dawnych czáłow Szkołá Páryfka (ktorey Papiież=
2: nicy lekce wáżyć nie mogá) fráfuiąc fię ná **dziešiąte^{go}** Lwá Papię=

3: źá/ y od iego dekretu (ktorym Symmonią P[a]piefką/ przeciwko
4: vchwałom Rzeczypospolitey krolestwá Fráncufkie^{go} vtwierdzić
5: chciał) ná **Concilium** áppelluiąc/ znácznie to nápiáli/ iż Papież
6: tákiey mocy nie ma/ áby zgrzeźyć/ y upáść nie miał. Słowá ich
7: łá: **Papa per hanu potestatem non in peccabilis efficitur, nec potestatem**
8: **peccandi accepit: Ita vt si quid quod iniustum est, faciendum esse praece-**
9: **perit, patienter sustinere debeat, si non fiat quod è praua fuerit in finua-**
10: **tionem suggestum, eique parendum non sit, si quid contra diuina praecepta**
11: **statuendum esse decreuerit: Imo ei restitit iure potest &c.** Czegoż więcey
12: trzebá/ gdy oto łámiż Papieżnicy/ y owłzem nayprzednieyłzey mię
13: dzy nimi wyznawáią/ iż Papież vpaść/ y zábłádzić może: Y gdy=
14: by co **przećiwne^{go}** rofkazániu páńskiemu/ z dopuźczenia złego po=
15: łtánowił/ iż go ná ten czás łłucháć nie trzebá. Boże day to/ áby
16: łámiż ná to pámięáli. Nákoniec iáwny błáđ/ y rozmáite omył=
17: ności Papieżow Rzymfkich/ złtáđ się pokázáć mułzą/ gdy iedni
18: drugich dekretá płowáli/ y ábrogowáli: á łwoie onym przećiwne
19: wyłtáwiáli y zálecáli. A czynili to pod czás zuchwále y łprofnie/
20: iáko vczynił Stefan Papież/ ktory Formozá Papieżá ciáło wy=
21: grześć/ y ołzpáćić/ y do Tybru wrzucić rofkazał: włzytkie iego v=
22: łtáwy/ nie tylko nágániwłzy/ ále y przekłáwłzy. Y móželi tedy
23: więłzy znák być tego/ iż Papieżowie błáđzą. Náđ to/ gdy łámiż
24: oto Papieżowie drudzy/ ábroguiąc vłtáwy przodkow łwych/ te=
25: go poświadczáią.
26: Y to też nie mniefłza/ gdy przez niemáły czás/ dwáy Papie-
27: żowie bywáli/ ná roźnych mieyfcách mieszkáiąc/ iáko ieden we
28: Fráncyey/ á drugi w Rzymie: á káždy z nich/ zwierzchności/ y
29: powagi Papiefkiey vżywáć chciał. A což tu rzeká Papieżnicy/ iza
30: li y wedle nich/ z tych Papieżow ieden błádzić nie musiał. A ná=
31: ołtátek/ kiedy nie tylko dwáy/ ále y trzey zarázem obieráni by=
32: wáli/ o Papiefwo się mięđzy łobá łwárzác/ co się y w łáwym

- 33: Rzymie náydownáło/ iż iednego czáfu/ trzey Papieżowie w nim
34: siedzieli.
35: Okazało fię iuz tedy doftátecznie/ iż iáko wżyfcy ludzie wo=

bec/ omył=

strona: 179

Antychryftá/ z 179.
pewnych znákow.

- 1: bec/ omyłkom/ y wyftępkom poddáni fą/ ták nie mniej Papiežo
2: wie Rzymfcy/ ále owfzem więcey grzełzyli/ y błędziłi: zá ktorymi
3: teź/ iáko zá głowá [fwą] kościół powfzechny Papiełki/ błędzić/ y
4: vpádác mułi.
5: Niewiem tedy/ kędyby tákowego kościółá/ ktoriby nie
6: błędził fzukác máią: gdy go áni w onych piłsmiech Oycowłkich/
7: áni w vftáwach fynodowych: á náoftátek w fwoich Papieżách
8: (co fię doftátecznie pokázowáło) vpátrzyć nie mogá. Przyidzie
9: go im kędy ná powietrzu fzukác/ gdyź go ná ziemi pokázác z tru
10: dnołciá máią.
11: Niechayże fię tedy wftydzą wżyfcy wykřętaće Papiełcy/
12: ktorzy tą powagá zmyłłoną kołcielną: ludzi prołte/ bá y mędr
13: ki thego łwiátá w piłsmie ł. niecwyczone zwodzą: nie ináczey
14: iáko y oni żydzi czynili/ ktorzy zá czáłow Ieremiałzá Proroká/
15: przez ktore^{go} im pan Bog ich bálwochwálftwo/ y obyczáie fpro
16: łne/ ná oczy wyrzucáł/ do zakonu łwego ich odżywáiąc: á iefliby
17: fię nie polepfzyli/ frogim karánim groźąc.
18: A oni nic inłzego nieumieli ná to odpowędzić/ iedno ty łło
19: wá powtarzáli: Kołciół páńłki/ Kołciół páńłki/ rozumieiąc/
20: iákoby dla onego kołciółá zacnie vbudowánego/ y ceremoniá=
21: mi łwietnego/ zginać nie mieli: ále fię ná tym omyłli.
22: Táki rownie Papieźnicy czynią/ kiedy im pan Bog/ przez
23: wierne łługi fwoie/ łłowem łwoim ł. bálwochwálftwo/ zabobo

24: ny rozmaite/ y íprośne obyczáie ich vkázuie y odkrywa/ y do pole
 25: pńzenia y vznánia nápomina: tedy oni nic ná to niedbáiąc/ zmy
 26: floną powagą íwego powńzechnego kościoła álleguią. Y wolą
 27: pod ozdobą zmyfloną kościelną/ przy ítárożytnych błędziech zo
 28: ítác: niż íię pánu Bogu flowem íego kárác/ y nápominác dopu=
 29: ścić. Ale íako żydow nádzieia/ którą w kościele onym Sálámo
 30: nowym pokládáli/ nie wybáwiłá: ták y íi nie mnief íię ofzukáią
 31: ná tym íwoim powńzechnym kościele/ w którym nic pewnego
 32: nie máiąc/ omylną nádzieię pokládáią.
 33: Prawdziwy zbor Boży/ y páná Chrístułow ten íeít/ który
 34: pánu Bogu íię íwemu cále poddawáiąc/ ná flowie íego íwie=
 35: tym przeítawa/ onego íię wńytko rádząc/ y wít í. íego fluchá=

iąc.

strona: 180

180.

Piątą część zamyka

w íobie okazanie

1: íąc. Owieczki páná Chrítułowe prawdziwe te íą/ ktore głos
 2: Páftyrzá íwego znáią/ y onego flucháią: á obcym íię brzydzą/ y
 3: przed nim wćiekáią. Vczniowie to íego íą/ y fludzy prawdziwi/
 4: ktorzy ná náuce Míítrzá/ y rofkazáníu páná íwego przeítawá=
 5: íią: á roźnych Míítrzew/ od ktorychby íię vczyć: y obcych Pá=
 6: now/ ktorymby íumnienie íwoie poddác mieli/ áni ízukáią/ áni
 7: przyimuią.
 8: Tákowy tedy zbor Boży prawdziwy/ y páná Chrítułow/ w
 9: ten czás nie błędzi/ gdy íię wyrokow Bożych/ y náuki Páná
 10: Chrítułowej/ ítátecznie trzyma: od ktorey íkoro namniey ábo
 11: z niewiádomości/ ábo z krewkości wítápi/ zábłędzić muśi/ co
 12: íię y náświéłtzym przygadzáło. Lecź íź íię o wierze/ y pewności
 13: prawdziwego zboru páná Chrítułowego/ w trzećiey części pi=
 14: íánia tego/ zacnośc píímá í. zalecáiąc/ nie máło píáło/ ná ten

- 15: cżás więcey przydawác niechcę.
- 16: Tym tylko rzecz tę zámykam/ páná Bogá wízechmogące^{g0}
- 17: profzác/ áby oczý ludziom mizernemu ftworzeniu fwemu otwá=
- 18: rzác raczył/ á między innymi X. Kánonikowi/ ízeby ten kościół
- 19: Papielki Bábilońki poznác mogli: á nie oglądáiąc fię nic ná o
- 20: zdobne tytuły/ y zmyfloná powagę ie^{g0}/ z niego fię wyłęczác á do
- 21: prawdziwey gromadki owieczek Páná Chriřtuřowych przyłę=
- 22: cżác vmieli. Y rádniey łobie obierác vtrapienie z wiernymi Chri=
- 23: řtuřowymi: niżli SOdomřkie rořkofzy/ y Egipřłkie przyřmáki/ w
- 24: tym náwiedzionym/ y pomieřzánym Bábilonie/ ktoremu w ry=
- 25: chle tych iego wczářow/ y rořkofzy wytchnác przyidźie/ gdy go
- 26: plagi gniewu páńřkiego/ áż do końcá przywáłá: á prawdziwi řtu=
- 27: dzy/ y nářłádownicy Páná Chriřtuřowi/ po rozmáitych pra
- 28: cách y řráfunkach řwiátá tego/ wiecznych rořkofzy z
- 29: Pánem řwym vżywác będą. Pánie Boże day tym
- 30: ludziom vpádłým vpámieřtánie Amen/ Amen
- 31: Amen/ á řwym wiernym wytrwánie.

-1: grafika